AUREL MIHALE

un mesaj de dincolo de

cartea românească

AUREL MIHALE

UN MESAJ DE DINCOLO DE MORMÎNT

AUREL MIHALE

UN MESAJ DE DINCOLO DE MORMÎNT

CARTEA ROMANEASCA

Coperta de Vasile *Olac*

Acest roman face parte din ciclul „ARGUS”, închinat ofiţerilor de miliţie securitate, din a căror activitate este *inspirat.*

După ce ieşiseră dintre păduri şi munţi la şoseaua de asfalt de pe ulucul văii, noaptea le apăru ca despicată de-un evantai de lumină deschis înspre cer. Prin parbrizul înclinat al maşinii se întrezăreau acum, departe, cîteva stele. Drumul cobora şi o tăia pieziş înspre cîmpie, acolo unde noaptea părea, de la o margine la alta, difuz luminată... „Trebuie să fie luminile rafinăriilor de la Ploieşti !" îşi spuse Tudor Comşa, dar abia după încă o vreme, cînd zvîcniră pe tipsia cîmpiei, îşi dădu seama că lumina aceea clăbucită, de mărgean alburit, venea de sus de pe bolta lipsită aici de nori. Desigur, nu putea fi decît luna, aflată undeva pe cer, în dreapta şi deasupra lor, încît n-o putea vedea din maşină. Tudor Comşa coborî geamul portierei, scoase capul şi-l tot suci pînă dădu cu privirile de lună. Da, uite că existau şi minunea asta a luminii ce învăluia pămîntul, şi vîntul care îi mîngîia fruntea şi-i înfiora părul aspru şi rar, albit înainte de timp, şi tăcerea nopţii, şi răsuflarea firii, şi aroma de iarbă crudă şi proaspătă a lunii mai, atîtea lucruri de care el uitase, dar care toate pulsau de viaţă neogoită în jur. Poate că Elena avusese totuşi

dreptate, cînd, acum în primăvară, după deschiderea şantierului din munţi, se agăţase aproape desperată de el.....Dorule, – aşa îi spunea
ea, – cît o s-o mai duci astfel ? Nu vezi, doar ochii ţi-au
mai rămas şi fruntea, încolo pielea şi osul ! Ai albit la treizeci şi opt de ani ! N-o să poţi duce mai departe şi catedra, şi institutul, şi şantierul ! Renunţă la ceva !”... „N-am cum, că toate sînt legate ! Şi-apoi, timpul mi-e împărţit: două zile la facultate, două la institut, două pe şantier. Dac-aş rămîne într-un singur loc, le-aş face pe toate acolo ; ar fi mai uşor poate, dar n-ar mai fi acelaşi lucru ! Adică, n-aş mai vedea în fapt, ceea ce gîndesc, ceea ce vreau să fac „Bine, zilele ! Dar nopţile ?” Trebuie să şi studiez, nu ?!”... „Şi duminicile ?"...
„Păi, e singurul timp în care nu mă mai deranjează nimeni şi pot lucra nestingherit, din plin. Altfel, mă descalific... şi vreau să rămîn totuşi inginer !”... „De tine să nu uiţi, îi spusese cu lacrimi în ochi... că de noi, de mine şi de copii, ai uitat de mult !”... „Lenuş !” murmurase el, izbit de brutalitatea acestui adevăr.

Duritatea acelei discuţii îl surprinsese, aşa cum îl surprinsese acum descoperirea neaşteptată a lumii din jur, a lunii, a pămîntului, a firii, care existaseră în tot acest timp şi de care el uitase cu adevărat... „Bine, hai să ne gîndim amîndoi, ce trebuie să fac ! încercase el o alinare. Dar asta numai după ce pun şantierul pe picioare ! Doar e vorba de proiectul meu ! Şi-abia am instalat staţia-pilot, încerc acum experimental aplicarea cercetărilor, ceea ce înseamnă că va dura... Dar să ştii, atîta timp cît sînt ocupat cu ale mele, cît visez la ele şi mă zbat pentru înfăptuirea lor, nici nu simt cum trece timpul !M... „Păi, tocmai asta este !... Bine, atunci. Ne mutăm cu toţii în munţi, pe şantier ! Stăm acolo împreună, doi-trei ani, cît ţine construcţia şantierului. O casă, oricît de modestă, se va găsi şi pentru noi !...” Şi ochii ei,

albaştri-platinaţi, luciseră, încălziţi de-o fărîmă de speranţă... „Dorule, trebuie să ieşi un timp din acest angrenaj ! Acolo totul îţi va prii : şi şantierul, şi mişcarea, şi aerul... altfel ai să cazi în genunchi ! Şi-atunci ?”... „Uite, recunoscuse, cînd stau şi mă gîndesc, că altfel nu-mi dau seama, nu am timp, mă simt într-adevăr obosit, aproape sleit... Nu ţi-am mai spus, să nu te mai sperii, dar, de la un timp, nu-mi trec deloc durerile de cap, de la ceafă... nici ziua, nici noaptea... şi-am ajuns să nu pot dormi decît trei-natru ore, şi încă cu somnifere !... Dar m-am obişnuit şi cu apăsarea asta de la ceafă, am uitat de ea ! Proiectul ăsta mă face să uit de toate !"... „Şi de noi !”... „Lenuş !” îngăimase, vinovat... „Uite, insistase ea, dacă venim şi noi acolo, n-o să mai uiţi !...” „Da ! rămăsese el surprins de simplitatea intuiţiei ei de femeie. Dar copiii ? Cornelia e-n prima clasă, Eugen în a treia... Meditaţiile la engleză şi germană le-ar întrerupe, dar şcoala ? !”... „Or să facă şi ei ce fac copiii celorlalţi oameni de pe şantier „Ai dreptate !” recunoscuse şi îi sărutase ochii străvezii, şi apoi vîrfurile degetelor, pe rînd, aşa cum făcea pe timpul studenţiei, cînd ea bătea la maşina de scris pentru el, pînă noaptea tîrziu, cu degetele umflate, înţepate de mii de ace şi cădea istovită pe claviatura maşinii... „Trebuie cel puţin tu să răzbeşti !” se zbuciuma ea, atunci, fulgerată de speranţă. A doua zi pleca înaintea lui, la biroul de copiat acte al doamnei Fabian, iar seara se întorcea cu un alt braţ de manuscrise... Cu gîndul la Elena, i se păru că maşina merge prea încet şi se suci spre şofer :

— Năstase, parcă ţi-e frică, aşa mergi ! Sau te-a ameţit luna ?

— Vai de mine, tovarăşe inginer ! se apără şoferul, un omuleţ negricios, ghemuit la volan... Mă gîndeam la domnişoara inginer Elvira... doarme acum liniştită, cre- zînd că mîine îi batem în geam, să meargă cu noi...

— Da, tresări Comşa... ar fi trebuit s-o

anunţăm că ne-am răzgîndit şi am plecat din seara asta !... Ţinea să fie mîine neapărat acasă ! Dar o ia la prînz tovarăşul Marteş...

— Nu-i place cu tovarăşul director, că se poartă cu dumneaei de parcă ar fi fost căsătorită odată... „N-am apucat, domnule director, zice... am avut noroc !”... într-o chestie d-asta, filozofă şoferul, nu e bine să te amesteci ! Fiecare cu viaţa şi soarta lui ! Mai ales, dacă nu ştii !... Păi, eram pe celălalt şantier, la Combinatul chimic de lîngă Ploieşti, cînd au apărut – dumneaei şi dom’ inginer Buzea – direct de la facultate. Erau ca şi luaţi. şi la repartiţie d-aia i-au trimis pe amîndoi la noi... dumneaei la laborator, la analize, iar dumnealui la piroliză... aşa cum doriseră, că terminaseră bine amîndoi !... $i-o pereche ! Ce era dom’ inginer Buzea, dar ce era dumneaei... trecea aşa, ca o lumină prin combinat... însă rece, ca luna asta de pe cer !... Buzea, şi-atît!... Pînă cînd a pus ochii pe ea unul dintre străini, un inginer de la utilaje... Aici, eu zic că dom’ inginer Buzea a greşit... deştept, dar oltean, cam pădureţ ! începuse să-i facă scene în public, să se ţină jandarm după ea... Păi, domnule, după una ca asta trebuie să te ţii în genunchi, nu s-o iei în vîrful opincii !... „Ascultă, Buzea, i-a zis... tu ce crezi, c-o să mă ţii legată de piciorul patului ?!” Şi-odată a rupt-o cu el ! Pe cît e de drăgăstoasă, pe-atît e de hotărîtă... face ce vrea !... La urma urmei, ce dacă murea englezul după ea ? Ce, îi tăia o mînă, un picior ?... Se bucura şi el, iar ea poate numai se juca ! Femeie !... Aşa, Buzea singur a împins-o spre englez !... Dar uite, că nici cu el n-a plecat ! Şi ăla îi scrie de doi ani, în fiecare săptămînă cîte o scrisoare... Pînă la urmă, ce crezi ? Ori îl aduce ea aici, ori pleacă ea acolo !... Ce ziceţi, tovarăşe inginer ?

— Cine ştie ?! se detaşă Comşa, pe gînduri.

Apoi se lăsă în scaunul maşinii, moale şi comod, cu ceafa care şi acum îl durea, pe marginea spătarului. Ochii urmăreau luna care alerga pe cer odată cu ei, gîndurile îi erau la Elvira. Cînd o luaseră ultima dată cu ei, îi spusese

că îl doare ceafa şi ea îi apucase capul în braţe, căci stăteau pe banca din spate, şi îi făcuse aproape un sfert de ceas masaj, pe frunte şi la ceafă... „Trebuie să vă reorganizaţi viaţa, tovarăşe inginer !” îi spusese şi ea... Elvira era o bună chimistă şi el o adusese la laboratorul staţiei-pilot din munţi, la rugămintea Elenei... „Ia-o, dragă, acolo... că Buzea a ajuns şef de secţie în combinat şi îi face o atmosferă imposibilă din cauza englezului ei ! închide-o în laborator, să nu vadă decît munţii, poate-i trece !”... Elvira era fiica Doinei Marian, o fostă prietenă de-a Simonei Trandafir, cu care Elena lucrase la biroul de copiat acte al doamnei Fabian în timpul războiului. Doina dispăruse încă de atunci, se zice că într-un bombardament al aviaţiei anglo-americane, şi Elvira fusese crescută de-o mătuşă şi ajutată, pînă căpătase bursă, de Simona Trandafir. între timp Elena uitase de ea, şi abia acum, cînd el îi povestise de Buzea şi de englez, îşi amintise de tot... Tînăra ingineră însă le adusese aminte de anii de război şi mai ales de cei de după război, de tinereţea lor plină de lipsuri, cînd împăr- ţeau pe măsuţa maşinii de scris bucata de pîine cu tărîţă sau turtoiul de mălai uscat, sfărîmicios. Tot împreună împărţiseră şi cămăruţa ei de la mansardă, în care, după ce ea bătea la maşină pînă i se umflau buricele degetelor şi începea să vadă împînzit, se apuca el să conspecteze şi să memoreze miile de pagini şi de formule ale cursurilor de la politehnică. Ea era cu totul singură pe lume, din clipa absolvirii liceului, cînd îi murise şi tatăl, un biet funcţionar, iar el, Tudor Comşa, nu putea primi nimic de la ai săi, care trăiau într-o sărăcie lucie în satul lor din munţi... „Doamne – se întreba el de la un timp, acum cînd nu le lipsea nimic şi se puteau bucura de toate – cu ce aş mai putea răsplăti dragostea şi abnegaţia Elenei de atunci ?”... . Cînd avusese în sfîrşit în mînă diploma de inginer, alergase ca un nebun la ea, în cămăruţa ei de la mansardă, îi întinsese hîrtia cu

chenar aurit şi numele lui scris cu tuş negru, îşi culcase fruntea fierbinte pe genunchii ei şi-i sărutase degetele care nu obosiseră niciodată pentru el. Şi mai îngenun- chiase o dată, cînd găsise de lucru şi îi ceruse să meargă şi să se cunune, căci îşi putea lua de acum răspunderea vieţii lor. Fusese o clipă sublimă, în care ea căzuse dintr-o dată în extaz, transfigurată de fericire ! Apoi urmase lupta lui spre realizare, un efort neîntrerupt, făcut an după an, pentru a-i dovedi că dragostea ei de atunci nu fusese în zadar. Pe unii dintre colegii lui, la fel de săraci dar sclipind de inteligenţă, îi ţinuseră în facultate fete de moşieri sau mari industriaşi, de negustori cu avere, care realizaseră adevărate investiţii în ingineria lor pentru anii grei care urmaseră. Ea nu avusese ca avere decît mîinile de aur, ochii albaştri şi inima copleşită de dragostea pentru el.

De ce îşi aducea aminte tocmai acum de astea ? Numai pentru că Năstase luase apărarea Elvirei şi îi amintise de ea ?...

La început, cînd a trebuit să se angajeze ca inginer stagiar într-o întreprindere potrivită pentru el, s-a temut că Elena l-ar urma mai greu departe de Bucureşti... „Lenuş, eu trebuie să învăţ cu adevărat meserie, ca să pot realiza ceea ce am în gînd. Şi asta nu o pot face decît în fabrică, într-o întreprindere chimică !”... „Mergem şi-n junglă, dragul meu •” se oferise ea... N-a fost însă vorba de nici o junglă ! În 1947, începuse reorganizarea producţiei de petrol şi găsise repede un post potrivit pentru el la o rafinărie, chiar aici, pe drumul de acum, la marginea Ploieştilor. Primii patru ani de căsnicie aici şi-i petrecuseră, aici avuseseră primul copil, – pe Eugen, în 1948 –, şi de aici se întorseseră la Bucureşti, în toamna lui 1951, cînd el fusese chemat la institut. Se mutaseră repede, căci Elena era însărcinată cu al doilea copil, cu Cornelia, pe care o născuse în februarie 1952. Pentru ea, începuseră astfel iarăşi greutăţile ; copiii erau mici amîn- doi, iar el ajunsese din nou

un fel de student, căci, pe lîngă munca-i de asistent, se înscrisese la doctorat şi începuse să-şi publice primele lucrări. Apoi îşi luase doctoratul, ajunsese conferenţiar, în 1958 fusese la specializare în străinătate, după care fusese numit profesor şi director de institut, iar acum şef de proiect al marelui obiectiv din munţi. N-ar fi putut realiza desigur toate acestea fără Elena, căci ea singură avusese grijă şi de casă, şi de copii, şi de el. Şi pe deasupra, tot ea îi rînduia lucrările, căci îi plăcea să le bată la maşina de scris, aducîndu-şi aminte de anii lor de început... Şi iată, tot ea se trezise şi acum, aproape desperată, îngrijorată de starea în care ajunsese el !... Simţi durerea din ceafă, puternică şi persistentă, ca pe o lovitură ce-i încenuşa mintea şi gîndurile...

— Năstase, o luăm pe centură...

Aşezările Ploieştiului rămaseră în stînga, lipite de pămînt, argintate de lună. Maşina apucă panglica de asfalt ce ocolea oraşul, luînd în bot adierea răcoroasă a nopţii, încărcată cu miros greu de petrol, miros pe care Tudor Comşa îl purtase ani întregi aici, în nări şi în sînge. Curînd însă, adierea nopţii veni cu aromă proaspătă de floare de salcîm ce-i înfioră simţirea. Şi-n minte îi apăru dintr-odată o veche imagine de care uitase atîta timp. în 1948, cînd găseau vreme şi pentru el, aici veneau uneori, la aer, în păduricea de salcîmi ce flanca şoseaua...

Tudor Comşa apucă mina şoferului, aşteptă să oprească maşina şi coborî cu inima tulburată. Trecu şanţul cu paşi împleticiţi şi intră în pădure, ameţit de parfum şi de lumina vie, aproape orbitoare din gîndurile lui. Şi se şi revăzu alergînd după Elena spre adîncul pădurii. Intr-una din seri, cînd ea rămăsese fără putere, o apucase în braţe şi o purtase pînă la un tăpşan ascuns între salcîmi, cu iarba atinsă doar de vînt. Apoi o îngropase între buchete mari de flori proaspete şi albe, rupte din sal- cîmii din jur. Pînă la urmă, Elenei nu-i rămăseseră desco- periţi decît ochii umezi. Nu, nu mai simţea mirosul de petrol.

Pămîntul întreg dormita sub discul de platină al lunii, ameţit de parfum. Ciorchinii florilor, albi, abia plesniseră ; poate chiar în noaptea asta... Şi Tudor Comşa începu să aplece crengile de pe poale şi curînd se întoarse la maşină cu braţul încărcat de flori. Se aşeză pe scaun cu ele pe genunchi.

— Gata, Năstase, motor...

La ora asta, în miez de noapte, şi şoseaua Bucureştilor era la fel de pustie. Maşina alerga singuratică, parcă luată de vînt, dar înaintea ei goneau gîndurile lui. Cînd se va trezi, ameţită de atîta parfum, îşi va aduce desigur aminte şi Elena de ziua ceea de atunci. Şi el se bucura de pe acum că-i va face surpriza asta, mai ales că ea abia mîine dimineaţă îl aştepta. De obicei sîmbăta, după prînz sau seara oricît de tîrziu, se întorcea oricum acasă. Duminica îşi pregătea cele două cursuri pentru săptă- mîna care urma, revedea planul şedinţei de lucru din fiecare luni dimineaţa de la institut şi numai după-amiaza le rămînea să stea împreună. De data asta însă plecase vineri seara, pentru că a doua zi avea o întrevedere cu ministrul, cerută de el cu o săptămînă în urmă... „Dragă Comşa, îi spusese ministrul la telefon în cursul zilei, hai să ne vedem mîine la prînz, c-altfel nu mai apucăm toată săptămîna ! E sîmbătă şi după ora douăsprezece, nu ne mai deranjează nimeni. Rămînem singuri şi putem discuta oricît !” Ministrul fusese directorul rafinăriei de la Ploieşti, în anii în care el, Comşa, nu era decît inginer stagiar şi nu renunţase la relaţiile lor colegiale de atunci. Pentru întrevedere, însă, Comşa trebuia să-şi revadă referatul, căci între timp adunase şi alte date pentru susţinerea noii lui idei de restructurare a combinatului abia început în munţi. Această nouă idee ducea la o nouă tehnologie a procesului de producţie, care, deşi cerea instalaţii mai economicoase, asigura o producţie şi o rentabilitate mult mai mari. Teoretic, totul era clar ; practic însă lucrurile abia trebuiau dovedite. Aşa

trecuse, între timp, şi la experimentarea procesului în staţia-pilot, construită chiar pe şantier, departe de orice priviri indiscrete. Dar nu putea face pasul următor fără aprobarea ministerului. în fond, era vorba nu doar de îmbunătăţirea, ci de schimbarea fundamentală a proiectului întocmit după o licenţă străină, potrivit ideii sale mai ingenioase şi mai moderne, ceea ce putea însemna să se renunţe eventual la asistenţa tehnică a firmei şi a specialiştilor săi. „Putem face mai mult şi mai bine, cu efort propriu şi mijloace reduse, susţinuse el. Şi încă, putem construi combinatul şi cu o anumită deschidere, în perspectivă, pentru unele necesităţi legate de apărarea ţării !”... „Cum ?” sărise ministrul, interesat... îi dezvăluise ideea şi aşa căpătase aprobarea pentru staţia-pilot ! Acum, verificată experimental, ideea trebuia aplicată în noua construcţie a combinatului. Şi ideea asta era a lui !

Spre seară, după ce vorbise cu ministrul, hotărîse să rămînă peste noapte la şantier, să-şi poată definitiva referatul în liniştea cămăruţii lui din munţi. A doua zi urma să plece înainte de a se lumina, pentru ca Elena să aibă timp să bată totul la maşină. De obicei, lucrările pe care nimeni altcineva nu trebuia să le cunoască şi care nu reprezentau la început decît nişte idei ale lui, le transcria la maşina de acasă. Uneori, Elena pierdea zile întregi cu ele, dar îi plăcea, îi rămăsese această bucurie de a-l ajuta şi acum, la fel ca în anii studenţiei şi primei lor tinereţi. Poate şi pentru că era încă măgulită, chiar fericită cînd el îi săruta la sfîrşit fiecare deget, tot ca atunci... „Vino acum !” se rugase ea, cînd îi telefonase că îl chemase ministrul... „Mă tem că nu voi termina mîine dimineaţă la timp. Aşa, vin cu referatul gata întocmit şi, cît fac baie, mă bărbieresc şi mă schimb, tu îl baţi repede la maşină !”... „Ce costum şi ce cravată să-ţi pregătesc ?” Care vrei tu !”... „Unul închis te face şi mai palid ! se arătă ea, îngrijorată de starea de

epuizare în care ajunsese el. Ţi-l pregătesc pe cel nou, *gris-fer,* şi o să-ţi iau o cravată *grenat,* aşa cum se poartă acum, groasă ca un fular, care să dea sînge feţii !”... „Copiii ?” întrebase el la sfîrşit... „Sînt la ora de engleză, cu domnul Obreja. Lasă-i acum, îi vezi mîine... Te aştept!”

Revederea şi completarea celor cinci pagini ale referatului nu-i luaseră însă decît două ceasuri, pentru că totul îi era absolut clar, iar el – încă entuziasmat de idee. Mai mult căutarea unei formulări cît mai discrete, sub care ideea de bază a noii tehnologii să rămînă totuşi ascunsă, pentru a nu fi prinsă din zbor de cineva, îi luase acest timp. Ministrul cunoştea oricum problema, iar ceea ce va trebui să dezvolte încă va face doar pentru el, între patru ochi. După ce terminase de scris, se culcase grăbit, sleit de oboseala care acum, la sfîrşitul săptămînii. îl dobora dar nu putuse adormi. Şi nu din cauza întîlnirii de a doua zi, ci a durerilor din ceafă, dincolo de care somnul nu mai voia să vină. Acasă, dormea de cele mai multe ori cu somnifere, pe care le tot schimba, ca să nu le diminueze efectul, şi ale căror tuburi le ţinea la îndemînă în sertarul noptierei. Cînd pleca pe şantier, însă, Elena i le scotea din servietă, obligîndu-l să se lase răpus de oboseală şi de aerul tare al munţilor, să se re- înveţe să doarmă neîntors, ca-n tinereţe... „Ar fi bine, într-adevăr, să mă trag pentru un timp aici pe şantier !” gîndise pentru prima dată cu seriozitate la asta. „Pînă mi se face somn, revenise apoi, aş putea ajunge acasă !”... Aşa hotărîse, pe loc, să plece de cu seară. Se îmbrăcase şi bătuse grăbit în geamul barăcii, la şoferi...

—■ N-ai adormit, Năstase ? se suci spre şofer.

— Nu... dar sînt gata ameţit de flori... Uite, că se văd şi luminile BucureştiiJui... Mîine dimineaţă ?

— La opt... întîi la institut şi de acolo la minister...

Acasă, Tudor Comşa descuie uşa pe nesimţite, cu servieta la subsuoară şi braţul încărcat de flori. Era după miezul nopţii şi nu mai avea nici un rost

s-o trezească pe Elena. De copii n-avea grijă, căci ei dormeau oricum dulce şi adînc în camera lor de dincolo de dormitor şi baie. Lăsă servieta şi florile pe masa din hol, pe întuneric, zîmbind cu gîndul la Elena... „Cînd o să ajungă parfumul ăsta la ea, ori se trezeşte, ori visează cine ştie
ce minuni !” Geamul uşii dinspre balcon, mare, lucea alburiu în lumina lunii. Se întoarse în vestibul, aprinse mica lampă din perete şi se dezbrăcă. Apoi străbătu holul, doar în cămaşă şi papuci, la baie, unde îşi îmbrăcă pijamaua. Se întoarse cu un pahar de apă în mînă, să-l aibă pe noptieră, dacă va trebui să ia totuşi o tabletă de dormit. După ce stinse lumina din vestibul, se opri în uşa dormitorului. Holul se şi umpluse de parfum şi mirosea la fel de proaspăt ca păduricea de salcîmi sub lună. O clipă fu ispitit să lase uşa dormitorului deschisă, dar se gîndi tot la somnul Elenei şi se strecură înăuntru pe vîrfurile picioarelor, pînă la pat. Dormitorul era în penumbra geamului aprins de lună. Elena dormea cu chipul parcă clăbucit, fără să i se simtă nici răsuflarea. Mîinile le avea ca de obicei, întinse peste pledul tras pînă peste sîni. Tudor Comşa lăsă paharul pe noptieră, cu ochii încă la ea, şi intră sub pătură cu aceleaşi mişcări stinse de umbră însufleţită. Patul era răcoros şi moale şi ar fi vrut să adoarmă repede şi adînc, dar simţi iar apăsarea aceea cumplită, dealtfel permanentă, din ceafă, şi-şi întoarse palmele sub cap, prinzîndu-şi gîtul ca într-o menghină, poziţie în care uneori adormea fără somnifere. închise ochii şi începu să numere în gînd, ca mintea să-i poată ajunge la un fel de vid în care să năvălească somnul. Se trezi însă curînd în vidul acesta, cu ochii minţii încă deschişi şi parcă plutind într-un gol amorf. Era tîrziu şi nu-i rămăsese decît să ia, ca de obicei, tableta salvatoare. întinse mîna, trase uşor sertăraşul noptierei şi începu să pipăie tuburile pe rînd, căutîndu-l pe cel de metal, un ultim somnifer străin, din care o singură pastilă îl putea adormi pînă la ziuă. Nu dădu însă de tub, cineva schimbase ordinea lor, şi se ridică într-un

cot, să-l caute mai bine. Bîjbîind pe întuneric, însă, lovi paharul cu apă şi acesta căzu cu zgomot, în ţăndări, pe parchet. Coborî, alergă la baie după o cîrpă, strînse apa şi cioburile şi duse totul sub chiuvetă. Veni cu un nou pahar, dar numai ce intră iar în aşternut şi o simţi pe Elena alunecînd încet spre el. Se suci şi întinse palma încă umedă peste braţele ei.

— Acum, dacă tot te-am trezit...

Braţele Elenei însă erau înţepenite şi reci şi el îşi trase mîna, instinctiv, cu simţurile zburlite ca de atingerea unui şarpe. Îi apucă apoi palma, grăbit, şi-şi lipi buzele de degetele ei, cu obişnuitele-i gesturi de tandreţe. Degetele Elenei însă erau ca de lemn, lipsite de orice fior de viaţă.

— Lenuş, o scutură... Lenuş !

Aprinse veioza şi se întoarse iar într-un cot, deasupra Elenei. Ea însă stătea mai departe rigidă, cu faţa în sus şi ochii închişi, cu mîinile pe pled. Avea obrazul palid, cu un început de umbră sidefie în colţul buzelor şi pe pleoape, fruntea dezgolită, cu pielea uscată, iar părul răsfirat şi încurcat ca de un zbucium al capului pe pernă. Îi apucă umerii, şi o smulse îngrozit din aşternut :

— Lenuş... !

Capul Elenei căzu pe spate, parcă tras de firele de păr cu care era legat de pernă... „Doamne !” îşi spuse Tudor Comşa, abia acum speriat cu adevărat. începu să-i bată uşor obrajii, s-o zgîlţîie iar... „Apă !” îi veni în gînd şi întinse mîna spre noptiera ei. Paharul era însă gol, iar alături, răsturnat şi deschis, tocmai tubul de metal pe care îl căutase el, fără nici o tabletă... „Salvarea !” se hotărî pe loc şi sări pe deasupra ei la telefonul din hol... Prin uşa deschisă, parfumul suav şi proaspăt al florilor de salcîm năvăli şi în dormitor. Comşa bîjbîi prin întuneric pînă suci întrerupătorul şi formă apoi numărul spitalului de urgenţă, cu receptorul la gură, ca ameţit. O clipă rămase încă lîngă telefon, încercînd să-şi adune gîndurile, dar numai unul, cu totul nelămurit se închega... „De ce ? Pentru ce ? Cum a ajuns

aici ? !"... Se întoarse în dormitor şi începu s-o scuture ca într-o nebunie, în hohote de plîns :

— Lenuş... Lenuş !

Ce putea să facă, în minutele ce le mai avea pînă la sosirea Salvării ? Nu ştia şi nici medicul de gardă nu-i spusese. îl întrebase doar ce anume somnifer luase, cîte tablete şi cînd. Tubul de metal era pe noptieră, fusese aproape întreg, iar ora... începu să socotească iar, cu ochii la ceasul de la mînă... vorbise cu ea la telefon după şase, căci Ottreja, meditatorul copiilor pentru germană şi engleză, era încă aici... alergă, deschise uşa copiilor, şi-i văzu cu capetele răsturnate pe pernă, bătute de lună... la şapte jumătate le dăduse desigur să mănînce şi, tot ca de obicei, îi culcase la opt şi jumătate... un ceas cel puţin, sau chiar două, îi trebuise să se pregătească... schimbase aşternutul, schimbase cămaşa care avea încă proaspăta urma fierului de călcat pe mîneci, aşa că numai pe la zece, sau chiar zece jumătate, se culcase... iar acum era douăsprezece şi cincizeci de minute... „Doamne, de ce întîrzie atît ?" se gîndi desperat la Salvare... Cu ochii încă la ceas, alergă în vestibul, unde îşi îmbrăcă hainele peste pijama şi trase pantofii în picioarele goale... Apoi ieşi în balcon, să vadă maşina Salvării de departe, dar strada, jumătate în umbră, era pustie şi se întoarse iar în dormitor... Elena parcă zăcea, pierdută cu adevărat în somnul ei fără de hotar... „Copiii îşi aminti iar de ei. Nu trebuia să-i trezească, dar trebuia să-i lase cu cineva şi alergă pe scară, la mansardă, unde avea o cameră femeia de serviciu care se îngrijea de bloculeţul lor. Tot ea ajuta în casă, cît putea, şi la menajul celor trei familii care locuiau aici : a lor, a profesorului de la parter şi a directorului de deasupra. Zoia însă avea poate pe cineva, căci coborî tîrziu, sau poate numai lui i se păru că trecuse atîta timp pînă ce o văzu în uşa dormitorului.

— Doamne... dom' inginer ! îngăimă femeia, cu mîna la gură şi ochii îngroziţi la faţa Elenei, care

abia acum observă şi Comşa, părea copleşită de tristeţe... Zoia îşi mută privirile la tubul de pe noptieră şi apoi la două plicuri vîrîte sub talpa veiozei... Da' de ce dom' inginer ? Nu scrie ?

Da, Tudor Comşa se zăpăcise cu totul, dacă nu văzuse pînă acum cele două plicuri pe care Elena le lăsase anume pentru el. Le trase repede, tocmai în clipa în care se auzi soneria şi Zoia se repezise să deschidă. Şi încă citea, încremenit, cînd lumina lămpii din tavan, aprinsă de medic, umplu dintr-o dată dormitorul. Medicul îşi lăsă geanta neagră lingă pat, privi faţa Elenei şi apucă grăbit încheietura unei mîini. Apoi îi cercetă ochii, atent, desfăcîn- du-le pleoapele pe rînd, cu degetele. Ochii Elenei erau ca aburiţi, cu lumina tulbure şi uscată. îi, trase pledul pînă sub genunchi şi îşi lipi urechea de pieptul care abia

se mai mişca. O lăsă apoi pe sora cu care venise, să-i ia pulsul, iar el cercetă tubul de metal sub lumina veiozei.

— Cînd ? se suci spre Tudor Comşa.

— ...în mod sigur n-ar fi putut mai devreme de zece ! murmură Tudor Comşa care rămăsese cu cele două scrisori în mînă... Ora cea mai probabilă însă este zece şi jumătate... Cînd am venit, acum o jumătate de ceas, am crezut că doarme...

Medicul privi cam încruntat coloana de mercur a aparatului lipit de braţul Elenei, cercetă iar tubul de metal pe care îl vîrî în buzunarul halatului şi alese din geantă o fiolă pe care o dădu soréi să facă injecţia. Braţul Elenei, cu încheietura vînătă la cot, nici nu tresări sub înţepătura acului siringii. Medicul făcu apoi semn şoferului, care aştepta în hol cu ochii mai mult la florile de salcîm de pe masă, să intre cu targa. Comşa însă nu-l lăsă să se apropie de pat, o cuprinse singur pe Elena, pe după mîini şi piept, şi tot singur o mută ca pe un copil pe targă. Trupul Elenei, altădată subţire şi mlădios, părea acum de trestie coaptă, înţepenită. Cînd îl lăsă din braţe, inert, îl părăsiră în sfîrşit puterile şi dădu în plîns. Medicul îi ţinu umărul în pumn pînă ce şoferul şi sora ieşiră cu targa, pe uşile deschise înaintea lor de Zoia.

— Lua de obicei somnifere ? îl întrebă.

— Nu... eu luam, aproape regulat...

— E în comă, şopti medicul, profesional. Ar fi bine să mergeţi cu noi...

— Neapărat, tresări Comşa. Numai să anunţ mai întîi miliţia...

•— O să telefonăm de la spital, cînd vom şti poate mai mult...

La spital, însă, odată intrat în camera de reanimare după cei cu targa, medicul nu mai ieşi pînă spre ziuă. Tudor Comşa luase florile de salcîm cu el, sperînd în grabnica trezire a Elenei şi aşteptă pe coridor, cînd prăbuşit pe-un scaun, cînd lipit în picioare de tocul uşii. Uitase de mult sensul întrebării de la început, dar ea îi răsuna

2

2 **1**

*

încă în minte, ca într-un pustiu... „De ce ? Pentru ce ?”... Durerea din ceafă îl apăsa ca un şuvoi de apă ce-i umfla vinele şi-i cuprinsese capul întreg, şi totul în mintea lui se învălmăşise, şi nu mai simţea decît un gol imens, în care el se risipise ca o pulbere plutitoare, din care nu se mai putea aduna. într-un timp se trezise chiar şi fără chipul Elenei în gînd şi atunci crăpă uşa şi o văzu iar, înţepenită în pat, cu masca de oxigen pe faţă. Clipele în care sperase totuşi într-o trezire trecuseră şi el căzuse într-o desperare afundă în care nu i se mai lega nici un gînd. Acum, nici cînd îşi arunca privirile pe scrisoarea din pumn, lăsată pentru el, nu mai tresărea. Pe cealaltă, lăsată autorităţilor, prin care cerea să nu învinuiască pe nimeni de nesăbuinţa ei o luase medicul pentru dosar.

Spre ziuă însă, cînd începu să desluşească iar lucrurile, redescoperi cu ochii uimiţi şi scrisoarea. Parcă un val de apă rece tocmai trecea peste el. Scrisul Elenei era rotund şi subţire, discret ca însăşi firea ei.

Dragul meu,

lartă-mă că n-am avut putere să mai lupt, în primul rînd cu mine, într-un joc care, chiar dacă nu este adevărat era pierdut de mult. Am ajuns la gestul acesta desperat numai pentru a îndepărta de tine şi de copii primejdia lui murdară. Tocmai dragostea mea pentru tine şi pentru ei m-a înclinat spre această hotărire. Am vrut ca nimic să nu umbrească viaţa şi împlinirea ta, viitorul copiilor noştri. N-am avut timp să mă gîndesc prea mult, dar cred că e mai bine aşa. Mi-e greu să-mi dau seama şi mai ales să recunosc, dar poate am greşit cîndva, destul de grav.

lartă-mă, dragul meu, şi nu mă învinovăţi. Ar fi prea grav pentru un lucru pe care nici eu nu mi-l pot explica. Plătesc asta cu viaţa mea, dar nu mi se pare prea mult pentru ceea ce vreau să salvez : amintirea fericirii noastre, onoarea şi munca ta. În această neagră clipă, nu mai am decît o

rugăminte : ai grijă de tine şi de copii! La despărţire, pe ei i-am îmbrăţişat ca o nebună. Pe tine n-am avut cum, dar am să-ţi simt şi moartă buzele fierbinţi, în vîrfurile degetelor pe care nimic altceva nu le înfiora mai mult.

încă o dată, iartă-mă, dragul meu !

Lenuş

Era prea puţin pentru a înţelege ceva. El aşteptase toată noaptea clipa unei explicaţii mai adînci, dar abia acum îşi dădu seama cu adevărat că Elena nu s-ar mai putea trezi din somnul acesta negru niciodată. Simţi cum i se umflă şi cum îi plesneşte capul, cum dincolo de puterea mîilor de corzi ale simţurilor doar ceafa îi mai zvîcnea şi mintea i se înceţoşa. Lăsă florile pe scaun şi dădu buzna, năuc, în camera de reanimare. în patul alb, Elena parcă plutea, în nefiinţă, într-un val de abur încremenit. împinse medicul şi sora deoparte şi se prăbuşi peste ea. Era însă într-o stare de epuizare aproape totală şi se zbătu în neputinţa asta pînă izbucni în hohote de plîns. Cînd se linişti, medicul îi apucă braţul şi —1 conduse afară pe coridor.

— Dacă trebuie să ne ocupăm şi de dumneavoastră, nu ne mai rămîne timp destul pentru doamna...

— Nu de mine, de ea ! tresări Comşa, speriat... Vă rog ! murmură şi îl împinse pe medic înapoi pe uşă.

După asta porni ca ameţit spre fereastra din capătul coridorului, în care creştea lumina de plumb a dimineţii. Aici îl găsi, sleit cu totul de puteri, căpitanul de miliţie Petre Barna care se apropiase cu paşii stinşi.

— Tovarăşe inginer, v-aş ruga să mergem pînă acasă... Deşi destul de limpede, scrisoarea soţiei dumneavoastră ne nelinişteşte... A, mai aveţi una ? Vă rog, insistă şi apucă şi cea de a doua scrisoare. Poate ne lămureşte asta...

Pentru căpitanul Petre Barna un lucru fu clar de la început: primul şi singurul om care intrase în casă, după ce Elena Comşa coborise în somnul ei de moarte, fusese Tudor Comşa. Se convinsese de asta din chiar spusele inginerului, în maşină, pe drumul de la spital. Uşile – şi cea de la intrare şi cea de la balcon – nu prezentau nici o urmă de efracţie, iar ultimele amprente digitale din dormitor, luate de plutonierul ce-l însoţea cu trusa de serviciu, erau ale lui Comşa. în hol, cu toate ca uşa de la balcon rămăsese deschisă şi aerul dimineţii de mai înviorase toată încăperea, se simţea încă parfumul suav al unor flori de salcîm, desigur al celor pe care le văzuse pe scaunul de lîngă uşa camerei de reanimare. Pe Comşa şi pe plutonier îi lăsă în hol şi el trecu singur, vreme de aproape un ceas, prin încăperile apartamentului. În camera copiilor vîrî doar capul pe uşă, să nu-i trezească, iar dormitorul îl lăsă anume la sfîrşit. O primă întrebare, după aceste observaţii fugare, se impunea : dacă Tudor Comşa fusese primul care dăduse de Elena, după intrarea ei în somn, cine fusese atunci ultimul care o văzuse, cu care se întîlnise în oraş sau care trecuse pe aici înainte de ireparabilul ei gest ? Apoi, ce anume fapt sau lucru, oricît de mărunt, i-ar putea indica sau

sugera cauza care o împinsese pe Elena spre acest sfîrşit ?

Petre Barna luase astfel toate încăperile, pe rînd. După ce deschidea uşa, înfundînd-o pentru o clipă cu trupul lui voinic, nu făcea decît un pas înăuntru şi se oprea, cu mîinile în buzunare şi şapca împinsă mult pe creştet, de parcă el era cercetat de cineva dinăuntru şi nu-i plăcea. Mai întîi, cuprindea cu o singură privire toată încăperea ; apoi îşi purta ochelarii cu ramă groasă de baga peste fiecare lucruşor de la o margine la alta, insistent, să cunoască totul în amănunt. Părea greoi în gîn- dire, – ardelean ! glumeau colegii –, dar de fapt era meticulos şi exact, sigur pe lucrul făcut odată pentru totdeauna. în baie, nu-i atrase atenţia decît peria de păr şi pieptenele din material plastic azuriu, uitate pe marginea chiuvetei, precum şi cioburile paharului de sub chiuvetă, despre care ştia din povestirea inginerului. De perie atîmau cîteva fire de păr castaniu, subţire, mai degrabă din părul fetiţei pe care desigur că o pieptănase – cine ştie cît de mult ? – înainte s-o ducă la culcare. în biroul inginerului, cu pereţii căptuşiţi de rafturi de cărţi şi masa de lucru împinsă pînă sub fereastră, era o ordine neobişnuită. Era clar că numai Elena – care ştia rostul fiecărei hîrtiuţe – păstra ordinea asta, în locul inginerului, totdeauna în criză de timp. Pe masă, o maşină de scris, cu o singură filă albă cu marginea scoasă doar de un deget peste sul... „O fi vrut mai întîi să-şi bată scrisorile la maşină !" bănui Barna, dar îşi aminti de cele ce-i povestise inginerul despre referat şi înţelese că ea lăsase maşina anume pregătită pentru el... Alături de maşina de scris nu mai era decît o mapă de hîrtie, nouă, cu nişte plicuri... Scoase cele două plicuri din buzunarul tunicii albastre şi le compară cu cele din mapă : erau la fel, din hîrtie albă cretată, înguste şi lungi. Din mapă însă lipseau nu două, ci trei plicuri !.....O fi greşit prima scrisoare !" bănui Barna, dar în coşul de răchită de sub masă nu era nici o hîrtie mototol... „Sau a mai scris cuiva !" îl încercă un gînd...

— Putea să mai lase cuiva o scrisoare ? îl cercetă pe inginer.
— Nu văd cui... îl asigură acesta.
— Dar maşina de scris... aşa o ţineţi mereu ?

— Nu... o pregătise, cred, să-i dictez referatul pentru ministru !

— Fără copie ?

— Deocamdată, fără... este un referat mult prea *personal !* căută Comşa cuvîntul... Vă aşteaptă cafeaua ! arătă apoi spre ceştile care abureau pe masă.

— Să văd şi bucătăria ! amină căpitanul... Ene, se adresă plutonierului, dumneata poţi intra în dormitor... Doar urmele, atît !

în bucătărie, Petre Barna dădu de femeia de serviciu, somnoroasă şi plînsă, veghind ca laptele copiilor, care se puteau trezi din clipă în clipă, să nu dea în foc. Femeia tresări de cum îl văzu în uşă, se uită mult la uniforma lui şi dădu iar în plîns. Era tipul femeilor tinere şi singure,; de ţară, crescute în neştiinţă şi slugărind, pînă ce răsturnarea lumii ei, zguduită de colectivizare ca de un cataclism, o împinsese spre oraş. Cu trupul mătăhălos şi faţa lătăreaţă, cu ochii albi şi mari, arăta cam prostuţă, dar se vedea că avea inima moale şi bună, gata să dea de îndată în lacrimi.

— Cînd ai luat laptele ? o întrebă Barna.

— Aseară... că azi sînt la dom' derector, de sus...

— De cînd erai şi cît ai stat aici... cînd te-ai despărţit de doamna Comşa, aseară ?

— Păi, seara nu trec decît să las laptele la frigider şi pîinea... Aseară însă doamna m-a oprit; era îmbrăcată de oraş şi m-aştepta... Zoie, mi-a zis, rămîi şi fă tu domnului consul – domnul, care vine să-nveţe copiii ! – o cafea... că eu trebuie să cumpăr ceva domnului inginer şi mă tem să nu se închidă magazinele...

— Cît era ceasul ?

— Păi, dom' consul vine totdeauna la şase... e mai ceas ca ceasul ! Şi era aici...

— Cînd s-a întors doamna ?

— Destul de tîrziu... că rămăsesem singură cu copiii şi ei ar fi vrut să iasă, dar nu i-am lăsat decît pe balcon...

— Ai observat ceva la ea... cum arăta ?

— Grăbită... şi-avea faţa şi ochii ca de pămînt, şi parcă tremura... Zoie, mi-a spus, dă-le şi să mănânce... la copii, adică !... Mănîncă şi tu cu ei, că eu am o treabă şi mănînc poate mai tîrziu... Apoi a intrat în birou, la domnu, şi-acolo am lăsat-o şi cînd a trebuit să plec... scria !... Bine, Zoie ! a zis. Lasă, că-i culc eu pe copii, acuma... Asta a fost, tot !... Pe urmă m-a trezit dom' inginer, în puterea nopţii... Ai, tovarăşe căpitan, da' scapă ?

Şi fără să mai aştepte răspunsul, Zoia se şi puse pe plîns, cu lacrimile gîrlă. Se opri însă repede, trezită de laptele care dăduse în foc. Barna aşteptă să tragă oala deoparte şi-i puse ultima întrebare, aproape şoptind :

— După ce-ai plecat, n-ai auzit, nu ştii, n-a mai venit nimeni la dumneaei ?

— Vai de mine, tovarăşe căpitan ! sări femeia, ca arsă. Da' se poate ?... Vă faceţi un păcat !

Petre Barna presupuse, deci, că Elena Comşa fusese obligată de ceva sau de cineva, care ameninţa direct persoana inginerului, să facă un lucru care ţinea de ea şi ea refuzase, plătind acest refuz cu viaţa. Se întoarse în hol şi se apucă să-şi soarbă cafeaua, încet şi pe gînduri, cu ochii la Tudor Comşa.

— Cînd aţi vorbit la telefon ?

— Imediat, după şase...

— Părea neliniştită ?

— Nu într-atît 1 Oricum, nerăbdătoare... Mă aştepta...

„Poate că în oraş, cît lipsise de acasă, fusese constrînsă la ceva ? se întrebă Barna, privind zaţul cafelei din ceaşcă... Cum putea trece, însă, aşa de repede, la gestul ăsta desperat ? O hotărîre ca asta cere, oricum, timp mai ' mult. Şi atunci, de cînd începea totul cu adevărat ?"

— Nimic deosebit, tovarăşe căpitan ! îşi arătă plutonierul dezamăgirea. Doar urmele doamnei şi ale tovarăşului inginer, în tot dormitorul...

— Bine... fă şi fotografiile... dormitorul complet... în baie doar chiuveta, iar în birou doar masa... La

prînz să le am !

După plecarea plutonierului, Barna îl rugă pe Tudor Comşa să-şi scrie declaraţia în hol, iar el luă un scaun şi se aşeză în dormitor, la un pas de uşă. împinse iarăşi şapca şi mai pe creştet, pentru ca tot cîmpul lentilelor să-i fie complet liber şi rămase cu mîinile moi pe servieta
de pe genunchi. Trecu însă o jumătate de ceas şi se trezi intrigat, căci nu descoperise în plus decît căpăcelul tubului de metal în care fuseseră tabletele, jos lîngă noptieră. Şterse lentilele ochelarilor, de parcă ele erau de vină, şi începu să-şi poarte iar privirile prin încăpere, chiar pe lîngă el. Şi trecu încă o jumătate de ceas pînă descoperi o batistă de-a Elenei, mototol sub colţul pernei. Se ridică şi pipăi batista ; era încă umedă... „Doamne, cît o fi plîns ! îşi spuse, cu inima încercată de-un val de duioşie şi amărăciune. Şi cînd, înainte sau după ce a luat tabletele ? A intrat însă lucidă în somn ; altfel, îi rămînea batista în mînă sau o găseam pe pled !”... Pe pernă şi în aşternut, locul capului şi al trupului subţire i se păru asemenea unui cuib singuratic şi pustiu din care Elena fusese smulsă fără de voie... „Dacă aflu şi ora la care a înghiţit pumnul de tablete, deocamdată n-am ce mai şti 1”

— Eu am cam terminat, tovarăşe inginer, reveni în hol... doar pe la spital trebuie să mai trec o dată !... îi luă declaraţia şi o vîrî în servietă fără s-o mai citească. Dar înfăţişarea tulbure şi rătăcită a inginerului îl sperie... Dacă vă mai aduceţi aminte de ceva, sau descoperlţi ceva, sau vă de-ran-jea-ză cineva, chemaţi-ne...

Clopoţelul soneriei ţîrîi lung în vestibul, după care se auzi uşa de la intrare trosnind şi apoi plînsul Zoiei. Răzbătură şi cîteva vorbe despre „coniţa”, „salvare” şi „spital”, şi Tudor Comşa lămuri, cu ochii la ceas...

— ...şoferul !

în hol păşi pe vîrfuri, ca năuc, un omuleţ subţire şi negricios, cu toată viaţa în ochii mici şi vii, cît

două boabe de piper. Murmură, cu ochii aceia mici scînteind :

— Tovarăşe inginer...

— Năstase, şopti Tudor Comşa, adunîndu-se pentru o clipă... azi nu mergem decît la spital...

Şi abia după alte cîteva clipe, Tudor Comşa se ridică la telefon şi anunţă la cabinetul ministrului că nu putea veni la întîlnirea fixată din cauza unui „accident în familie”. Ceru, totuşi, ca întîlnirea să fie doar amînată, la începutul săptămînii următoare, luni sau marţi. Acum abia se auziră şi glasurile copiilor, treziţi din somn, şi

Barna salută, grăbit să plece, pentru ca uniforma lui să nu le trezească nici o suspiciune.

— Spuneţi-le că doamna este bolnavă la spital... se adresă celor trei şi răsuci singur cheia în uşa dormitorului.

♦ *

La acest prim ceas al dimineţii, cînd soarele de mai, vioriu şi cald, îneca în lumină şi cîmpia de vest, la unul din punctele de trecere a frontierei, un vameş făcu semn unuia dintre străinii care intrau în ţară, să tragă maşina pe dreapta. Maşina, din noua serie a „Ford"-ului englez, „Cortina", galbenă-tutunie, atrăsese desigur atenţia prin încărcătura ei. Toată banca din spate era plină de geaman-> tane, pachete şi cutii de carton, lăsate cam în neorînduială de la controalele atîtor frontiere străbătute pînă aici. Străinul, singur la volan, se aşteptase la asta, căci surîdea ironic, cu pipa fumegîndu-i leneş între dinţi. Avea faţa prelungă, roşie-aprinsă, iar ochii albaştri şi reci, dar umezi, de gheaţă care se topeşte. Văzînd că vameşul aşteaptă cu paşaportul lui în mină, coborî, lung şi viguros, cu mişcări domoale, parcă gîndite de altcineva. Era un flăcău tomnatic, după paşaport născut în 1930, adică de exact treizeci de ani, de-o frumuseţe nordică ciudată.

— Do *you want to move tous?* [1] zîmbi vameşul.

— Nu, începu străinul, silabisind lung şi stîlcit, dar agreabil în româneşte... mă lo-go-desc la tum-nea-foa- stră !... *Gifts for the bride !*[2] ridică umerii parcă stingherit.

— O ! surise vameşul încîntat, fără să-şi arate surpriza... Şi cine e fericita ?

— *With pleasure, sir !*[3] se arătă străinul foarte dispus şi scoase din buzunarul hainei de catifea reiată, tot tutunie, croită larg, ca o bluză de

1 Ce faceţi, vă mutaţi la noi ? [2] Daruri pentru mireasă. [3] Cu 2plăcere domnule ! [4] O frumuseţe !

călătorie, o hîrtie gata pregătită, o copie după actul de naştere al viitoarei logodnice, şi o fotografie, pe care mai mult el, străinul, o privea cu faţa aprinsă şi ochii topiţi... *Beautiful girl!*[4]

— *Just so... beauttful indeed !*[3] recunoscu vameşul, un tînăr cam de vîrsta străinului, ceva mai scund şi cu faţa smeadă... Vă fe-li-cit! surise şi arătă iar spre încărcătura din maşină... Trebuie, totuşi, să vedem !

—■ Do, *please !*[4] sări străinul galant.

Şi chiar el începu, după ce deschise portiera din spate, să desfacă pe rînd cutiile de carton şi pachetele de hîrtie, ridicînd în ochii vameşului; cînd o rochie, cînd nişte pantofi, cînd o poşetă, cînd lucruri de cea mai fină lenjerie, cu o mîndrie pe care nu şi-o ascundea. Era de fapt o repetiţie a momentului în care el va face acelaşi lucru, folosind acelaşi ritual în faţa logodnicei sale. Vameşul nici nu-l mai urmărea, rămăsese cu ochii la fotografia fetei, parcă întristat... „Ce, aici n-ai găsit pe nimeni ?" părea a-i spune privirea. Fata, trecută şi ea de vîrsta măritişului, era într-adevăr o *„young lady"*, cu făptura atletică a noii generaţii, cu părul lung şi ochii adînci şi adormiţi, seducători mai mult prin ceea ce ascundea privirea lor înrobitoare, umbroasă şi mătăsoasă.

— *Thank you, sir... sufficient* !5 tresări vameşul... Aţi adus şi verighete... *Wedding ring ?*

— *Yes, certainly!** întări străinul şi scoase din buzunarul pantalonilor lungi şi înguşti, din aceeaşi catifea reiată, o cutiuţă vişinie pe care o deschise grăbit sub privirile vameşului.

—- *I am sorry, sir... this... no admittance !*[5]

— *Never mind !*[3] cedă străinul repede, parcă speriat că n-ar mai putea intra în ţară... Las aici ! urmă grăbit, pe româneşte. La... *return...* iau cu El-vi-ra !

— One *moment* ! se arătă vameşul încurcat şi

3 Chiar asa... frumoasă într-adevăr I [2] Cum de nu. vă roσ. 4'Mulţumesc, domnule... destul ! [4] Da, desigur t 'Regret, domnule... 5asta nu se admite 1 [0] Nu-i nimic !

dispăru cu paşaportul şi cutiuţa în clădirea vămii.

Şi cît timp străinul reaşează cutiile şi pachetele pe bancheta din spate, de data asta mai îngrijit, căci nu mai avea de trecut nici o frontieră, fură gata şi formalităţile de intrare în ţară. La întoarcere, vameşul – care arăta iar surîzător – îi întinse mai întîi paşaportul, deschis, – pentru ca străinul să vadă actul de naştere şi fotografia viitoarei soţii –, apoi şi cutiuţa, cu cele două verighete lucind. Salută cu mina la chipiu şi arătă şoseaua :

— *I wish you a good journey, sir !*[6] Şi să vă fie de bine !

— For-te mul-tu-mesc ! silabisi străinul, fericit... *Glad to meet You. sir !*[2]

«■

*

Era tocmai vremea cînd maiorul Liviu Burada se apucase de lucru, grăbit să rezolve cîteva hîrtii care se adunaseră în mapa lui în cursul săptămînii. Fusese prins zile în şir într-o acţiune de teren, timp în care nu mai trecuse decît în fugă pe la sediu. Se dezvăţase să fumeze, dar nu să şi strîngă muştiucul ţigaretului de chihlimbar afumat între dinţi. Mai ales hîrtiile care îl sustrăgeau de la acţiune, îl iritau cel mai mult. Pierderea timpului cu ele îl exaspera. „Mai bine stau şi mă gîndesc la ceva, şi tot sînt mai cîştigat !" exagera el, ca să-şi motiveze aversiunea. Aşa că, se bucură ca un copil cînd auzi telefonul ţîrîind. Spera într-o acţiune care l-ar scoate din birou. în receptor desluşi însă glasul „Bătrînului", al colonelului Ştefan Varduca.

— Ordonaţi, tovarăşe colonel !

— Vedeţi c-a apărut Bob...

— în sfîrşit, izbucni Burada, cu vorba repezită, căci întărînd prea mult consoanele, acestea sunau ca dinţii unui fierăstrău în gura lui... în sfîrşit ! repetă. Era de două ori bucuros : o dată pentru că intra oricum în acţiune, iar a doua oară, pentru că nu se înşelase, nu-l aşteptase pe Robert Field degeaba... Vă ascult, tovarăşe colonel !

---

6 Drum bun, domnule ! [2] încintat de cunoştinţă, domnule !

— Peste un sfert de oră trebuie să iasă din Arad... Doar ţineţi-i urma, atît !... Eliberează-l pe Lupşa de orice altă sarcină... să-şi reia misiunea... parcă-i plăcea !

■— Da, mai ales dezinvoltura lui Bob... Am înţeles, tovarăşe colonel !

Liviu Burada vîrî dosarul la care lucra în sertar şi dădu pe loc telefoanele necesare : unul după căpitanul Ion Lupşa, iar altul la Arad, pentru ca Robert Field să călătorească nestingherit. Apoi se ridică, deschise seiful şi apucă alt dosar. După ce suflă praful de pe el într-o parte, se reaşeză la masă. Pe dosar scria mare şi frumos caligrafiat, cu tuş negru, „Cazul ALFA", adică prima mutare a unui viitor joc posibil care doar începuse cîndva... „Tot te-au scos de la naftalină, *maşter Bob* ! mormăi, încercat ca de-o mulţumire... Ia să vedem noi, cum mai stăm !" urmă, vesel de reîntîlnire şi deschise dosarul...

Şi, tot muşcînd capătul ţigaretului de chihlimbar, Liviu Burada începu să întoarcă filele. Din cînd în cînd, rămînea cu dinţii strînşi pe ţigaret şi cu ochii negri, parcă lus- truiţi, aţintiţi la însemnările lui de pe margine, făcute cu doi ani în urmă. Reintra astfel în problemele cazului, metodic şi definitiv, fără să mai întoarcă nici o filă înapoi. Ţintea spre o siguranţă a lucrurilor, făcute o dată pentru totdeauna şi înţelese de la început în esenţa lor. Le întrezărea ultima formă, curăţată de şpanul aspec-telor de suprafaţă, deprindere ce-o avea din tinereţe, de pe cînd era strungar şi vedea în bucata de oţel, de la început, piesa proiectată. în faţa ultimei file, scrisă în întregime de el, îşi lăsă capul între palme, cu degetele viguroase îngropate în părul uşor încreţit. La propunerea lui de atunci, problema lui Robert Field, prinsă în „Cazul ALFA", rămăsese deschisă. Şi iată că intuiţia nu-l înşelase !

Robert Field lucrase atunci ca specialist la montajul instalaţiilor celei mai mari uzine de anvelope din ţară şi apoi la dezvoltarea şi modernizarea unei vechi rafinării, de lîngă Ploieşti, ca şef secund al grupului de montori trimis de firma străină. Aici fusese dibuit adunînd informaţii,

tehnice mai ales, despre unele obiective industriale, iar într-un anumit moment chiar susţrăgînd planşă cu planşă schemele instalaţiilor şi ale proceselor tehnologice ale acestor noi obiective. O întrebare firească îl neliniştise atunci pe Burada : la ce-i trebuiau, dacă licenţa era chiar a firmei pentru care lucra ? Ar fi putut să-l prindă cu planşele la piept, sau în servietă, sau în geamantan la plecare, să-i pună mîna în gît sau, cel puţin, să-l dea pe mîna firmei de care era plătit! Dar, nu ! Ceea ce luase de aici, Robert Field oricum ştia sau putea lua din altă parte, unde firma livra aceleaşi instalaţii. Important era că nu firma aceasta avea nevoie de scheme, ci o alta sau altcineva, pentru care Bob lucra pe ascuns. Şi dacă Bob lucra pentru un *centru,* în plasa căruia se lăsase prins ? Atunci nu se putea ca acest *centru* să facă totul atît de gratuit ! Era probabil că el încerca să înfiripe aici o reţea sau să-l lege pe Bob de una poate existentă, sau să-l „agaţe” prin „înrudire” de o alta, al *altui centru,* poate concurent... „Să-l lăsăm deocamdată în pace, doar să veghem ! ceruse Burada. Să vedem ce ne dezvăluie acţiunea asta a lui mai tîrziu !”... „Ce ne costă ? îşi recitea el argumentarea de atunci. Schemele unei tehnologii deja cunoscute în vest şi livrată de firmă şi altor ţări !... Ce putem însă spera ? Să prindem firul unui început de acţiune la noi, obiectivul major al viitoarei sale activităţi, pentru care Bob nu-şi face acum decît ucenicia, folosit doar ca un pion. Cu atît mai mult, dacă centrul urmăreşte o acţiune de perspectivă, în care tocmai Bob poate deveni piesa de bază, de şoc !”... Singurul care îi susţinuse propunerea şi se bătuse apoi pentru ea fusese Ştefan Varduca, şeful lui. Ba încă, Varduca fusese şi mai expeditiv ; redusese totul la o singură frază... „Dacă nu e aşa şi Bob pleacă pentru totdeauna, pagubă-n ciuperci, bine că pleacă ! Dar dacă e aşa, şi el se întoarce ? !”... „Şi iată, că s-a întors !” fu gata aproape să strige Burada.

Uite, de asta îi plăcea lui să lucreze cu „nenea Fane” ! Colonelul nu se grăbea să prindă mingea, nu alerga după un succes de moment sau de

conjunctură. Dacă succesul întîrzia, nu dezarma ; acţiona încă şi aştepta, sigur că nu-l putea pierde aşa de uşor. Pe ce se baza siguranţa asta a lui ? Pe-o intuiţie surprinzătoare a realului, a bunului-simţ, izvorîtă dintr-o îndelungată experienţă a vieţii, a activităţii lui din ilegalitate, din timpul insurecţiei din august şi apoi ca activist de partid în primii ani de după Eliberare. îşi autodisciplinase de mult, cu răbdare şi stăruinţă, viaţa, reflexele, munca, gîndirea. în mai toate acţiunile era răbdător şi liniştit, tovarăş de muncă şi de drum lung, fără să uite ţinta principală spre care dezlăn- ţuise mişcarea... „Acum, de ce v-aţi grăbit ?" îi domolea el cîteodată, bătrîneşte... Pentru ca tot el, în alte momente, decisive, să sară repede, ca aprins : „Gata, *arde...* imediat !"...

Tresări, întrerupt din gînduri de telefon ; era căpitanul Petre Bama, de la Miliţie.

— Te ascult, Petrică... Ce vorbeşti ! Unde eşti acuma ?

— Pentru a doua oară, degeaba, la spital ! se auzi destul de desluşit în receptor. E încă în comă şi aş fi vrut să-i smulg cel puţin un cuvînt !... M-am gîndit, însă, că poate vă interesează !

— Neapărat ! îl asigură Burada. Ştiu că faci totul aproape perfect, dar vin şi eu acolo...

— Nu aici, tovarăşe maior... La sediu, peste un sfert de ceas... Acolo, la birou, am totul : declaraţii, analize, buletinul medical, fotografii... tot !

Liviu Burada lăsă receptorul în furca aparatului, cu ochii la Ion Lupşa, care tocmai intra. îi făcu semn să se apropie, îi întinse dosarul cu urme încă vizibile de praf pe copertă şi-i arătă scaunul să se aşeze.

— Poftim, ţi-era dor de Bob... nu mai aveai cu cine vorbi englezeşte !

Căpitanul Ion Lupşa, tînăr încă, făcea parte din noua generaţie de ofiţeri, „mai înşcolaţi" – cum spunea „Bă- trînul". Aceştia nu aveau, desigur, experienţa celorlalţi, dar erau la fel de însetaţi de adevăr şi dreptate. Uneori, vedeau lucrurile mai mult în sine ; socialismul, aproape închegat, nu mai

era o problemă de viaţă şi de moarte, ci urmarea firească, inevitabilă a unei logici Jsociale inexorabile, riguros motivată şi poate prea exact făurită în minte, poate prea sigur speratâ. loan Lupşa începuse să răsfoiască dosarul, mult aplecat – căci era înalt şi bine legat, jucase în echipa de baschet a şcolii.

Burada întîrzie încă, în picioare, formînd un număr de telefon de cîteva cifre.

— Ileana... vino, te rog, la mine... pregătită de plecare !

Sună însă celălalt telefon şi ridică grăbit, cu stînga, şi receptorul acestuia :

— Da, Liviu Burada... ascult... Bine, mulţumesc ! Raportaţi, vă rog, regulat, la acest telefon...

Lăsă receptorul, îşi luă pălăria din cuier şi se întoarse la Ion Lupşa :

— Era vorba de Bob... Acum îşi ia *Friihstuck-vl* la Arad... Rămîi de veghe, arătă spre telefoane şi apoi spre

dosar... şi împrospătează-ţi memoria ! De Elvira îţi mai aminteşti ?

— Vai de mine, tovarăşe maior... de cînd aştept eu misiunea asta !

— Vezi unde e acum... şi ghiceşte-le locul de întîlnire ! în încăpere intră, în sfîrşit, şi locotenentul-major Ileana Dragomir, mai tînără şi decît Ion Lupşa, subţire dar vînoasă, cu ochii mari cuprinzîndu-i aproape toată faţa, ca două oglinzi albastre circulare, şi părul lins, legat la ceafă cu o panglică verde, la fel ca rochia de flanel.

— Ileana, o măsură Burada, pe gînduri... tot te plîngeai tu că nu te las să acţionezi niciodată singură !... Poftim, ai prilejul... vei merge cîteva zile la spital ! Elena Comşa. soţia profesorului Tudor Comşa, director de institut şi şef de proiect al obiectivului „Hercules" din munţi, este în comă... afli tot ce se mai poate afla şi mai ales, răspunzi de securitatea ei !

— Am înţeles, tovarăşe maior... tresări Ileana Dragomir, cu ochii măriţi.

— Mergi cu mine... te las în poarta spitalului !

*

» «■

Spre prînz, Ion Lupşa socoti că cele două maşini, a lui Robert Field şi a directorului George Marteş, în care era şi Elvira, erau la distanţe aproape egale de Bucureşti. Bob tocmai intra în Craiova, pe Calea Severinului, căci de la Arad apucase drumul prin Timişoara, iar „cocoşelul pleşuv" – cum îi spunea lui Marteş şoferul Stoica – tocmai ieşea din munţi şi cobora spre sud. Curînd, însă, i se raportă că Bob oprise la Craiova, la restaurantul „Coroana", şi că nu se arăta prea grăbit... „Pentru cîte a comandat, reţinu Lupşa, atent, îi trebuie cel puţin două ore să le îngurgiteze !"... „Ce să facă ?" sări Lupşa, deşi înţelesese…Să le în-gur-gi-te-ze !" repetă senin un bărbat, de la celălalt capăt al firului... „A-ha ! Nu-i înumăraţi însă dumicaţii !"

3 – Un mesaj de dincolo de mormînt

Maşina lui Marteş în schimb, o „Volgă” neagră din noua serie, cu căpriorul de metal în salt încremenit pe botul ei, îi fu semnalată doar peste un ceas, vuind prin faţa postului de control de pe şoseaua de centură a Ploieştiului. Poate numai se nimerise, dar şi sîmbăta trecută Elvira venise tot cu Marteş acasă, la Bucureşti... „A ales pîn-a cules !” zicea de ea Stoica, şoferul de pe maşina directorului... Iar despre Marteş, bombănea... „S-a prostit de tot, tremură numai cînd îi vede genunchii goi, sticlind lîngă ai lui pe bancă ! Păi, nu-şi dă seama, nu vede ? !”... „Şi ce ai tu cu el ? îl luase Lupşa la rost. El singur, ea singură ; poate îşi dau mina cu adevărat şi ne scapă Dumnezeu de o grijă „Phă ! sărise Stoica. Păi, ei de cocoşul ăsta gata jumulit, pleşuv şi fără dinţi, îi arde ? Dar numai aşa, să-mi strice mie socoteala !”... „Care socoteală ?”... „Ei, speram şi eu, să sar de aici drept într-o maşină ministerială ! Că, ce mai este ? Un pas şi gata !”... „Dar, dacă tocmai asta speră şi ea ?”... „A, nu ! Nu-i arde ei de el !” Dar, de cine ?”... „Ehe, ce
n-ar da ea ! se grozăvise Stoica, mucalit. De dom’ inginer Comşa ! Păi, de ! Profesor, director, inginer-şef... toate dintr-o dată ! Şi pe deasupra, tînăr... Auziţi, izbucnise Stoica, cu răutatea-i nevinovată satisfăcută... să vă spună Năstase, cum tremură ca o frunză lîngă el ! I se usucă gura, şi numai înghite în sec, cu ochii ăia de noapte, ca o şerpoaică, la el !... Năstase însă, dat dracului ! Stă cu privirile mai mult în oglindă, şi-odată pune frîna... şi ea se rostogoleşte drept pe genunchii domnului inginer şi rămîne acolo, ca o gîsculiţă beată... „Dar de ce frigi aşa, Elviro ? zice dom’inginer Comşa. Ai febră ?”... „Nu !” se îneacă ea... Apoi, dom’ inginer îi apucă umerii şi o ridică alături, pe bancă, zîmbind. „Sînt cu hainele de şantier şi te murdăreşti !”... „Păi, vezi !” sărise Lupşa, „Vai de mine, tovarăşe căpitan ! îl domolise Stoica. Ziceţi, ferească Dumnezeu ! Una ca ea învie şi-un mort ! Dumneavoastră numai aţi văzut-o, dar ia

să staţi alături şi să-i simţiţi piciorul cald, întins ca o coardă ? Şi sfîntul duh intră în păcat !... Da, zău dacă e păcat ! Uite, eu unul mă întorc şi zic, că nu e nici un păcat ! Dimpotrivă, e mai păcat s-o laşi să se treacă singură, ca o floare !”... „Să se mărite, cine-o opreşte !”... „Ei, asta e altceva ! Poate cu englezul, poate cu altcineva, pînă la urmă se mărită ea !... Da’ ce-i al ei, e-al ei, dom’ căpitan ! îşi arătase Stoica iarăşi ştiinţa. Numai să vrea, că te-nghite cu pene cu tot !”

Şi iată, tocmai Stoica îl căută grăbit la telefon, cînd Robert Field nu ieşise încă din restaurantul din Craiova. Ion Lupşa rămase cu receptorul la ureche, contrariat. După ce-l înştiinţă de sosirea Elvirei, şoferul arătă o îngrijorare suspectă faţă de starea în care ajunsese tînăra şi irezistibila ingineră... „Tovarăşe căpitan, urmă în felul lui mucalit, e ca o poamă coaptă, stă gata să cadă !”... „Ce vorbeşti ?” îşi trădă Lupşa interesul... „Şi cînd te gîndeşti că tocmai «cocoşelul pleşuv» o să-i cînte în poiată, parcă-ţi pare rău !”... „Oi fi înţeles dumneata greşit !”... „Vai de mine ! se ofensă Stoica. Ia ascultaţi... El : „Nu mai poate omul să te vadă decît pe drum. Te-a închis Comşa în colivia lui !”... Ea : „Da, dar cheia e la mine !”... El : „Nu cred. Poate asta de acasă !”... Ea : „Asta, oricum ! Poftim !” zice şi scoate o cheie din geantă... El, cu ochii aprinşi : „N-ai două ?”... Ea : „Dar, ce-ţi trebuie ? O pierzi, şi-o găseşte altcineva !”... El : „Cine s-o găsească, Comşa” ?... Ea : „El mă are în colivie, n-ai spus” ?... El : „Acolo, la laborator... dar aici ?”... Ea : „Aici sînt liberă ca o pasăre, deschid eu, cui vreau !”... El : „Nu cred. Uite, încerc să bat în uşă după prînz, ca cocoşul din poveste în poarta casei!”... Ea : „Ştiu, însă, că cocoşul acela a venit cu punguţa în cioc !”... El : „E clar, doar n-o să vin cu mîna goală... Am hîrtiile la mine !”

— Ce hîrtii ? tresări Lupşa.

— Asta e, c-aicea s-au oprit ! îşi arătă Stoica dezamăgirea.

— Dar, de ce crezi c-a ajuns aici ?
— A, nu v-am spus ! E de-mo-la-tă rău !
— De-zo-la-tă ! vrei să zici !
— Totuna e ! Dimineaţa, a venit la mine aproape plîngînd... „Iar a fugit Comşa de mine, luaţi-mă tot cu voi !”... „Vorbiţi cu dom’ director !”... „Desigur, a zis, că tot trebuie să-mi dea ceva !”

— Bine, Stoica ! încheie Lupşa. Mulţumesc, ţine-mă la curent 1

Şi numai peste un ceas, cînd Ion Lupşa fu anunţat că Bob urcase iar la volan şi apucase drumul Bucureştiului, să cadă desigur pe drum de seară în pragul Elvirei, plecă şi „cocoşelul pleşuv" de acasă. Era proaspăt bărbierit şi costumul nou, *bleu-petrole,* îi împrospăta obrazul cam fleşcăit. Merse în pas întins, pe vîrfuri, pînă la colţul străzii, unde sări în primul taximetru pe care îl întoarse spre locuinţa Elvirei. în drum, opri la o florărie şi apoi la o cofetărie, aşa că apăru în faţa Elvirei care deschise repede uşa micului său apartament, cu un braţ încărcat de flori, iar cu celălalt de-o sticlă de şampanie, şi un carton de prăjituri. Elvira luminase o clipă în prag, într-un complet de casă de mătase gălbuie, cu pantalonii largi şi bluza strînsă pe piept, cu părul negru revărsat pe umeri şi spate, şi apoi dispăru în casă după el, grăbită să închidă uşa...

Ion Lupşa sună la Miliţie după Burada, dar acesta plecase la spital şi de acolo spre sediu, încît îl aşteptă ca pe ghimpi, pînă ce-l zări în prag. Liviu Burada însă era şi mai grăbit ; îl opri de departe cu degetul ridicat şi apucă receptorul. Vorbi cu serviciul sanitar, căruia îi comunică numele străin al tabletelor înghiţite de Elena Comşa şi ceru, de urgenţă, un nou antidot.

— Dacă n-avem noi, aduceţi-l, vă rog, cu primul avion, de peste graniţă... de la cea mai apropiată escală !

Maiorul îl ascultă apoi pe Ion Lupşa, cu mîna pe telefon şi ochii bătînd departe. Spusele căpitanului însă îl treziră şi-i aduseră gîndurile toate înapoi. Ion Lupşa trăsese pe-o hîrtie două linii, pe care, tot lungindu-le, le întîlni în dreptul unui cerc în care scrisese numele Elvirei Marian. Peste două-trei ore, intra acolo în mod sigur şi Robert Field, şi-i putea prinde pe toţi trei cu mîinile pe hîrtii.

Raportă colonelului Ştefan Varduca, ce- rîndu-i, cu prudenţa obişnuită, să nu realizeze acest posibil flagrant.

— Bine că nu v-aţi pierdut tocmai acum răbdarea ! aprobă „Bătrînul”. Vegheaţi mai departe, numai atît !...

Pînă acum însă, îi certă bătrîneşte, trebuia să ştim oricum şi ce anume hîrtii a dus Marteş acolo ’

Liviu Burada îl asigură că va lua măsuri să afle şi îi raportă de încercarea de sinucidere a Elenei Comşa.

— ...pare destul de suspectă, tovarăşe colonel !

— Poate nu într-atît, dacă ne gîndim la obiectivul „Hercules” !... Şi numai peste o clipă, glasul „Bătrînului" capătă un accent de îngrijorare, neobişnuit... Vino încoace, cu tot ce ai 1

m

Spre seară, în timp ce Liviu Burada şi Ion Lupşa aşteptau ca Robert Field să le fie semnalat trecînd bariera Bucureştiului, pînă la care, după socoteala lor, nu mai avea decît un sfert de oră, sună parcă obosit telefonul de oraş. O voce dezamăgită îi anunţă că George Marteş părăsea „cam plouat" cuibul Elvirei Marian, condus iarăşi de ingineră, în mod vădit grăbită, pînă în prag. Aici, „cocoşelul pleşuv" încercă să mai întîrzie, dar ea îi întinse mîna să i-o sărute şi el îşi ţinu buzele prea îndelung lipite de degetele ei, cu pălăria în mînă... „O vizită convenţională !" conchise vocea dezamăgită.

— Treaba lor ! se detaşă Burada.

— Da, dar au rămas hîrtiile ! observă Lupşa, cu ochii albaştri măriţi.

— Da, hîrtiile ! îşi aminti şi Burada. Informează-te, te rog, şi află cu ce hîrtii putea pleca Marteş de acolo...

Curînd, sună acelaşi telefon şi Liviu Burada ridică grăbit receptorul, convins că nu putea fi vorba decît de apariţia lui Bob. îşi spuse numele, dar se înşelase ; nu era ofiţerul care supraveghea casa Elvirei, ci Tudor Comşa.

— Inginer Tudor Comşa la telefon, răsună clar în receptor... Da, cu dumneavoastră ! Am vrut numai să vă mulţumesc pentru salvatoarea dumneavoastră bunăvoinţă... Vin de la spital... noul antidot începe să-şi facă efectul... soţia mea nu mai are nevoie de masca de oxigen...

— Mă bucur cu adevărat, tovarăşe inginer... Noi nu ne-am făcut decît datoria ! La rîndul meu, aş fi vrut să vă deranjez, dar m-am gîndit că momentul n-ar fi poate cel mai nimerit...

— Am început să sper că totul se va sfîrşi cu bine, aşa că...

— Bine, atunci... într-un sfert de oră sînt la dumneavoastră !

Liviu Burada îl lăsă iar pe Lupşa „de gardă", cum numea el permanenţa acţiunii, să urmărească apropiata apariţie a tomnaticului mire în pragul Elvirei Marian, şi alergă, mai interesat decît se arătase la telefon, acasă la Tudor Comşa. Inginerul îl aştepta în holul umbrit de înserare, cu uşa dinspre balcon deschisă. De acolo venea adierea răcoroasă a serii de mai. Era înalt şi subţire, slab pentru statura lui, cu faţa palidă, în mod vizibil suptă de-un efort continuu, exagerat, cu fruntea netedă şi înaltă, aproape adolescentină, dar părul în întregime alb. Capul parcă ilumina, trădînd un spor de spiritualitate discretă... „Un copil mare, gîndi Burada, cu care femeile ar fi foarte dispuse să se joace !" Şi maiorul întrezări aievea în spatele lui, în primul rînd, ochii de şarpe încinşi ai Elvirei Marian... Inginerul îi arătă fotoliul, să se aşeze, şi apoi sticla şi păhărelele cu picior de pe măsuţă :

— Am băut atîta cafea astăzi, încît am zis că n-ar fi rău să simt şi gustul coniacului... mai ales că, singur beau foarte rar... dumneavoastră ?

— La fel, mărturisi Burada... puţin dar tare, să-i simt flacăra pe dinăuntru...

Se treziră astfel apropiaţi dintr-o dată, parcă sorbind aceeaşi gură de aer curat, inginerul – atît de naiv în trăirea lui adolescentină, Burada – deschis sincer relaţiilor dintre ei care abia se închegau. Spre deosebire de lumea lui ştiinţifică, în care ajungea să urmărească reacţiile chimice pînă şi la microscopul

electronic, în cealaltă lume, Tudor Comşa se lăsa supus micilor congruenţe ale vieţii fără să le mai cerceteze. Liviu Burada fu astfel obligat să se manifeste la fel, pentru a putea încerca şi poate chiar ajunge la înţelegerea de care avea nevoie. Altfel, dacă n-ar fi fost umbrită de amintirea dramei ce plana în casa aceasta, întîlnirea lor i-ar fi produs o adevărată plăcere. După ce gustară coniacul, Burada începu deschis, hotărît să nu abuzeze de credulitatea inginerului :

— V-aţi închipuit, cred, că am fost obligaţi să ne sesizăm şi noi... Gestul desperat al doamnei ar putea fi legat de cercetările dumneavoastră, de marele obiectiv din munţi... Desigur, prima întrebare pe care ne-am pus-o a fost: „de ce ?”... Dar nu ne-am putut încă răspunde în nici un fel ! Poate ne puteţi ajuta dumneavoastră...

— De unde ? se zbuciumă Comşa, cu ochii de copil gata înlăcrimaţi... De azi-noapte, numai la asta mă gîndesc şi nu găsesc nici o explicaţie... E-aşa, pur şi simplu, ca un trăsnet din senin !

— Ştiţi, însă, că şi trăsnetele astea vin dintr-o îndepărtare înnourată, nevăzută de noi...

— Da, dar nu întrevăd nimic, nici o urmă oricît de îndepărtată de nor...

Tudor Comşa arăta într-adevăr ca un copil depăşit de împrejurarea gravă în care se trezise pe neaşteptate. Burada apucă păhărelul de coniac şi—1 tot răsuci, pe gîn- duri, pînă ce-şi opri privirile negre, lucioase, în ochii inginerului.

— Iertaţi-mă, începu el cu cea mai grea dintre întrebări... noi sîntem obişnuiţi să pornim la drum prin eliminarea treptată a tot ceea ce ne-ar putea împiedica să facem paşi siguri mai departe...

— Aşa e şi în ştiinţă... Vă rog !

— Undeva, nu mai ştiu unde, reluă Burada cam stingherit, Tolstoi spune că „cea mai grea tragedie a vieţii omului în toate timpurile a fost, este şi va fi tragedia dormitorului...”

— Se poate, se arătă inginerul la fel de naiv... dar nu e cazul... în mod sigur, nu !

— Nu că ascund, că gurile rele spun totuşi despre domnişoara Marian că ar fi irezistibilă...

— Poate, cedă Tudor Comşa... dar Elena e superbă ! Superbă şi stăpînă definitiv pe inima mea de şaisprezece ani !

— Atunci ?

Tudor Comşa ridică umerii, deconcertat de întrebare şi parcă zîmbind cu îngăduinţă şi sarcasm de presupunerile maiorului.

— Sîntem obligaţi să nu ne scape nimic, se scuză acesta... înlăturăm deci această ipoteză, reveni hotărît, şi facem împreună pasul următor... Ar putea exista vreo legătură cu cercetările dumneavoastră, cu obiectivul din munţi ?

— Nu văd cum ! se arătă Comşa, mirat.

— Doamna ştie cîte ceva ?

— Din ceea ce gîndesc, aproape tot... doar ea îmi dacti- lografiază notele de început, cînd nu am la îndemînă decît o idee, un gînd... pe urmă, cînd trec la cercetare, nu mai are cum !... în mod sigur, nu ştie ce anume, concret, am început în munţi !... Ştia însă ideea. Chiar astăzi urma să mai afle ceva, căci trebuia să-mi bată referatul la maşină... Mergeţi, oricum, prea departe !... N-o interesa direct, ci doar în măsura în care eu mă realizam, descopeream ceva... Şi-apoi, pentru cine, pentru ce ?

întrebarea, revendicativă şi sinceră, aruncată drept în faţa lui Burada, rămase plutind în aer, asemenea unui balon ce se tot umfla fără să se spargă. Şi, cum tăcerea se aşeza între ei, Tudor Comşa ieşi brusc în balcon şi privi strada, într-o parte şi alta, lung. Se întoarse, în înserarea îndesită din hol, îngrijorat :

— Am trimis copiii cu profesorul, să-şi facă lecţiile de germană şi engleză în parc... Am zis, să-i scot din casă, să mai uite, că-ntreabă mereu de ea... De fapt, ea îi creşte, eu...

— Profesor ?

— Nu, un pensionar, fost consul în diplomaţie... bă- trîn acum, dar foarte bine pregătit... cunoaşte la perfecţie patru limbi !... Elena l-a găsit, ea ştie cum,

cu ajutorul familiilor pe la care predă de ani de zile... a fost foarte greu să-şi rezerve nişte ore şi pentru noi, căci este prins, mai ales cu cei care vor să se perfecţioneze... din presă, de pe la externe, din comerţul exterior...

— Cînd l-aţi văzut ultima dată ?

— Săptămîna trecută... Acum învăţ şi rusa, domnule profesor ! mi-a spus. Dacă ar fi alte timpuri, aş putea deschide un institut... în alte timpuri, i-am spus, nu s-ar fi învăţat atît !... Şi asta e adevărat! a recunoscut el...

— Vă traduce ceva ?

— Nu... cît am eu nevoie, mă descurc...

— De doamna... ştie ?

— A trebuit să-i spun, să se ferească de-o discuţie inoportună cu copiii... A fost de-a dreptul buimăcit ! Are o stimă deosebită pentru ea... şi poate chiar afecţiune !...

Zîmbiră amîndoi şi Liviu Burada goli păhărelul de coniac, ridicîndu-se. Faptul că Tudor Comşa uitase sau poate chiar nu voise să aprindă lumina, îl luă ca o invitaţie de rămas bun. îi întinse mîna :

— Vă mulţumesc şi să nu fiţi surprinşi, dacă ne veţi simţi cîteodată prea aproape în jur... Nu vă ascund, că pe noi actul desperat al doamnei ne-a pus pe gînduri... Sperăm că vom afla curînd mai multe, şi noi şi dumneavoastră, cînd doamna se va trezi !

— V-aş fi recunoscător, dacă n-aţi forţa lucrurile în nici un fel... ştiţi, în starea în care se găseşte ea acum... şi-apoi, mie îmi va spune, oricum !

— Personal, sînt convins de asta, îl asigură Burada... aştept numai un semn !

întors la sediu, Liviu Burada află mirat de purtarea „cam rece" a Elvirei Marian şi faţă de Robert Field. Deşi se văzuse că îl aşteptase, căci se arătase de cîteva ori la fereastră, cercetînd strada, nu-i permisese lui Bob să ia din maşină nici un singur pachet. Ieşise pînă în stradă, cu un pardesiu pe umeri care îi acoperea trupul de

flacără galbenă, şi nu-l lăsase să mai deschidă portiera maşinii. îl condusese grăbită în casă, dar nu-l ţinu decît cam un ceas, cît să se spele pe mîini, să bea o cafea şi să povestească ceva despre drum, poate primele sale noi impresii despre România. Ieşiseră apoi împreună ; Elvira îmbrăcată toată numai în alb, cu rochia şi pardesiul din aceeaşi stofă subţire, cu gulerul mare ca de pelerină pe umeri, şi doar cu o geantă, albă şi ea, în mînă, ceea ce însemna că nu puteau pleca la un drum prea lung. Robert Field fusese condus, într-adevăr, la un hotel, la „Lido", proaspăt renovat şi deschis doar pentru turiştii străini. Pînă ce el asistase să i se descarce maşina de-atîtea geamantane, cutii şi pachete, Elvira luase cheia şi urcase în garsoniera reţinută dinainte de ea.

— Cel puţin ştie să-l joace, domnule ! se arătă Lupşa entuziasmat.

— Ţi-ar place, văd ! îl tachină Burada.

Şi într-adevăr, tot cam peste un ceas, cei doi coborîră la restaurant. Elvira, tot aşa, ca o floare de nufăr negru, albă şi rece, dar cu miezul de întuneric adînc, tulburător ; el, elegant şi suplu, proaspăt bărbierit şi complet schimbat, pînă la cămaşă. în noul costum, Bob fusese recunoscut mai mult după pipa ce-i fumega leneş în gură şi de care abia la masă se despărţi, lăsînd-o pe marginea scrumierii.

Tîrziu, Liviu Burada îl trimise pe Lupşa s-o dubleze pe Ileana la spital, iar el aşteptă încă, nu doar pînă află că Elvira plecase singură acasă, ci şi pînă primi răspunsul ofiţerului de la şantierul din munţi. Răspunsul acesta îi luminase, dar îi şi încurcase, deopotrivă, nodul firelor pe care crezuse că le avea în pumn. George Marteş plecase cu două hîrtii : una, potrivit căreia Elvira Marian intra imediat în concediul de odihnă, iar alta, prin care se atesta că întreprinderea „nu avea în principiu nici o obiecţie la cererea Elvirei Marian, de a i se aproba căsătoria cu cetăţeanul englez Robert Field..."

— Bravo, domnule Marteş, izbucni Burada, şi lovi supărat cu ţigareta în dosar... scurt şi cuprinzător :

unu, doi !

*

* ♦

Seara tîrziu, după ce adormi copiii, Tudor Comşa alergă din nou la spital, nerăbdător să vadă efectul noului antidot asupra Elenei. De cum deschise uşa camerii de reanimare, Elena îi apăru albă şi străvezie, ca înviată din morţi. Rămase în prag fără de cuvînt, paralizat de gîndul că ar fi putut şi spera degeaba. Dar Elena era vie cu adevărat, şi se zbătea ca o pasăre istovită, în aşternut. Lovea cu pumnii în cearşaf, smucindu-se într-o parte şi alta din mîinile medicului, îngăimînd : „De ce m-aţi trezit ? De ce m-aţi trezit ?”... Obosi însă repede şi se întinse liniştită în aşternut, cu privirile tulburi aţintite

în tavan... Tudor Comşa dădu să se apropie, dar medicul îi apucă braţul şi îl conduse repede pe coridor.

— Vă rog, nu acum ! insistă el. O să vă lăsăm, oricum, dumneavoastră plăcerea, de a-i da şi cîteva la spate... Veniţi, mîine dimineaţă, cu cea mai frumoasă rochie, şi-o luaţi acasă... Uneori, trezirea e mai amară ca fierea şi femeile mai ales au nevoie de curaj, de un aer sărbătoresc, să reintre în viaţă...

Şi, cuprins încă de-o bucurie adolescentină, Tudor Comşa se lăsă condus pînă la lift. Nu putea nici măcar presupune, cît de preţioase erau aceste prime clipe de trezire pentru cea de a doua soră pe care o văzuse lîngă patul Elenei. El zîmbea numai, îngăduitor, ascultînd filozofarea cam gratuită a medicului. Avea însă gîndurile învălmăşite, orbite de lumina faptului că Elena trăia, şi drumul pînă acasă, lung, îl făcu numai pe jos.

Dimineaţa se trezi totuşi odihnit, cu ochii la lumina vie din geam şi gîndurile limpezite. Se simţea ca în pragul unui zbor pe care nu-l făcuse niciodată pînă acum. Trebuise însă să vină o întîmplare ca asta, al cărei sfîrşit fatal fusese oprit doar de întoarcerea lui neaşteptată, pentru ca să-şi dea seama că viaţa mai este şi altceva decît neîntreruptul lui efort, aproape epuizant, că şi altfel se poate trăi din plin şi, încă, fericit. Ocrotindu-i pînă şi cel din urmă minut, Elena îl menajase şi el umblase cu capul forfotind de gînduri, ca pe deasupra unei ape în care trupul lui se mişca de la sine odată cu cele din jur. Trezit de zguduire, se redescoperi fericit, aşa cum de fapt şi trăise, uitînd tocmai de asta, la fel ca de aerul pe care îl respira. Dar nu-i trebuise decît o clipă, clipa de aseară în care o văzuse vie în patul spitalului, spre a reevalua dintr-o dată că fericirea asta sigură şi firească o datora tocmai Elenei. Fericirea asta fusese însă şi a ei, şi atunci ? Ce o făcuse să ajungă la un gest atît de desperat ?... Maiorul

Liviu Burada îi amintise de Elvira Marian ! Să o fi simţit oare Elena prea mult în jurul lui, prea aproape de el ? Ar fi fost o copilărie, pentru că doar ea îl rugase s-o ia la laboratorul staţiei-pilot, şi-apoi, el umblase şi pe lîngă Elvira ca pe lîngă toţi cei din jur, cu capul ca un balon alb plutind pe deasupra !

„Şi totuşi", recunoscu vinovat... Tresărise şi el de cîteva ori, încălzit de genunchii Elvirei în maşină sau încins de privirile ei noptatice ca de o flacără neagră, tulburătoare. Ba încă, ultima dată i se făcuse rău în maşină tocmai cînd intrau în Bucureşti şi el fusese nevoit s-o conducă de braţ, acasă, pînă în vestibul. Aici, i se lăsase în braţe, cuprinsă de un tremur adevărat, dar tot ea se desprinsese singură, curînd, cu ochii aproape bolnavi... „Vă aşteaptă şoferul !" îi şoptise... Şi dacă nu era cu şoferul, şi-ar fi adus-o singur acasă ? !... Te pomeneşti că ceva tot ajunsese la urechile Elenei şi ea... proasta, poate crezuse !

Se îmbrăcă repede şi se apucă să cotrobăiască în dulap, printre rochiile Elenei, să aleagă una mai potrivită pentru o asemenea zi. Descoperi astfel, surprins, că Elena avea rochii pe care el nici nu le cunoştea, nu le văzuse încă sau uitase cu totul de ele, că cele mai multe arătau ca noi, aşteptînd poate de ani întregi să le îmbrace. Dar unde să iasă cu ele, dacă el tocmai sîmbăta şi duminica lucra mai cu spor, uitînd de toţi şi toate şi bucurîndu-se doar de prezenţa ei şi a copiilor ? Redescoperi totuşi rochia azurie, cu floarea de liliac alb prinsă pe pieptul stîng, încă de anul trecut, uscată şi uitată acum în dulap ca într-un ierbar. O luase o singură dată, în ziua în care, fericită deopotrivă că i se aprobase anteproiectul marelui obiectiv din munţi, ieşiseră la un local cu terasă, cu muzică şi dans. Şi de atunci ? O frîntură de concediu la mare, de unde el fusese chemat într-o noapte, apoi sărbătoarea anului nou cu copiii, acasă, şi încă o zi cu ei pe şantier, în februarie, cînd îi adusese cu săniuţele, şi-atît !... Trase rochia din dulap, alese şi nişte pantofi, şi o geantă, şi nişte ciorapi, şi... se zăpăci. Nu ştia, ce i-ar mai fi trebuit ! Pînă la urmă aruncă totul şi încă alte lucruri într-un geamantan, să-şi aleagă ea, urcă la Zoie, de-i lăsă cheia şi o rugă să coboare înainte de a se trezi copiii, şi plecă. Pe drum opri taximetrul la cîteva florării, pînă găsi o nouă floare de liliac alb, la fel de frumoasă, şi zori apoi spre spital, dar abia acolo, în faţa ceasului mare de la poartă, îşi dădu seama că era prea de dimineaţă.

Cu ajutorul soréi Ileana Dragomir, reuşi totuşi să intre, dar venise degeaba. De cum crăpă uşa, sora îi

şi sări înainte, potrivindu-şi boneţica peste părul cînepiu şi lins, legat la ceafă, şi trăgîndu-şi halatul pe şoldurile lungi, bine legate. Elena dormea cu răsuflarea liniştită şi mîinile întinse ca de obicei peste cearşaful alb, cu flacăra părului răsfirată pe pernă.

— N-o puteţi încă lua acasă, şopti sora... Tovarăşul maior Burada, care mi-a spus că-l cunoaşteţi, a zis că trebuie s-o mai ţinem cîteva zile, în care, afară de dumneavoastră, toată lumea să ştie că este încă în comă...

— Dar de ce ? se nelinişti Comşa.

— Eu ştiu ? ! ridică sora umerii. Apoi îi luă geamantanul şi-l lăsă după uşă, firul de liliac îl puse într-o cană de metal de pe noptieră, îi apucă braţul şi-l conduse pe coridor, cum făcuse şi medicul în ajun... Nu vă neliniştiţi ! îl asigură, cu voce tare. E numai obosită...

— N-a spus nimic ? insistă Comşa.

— Nimic... nici un cuvînt... poate acum, cînd se trezeşte iar şi vă vede pe dumneavoastră !... Aşteptaţi, îi arătă acelaşi fotoliu de pe coridor... cum o mişca, vă chem !

— Îţi mulţumesc, soră !

Rămase însă pe gînduri, deconcertat.

„...Oare maiorul ştie într-adevăr ceva ? Sau numai bănuieşte ? Sau numai aşteaptă ?... Ce ? !”

Pe coridor începuse şi se şi stinsese zarva ceasului de dimineaţă din spital. Şi tocmai cînd Tudor Comşa îşi pierdu iar răbdarea, sora deschise uşa şi-l chemă înăuntru. Elena îl aştepta nemişcată, cu ochii tulburi încremeniţi în tavan. Cînd îi văzu ochii de aproape, Tudor Comşa înţelese că încremenirea şi tăcerea ei se datorau nu atît epuizării sau derutei în care se trezise, cît simţămîntului de vinovăţie faţă de el. Şi la fel de tăcut, el îi apucă mîinile care acum frigeau, să le sărute, dar ea îl trase deasupra ei şi-i îmbrăţişă capul, strîngîndu-l tare la piept într-o amară şi mută desperare. Nu găsise încă putere să-i spună nici un cuvînt, dar, în aceasta primă clipă, nu-i trebuia nici lui mai mult. Se regăsiseră, ca după

un cataclism, şi asta le era deocamdată de ajuns. Tîrziu, cînd îi simţi scîncetul înăbuşit, Comşa deschise ochii şi-i văzu lacrimile şiroind pe obrazul imobil şi paliH

— Lenuş...

Ea însă îl opri, grăbită, apăsîndu-i din nou gura pe piept. Şi abia după ce obosi şi de plîns, îngăimă :

— Atunci n-ai mai aşteptat dimineaţa, aşa-i ?

— N-am putut deloc să adorm... la miezul nopţii eram acasă...

— Mi-am închipuit ! murmură, încercată deopotrivă de mîndrie şi tandreţe. Dacă nu veneai...

— Lenuş, dar...

— Iartă-mă, n-ai să înţelegi... Copiii ?

— întreabă mereu de tine... le-am spus că eşti bolnavă la spital...

— Aş putea, cred, să plec... dar medicul nici nu vrea să audă...

— Rămîi, nu-ţi face griji !

— La minister ai fost ? întrebă ea pe neaşteptate.

— Mîine dimineaţă, la prima oră...

— Vezi că ţi-am pregătit costumul, cămaşa, cravata, tot... Şi deodată, ochii îi sticliră, ca speriaţi : Treci mai întîi pe la mine, să văd cum arăţi !... Şi referatul ? Să nu-l bată altcineva !

— Nu, am să-l scriu singur, de mînă...

După asta, Elena Comşa încremeni din nou, cu ochii iarăşi în tavan şi capul lui la piept. Tudor Comşa simţi că nu mai coborîse afund, ci dimpotrivă, gîndurile îi săltaseră deasupra a toate din jur, aţintite într-un gol ce n-o mai înfricoşa. Era momentul s-o întrebe, în sfîrşit, pentru ce ajunsese la acel gest nesocotit, dar ea îi aminti, din depărtarea ceea în care se refugiase iarăşi ca o străină, că îl aşteptă a doua zi dimineaţa. O lăsă, încercată iar de ruşine şi vinovăţie, zbătîndu-se tăcută şi ascunsă între îndîrjire şi teamă, între dezamăgire şi speranţă.

— Ai răbdare... se rugă de el.

* *

întors acasă, Tudor Comşa îşi bău ceaiul – pentru prima dată de la un timp încoace – împreună cu copiii, îl chinuia încă tăcerea

Elenei şi abia într-un tîrziu îşi dădu seama cît de tăcuţi erau şi copiii. Eugen, mai mare, cu capul întreg ca al Elenei, mînca respectîndu-i tăcerea şi privindu-l îngrijorat, căci îi simţise frămîntarea. Cornelia, în schimb, mai mică cu trei ani, abia în primul an de şcoală, cu ochii ca ai lui, ai lui Tudor Comşa, îşi pierdu în cele din urmă răbdarea şi începu să întrebe de Elena, ori de cîte ori lăsa cana de lapte din mînă. După masă, copiii plecară cu Zoia tocmai la pădurea Băneasa, la grădina zoologică deschisă de curînd, iar el rămase singur, să transcrie în linişte, caligrafic, referatul.

În casă se păstră o vreme un pustiu ca de biserică, timp în care, absorbit de ideile lui, Comşa uită pînă şi de sine. De Elena însă – care îl scutise atîţia ani de acest efort – tot îşi mai aducea aminte, ori de cîte ori începea o pagină nouă. Apoi uitase şi de ea, aşa că tresări ca dintr-o altă lume cînd auzi sunînd telefonul. Nu putea fi căutat, desigur, decît de la spital şi, temîndu-se parcă de cine ştie ce veste, abia în ultima clipă se grăbi să ridice receptorul... „Te pomeneşti că este chiar Elena !” nădăjdui pentru o clipă.

— Bună dimineaţa, tovarăşe inginer...

Glasul de femeie, hotărît şi cald, îl crispă. Era Elvira Marian. Plecase iarăşi fără ea – nu pentru că dorise neapărat, ci pentru că aşa se nimerise – şi ar fi fost firesc să-i fi dat un telefon, cum de asemenea era firesc ca ea să-l întrebe de ce, cel puţin, n-o prevenise. Glasul ei cîntat, cu un fior de şegălnicie agresivă, încă necunoscut, asta şi prevestea.

— Bună, Elvira... ştii, a trebuit să...

— O, m-aţi recunoscut ! se alintă ea, rîzînd parcă fericită. Ce bine că v-am găsit ! răsdflă apoi lung. Ştiţi, voiam să vă spun de ieri, dar nu v-am mai prins... iar aţi fugit ! Am cerut să plec în concediu de odihnă...

— Dar nu arăţi chiar atît de obosită... îndrăzni

Comşa.

— De unde ştiţi ? ciripi Elvira.

— Cu domnul director Marteş ai vorbit ? reveni Comşa, după o clipă.

— Da, am hîrtia... trebuie însă semnată şi de dumneavoastră... Doar sînteţi şeful meu direct ! îl măguli ea.

— Bine, dar de ce atîta grabă ?

— Am-să-vă-spun ! silabisi Elvira, alintîndu-se... Vin să-mi semnaţi hîrtia şi vă spun...

— Elvira, dar ştii că...

— *Doar* cîteva minute, se rugă ea... în trecere, că plec la drum...

Tudor Comşa rămase cu receptorul mut la ureche, pe gînduri şi parcă speriat. Apoi formă numărul inginerului Marteş şi îl întrebă, cu o undă de reproş în glas, dacă aprobase „tocmai acuma" cererea ei de concediu...

— I-a venit englezul, domnule ! mormăi Marteş, supărat... O să ne-ncuscrim cu Marea Britanie, asta e ' Mîine depun actele de căsătorie la Externe... Doar nu era să stăm cu ea în combinat şi cu englezul la poartă ! Aşa, pînă se hotărăşte într-un fel, e ca şi plecată !

Mormăi şi Tudor Comşa ceva, înţelegînd totuşi că era mai bine aşa. apoi îi spuse lui Marteş că va lipsi cîteva zile. Elena fiind la spital, bolnavă, iar întîlnirea cu ministrul – amînată pentru a doua zi. Cînd reveni în birou, rămase pe gînduri, în minte doar cu imaginea concretă a lucrului pe care îl făcea Elvira în laboratorul staţiei- pilot din munţi. Analizele ei, destul de importante, nu reprezentau însă decît o fază din taina viitorului proces tehnologic pe care el îl aşternea acum pe hîrtie.....Păcat, îsi spuse, era cea mai bună chimistă pe care o aveam ! Şi eu mă gîndeam să las pe mîna ei toată staţia-pilot. să mă pot ocupa de acum în principal de şantier !"... Se opri în faţa uşii de la balcon, întredeschisă şi cu perdeaua trasă, căci îi plăcea să lucreze în adierea aerului de afară, în geamul întunecat se vedea întreg, înalt şi suplu, cu pantalonii lungi şi un pulovăr de lînă subţire – ales de Elena –

de culoarea cenuşii, aşa încît capul său tînăr şi alb parcă lumina într-un potir de întuneric destrămat. Auzi o maşină frînînd în faţa casei şi făcu un pas în balcon, să privească în stradă. Era o maşină galbenă-tutunie, străină, iar din ea ţîşni Elvira, toată în alb. Pînă ce el făcu drumul din balcon la uşa de la intrare, soneria şi zbucnise de cîteva ori. Tudor Comşa îi deschise, ea intră pe vîrfuri, dar cum se văzu doar cu el în hol, ciripi cu şăgălnicia de la telefon :

— A, eraţi singur... şi vă era frică să nu vă mănînc !

Tudor Comşa îi luă tăcut hîrtia şi se întoarse în birou, unde avea stiloul. Elvira se ţinu de el, ca o egretă ce doar atingea pămîntul, cu aripile gata de zbor. în cele cîteva clipe în care parcurse hîrtia iscălită de Marteş.

Comşa îi simţi răsuflarea caldă în ceafă, iar în nări parfumul proaspăt-amărui, răcoritor. Lăsă stiloul şi se suci spre ea cu hîrtia în mînă. Privirile Elvirei, moi, se întunecară cînd îi văzu de aproape obrazul pămîntiu.

— Sînteţi cam abătut... se întristă ea.

— ...şi obosit, adăugă Comşa.

— Acum pot să vă spun de ce a trebuit să vă deranjez :

Elvira îşi plecă privirile, ca o şcolăriţă, şi glasul i se frînse.

— Am aflat de la Marteş, o scuti Comşa de explicaţii, cu o umbră de reproş în glas. Sper că v-aţi gîndit îndeajuns...

— Asta numai după o viaţă de om o poţi şti cu adevărat ! deveni ea serioasă, împăturînd hîrtia.

Urmă un moment penibil, în care el o privi drept în faţă, ca în clipa unei despărţiri inevitabile, iar ea, ştiind că trebuie să plece, nu se putea încă desprinde din loc. Simţea nevoia de a mai spune ceva, dar nu găsi nici un cuvînt.

— Sper c-o să ne mai vedem înainte de plecare, murmură Comşa şi îi întinse mîna...

După prînz spitalul îşi deschise porţile, ca-n orice duminică, pentru vizitarea bolnavilor. Primul val de lume pestriţă, încărcată cu pachete şi flori, luă cu asalt scările şi, în mai puţin de un sfert de ceas, se risipi în saloane. Urmă un zumzet de stup aproape stins, în care doar din cînd în cînd se mai auzeau paşii grăbiţi ai cîte unui întîrziat pe coridor. Ileana Dragomir urmări forfota aceasta de dincolo de uşă, din fotoliul în care veghea cu o carte în mînă. După ieşirea din comă şi, mai ales, după întîlnirea din zori cu Tudor Comşa, umbrită de ciudata ei tăcere, Elena Comşa se zbuciumase singură, cu lacrimile şiroindu-i iar pe faţa imobilă ca o mască de ceară. Ileana nu reuşise s-o ajute, decît respectîndu-i această tăcere ce-o chinuia şi apărîndu-i singurătatea amară în care se trezise. îi suspectase desigur mişcările, de departe, căci Elena nu scăpa încă de teama pe care privirile ei, tot mai iscoditoare în jur, o ascundeau. Ileana ştia că ea va ajunge singură la nevoia unei mărturisiri şi că orice efort de a grăbi sau smulge această mărturisire o va îndepărta de această clipă, aşa că încă aştepta încrezătoare şi supusă. La prînz, Elena băuse un ceai şi căzuse apoi într-un somn sănătos şi adine, în care, parcă instinctiv, fiinţa sa se răzbuna. Răsuflarea ei liniştită era mai uşoară ca a unei pisici, iar trupul întins în penumbra subţire a perdelei din geam, devenise iar ca al unei trestii trezite la viaţă.

Uitase de zarva neobişnuită de pe coridor, cînd Ileana auzi un ciocănit discret în uşă. Lăsă cartea şi se grăbi să ajungă la uşă, înainte ca un nou zgomot s-o trezească tocmai acum pe Elena. Pe coridor, în faţa uşii, aştepta un bărbat în vîrstă, dar încă în putere şi cu obrazul alb-trandafiriu încă plin, pe care croiala impecabilă a pardesiului de modă veche, pe corp, îl făcea şi mai important. Pantalonii reiaţi, cu dunga proaspătă, căzeau peste pantofii de lac puţin ascuţiţi, fără nici o cută, iar melonul uşor bombat, cu

marginea borului întoarsă, îi întărea linia distinsă a feţii şi îi deschidea privirea ageră şi stăruitoare. în stînga ţinea un buchet superb de numai cinci trandafiri roşii, iar în dreapta o umbrelă subţire, neagră, cu minerul de argint, cu care bătuse desigur în uşă. Ileana se opri cam fîstîcită în faţa unui asemenea personaj, care sugera oricum respect şi demnitate, şi îşi încheie instinctiv halatul alb, prea strimt pentru pieptul şi pulpele ei lungi.

— Doctor Titus Obreja, se prezentă necunoscutul, cu melonul ridicat... Stimată duduiţă, sînt consternat de cele auzite despre doamna Comşa... eu predau copiilor familiei Comşa engleza şi germana... Şi, dacă nu deranjez, aş fi vrut să prezint doamnei omagiile mele...

— Regret, domnule, dar încă nu se poate, murmură Ileana Dragomir, încurcată... doamna e încă în comă !

— O ! tresări prea elegantul domn, izbit de veste... Nici măcar s-o văd ? reveni cu ochii moi de rugă...

Ileana Dragomir îl măsură încă o dată, tăcută, privi pe coridor într-o parte şi alta şi îi făcu apoi semn cu degetul la gură, complice, să se apropie de uşă.

— O clipă, doar ! şopti şi crăpă uşa, atît cît Titus Obreja întrezări silueta Elenei în penumbră, pierdută în somn.

— Vă mulţumesc ! murmură el îndatorat şi sărută, ceremonios, mîna Ilenei... Dar sînt speranţe, nu ? o întreabă apoi, vizibil emoţionat.

Ileana Dragomir şopti, cu umerii ridicaţi :

— O minune, domnule...

— ...doctor Titus Obreja ! repetă distinsul vizitator şi scoase o carte de vizită pe care i-o întinse odată cu buchetul de flori... Fiţi amabilă, vă rog ! Sînt din grădina mea, primii trandafiri !

Apoi salută, ridicînd iar melonul şi arătîndu-şi tîm- plele ninse, cu părul parcă periat fir cu fir. Se îndepărtă, înalt şi drept, cu pasul întins şi egal şi sprijinindu-se doar din deprindere în bastonul umbrelei care avea şi vîrful de argint, dar care

nici el nu se auzea pe coridor. întoarsă în cameră, Ileana formă numărul de telefon al lui Liviu Burada şi citi în şoaptă scrisul de pe cartea de vizită : „Doctor Titus Obreja, fost consul al României la Paris, Berlin şi Berna”.

Seara tîrziu, după ce ascultă dezamăgit raportul ofiţerului pe care Elvira Marian şi Robert Field îl purtaseră toată ziua după ei, pe Valea Prahovei, Burada primi şi telefonul aşteptat de la hotelul „Lido”. De necrezut, dar cei doi se despărţiseră la fel ca în ajun, în pragul hotelului, după ce serviseră masa. Pe deasupra, se trezi şi cu Ion Lupşa, obosit şi scîrbit, lac de apă.

— Să vezi şi să nu crezi ! începu tînărul căpitan, intrigat, dar parcă şi invidios pe fostul consul, pe urmele căruia alergase tot restul zilei... Un don *Juan* adevărat, domnule, la şaizeci de ani ! Pensionar holtei, niciodată însurat. Toată viaţa un solitar, un celibatar convins, înainte de război a lucrat într-adevăr în diplomaţie şi a fost mai mult plecat... O fişă ireproşabilă, în care nu e notat decît „foarte bine” şi „excepţional”... Ascultaţi ! în 1930 doctor în drept la Paris... apoi funcţionar la Ministerul de Externe, post obţinut prin concurs... apoi curier diplomatic pentru Liga Naţiunilor la Geneva... mai tîrziu secretarul comisiei diplomatice care a tratat cu guvernul englez în 1939, obţinerea garanţiilor cerute de guvernul român... În 1940, consul la Paris ; aici îl

prinde invadarea Europei de vest de către Hitler... apoi tot consul, în 1942, la Berlin, iar în 1943, doar pentru o lună, la Berna... Din 1943, din nou în centrala Ministerului de Externe, la direcţia cifrului, pînă încoace, după război...

— Şi acum ?

— Meditator şi crai... învaţă tot copii din „lumea bună", cu tătici ocupaţi şi cu lefurile mari şi mămici de treizeci- treizeci şi cinci de ani... doar la şase familii, atît... trei dimineaţă, trei după-amiază, de cîtedouă ori pe săptămînă... asigurat pe viaţă !... La două însă, după ce termină cu copiii, rămîne cu mamele, şi cîte un ceas întreg... doamnele, coapte, tinere şi singure... bărbaţii lor cu funcţii importante, ocupaţi din noapte în noapte... şi el culege... distins, manierat, elegant... povestindu-le fascinant despre viaţa saloanelor din vest, de altădată, în care el strălucea în fracul lui impecabil...

— Nu ţi se pare că bîrfeşti ? îl repezi Burada.

— Da ?... Poftim ! izbucni Lupşa şi-i desfăcu niste hîrtii pe masă... Staţi, să vedeţi ! Ajung şi la familia Comşa şi dau de Zoia şi o întreb, pe departe, tot despre el... „A, domnul consul, sare ea, cu ochii galeşi şi mari... aşa om mai vă !... *Şarman !* zicea coniţa, că vorbeau numai fran- tozeşte... Să nu uit, domnule consul ! se ruga mereu de el. Şi cîteodată îi găseam la cafea şi după ce mă întorceam cu copiii de la plimbare !"

— Şi ce-i cu asta ? se arătă Burada şi mai aspru. Mergi prea departe !

— Eu ? se miră Lupşa. Adică, reveni, s-ar putea... pardon !... Dar dacă nu eu, tresări, ci ea a mers mai departe... un pas, şi încă unul, pînă a ajuns la hapuri ?

— Termină, odată ! îşi pierdu răbdarea Burada şi se aplecă supărat peste hîrtiile de pe masă... Nu ştiam că poţi fi şi vulgar !

IV

A doua zi dimineaţa, Liviu Burada întîrzie aproape un ceas la Ştefan Varduca, cu dosarul şi toate aceste ultime hîrtii între ei, ca în faţa unei table de şah. Situaţia asta de început le oferea o mulţime de mutări posibile, fără ca vreuna dintre ele să le sugereze principala idee de atac sau cel puţin ţinta, oricît de îndepărtată sau înceţoşată, spre care jocul era deja deschis... Bob se întorsese la Elvira... Ei, şi ? O să vedem 1... Elena Comşa ajunsese „la hapuri", cum spusese Lupşa. Pînă la urmă o să vedem şi de ce !... Elvira însă lucra în laboratorul staţiei-pilot din munţi, în subordinea lui Tudor Comşa... Iar Boib sosise tocmai în ziua cînd Elena Comşa înghiţise pumnul de tablete... Exista vreo legătură între acestea ? Şi dacă exista, însemna că ei nu se aflau la începutul jocului, ci într-unul din momentele desfăşurării lui, după cinci, zece sau chiar douăzeci de mutări ? Ce le-ar fi putut indica firul, oricît de subţire şi de precar, al unui asemenea drum ? Mişcarea următoare trebuia să-i apropie de ţesătura celorlalte mutări, să urnească iarăşi jocul, dar ea întîrzia.

— Prea mult nu va mai putea... spuse colonelul, convins că n-aşteptaseră degeaba.

Evident, că nu mai putea întîrzia ! Dar ei cunoşteau numai poziţiile unor piese din joc, ale celor descoperite pînă acum ; nu însă jocul şi nici celelalte piese, drumurile lor, firele care le legau pe ascuns. Şi chiar jocul, putea fi oricînd stricat, iar piesele reaşezate intr-o altă situaţie, gîndită de alţii poate mai demult.

— Toate s-au amestecat ca într-o apă bălăcită, se plînse Burada. E greu să desluşeşti ceva...

— Elena Comşa a bălăcit-o, cu gestul ei desperat! observă colonelul. Dar tocmai asta ne va ajuta să deslusim poate ceva... Căci ceea ce ştiam, deşi destul de limpede,, era totuşi puţin... pe Robert Field îl aşteptam, iar Elvira era aici, sub privirile noastre... Ştiam şi că Field vine s-o ia... atît !... Au depus actele ?

— Da, azi-dimineaţă... ei au deschis Ministerul de Externe...

— Şi-acum ?

— în călătorie de nuntă, spre mînăstirile din Moldova... să nu le pună vreun popă verighetele în degete mai devreme !

— S-ar putea. Dar nu cred că la vîrsta ei, Elvira să fie atît de naivă. Doar n-a aşteptat doi ani degeaba... Poftim, trase una dintre hîrtii, iată ce i-a spus aseară domnului logodnic în uşa hotelului... „Actele, iubitule, şi-s a ta ! Nu fi nerăbdător, avem toată viaţa în faţă !”

Singurul lucru cu adevărat nou, petrecut între timp, fusese vizita lui Titus Obreja la spital. Ştefan Varduca parcurse încă o dată biografia fostului consul, care intr-adevăr de ani întregi îşi petrecea viaţa liniştit şi demn, prins aproape complet de desfăşurarea strictă a orelor sale de meditaţii. Cînd dădu de însemnările căpitanului Lupşa, colonelul tresări.

— Ce poţi să faci ? mormăi. Femeile simt mai bine că timpul trece şi nu vor să-l piardă... Mai important mi se pare faptul că „domnul consul” s-a oprit cam la acelaşi fel de familii, cu oarecare

situaţie materială şi socială, cu bărbaţii mai toţi în funcţii importante, uneori răspunzători direct de realizarea unor obiective naţionale... pe alese ! Dacă în vizita lui de ieri am putea descifra ceva, nu doamna, ci domnul Tudor Comşa a fost direct vizat... Ştia altcineva, ce anume urma să spună ieri la minister ?

— Nimeni. Numai Elena Comşa ar fi ştiut, dacă ar fi apucat să-i bată referatul la maşină...

— Asta e, reveni colonelul, Elena Comşa a tulburat apa... şi pînă nu aflăm pentru ce, nu cred că vom putea desluşi ceva. N-avem încotro, începem să pescuim în acest cerc de apă tulbure... Ileana n-a mai transmis şi altceva ?

— Atîta, doar... că Elena Comşa e o sfîntă, Tudor Comşa un înger, iar dragostea lor o poveste fascinantă !

— Ce ţi-e şi cu femeile...

— Ieri, urmă Burada, Elena Comşa a dormit toată după-amiaza... seara a fost mutată din camera de reanimare într-o „rezervă" din capătul coridorului şi toată noaptea au povestit... Nici o fisură, nimic ! Ba încă, Ileana – cît e ea de tare – mi-a şi miorlăit la telefon... „Atunci de ce aţi ajuns aici ?" a întrebat-o... „Tocmai pentru că nu mi-am putut explica ceva foarte important şi am vrut să-mi apăr soţul şi copiii !"

— Asta bănuim şi noi, murmură Varduca, cu răbdarea sporită, pregătit pentru un drum ce se anunţa destul de lung... Trebuie să găsim totuşi ceva, chiar în apa asta tulbure, care ne-ar putea indica mutarea următoare... E punctul de impact în care trebuie să aibă loc şi precipitarea... Nu neglijaţi nimic din celelalte, dar fiţi cu ochii aici !

Colonelul nu se aştepta, desigur, la o nouă mutare atît de apropiată în acest punct de impact, dar în chiar aceeaşi dimineaţă situaţia fu iarăşi agitată tot de Elena Comşa. Ea însăşi aruncase un nou pietroi în acelaşi ochi de apă tulbure care apăru de îndată nebănuit de adînc. Peste noapte nu putuse închide

ochii, nu pentru că dormise în ajun, ci pentru că fusese chinuită de-o grijă nemărturisită. Şi probabil numai pentru a putea suporta mai uşor trecerea timpului, îşi povestise viaţa, ca de una singură, Ilenei Dragomir. În orice caz, grija aceasta o făcu să aştepte cu nerăbdare ora opt şi jumătate, moment în care ştia că – după ce trimitea copiii la şcoală – Tudor Comşa pleca la minister. Coborî din pat la telefon şi, sub ochii Ilenei, formă numărul de acasă :

— Dorule, eu sînt... Da, mă simt mai bine şi aş fi putut să ies ! Rămîn, dacă zici şi tu... N-ai uitat, însă, să treci pe aici ! Acum, te rog ! gemu aproape speriată... Ce costum ai îmbrăcat ? Aşa... ţi-am spus, doar, că vreau să te văd înainte, neapărat !

— Am să încerc... dacă n-am să mai apuc, cum ies de la minister, alerg la tine !

Elena Comşa se linişti o clipă, dar nu se mai întoarse în pat ; rămase la fereastră, desculţă şi în cămaşa albă şi lungă, scorţoasă de spital, cu ochii la poartă. Ileana Dragomir îşi făcu de lucru pe lîngă ea, pregătită s-o apuce la nevoie repede în braţe. Curînd însă, Elena Comşa se repezi la geamantanaş, îl deschise pe pat şi începu să scormonească agitată în el, după lucruri de îmbrăcat.

— N-a mai avut timp, explică Ilenei Dragomir, şi trebuie să-i ies înainte...

— N-aveţi cum ! Şi-apoi, de ce atîta grabă ?

Elena Comşa încremeni, cu rochia în mînă, făcînd desigur nişte socoteli în gînd. Apoi îşi fixă ochii albaştri şi mari, cuprinşi de-o lucire stranie, drept în ochii Ilenei.

— Atunci telefonează dumneata, să-i iasă neapărat cineva înainte...

— Unde să telefonez ? se detaşă Ileana.

— Lasă că ştii dumneata... doar nu mă păzeşti de două zile degeaba !... Să-i iasă cineva înainte, la minister, reluă Elena, logic dar încă speriată, şi să-i ia scrisoarea... în buzunarul drept al hainei are o scrisoare lăsată de mine... să n-o piardă sau să cadă în mîinile altcuiva !

Ilenei Dragomir nu-i rămăsese decît să telefoneze,

ceea ce făcu în aceeaşi clipă. Apoi întîrzie cu mîna pe receptor, mută şi cu ochii bănuitori la Elena Comşa care intra ceva mai liniştită în aşternut. Liniştea ei însă ascundea tensiunea grozavă a clipei în care cineva aruncă totul pe o ultimă carte de joc. Oare, cînd simţise ea că era într-adevăr păzită ? Poate chiar în clipa în care se trezise în camera de reanimare ! Ileana îşi aminti pe dată, •cum cercetase totul în jur, c-o intuiţie şi o insistenţă feminină, şi cum se lăsase apoi moale în aşternut, într-o împăcare resemnată cu sine. Intrase singură în curgerea slinoasă a deznădejdii. Era însă o deznădejde iluminată •difuz, oricum mult mai aproape de viaţă decît de neantul din care ieşise, înfricoşată şi mută. Atunci luase, desigur, şi hotărîrea de a-şi răscumpăra în orice chip bucuria amară, dar atît de înrobitoare a întoarcerii la viaţă.

— Nu te mai uita aşa, o înfruntă Elena Comşa, ade- verindu-i gîndurile, că dumitale aveam de gînd să-ţi dau scrisoarea...

— Vă mulţumesc pentru încredere... ripostă Ileana Dragomir şi se aşeză pe celălalt pat, cu ochii la ceas.

Tot cu ochii la ceas era în clipa aceea şi Liviu Burada, care intra grăbit pe poarta ministerului. Holul, măturat de valul funcţionarilor care năpădiseră ca furnicile liftul şi scara, abia se pustiise. Nu avu timp nici să-l întrebe pe portar despre Tudor Comşa, că acesta şi apăru în uşă, preocupat şi abstras, cu mapa de piele sub cotul stîng. În costumul *gris-fer,* atît de bine ales de Elena, părea o luminare de cenuşă pietrificată, cu flacăra albă a părului plutind pe deasupra, iar faţa palidă împurpurată de jarul cravatei.

— Vă conduc pînă sus, tovarăşe inginer... îl întîmpină Burada.

Tudor Comşa abia în lift ieşi din gîndurile lui, cu ochii aproape speriaţi la maior. Acesta îi ceru zîmbind permisiunea şi trase cu două degete din buzunaru-i drept un plic asemănător cu celelalte două lăsate de Elena pe noptieră. Era cel de-al treilea plic, care, după socoteala căpitanului Petre Barna,

lipsea din mapa de pe birou. Plicul, adresat personal lui Tudor Comşa, era bine lipit şi avea scrisul Elenei, caligrafiat cu grijă pe el.

— Dumneaei ne-a telefonat, lămuri Burada, mărind astfel uimirea de copil a inginerului... Vi-l păstrez, numai, pînă ce coborîţi ! îl asigură, ieşind din lift... Vă aştept în hol ! se desprinse apoi de Tudor Comşa şi apucă scara, în pas liniştit şi cu ţigaretul de chihlimbar între dinţi, căci, deocamdată, nu putea sări peste timp...

Ileana Dragomir fu din nou surprinsă de schimbarea prin care trecuse iar pacienta sa. Elena Comşa intrase din nou în aceeaşi tăcere încăpăţînată dintru început. Sentimentul de eliberare ce-o încercase, cînd dezvăluise existenţa scrisorii, i se risipise ca luat de vînt, cînd Burada telefonase că avea scrisoarea. O teamă nedesluşită, poate aceeaşi care o adusese la desperare cu două seri în urmă, pusese stăpînire pe ea. Se ghemuise sub pătură, covrig, parcă ferindu-se de toate din jur. Avea senzaţia ciudată că se dezgolise singură şi rămăsese goală în văzul tuturor, fără posibilitatea de a găsi un nou acoperămînt. Cine-i putea lua apărarea şi-n ce ajutor ar fi putut spera, dacă ea însăşi nu ştia mai mult decît ceea ce dezvăluia în noua-i scrisoare ? Tocmai incertitudinea asta cu care nu mai putuse lupta şi convingerea că fusese prinsă într-un labirint fără ieşire o împinseseră la gestul acela nesăbuit. Dispărînd, însă, şi-ar fi putut salva cel puţin soţul şi copiii. Nu s-ar mai fi putut folosi nimeni de ea. Dar stafia rămînea mai departe pe urmele ei şi Doru trebuia prevenit ; de aceea îi lăsase scrisoarea ! Peste noapte abia, cît povestise Benei despre viaţa lor, îşi dăduse seama că nu mai era vorba doar de ea, şi nici numai de el, ci şi de ceea ce voia să facă el acolo în munţi. Se încredinţase astfel singură că

aveau nevoie de ajutor, de-o putere mai mare ca a lor, şi de aceea dezvăluise existenţa scrisorii. Se închistase însă iar, încercată de teamă, căci ce-ar fi putut face tovarăşii Ilenei, dacă ea însăşi nu le putea spune destul ? Poate nici nu vor crede, că ştia atît de puţin !

Se trezise astfel, iar, lipsită de puterea pe care atîţia ani la rînd i-o dăduse încrederea în nevinovăţia ei. Nu putea decît spune, ci nu dovedi aceasta ! Cel puţin dacă *madame* Fabian ar mai fi trăit ! Şi oare, dacă trăia, ar fi recunoscut ceva ? Poate nici ea nu ştia totul ; ştia însă, oricum, mai mult ! Şi dacă greşise în 1944, că nu spusese nimănui, pentru că nu ştiuse ce era mai bine să facă şi cui anume să spună, de ce greşise în 1951 ! Pentru că purtase grija doamnei Fabian, care o ajutase atît de mult în trecut !... Dar chiar în 1951, ce-ar fi putut spune mai mult ? Şi-ar fi vîrît singură capul într-un juvăţ, din care, în anii de atunci, nu l-ar mai fi putut scoate nicicum 1 Ea ca ea, dar era vorba de Doru, de copii !... Şi, la urma urmei, ce făcuse ? în 1944, totul se petrecuse ca într-un

vîrtej, iar în 1951 dusese doar un plic doamnei Fabian, care abia se descurca vînzînd ţigări într-o tutungerie !

Iată însă că trecuseră iar nişte ani, în care ea ajunsese cu adevărat la fericirea pe care o visase, şi venise această ultimă săptămînă, cînd primejdia apăruse iar, teribilă, cu scadenţa de o singură zi. Asupra ei se abătuse iar ameninţarea aceloraşi strigoi din 1944, din 1951... De ce nu anunţase miliţia, securitatea ? Dacă n-o făcuse în 1951, cum era s-o facă acum ? Ce-avusese de ascuns ? Prea puţin, aproape nimic ! Dar cine-o putea crede atît de nevinovată ?... „Alege ! i se şoptise. Ori îmi dai, ori un simplu denunţ... şi gata !”... Numai că, ea alesese cu totul altceva !... Acum, după această ultimă noapte de chin lucid şi rece, ştia că greşise iar şi că greşeala asta ar fi putut să-i fie fatală... şi nu doar ei... şi nu doar lui Doru şi copiilor, care puteau fi mai departe ameninţaţi şi şantajaţi... şi nu doar celor cu care Doru lucra în munţi, şi despre care ea ştia atît de puţin... fatal, mai ales, pentru ceea ce ea ar fi dus pentru totdeauna în mor- mînt !... Lăsase, e adevărat, cea de a treia scrisoare ! Dar ce putuse scrie în ea şi, oare, nu-i ceruse ea lui Doru cu limbă de moarbe, s-o distrugă imediat ?

— O, Doamne, de ce întîrzie atît ? se zbuciumă fără putere şi dădu în plîns.

Ileana Dragomir, ea însăşi chinuită de timpul care trecea atît de greu, veni şi se aşeză tăcută pe marginea patului ei. Simţise că Elena trecuse prin valuri de îndoială şi zbucium, şi că nu mai avea decît un pas spre a scăpa de teama aceea ascunsă, spre a sălta pe un ţărm pe care îl dorea atît de mult mai sigur sub picioare. Nu putu însă decît să-i apuce mîinile între palme, strîns, şi s-o privească lung în ochii mari şi albaştri, încremeniţi în lacrimi.

— Cel puţin, Doru dacă m-ar ierta ! murmură Elena pe gînduri, detaşată de sine, de parcă între gîndurile şi lacrimile ei nu exista nici o legătură... Doamne, cum am putut renunţa la el, la copii ? !

Era clar, acest ultim pas Elena Comşa nu-l putea face decît ajutată de Tudor Comşa. El trebuia să-i

întindă mîna şi s-o tragă definitiv pe ţărmul dorit de amîndoi. Pasul acesta trebuia să fie o nouă cucerire a lor, comună. o nouă deschidere spre un orizont nou al vieţii lor, neumbrit de nici un nor între ei. Aşa că, în clipa în care Elena tresări, deslușind încă de pe coridor paşii lui Tudor Comşa, Ileana se ridică, tăcută încă, la fereastră. Elena îşi şterse repede lacrimile, dar numai ce-l văzu în pragul uşii, luminînd cu adevărat, şi dădu iar în plîns. Tudor Comşa, vrînd să pară degajat şi vesel, nu-şi putea ascunde febrilitatea gesturilor. Graba imperceptibilă a mişcărilor îi trăda nerăbdarea cu care alergase aici, neliniştit nu de sine, ci de ameninţarea sub care stătuse Elena. Era însă şi mulţumit că sosise, parcă la timp, la capătul unei curse lungi, în apărarea ei. Şi puterea nu-i mai ajunse, decît pînă o apucă în braţe, de-a valma cu aşternut cu tot. Elena însă plîngea mai departe, stins şi parcă temătoare, cu ochii în aceeaşi încremenire, aşteptînd. Citise desigur şi el scrisoarea, şi ştia acum şi el ceea ce îi ascunsese atîta timp. Adică destul ca să-şi explice ceva şi prea puţin ca să fie liniştit. Numai că, din aceeaşi clipă, ştiau şi tovarăşii Ilenei şi ei se găseau acum sub protecţia lor.

— Lenuş... şopti el, speriat de încremenirea din ochii ei. Deocamdată, n-avea rost s-o întrebe despre ceea ce ştia acum chiar atît de puţin de scrisoare. Voia, în primul rînd, s-o liniştească, s-o scoată de sub apăsarea umbririi în care el abia acum intrase, arătîndu-i aceeaşi încredere neştirbită. Acesta era singurul lucru cu care o putea într-adevăr ajuta, acum. Ii sărută ochii, pe rînd, şi se lăsă strîns în îmbrăţişarea ei mută şi neagră, aproape desperată. Elena se agăţase de el, de parcă o scotea din- tr-o apă în clipa unui înec. Cînd îşi regăsi însă răsuflarea, îşi regăsi şi gîndurile şi, cum era hotărîtă ca nimic să nu mai întunece înţelegerea dintre ei, găsi puterea să înfrunte această clipă.

— Acum ştii ! îi căută ochii, vinovată... Şi nu mă certi ? !

— Şi dacă n-ai mai fi fost ? murmură el.

— Bine, dar...

— Sînt convins că n-ai putut face nici un rău ! o încredinţă, cu glas ferm. În clipa cînd ţi-ai dat seama, te-ai împotrivit cu toată fiinţa ta şi îmi este de ajuns !... Despre altceva însă trebuie neapărat să vorbim... în primul rînd, de faptul că nu mi-ai spus...

— Ce ? Nici eu n-am ştiut destul... şi nici acum nu mi-e totul clar... e aşa, ca un fel de vis din care o parte e totuşi adevărată...

— Cu atît mai mult !... Şi-apoi, de ce a trebuit să ajungi aici ?

— Asta, da ! recunoscu Elena, deschis... Acum ştiu că am greşit... dar încă n-am cum să-ţi explic... Am făcut-o însă pentru tine, pentru copii....

— Păi, aşa ? Medicul spunea că trebuie să-ţi dau cîteva la spate...

— O, sînt gata să îndur oricît ! se luminară şi ochii ei... Ce-ai făcut la minister ?

— Bine... Ministrul a fost entuziasmat, crede că vom aplica totul din mers... depinde totuşi de-o aprobare superioară şi mi-a cerut şi primele rezultate obţinute la staţia-pilot... Aşa că, tot trebuie să mai rămîn o zi, două acasă !

— I-ai spus şi de...

— A, nu... că eşti bolnavă, atît !

După aştea, Elena ieşi de sub apăsarea aceea lăuntrică, într-adevăr ca dintr-o apă. îşi încolăci braţele pe după gîtul lui lipindu-se de el, cu degetele lungi şi subţiri îngropate în părul lui alb. Ileana Dragomir ar fi vrut să iasă din încăpere, dar îşi dădu seama că era. prea tîrziu şi trecu după perdea. îşi lipi fruntea de geamul rece, cu privirile plecate ; pe poarta spitalului tocmai intra o maşină de-a „Salvării", cu nuca de lumină galbenă plesnind mereu deasupra. în spatele ei, şoapta Elenei Comşa se reîmplinise :

— Nici nu-ţi închipui ce greu mi-a fost... eram hotărîtă să nu mai cedez, dar nu vedeam nici o posibilitate de-a mă împotrivi... nu ştiam cum !... O clipă Elena Comşa retrăi, frămîntîndu-se, încurcătura gravă prin care trecuse atunci... Numai cînd am văzut tabletele tale, m-am oprit la ele... credeam c-o să-mi fie mai uşor !... O, dar pînă le-am luat, am

murit şi-am înviat de zece ori ! De zece ori m-am oprit cu pumnul la gură... apoi am închis ochii, c-o mînă le-am aruncat în gură, iar
cu cealaltă am răsturnat repede paharul cu apă !... După asta mi-a fost şi mai greu, c-am avut încă timp să-mi dau seama de prostia pe care o făcusem, dar n-am mai avut curajul să ţip... aş fi vrut să mor într-un minut, dar somnul întîrzia... şi-mi venea să vomit... pînă cînd am început să văd tot mai puţin şi am simţit cum începusem să cobor în întuneric... şi eram încă trează, cînd mi s-a făcut frică... nu doar frică, ci o adevărată spaimă că n-am să mă mai trezesc !... în clipa asta abia mi-am dat seama că voi muri într-adevăr şi m-am gîndit ultima dată la tine şi la copii... Am încercat să mă smulg din întunericul acela, să alerg la baie şi să vomit, dar n-am mai putut... am coborît şi mai adînc... întunericul devenise un mîl nesăţios care, după ce-mi năpădise ochii, îmi astupa şi gura... am început să te strig şi să plîng, dar era prea tîrziu... nici eu nu mă mai auzeam !

Murmurul i se stinse şi-i cuprinse capul iarăşi la piept, ca desperată. Se gîndea, desigur, la fericirea ce-ar fi pierdut-o şi-n a cărei reîmplinire gravă şi tulburătoare se regăsiseră acum pentru totdeauna. O clipă, o încercă iar încremenirea în care o găsise el, dar tresări, cu glasul încărcat de dor şi duioşie :

— Ai slăbit şi mai mult, Dorule... Copiii ?

— întreabă mereu de tine... Cornelia, mai ales... Eugen, deschide uşa dormitorului, dimineaţa, vede că n-ai venit şi tace...

— Vezi că el e altă fire... nu-l sili cu nimic... face exact ceea ce trebuie, fără să-l împingi... gîndeşte singur tot!... Pe Cornelia însă trebuie s-o mai ajuţi... Dar, poate pot totuşi să ies ?

— Nu încă... în nici un caz acum !... Oricum, sînt sigur că nu te vei plictisi cu tovarăşa locotenent-major...

Şi, aducîndu-şi abia acum aminte de Ileana Dragomir, Tudor Comşa pierdu un timp pînă ce-i descoperi silueta albă după perdea, lipită de geam...

*
* *

Liviu Burada ieşise de la minister, însoţindu-l pe Tudor Comşa ca pe un prieten. Făcuse semn acestuia înspre maşina lui, o „Pobedă" albastră, şi-l aşteptase apoi lîngă portiera deschisă, pînă ce spusese şoferului, lui Năstase, să se ţină de ei. În maşină, dăduse plicul lui Tudor Comşa, şi aşteptase liniştit, ca mai întîi el să citească scrisoarea. Inginerul rupsese plicul nerăbdător şi scosese o singură filă, cu zece-cincisprezece rînduri scrise destul de îngrijit, dar în aceeaşi grabă ca şi celelalte două scrisori. Era tot scrisul Elenei Comşa, rotund şi subţire, discret ca însăşi firea ei. Tudor Comşa citise scrisoarea, întunecîndu-se treptat, şi i-o întinse apoi, cu faţa pămîntie şi dinţii strînşi. Lui Liviu Burada, scrisoarea îi spusese şi mai mult, trezindu-i un sentiment acut de redescoperire gravă a unui adevăr abia întrezărit. Ea aprinsese în mintea lui o rază de lumină care, deşi încă firavă, însemna un sîmbure de speranţă, cu totul altceva decît teama nedesluşită, tulbure, ce-l încolţise pe inginer. Recitise scrisoarea pe îndelete, întîrziind asupra fiecărui cuvînt şi oprindu-se apoi asupra ultimelor rînduri. Cînd îşi ridicase ochii, surprinsese privirile inginerului, mute şi speriate.

— Vă spune ceva ? îl întrebase.

— Nu... nimic 1 ridicase Comşa umerii. Şi nu pot face nici o cît de simplă asociaţie...

— Gîndiţi-vă bine...

— Un lucru ca ăsta nu s-ar putea uita !... Nu, absolut nimic !

— Nici de acum şi nici din trecut ?

— Nici... îl încredinţase după o clipă de gîndire inginerul.

— Mai citiţi-o o dată, îl rugase... că nu v-o putem lăsa 1 Doamna ne-a încredinţat-o nouă, bănuind desigur importanţa ei...

Tudor Comşa recitise scrisoarea, la fel de încet cum o rectitise maiorul, şi i-o înapoiase cu umerii

iarăşi ridicaţi.
— Nici cuvîntul acesta ? arătase Burada spre sfîrşitul scrisorii.
— Nici.
— Şi nici numele acesta ?
— Nici.
— Şi doamna nu v-a spus nimic din toate astea pînă acum ?

— Nu... se înţelege, doar, că de aceea mi-a lăsat scrisoarea !

— Da, aveţi dreptate, recunoscu Burada... Atunci vă las la spital. N-o dezamăgiţi în nici un fel, îl rugase, mai ales că va mai petrece acolo un timp... Şi nici nu pomeniţi nimănui de scrisoare... Doamnei, mulţumirile noastre ! Să aştepte liniştită, o s-o vizităm curînd 1 Poate nici nu-şi închipuie despre ce mare blestemăţie este vorba...

întors la sediu, Liviu Burada nu mai avu răbdare să aştepte liftul ; urcă la al treilea etaj, unde avea biroul, pe scară, sărind cîte două trepte şi strîngînd între dinţi muştucul ţigaretului de chihlimbar. în birou merse direct, la seiful din spatele său, rupse sigiliul, deschise şi scoase pe masă dosarul „cazului Alfa" de pe care abia scuturase praful cu două dimineţi în urmă. Lăsă scrisoarea Elenei Comşa pe el, cercetă un repertoriu şi formă un număr scurt de telefon :

— Maior Liviu Burada... nea Costică, am nevoie urgentă de două dosare : al „Operaţiunii Ochean" şi al „Cazului Cronos"... te rog mult !

Aşteptă dosarele ceva mai liniştit, cu ochii la scrisoarea. Elenei Comşa şi ţigaretul de chihlimbar în mînă. Curînd intră în birou un om în vîrstă, bondoc şi chel, doar c-o coroniţă de păr alb în jurul capului mare şi puţin col- ţuros, scuturînd un dosar pe care îl ţinea cu filele în jos şi din care curgea încă o pulbere vînătă, irizată de lumină.

— Cazul „Operaţiunii Ochean"... celălalt dosar, al „Cazului Cronos", e la tovarăşul colonel Varduca... Nici nu ştiu dacă a stat vreodată în arhivă...

Liviu Burada iscăli hîrtia de primire şi trase şi acest dosar în faţă. întoarse filele, cîte şapte-opt deodată, pînă aproape de sfîrşit, de unde dădu cîteva înapoi, cîte una. pînă se opri. Citi, cu privirile alergînd peste rînduri şi mărgeluşele negre ale ochilor strălucind adînc. Apucă grăbit un creion albastru din paharul de ebonită de pe

masă şi sublinie un singur cuvînt. Se întoarse la scri-

soarea Elenei Comşa şi sublinie cu acelaşi creion, tot un singur cuvînt, unul din cele pe care le arătase lui Tudor Comşa, cu degetul, în maşină. Cu alt creion, roşu, sublinie cel de-al doilea cuvînt. Era puţin surescitat de descoperire şi lăsă să mai treacă o clipă, pînă ce ridică receptorul.

— Maior Liviu Burada, să trăiţi... tovarăşe colonel, *arde !*

— Păi, dacă zici dumneata că *arde,* se auzi vocea potolită a lui Ştefan Varduca... poftim !

Pe Ştefan Varduca îl găsi cuprins de liniştea lui obişnuită, din care nu-l văzuse ieşind decît de cîteva ori în toţi cei patru ani de cînd lucrau împreună. îndelunga-i experienţă de viaţă ■— din timpul ilegalităţii, a insurecţiei din august, a luptei pentru marile cuceriri revoluţionare a anilor 1944-1945 şi apoi a începutului reconstrucţiei socialiste – dădea „bătrînului" o siguranţă proprie, neascunsă, care mărea încrederea celorlalţi. Ştefan Varduca nu se precipita, nu-şi pierdea firea şi nici firul gîn- durilor aparent domoale, căci acolo unde acestea nu i se mai legau intra în joc intuiţia lui robustă, a fostului muncitor, asupra realităţi, intuiţie care rareori greşea. Adevărul este că, ferindu-se conştient de aspectele de suprafaţă ale lucrurilor, rămînea cu ambele picioare înfipte în terenul solid al realităţii, pe linia factorilor fundamentali ai acesteia. 11 ispiteau nu momentele de conjunctură, ci starea de perspectivă a lucrurilor, a cărei desfăşurare o aştepta cu aceeaşi răbdare ca a timpului. La cincizeci de ani, pe care tocmai în primăvara asta ii împlinise, avea faţa brăzdată ca de plugurile cîtorva vieţi, fruntea încutată mult, iar părul aspru, tuns mărunt, înspicat pînă spre creştet. Avea însă inima, şi mare, şi grea, şi caldă, şi necruţătoare la nevoie, asemenea unui pietroi cald şi viu care îi zvîcnea cu putere în piept... „Legea compensaţiei !" glumea pe propria-i seamă, cîteodată. în inima aceasta se răsfrîngea adînc tot ceea ce nu lăsa să răbufnească în afară, să treacă peste propria-i stăpînire, încît nimic nu se pierdea,

ci ardea acolo, potolit, ca sub un clopot de bronz. Alarma dată de Burada îl adusese totuşi în pragul unei tensiuni presimţite, trădată de privirile-i cenuşii, întrebătoare, de dorinţa de a asculta totul imediat.

— S-auzim ! îl întîmpină de departe pe Burada.

— E vorba de o nouă scrisoare de-a Elenei Comşa... Liviu Burada întinse hîrtia, cu ochii încă lucind, şi aşteptă în picioare, cu cele două dosare sub braţul stîng. Simţămîntul de surpriză ce-l încercase pe el se înfiripa şi pe faţa brăzdată a „bătrînului". Ştefan Varduca însă citea scrisoarea şi mai pe îndelete decît o citise el în maşină, parcă aşteptînd ca înţelesul fiecărui cuvînt să trezească pe rînd cercuri tot mai largi în amintirea lui. De aceea, nu mai avu nevoie s-o citească încă o dată, cum ar fi cerut neapărat o asemenea scrisoare, şi rămase pe gînduri, cu ochelarii în mînă sprijiniţi de ea şi pupilele cenuşii parcă pulsînd.

— Sună ca un mesaj de dincolo de mormînt... murmură după o clipă, mişcat de sinceritatea scrisorii.

— Numai că ea, Elena Comşa, n-a mai ajuns acolo, iar noi ne-am ales cu scrisoarea ! reflectă Liviu Burada şi puse degetul pe unul din cuvintele subliniate de el... Nu vă spune nimic acest cuvînt ?

— Cum să nu ? ripostă Varduca, parcă ofensat. E vorba de „Operaţiunea Ochean", din 1951...

— Dar acesta ? Nu vă aminteşte de „Cazul Cronos" ?

— Mai mult decît vouă, oricum ! Dar parcă tot nu-mi vine să cred...

— Dosarul e la dumneavoastră...

— Ştiu... Ei, ia să vedem !

Liviu Burada puse sub scrisoare dosarul „Cazului Alfa", despre aşteptata vizită a lui Robert Field şi întîlnirea acestuia cu Elvira Marian, iar alături deschise cel de-al doilea dosar, al „Operaţiunii Ochean", cerut de la arhivă, în dreptul

filei pe care sublimase unul dintre cele două cuvinte dezvăluite de scrisoare.

— Cine-ar fi putut.crede! murmură Varduca. Uite, reveni mulţumit, că n-am aşteptat degeaba... trebuia s-ajungem aici, dar asta ar fi putut veni şi mai tîrziu...

— Deocamdată, avem în mod sigur întrezărite două puncte de impact, îşi dezvălui Burada descoperirea, plasate pe-o traiectorie care ne duce înapoi. Primul, la momentul din 1951...

— Şi, intr-adevăr, al doilea şi mai înapoi, la „Cazul Cronos" din 1944 ! completă colonelul... O traiectorie întinsă peste ani ca un curcubeu negru, subteran, pînă azi !... Iată, că n-am păstrat degeaba nici dosarul „Cazului Cronos" ! şopti cu satisfacţie, mai mult pentru sine. Timpul are legile lui ! A fost o datorie la care n-am renunţat niciodată ! E vorba oricum de sîngele morţilor noştri !

Şi, sub privirile lucioase ale maiorului, Ştefan Varduca rupse sigiliul unui dulap blindat de după uşă, din care trase direct, fără să mai caute, un nou dosar. După ce-l scutură de praf, îl puse şi pe acesta, în rînd cu celelalte două, pe birou. Apoi ocoli biroul, deschise dosarul şi sublime şi el pe una dintre primele file, cel de-al doilea cuvînt cuprins de scrisoare. Cîteva clipe rămase cu ochii mijiţi la toate cele trei dosare, ascultîndu-şi gîndurile sau poate numai privind departe, în timp... „Unde, înainte sau înapoi ?" Burada îi surprinse pupilele iarăşi pulsînd, parcă zbătîndu-se imperceptibil să scape de lacrimi.

— Ai să preiei dumneata întreaga acţiune ! hotărî colonelul pe neaşteptate. In acest prim caz, „Cazul Cronos", arătă spre dosarul adus de el, cu care cred că trebuie să începi, pornind tocmai de la scrisoarea Elenei Comşa, sînt, într-o oarecare măsură, şi eu implicat... Şi poate, tocmai pentru că am ştiut ceva, sau poate orbit de patimă, de dorinţa de a descoperi eu, neapărat eu adevărul, ca o împlinire a datoriei mele faţă de tovarăşii din ilegalitate, n-am reuşit să descopăr tot... mi-a

scăpat cu siguranţă ceva 1 Acum, dumneata vei avea şi mărturia Elenei Comşa şi ai oricum, cel puţin punctată, traiectoria care ar putea lega aceste trei momente... Iar cazul Elenei Comşa le-ar putea lega şi de constelaţia din jurul lui Tudor Comşa, al obiectivului „Hercules" din munţi... Vechiul dumitale „prieten" Robert Field ar putea fi capătul de astăzi al lanţului, sau cel puţin una din zalele lui !... E clar însă că lanţul porneşte de atunci, din 1944, asa că iei totul de la început, ca şi cînd n-ai şti încă nimic • Mergi, fără să faci nici un pas nelămurit, pe îndelete şi totuşi urgent, căci nici Field şi nici lucrările din munţi nu ne aşteaptă pe noi ! Constelaţia de azi rămîne sub ochii mei : mă voi îngriji personal de Tudor Comşa, o am pe Ileana Dragomir la spital, iar pe Ion Lupşa pe urmele

lui Field ! încolo... *A propos!* Vezi că, cercetînd momentul din 1944, vei ajunge şi la mine... Te aştept 1

— Am înţeles, tovarăşe colonel ! se ridică Burada, îngîndurat dar şi măgulit de încrederea colonelului.

— O clipă ! reveni Ştefan Varducâ, amintindu-şi repede de ceva. Ridică receptorul telefonului de oraş şi formă un număr... Simona, eu sînt !... „O, nene Fane ! izbucni un glas de femeie, cam afectat, în receptor. Ţi-ai adus aminte iar de mine !”... Simona, iartă-mă, dar ştii ce e aici ! Uite, am ajuns şi eu să gîfîi !... „Ştiu, dar mă simt mai puţin singură, cînd te mai văd !”... Ei, nu eşti chiar singură ! Doar o ai pe Tina ’... „Acum e şi ea mare, nene Fane !”... Uite, îţi promit că am să trec foarte curînd... Pînă atunci, vei fi deranjată din nou, de data asta de maiorul Liviu Burada... El poate va avea mai mult noroc ! Aminteşte-ţi şi spune-i totul, de la început, la fel cum mi-ai spune iarăşi mie ! La revedere, te sărut !... După ce lăsă receptorul, Ştefan Varduca arătă spre cel de al treilea dosar din mîinile lui Burada... Ai să vezi, e vorba de Simona Trandafir !

C>u toate că orice întîrziere îl exaspera, modalitatea majoră a existenţei sale fiind doar acţiunea, o acţiune – desigur – şi în gîndire, Liviu Burada se apucă să citească încă o dată, singur, ultima scrisoare a Elenei Comşa. Pe birou nu oprise deocamdată decît cel de-al treilea dosar, pe care Ştefan Varduca i-l încredinţase atît de tulburat. Cu el trebuia să înceapă, pentru că lucrurile erau legate oricum între ele pe firul lor grav şi ascuns. Rămăsese cu privirile aţintite asupra scrisorii, stupefiat şi aproape intrigat de felul cum aceste cîteva rînduri, care nici nu dezvăluiau cine ştie ce, aruncau o singură lumină, nouă, asupra a trei momente dramatice, toate funeste, pe care le lega în timp pe o traiectorie atît de sigur presupusă, dar care abia trebuia de el descoperită. Cele două cuvinte aproape magice din scrisoarea Elenei Comşa le dezvăluiseră dintr-o dată că pe această traiectorie, care lega întîmplări ciudate atît de diferite şi încă la distanţe atît de mari în timp, acţionase din umbră, sistematic, cu o bătaie lungă de artilerie grea, un centru străin, mereu acelaşi sau altele de fiecare dată, apelînd însă la

acelaşi mecanism ascuns, folosind poate aceeaşi piesă în mutările supreme de şah-mat. Care era acest centru şi care era piesa aceasta, cum rezistase ea atîţia ani uzurii ? Rezistase tocmai pentru că fusese folosită atît de rar, la intervale mari şi numai în momente decisive, pentru nişte obiective fundamentale, care meritau un risc eventual. în primele două momente din 1944 şi 1951, impactul acesta fusese evitat, cu sacrificarea – voită desigur – a unor oameni, pe care tocmai el, Burada, trebuia s-o dezvăluie şi s-o dea pînă la capăt în vileag. Acum însă impactul se produsese fără ca explozia să aibă totuşi loc, din cauza unei piese în mod sigur prea puţin însemnată – a Elenei Comşa... „Ce i-a adus pe ei în pragul acestui eşec, care abia trebuie dovedit şi forţat să se producă pînă la capăt ? se întrebă Burada. Două lucruri. Primul, prevăzut de noi : tactica noastră de a aştepta, de a sta la pîndă, socotind sau cel puţin intuind că ei, cei de la centrul sau centrele străine, vor reveni neapărat, prin persoana lui Robert Field. Al doilea, neprevăzut de ei : credinţa şi puterea de sacrificiu a Elenei Comşa, asigurate de ceva neluat în seamă în calculele lor, de dragostea ei sublimă pentru Tudor Comşa. Că a făcut bine sau nu, oprindu-se la acest gest desperat, asta e altă poveste, dar el trebuie oricum estimat, poate în primul rînd din acest punct de vedere. Şi asta cu atît mai mult, cu cit ea singură a ajuns şi la înţelegerea necesităţii de a dezvălui imediat existenţa scrisorii ! Căci ce se întîmpla, dacă Tudor Comşa nu ne-o arăta sau o distrugea ? Am fi ajuns oricum la explozia unui viitor moment de impact, cele prevăzute de noi urmînd cu necesitate, dar cine ştie cînd şi cu cîte alte sacrificii !”

Scrisoarea nu arăta destul, dar reieşea clar din ea că Elena Comşa fusese obligată de ceva, sau de cineva – care o ţinuse sub o veche şi gravă ameninţare, într-o culpă nedesluşită îndeajuns nici

de ea – să se apere, sau mai precis să-l apere pe Tudor Comşa, pe el şi pe copii, şi ceea ce făcea el acolo în munţi, prin sacrificiul său suprem... „De ce n-a apelat atunci, în acel moment, la noi ? Mai ales că nu se ştia într-atît de vinovată ? !... Tocmai pentru că nu se ştia, nu putea dovedi aceasta !” se încurcă şi Liviu Burada şi reluă scrisoarea...

Dorule drag,

Scrisoarea aceasta o scriu numai pentru tine. Dragostea noastră, suprema mea bucurie pe acest pămînt, mă obligă să-ţi spun ce m-a împins la acest ultim gest. Situaţia însă este prea încurcată şi nu-ţi pot explica totul acum, în amănunt. Chiar dacă aş încerca, n-aş şti ce să-ţi spun cu adevărat, pentru că nici eu nu ştiu prea multe. Totul începe din iulie 1944, cînd se pare că am fost martoră (acuzatorii ar putea spune chiar părtaşă!) la o presupusă crimă, a unui tînăr ilegalist. FLORIN MANOIU. Bizuindu-se pe asta, ei m-au prins ca într-un labirint, în care m-au obligat să fac ceva neînsemnat în 1951, dar de a cărui gravitate mi-am dat seama mai tîrziu. Lucrul acesta au vrut să-l repete şi acum, cerindu-mi date despre ceea ce faci tu în munţi, adică referatul pe care trebuia să-l bat la maşină a doua zi.

Asta e tot! Fii însă absolut sigur că nu mă ştiu cu nimic vinovată, dar n-am cum a mă apăra, cum dovedi că acuzarea lor nu este adevărată. M-am gîndit, însă, că dacă totuşi este ceva, e oricum mai bine să duc totul cu mine în mormînt, să dispar pentru totdeauna, decît să vă ştiu – pe tine şi pe copii – mereu sub această ameninţare! Crede-mă, doar pentru tine şi pentru ei am ajuns aici!

Iţi mulţumesc pentru tot. Pentru dragostea noastră îţi cad în această ultimă

clipă în genunchi. Nu mă condamna, pentru că eu ştiu mai bine, cît am fi fost încă de fericiţi! Dacă aş putea să mai am o viaţă, ţi-aş dărui-o încă o dată, pînă la capăt, tot ţie ! N-am decît o singură rugăminte : ai grijă de tine şi de copii!
Şi acum, ultimul meu mesaj: fereşte-te de tot ce-ar putea fi legat de cuvîntul SPUK,

sub a cărui amenințare am fost și care,
tu știi, în nemțește înseamnă ștafie !
Te îmbrățișez și te sărut, a ta și dincolo de mormînt!

Lenuș.

P.S. Rupe, te rog, imediat scrisoarea !

Liviu Burada ajunsese să știe scrisoarea pe de rost, o avea în minte și nu mai avea nevoie de ea în dosarul de pe masă, pe a cărui primă filă sta scris mare și apăsat : „Cazul Cronos”. Un caz căruia, în concepția „Bătrînului”, timpul trebuia să-i dea neapărat dezlegarea. Se ridică, încuie scrisoarea în seif și se întoarse la birou, nerăbdător să cerceteze dosarul dat de colonel. Dar rămase încă pe gînduri și parcă obsedat nu de numele fostului ilegalist Florin Mănoiu, pe care îl cunoștea, ci de cel de-al doilea cuvînt. Scoase o foaie de hîrtie din sertar și îl scrise caligrafic : *SPUK.* Știa, din scrisoare, ce însemna în nemțește Poate că însemnează ceva și în englezește !”
își spuse, cu gîndul dintr-o dată la Robert Field. îl chemă pe Ion Lupșa, „englezul” lor, și-l întrebă mai întîi de călătoria de nuntă a celor doi.

— Să știți că Elvira e dată dracului ! începu Lupșa cu oarecare prețuire. În felul ei, știe, domnule, ce vrea ! Ori tot, ori nimic ! 11 ține pe Bob încă departe de ea... „Bob, dragă, actele și gata ! Doar plec cu tine !”

— Altceva ?

— Nimic suspect, îl asigură căpitanul, dezamăgit. Singuri pe drum, singuri la hotel, și încă în camere separate... E ca o căsătorie de probă, în stil scoțian ! rîse el. Zău așa !

— Bine, fiți mai atenți și nu obosiți înainte de vreme. Nu e deloc de rîs ! Spune-mi, te rog, îi puse apoi hîrtia în față, înseamnă asta ceva în englezește ?

— Sigur că da... dar numai se pronunță așa, mai exact *spuik...* corect se scrie *SPOOK !* Lupșa caligrafie alături cuvîntul și în englezește și urmă pe gînduri... Asta înseamnă fantomă, dar într-un fel mai familiar...

— ...adică, stafie !

— Exact, întări căpitanul... Corect însă se spune *ghost... It is a honest ghost!* zice Hamlet...

— ...adică ? stărui Burada.

— „E o fantomă cumsecade !... un strigoi cinstit !"*

— Cinstit, pe dracu ! mormăi maiorul, încercat de-o nemulţumire ascunsă. Bine, *good-bye !*

— *With pleasure, sir !* salută Ion Lupşa şi plecă.

Privirile lui Burada se fixară apoi, parcă străpun- gînd hîrtia. Un sentiment ciudat, al satisfacţiei pe care i-o dădea această nouă descoperire, amestecat cu unul de teamă, al presimţirii că lucrurile sînt totuşi mai dure şi mai complicate, cel puţin la prima vedere, îi încremenise parcă şi gîndurile. Mintea-i rapidă însă, strîns legată de real, închegă repede o ipoteză oricum posibilă. *Spuk* fusese sau încă era slugă la doi stăpîni. Sau îi schimbase doar, pe rînd, după cum vremurile trecuseră în tot acest timp de pe-un picior pe altul. Sau, fără să ştie el, centrele se încuscriseră între ele, îşi dăduseră mîna pe deasupra lui, şi-l preluaseră pe rînd. Dar dacă nu era vorba decît de un cuvînt de recunoaştere, de o parolă folosită de acelaşi centru sau de ambele centre, împrumutată în momentele de impact ale acţiunilor lor atît de îndepărtate în timp ! Un cuvînt magic, care răsuna cu o nebănuită putere în gura cuiva şi o înfricoşătoare ameninţare în urechile Elenei Comşa şi a altora. Un cuvînt care circulă de-atîta timp pe ascuns, dispărînd şi întrupîn- du-se doar la zile mari, producînd dintr-o dată nelinişte şi spaimă, o paralizie generală în jur, într-adevăr ca o stafie ! Şi căruia Elena Comşa i se împotrivise totuşi prin desperatul său gest !

„Hei, nene Fane, mi-ai pus totul în braţe !" tresări Burada, parcă copleşit dar şi atît de-atîtea posibile drumuri ce i se deschideau în faţă. Oricum, sfatul colonelului era cel mai înţelept. În aglomerarea şi suprapunerea aceasta neaşteptată a atîtor date şi întîmplări atît de diferite şi de îndepărtate în timp, trebuia să ia totul de la

început, metodic şi cu un ochi străin, ca şi cînd n-ar fi ştiut nimic şi abia acum ar fi vrut să descopere tot. Burada mută ţigaretul de chihlimbar în colţul gurii, ca pe un capăt de ţeavă prin care respira şi de care nu se putea despărţi, mai ales în clipele de concentrare care urmau, şi trase dosarul în faţă... Dintre toate dosarele, deşi se referea la cea mai veche dintre întîmplări, cea din

11944, dosarul acesta părea cel mai clar închegat. Dar ¡Ştefan Varduca nu putuse duce cercetările decît pînă nntr-un anumit punct, în care firul lor rămăsese ca retezat, jparcă suspendat în văzduh. Şi oricare paş următor nu-l ¡putea face, deocamdată, decît în gol...

♦

* *

În iulie 1944, în împrejurări rămase încă nedezlegate, dispăruse fără urmă tînărul comunist ilegalist Florin Mănoiu. încercările tovarăşilor săi, atunci şi după insurecţia din august, precum şi cele imediate ale serviciului de Siguranţă nu duseseră la nici un rezultat. în 1948, odată cu înfiinţarea noilor organe de securitate, Ştefan Varduca, proaspăt căpitan de securitate, el însuşi ilegalist şi încă direct legat, atunci în 1944, de momentul acelei importante acţiuni, reluase cercetările, metodic şi cu calm, cu o în- dîrjire proprie şi cu un dor încă proaspăt, dacă nu de răz- bunare, cel puţin de răscumpărare a sîngelui celui ucis. „Bătrînul", atunci de numai 34 de ani, era unul din *tehnicii* comitetului central şi Florin Mănoiu ajunsese să lucreze din iunie direct cu el. Acesta fusese unul dintre tinerii cei mai înzestraţi ai micii sale „constelaţii", în care devotamentul şi fermitatea lui, deosebite, intuiţia şi curajul în acţiune erau mascate de-o puritate adolescentină, dezarmantă în faţa lumii pe care învăţase s-o urască, să-i dorească sfîrşitul. Iar pe deasupra tuturor, un visător, un pătimaş visător al lumii ce trebuia să vie !

Florin Mănoiu lucrase pe o treaptă imediat inferioară treptei pe care se aflase Ştefan Varduca. Fusese una dintre cele mai importante albine ale acestuia, care îi aducea polen şi miere de la un stup în care numai el ştia cum pătrunsese. Drumul îi era atît de ascuns, înеît nici măcar Ştefan Varduca nu-l cunoştea îndeajuns. Iar întîlnirile lor

aveau de cele mai multe ori un aspect întâmplător. Ştefan Varduca ştia însă, oricum, de unde trebuia să-i aducă materialul. Florin Mănoiu, în schimb, nu avea nici măcar idee unde le ducea el, ca *tehnic* al comitetului central. Importanţa acestui material crescuse în mod subit în perioada premergătoare insurecţiei, organizării şi pregătirii acesteia, în toată complexitatea sa.

În iunie, după constituirea comitetului militar, îi adusese primul teanc de manifeste care prevesteau în fond insurecţia, căci apelul comitetului central era cute- zant şi categoric, ultimativ în dezvăluirea primejdiei de moarte care ameninţa ţara. Urmase o altă întîlnire, în care Ştefan Varduca .primise materialul redacţional al numărului din „România liberă" ilegală, care apăruse apoi în iulie şi care strigase întregii ţări că se află pe marginea prăpastiei, număr pe care Florin Mănoiu nu mai apucase să-l vadă. Asta pentru că ultima lor întîlnire, tocmai cea despre care era vorba în dosar, nu mai avusese loc. Ştefan Varduca urcase degeaba, în Gara de Nord, în primul vagon de după locomotivă al unui anume tren de persoane care plecase seara tîrziu spre Ploieşti. Florin Mănoiu, care trebuia să-i aducă unul dintre cele mai importante materiale ce ar fi putut concura la fixarea datei insurecţiei din august, nu mai venise la întîlnire, nici atunci şi nici la întîlnirea de control de a doua zi. Tot sistemul de legături al micii sale constelaţii intrase imediat în alarmă, în sus şi în jos, în toate direcţiile din jur, de teama unei căderi masive tocmai în această cumplită situaţie care se prefigura. Fusese vorba de o copie a ultimelor mesaje cifrate ale Ministerului de externe – unele oficiale, altele mai puţin oficiale – ale tratativelor de pace sau armistiţiu din acel moment, pe care atît Palatul, cît şi Antoneştii, cît şi partidele „istorice" le începuseră cu „puterile aliate" la Cairo, Stockholm şi Ankara. Florin Mănoiu însă dispăruse în mod misterios tocmai în această acţiune ! Cînd anume, înainte sau după ce primise materialul ? Fusese prins în momentul primirii

materialului, atras într-o capcană şi capturat, sau poate chiar distrus ? De către cine ? De poliţie, de Siguranţă, de Gestapo, sau de agenţii altor centre interesate în mod capital de poziţia şi adevăratele intenţii ale ţării din această clipă ? Dar dacă dispăruse, cu materialul la piept în bombardamentul aerian, anglo-american, care tocmai în seara aceea avusese loc în chiar zona primirii materialului ? Lucrul acesta era poate mai posibil decît oricare altul, pentru că la dosar se găsea declaraţia din 1948 a Ortansei Fabian, luată de Ştefan Varduca, prin care fosta patroană a biroului de copiat acte, cu legături încă necunoscute îndeajuns la Ministerul de externe de atunci, afirma că înmînase personal materialul lui Florin Mănoiu, în chiar timpul prealarmei aeriene... „E mai bine aşa, reproducea Ortansa Fabian cuvintele lui Florin Mănoiu, în timpul prealarmei, mă pot strecura mai uşor, căci toată lumea fuge spre adăposturi şi patrulele n-au timp de control. Şi-apoi, trebuie să ajung oricum la gară !”... Atunci de ce se interesaseră, după asta, de Florin Mănoiu, atît de insistent, agenţii serviciului de Siguranţă ? De unde ştiau ei de el şi încă tocmai în acest important moment ?! De la Ortansa Fabian ? Nu se dovedise. De la Simona Trandafir, care ajunsese aproape voit în mîinile Siguranţei ? Cu atît mai puţin, mai ales că Simona nu cunoştea drumurile lui ! Oricum, Florin Mănoiu fusese înghiţit într-adevăr ca de pămînt !

Ştefan Varduca refăcuse în dosar drumul din ziua aceea al lui Florin Mănoiu, pas cu pas şi minut cu minut. Important era că, numai cu o jumătate de ceas înainte de întîlnirea cu Ortansa Fabian în casa acesteia, din zona Atelierelor Griviţa, se despărţise de Simona Trandafir în Cişmigiu, de la care preluase o servietă cu ultimele manifeste, multiplicate de aceasta. Manifestele trebuia să le predea şi el altcuiva, în tramvai. În clipa dezlănţuirii prealarmei însă tramvaiele se opriseră pe traseu şi al treilea purtător al ştafetei întîrziase astfel la întîlnire. Florin Mănoiu purtase desigur

servieta mai departe, şi la Ortansa Fabian. la care nu putuse ajunge decît cu un taxi... „Da, avea asupra lui o servietă neagră, plină, care se vede^ că este grea !” confirma în declaraţia sa Ortansa Fabian... La acest ultim pas şi la acest ultim minut, ca la un capăt de drum retezat deasupra unei prăpăstii, se opriseră cercetările lui Ştefan Varduca. După acest moment nimeni nu-l mai văzuse pe Florin Mănoiu şi nici nu mai auzise nimeni despre el. E adevărat că Siguranţa o înhăţase pînă la urmă pe Simona Trandafir, dar şi ea, care se vede că ştiuse de drumul acesta al lui, voise să afle ceea ce se întîmplase cu el tot în acest sau după acest moment.
Numai că, nici cu acest sacrificiu al căderii sale aproape voite în mîinile Siguranţei, nu putuse afla nici ea nimic...

Liviu Burada ajunse la sfîrşitul dosarului cu capul între palme, cu privirile înceţoşate şi gîndurile înghesuite ca într-un labirint. Acelaşi labirint în care se trezise, poate, şi Elena Comşa. El însă nu putea orbecăi mai departe aşa, trebuia să iasă oricum la lumină. Şi asta imediat, luînd totul de la început, cum hotărîse Ştefan Var- duca, mai ales că el ştia acum, pornind de la scrisoarea Elenei Comşa, ceva mai mult. închise dosarul în care lăsase şi foaia de hîrtie cu cuvintele *Spuk* şi *Spook,* vîrî ţigaretul cu muştucul ros de dinţi în buzunarul vestei şi formă un număr de telefon, după agenda sa.

— Tovarăşa directoare Simona Trandafir ?... Sărut mîinile ! Maiorul Liviu Burada vă deranjează, din ordinul tovarăşului colonel Ştefan Varduca...

— Da, văd că nenea Fane m-a dat pe mîinile dumitale... Bine, cînd vreţi să veniţi ?

— Dumneavoastră hotărîţi... vă pot spune, totuşi, că lucrurile au acum un caracter de oarecare urgenţă...

— Atunci, poftim după-prînz... spre seară, ca să putem rămîne oricît!

* *

Liviu Burada însă era grăbit tocmai de timp şi nu-l putea pierde degeaba pînă după-prînz. Cum trebuia să ajungă, în primul rînd, la înţelegerea exactă a momentului din 1944, în care dispariţia lui Florin Mănoiu era ascunsă ca de o perdea de fum, se gîndi că poate n-ar strica s-o vadă mai întîi pe Elena Comşa. „Poate că a mai prins ceva putere, speră el, şi aş putea să şi schimb de pe acum cîteva vorbe cu ea !"

în noua „rezervă" a Elenei Comşa din capătul coridorului, însă, nu putu intra decît recunoscut de Ileana Drago- mir, care primise între timp un ordin sever în acest sens, direct de la Ştefan Varduca. Răspunsese în şoaptă la salutul Ilenei, care nu se ferise să-i spună „tovarăşe maior", şi se prelinse fără zgomot pe uşă. Spre surprinderea lui, Elena Comşa nu mai era în pat, ci îmbrăcată, pe unul din- tre cele două fotolii din faţa ferestrei deschise, în dulcea şi înmiresmata adiere de mai care mişca perdeaua. Elena Comşa arăta şi acum, la treizeci şi cinci de ani, în rochia-i azurie adusă de Tudor Comşa în ajun, ca o fetişcană. Işi regăsise acel statornic echilibru interior care o păstrase atît de proaspătă atîţia ani, dar nu ieşise încă de sub umbrirea zguduirii crîncene prin care trecuse. Şi tot ca o fetişcană, care se simţea oricum vinovată, parcă aştepta să fie certată şi de el. Liviu Burada însă se ori o clipă, ca fascinat. Tudor Comşa avusese dreptate : Elena era, într-adevăr, superbă ! Avea un farmec diafan, pe care i-l dădea nu atît obrazul ei alb de înger trist, nici numai ochii albaştri-platinaţi, limpezi şi străvezii, nici numai lu- mina de aur moale a părului revărsat pe umeri şi spate, ci întreaga-i făptură, iluminată discret dinăuntru, transfigurată de ceea ce Liviu Burada ştia acum că era dragostea ei pentru inginer.

— Vă aşteptam... îi întrerupse ea uimirea, arătîndu-i celălalt fotoliu.

Liviu Burada făcu semn Ilenei Dragomir să

rămînă şi abia după ce aceasta se aşează pe marginea patului, mai într-o latură, se aşează şi el pe fotoliu, cu servieta pe genunchi. Cum nu putea vorbi cu ţigaretul de chihlimbar între dinţi, începu să-l frămînte între degetele-i puternice şi lungi, pe gînduri, pentru că seninătatea Elenei Comşa era totuşi tăcută şi rece. îi despărţea încă o sticlă subţire şi străvezie, prin care se vedeau perfect, dar care s-ar fi putut dovedi imediat impenetrabilă şi dură. Elena Comşa nu ieşise încă din cochilia tăcerii.

— Am venit în primul rînd să vă mulţumesc pentru scrisoare, începu maiorul, profesional... ne-a fost în mod real de mare folos !... O să vedeţi ! o asigură, devenind dintr-o dată familiar.

— Şi în al doilea rînd ? îl readuse Elena la tonul dintru început.

— Păi, să deslusim împreună ceea ce s-a întîmplat cu adevărat... Mai întîi, aş vrea să deslusim întîmplarea din iulie 1944...

— Dar aţi văzut, se detaşă Elena Comşa, că nici eu nu ştiu mai mult...

Liviu Burada se hotărî să atace direct, nu forţîndu-i gîndurile, destăinuirea, ci trezindu-i interesul, atîtîndu-i uimirea. Vîrî ţigaretul în buzunarul vestei, scoase o fotografie din servietă şi o puse pe neaşteptate pe cristalul măsuţei dintre ei. Privirile Elenei Comşa, limpezite, îngheţară dintr-o dată. Fotografia era a unei tinere fete, la fel de tînără cum fusese şi ea, atunci.

— O ! gemu Elena Comşa şi-şi lăsă capul între palme, parcă izbită după ceafă şi cu faţa ascunsă de lumina părului, îngheţată şi ea.

Liviu Burada suci încet fotografia, pînă ce privirile fetei ajunseră drept în privirile ei :

— ...nu se împliniseră nici trei săptămîni de cînd se logodiseră... pe el îl chema într-adevăr Florin Mănoiu, iar pe ea, Simona...

— Simona Trandafir ? tresări Elena Comşa şi amuţi, cu privirile-i de gheaţă în ochii lui... Cînd înţelese că era vorba într-adevăr de Simona, scînci, cutremurată : Doamne ! Păi, am lucrat un timp împreună la *madame* Fabian...

— Ştiu... tocmai de aceea trebuie să-mi înlesniţi înţelegerea mai adîncă a celor petrecute atunci... gîndiţi-vă, că nu e doar sarcina mea... şi nu e nici vorba numai de a răscumpăra într-un fel sîngele morţilor, ci de mai mult... Doar aţi simţit asta pe pielea dumneavoastră I

— Va să zică, aşa ? şuieră Elena Comşa şi iarăşi amuţi. Aşteptă pe gînduri, pînă ce maiorul trase fotografia şi începu să muşte răbdător muştucul ţigaretului... Numai că nu văd cum...

— încercaţi... o ¿ă vedem împreună...

— Uite, cum era ! se hotărî apoi destul de repede Elena Comşa... Uneori, doamna Fabian mă luă să-i bat cîte ceva la maşină şi acasă... de obicei, acte pe care unii le doreau încheiate în cel mai mare secret... Ce nu se putea face în timpul războiului ? Afaceri ascunse cu nemţii, cumpărări fictive de la evrei, testamente false, tot lucruri învîrtite de avocaţi necinstiţi care veneau şi lăsau ciorna actelor doar doamnei Fabian Numai dacă dumneata
personal poţi, *madame* Fabian !" o avertizau... „Ar trebui să le bat eu, dar n-am timp !" se scuza fiecare... Apoi o

trăgeau deoparte, cu un deget lipit de buze : „însă, *madame* Fabian... !” „.„Nimeni, noi şi pămîntul, atît!” îi asigura ea.

— Asta înseamnă că doamna Fabian ajunsese să ştie destul de multe...

— O, era un adevărat birou secret de informaţii... şi poliţia venea s-o întrebe, cîteodată, cîte ceva... „Nu ştiu, domnule comisar ! se apăra. Şi chiar dac-aş şti... mai vine cineva pe la mine ? Păi, asta e pîinea mea, nu biroul care e bun doar de plătit impozite !”

— Şi nu le dădea ?

— Vai de mine, cum să nu ! Dar numai ceea ce voia şi atît cît să-i oblige s-o lase în pace !... Ei, cînd se adunau asemenea acte, îmi dădea cheia de acasă şi servieta şi mă petrecea pînă la uşă : „Lenuş, du-te că vin şi eu !”... Şi mă duceam şi băteam şi după ce venea ea, uneori pînă ce terminam, tîrziu... Lucrările astea mi le plătea pe deasupra şi pe loc, aşa că aveam aproape regulat încă o chenzină...

— De ce se oprise la dumneata ?

— Ştia că am nevoie... O, aş fi spălat şi scîndurile ca Tudor să se poată realiza, să iasă inginer ! încremeniră în lacrimi ochii Elenei Comşa. Ştiam ce are în cap şi, mai ales, ne iubeam...

Tăcu şi Liviu Burada, pînă se auzi între ei ţigaretul de chihlimbar, trosnindu-i între dinţi. Elena Comşa îşi întoarse privirile uscate din fereastră şi urmă :

— într-o astfel de zi, spre seară – era 5 iulie, ştiu exact! –, mă trezesc cu ea mai devreme acasă... „Lenuş, zice, încheie pagina şi lasă totul aşa, termini mîine dimineaţă !... Repede, m-a grăbit cu ochii la ceas, că am ceva urgent de bătut!"... Şi a lăsat geanta chiar pe măsuţă, lîngă maşina la care băteam, şi pînă să termin pagina a şi apărut, în halat, în spatele meu... Mi-a dat banii, dar, cînd am ajuns la uşă, au început sirenele să sune prealarma antiaeriană... Ea s-a înnegurat dintr-o dată, cu ochii iarăşi la ceas... „Rămîi, a zis. Unde să mai pleci ? Lasă jaluzelele, trage draperia şi aprinde lumina. Dacă sună cineva, deschid eu !”... „Trebuie

să fie un act şi mai important !” mi-am spus şi m-am aşezat în hol, pe canapea, cu geanta pe genunchi şi auzul afară, la geamătul de fier al sirenelor... Ea parcă nici nu le auzea... şi-a aprins o ţigară din care a tras cîteva fumuri, a lăsat-o în scrumieră şi s-a aşezat la masă... şi-a potrivit hîrtia la maşină, c-o singură copie, şi-a început să bată repede ceva, cu ochii la o hîrtiuţă cît palma, desfăcută alături...

— Ce ?

— Nu puteam şti... acum însă bănuiesc... trebuia să fi fost ceva ascuns, de pe la Ministerul de externe, unde fusese ea dactilografă înainte de război şi unde încă avea cunoscuţi de-ai fostului ei soţ, curier diplomatic, mort într-un accident de avion cînd Hitler a atacat Franţa în mai 1940... Era oricum ceva deosebit, că bătea litere şi numere în şir, amestecate, cîteodată şi două de acelaşi fel... n-a atins niciodată bara de jos, adică pauza dintre cuvinte – cum făcea ea, doar cu degetul mare –, ci numai clapele claviaturii, fără oprire, de parcă bătea un singur cuvînt... Afară, sirenele nu mai conteneau, ceea ce însemna că putea fi într-adevăr bombardament... „*Madame* Fabian, am zis, hai mai bine în adăpost !”... „Du-te în pivniţă, dacă ţi-e frică !” m-a repezit, fără să-şi ridice privirile de pe hîrtiuţă şi degetele de pe clape... Mi-era frică, dar nu m-am dus ! Curînd însă sirenele au încetat şi oraşul a coborît într-o liniştе de mormînt. Eu am rămas cu ochii la degetele ei, fascinată, căci îi dansau pe clape ca într-un vîrtej... pînă m-a trezit soneria...

— Cum a sunat ? Ar fi putut fi, adică, un semnal ?

— Cred că da... o dată lung şi apoi scurt, ca retezat... o liniuţă şi un punct... şi asta de trei ori, la rînd !... Mi-a făcut semn să stau locului şi nu s-a ridicat, pînă n-a terminat şi a vîrît cele două exemplare în sertar... Şi-n timp ce soneria a început să sune a doua oară, la fel, a ţinut hîrtiuţă în jurul ţigării pînă i s-a făcut scrum în mînă... Apoi a lăsat totul în scrumieră, mi-a făcut semn să trec în dormitor şi s-a îndreptat spre uşă... în dormitor era semiîntuneric, căci se înserase, şi am ţinut uşa

întredeschisă, să văd şi să aud... A intrat un tînăr bine legat şi drept, cu faţa rotundă şi plină, deschisă, cu gulerul cămăşii alb, descheiat şi scos peste gulerul hainei... Avea o servietă neagră în mînă... „Doamna Fabian ? a întrebat. Trebuie să iau ceva pentru *Haiduc* Doamna Fabian l-a adus fără nici un cuvînt pînă lîngă masa de scris, unde i-a dat una dintre cele două file bătute de ea la maşină... Tînărul a lăsat servieta la picioare, a împăturit hîrtia şi a ascuns-o la betelia pantalonilor, sub privirile ei... Acum au început din nou sirenele şi s-a auzit pentru prima dată vuietul îndepărtat al avioanelor de bombardament... Tînărul a pornit spre uşă, dar doamna Fabian l-a oprit îngrijorată... „O să fii singur pe stradă, şi-or să te oprească oricum patrulele sau nemţii ! Rămîi aici, pînă s-o termina !”... El a mai ascultat o clipă sirenele, pe gînduri, şi abia apoi s-a aşezat într-un fotoliu. S-a aşezat şi doamna Fabian, pe canapea, fumînd încă, liniştită. Era o fire rece, nu s-a pierdut aşa nici cînd am auzit primele bombe trosnind şi am simţit că se clatină casa cu noi. Bombardamentul însă era încă destul de departe, cred că pe la Gara de Nord... După primul val de avioane s-a făcut iar linişte şi tînărul s-a ridicat să plece, cerce- tîndu-şi grăbit ceasul de buzunar... Acum, însă, am auzit din nou soneria, lung şi cu putere, de parcă voia să sară din zid... Tînărul s-a uitat mai întîi la doamna Fabian şi apoi în jur, la fereastră şi la uşa dormitorului după care stăteam eu ascunsă... Doamna Fabian nu s-a pierdut nici acum ; l-a luat de mînă şi l-a împins şi pe el în dormitor, peste mine... „Cine eşti ?” m-a întrebat el, neliniştit... „Lucrez la *madame* Fabian, l-am încredinţat, şi m-a prins aici bombardamentul !”... Mi-a făcut semn, cu degetul lipit de buze, să nu scot nici un cuvînt, şi a trecut el în locul meu la uşă... De acum eu n-am mai văzut nimic, dar am auzit tot... Mai întîi uşa de la intrare, şi-apoi nişte paşi grei care s-au oprit în mijlocuii încăperii !... Acum am auzit pentru prima dacă cuvîntul *SPUK* spus de un bărbat...

— Aşa îl chema, sau era o parolă ? o întrerupse

Liviu Burada, atent.

— Nu mi-am putut da seama... era însă sigur spus de un neamţ !... „Mai es-te ci-ne-va ?" a silabisit bărbatul cu un accent german... „Cine să mai fie ? s-a mirat doamna Fabian... *Frühzeitig !*[a 7] l-a admonestat apoi în nemţeşte... „Über, a încredinţat-o el. *Bombardament!...*" [8] Die *Briefchen ?*[3]*... „Fix und ferting !*[a 9] a zis doamna Fabian... Şi-am şi auzit sertăraşul biroului trosnind, şi apoi hîrtia foşnind în mîinile necunoscutului... Tînărului de lingă mine nu i-am mai auzit o clipă nici răsuflarea... *„Danke !" a* zis neamţul şi i-am auzit paşii la fel de grei, spre uşă...

Elena Comşa a tăcut un timp, după care – parcă pierzîndu-şi puterea şi siguranţa cu care începuse – reluă în şoaptă :

— Aici s-ar fi terminat totul... dar a venit al doilea val de bombe, drept pe noi... *„Pack dich"* * l-a zorit doamna Fabian pe neamţ... *„Nein!"* s-a înfricoşat el... „Gutt, *bleib stehen!*[2] l-a oprit. *Eine turkischer Kaffee ?"...* Doamna Fabian însă n-a plecat direct la bucătărie, ci a venit în dormitor, ne-a luat repede de mîini şi ne-a tras, prin baie, în bucătărie. Aici a vrut să ne facă vînt pe uşa de serviciu, dar tînărul s-a agăţat de ea... „Mai întîi să-mi spuneţi, ce caută neamţul aici şi de ce i-aţi dat şi lui acelaşi material ?"... „Asta am s-o fac faţă de altcineva ! s-a supărat ea. Acum fii mulţumit că ţi-am dat şi dumitale, şi pleacă !"... „Nu ! s-a încăpăţînat Vinarul. Ne vinzi !"... „Pleacă, o dată !" a strigat doamna Fabian, înfuriată... Aşa a auzit şi neamţul vorba lor şi ne-am trezit cu el în uşă... Dacă am văzut că poate să iasă cine ştie ce scandal, eu am fugit în curtea din dos, fără să mă mai gîndesc la bombele care curgeau drept peste noi... Prima explozie însă m-a şi trîntit la pămînt şi m-am şi pierdut de frică... m-am simţit totuşi tîrîtă de tînărul care venise după mine, pînă lîngă zidul casei vecine... „Aici, e mai adăpost !" mi-a şoptit...

---

7 Fugi ! [2] Bine, stai pe loc !

8' Prea devreme ! [1] Mai bine, e bombardament ! * Scrisorica ? 9 Gata I

Apoi n-am mai auzit decît bombele, vuind, exploziile potop, pămîn- tul cum se despică şi toate cele din jur prăbuşindu-se...

Şi iarăşi trecu un şir de clipe, ca o întoarcere silită în timp, după care glasul Elenei Comşa răsună, străin şi uscat :

— M-am trezit tîrziu, împunsă în coastă de vîrful unui pantof... eram întinsă pe-o grămadă de cărămizi şi moloz, cu servieta tînărului care mă trăsese pînă lîngă zid în braţe... Se înserase şi toate din jur pluteau într-o negură de întuneric, de pulbere şi de fum... se auzeau scîncete deznădăjduite de femei, ţipete de copii şi clopotele pompierilor... afară de casa doamnei Fabian şi alte cîteva, totul era la pămînt... „Hai-de !" am deslușit vocea neamțului din casă... Dar n-am văzut decît că era îmbrăcat civil, în haine cenuşii şi cu pălăria trasă mult pe frunte... M-a împins de la spate, înapoi în casa doamnei Fabian, unde aceasta aştepta ca opărită, cu o luminare aprinsă în mînă, căci nu mai era curent... „Ce *ai a-co-lo !"* a scrîşnit necunoscutul şi mi-a smuls servieta... Din ea a scos un pachet de hîrtii pe care le-a frunzărit la lumina luminării, pînă cînd, deodată, a izbucnit: *„Bolschevistisch Manifest!...* Ca-na-lia, a fugit şi te-a lăsat cu ele !"... Frica şi stupoarea mă treziseră cu adevărat... „N-avea decît să fugă ! am ridicat umerii. Doar n-am fost împreună !... *Madame* Fabian !" am ţipat, înfricoşată de uitătura neamţului, şi m-am repezit în braţele ei... Am simţit însă că şi ea îşi pierduse cumpătul şi că tremura cu adevărat, speriată... „Domnul este de la *Gestapo !* m-a lămurit... Domnule Jung, s-a rugat apoi de neamţ, n-a avut ea servieta ! Băiatul a avut-o, dar a fugit !"... „Eu la tumneaiei găsit !".....Vă jur, domnule Jung !" l-a conjurat doamna Fabian... „Atunci, declaraţia dumneaei !" a cedat neamţul... „Dă-o ! a sărit patroana, bucuroasă, şi mi-a şi întins o hîrtie... Scrie despre tînăr, că a lui a fost servieta, şi c-a fugit !"

— Asta a fost ! sfîrşi Elena Comşa, vizibil obosită... După un sfert de oră, neamţul a plecat cu declaraţia mea şi cu servieta, iar eu am căzut în

genunchi, udînd mîinile doamnei Fabian cu lacrimi de recunoştinţă... Dealtfel, n-am scris decît adevărul, servieta fusese a lui ! De unde era să ştiu că asta îi va aduce pieirea ?

Liviu Burada ieşi din încremenire, abia după ce Elena Comşa se ridică la fereastră, în bătaia soarelui şi a adierii de afară. Căută în servietă, cu ţigareta între dinţi, scoase o hîrtie, peste care puse palma de-a curmezişul.

— N-aş vrea să vă obosesc astăzi mai mult, începu el stingherit, dar am cîteva prime întrebări...

— Poftiţi... se întoarse Elena Comşa, lipsită acum cu totul de interes.

— Cel care v-a trezit după bombardament era acelaşi bărbat din casă ?

— Nu ştiu, pentru că pe cel dinăuntru nu-l văzusem... îmi luase tînărul locul la uşă... după glas, parcă da!

— Hîrtia pe care i-a dat-o doamna Fabian era la fel cu cea dată tînărului mai înainte ?

— Bănuiesc, c-am auzit acelaşi sertar... Dar nu eu, ci tînărul o văzuse !

— Dar manifestul, l-aţi văzut ?

— Doar în mîna acelui „domn" care le-a luat pe toate... poate că nici nu erau manifeste !

— Pe acest „domn" l-aţi mai recunoaşte ?

— Nu... în casă nu-l văzusem, iar după aceea era aproape întuneric... şi mi-a fost frică şi să mă uit la el !

— Dar pe tînăr ?

— Pe el, da... doar am stat alături lîngă uşă... şi-n curte, el m-a dus în braţe pînă lîngă zid !

— Acesta este ? ridică palma Burada şi-i arătă o altă fotografie.

— Da, murmură Elena Comşa, aplecată... sigur, da I

— Vă rog să nu vă grăbiţi, insistă Liviu Burada... gîn- diţi-vă bine ! Nu era mai normal să se repeadă la Ortansa Fabian, încă de cînd eraţi în dormitor ? Doar o prindea cu neamţul în faţă ?

— Ba da !... Dar v-am spus, că doamna Fabian a venit în dormitor şi ne-a tras repede spre bucătărie...

— Şi totuşi, mai am o întrebare, pînă data viitoare cînd o să-mi povestiţi şi cele petrecute în 1951... De ce n-aţi dezvăluit astea încă nimănui pînă acum ?

— Şi eu care credeam că este destul de clar, murmură Elena Comşa, dezamăgită... Doar dădusem o declaraţie Gestapo-ului, că servieta cu manifeste fusese a tînărului ! Şi, deşi poate numai să mă sperie, doamna Fabian îmi spusese că pe tînăr îl şi luaseră doi haidamacì, în timpul bombardamentului... Oricum, nu l-am mai văzut şi n-am mai auzit de el niciodată !... De ce n-am spus ? Atunci n-am avut cui spune, iar mai tîrziu, ar fi însemnat că avusesem legături cu nemţii !

— Şi dacă „domnul” nu era de la *Gestapo ?*

— Asta nu pot să ştiu ! tresări Elena Comşa, ca fulgerată... Doamna Fabian a spus ! După asta, însă, nici ea, nici eu n-am mai adus vorba despre el, niciodată... Ea poate că şi uitase de toată întîmplarea... Eu însă nu... Dar

după insurecţia din august, cînd au început să se răscolească toate din trecut, mi s-a făcut frică... Cum tînărul n-a apărut nici după Eliberare, era clar că dispăruse atunci ! Apoi a dispărut şi doamna Fabian, în 1951, singura care ar fi ştiut poate adevărul, şi n-avea cine să mai depună nici un fel de mărturie pentru mine !

— Avem aici o schiţă a Căii Griviţei, cu străzile învecinate, în zona casei Ortansei Fabian... Noi ştim desigur, de mult, unde e casa... aş vrea însă să-mi arătaţi şi dumneavoastră locul ei... să nu mai rămînă nimic confuz pe parcurs...

— Aici este ! arătă Elena Comşa cu degetul pe schiţă. De la Calea Griviţei, a doua casă pe străduţa asta... Cel mai bine însă, propuse apoi grăbită, ar fi să mergem pînă acolo, să v-o arăt !

— Vom merge neapărat, o încredinţă Burada, dar data viitoare...

VI

Intr-un fel, totul se închegase pe nesimţite, mai demult, începu Simona Trandafir, după ce se aşezase în fotoliu şi gustase cafeaua. Fusesem prinsă, fără să-mi dau seama, în ţesătura unor lucruri pe care nici nu le bănuisem pînă atunci... Nici nu ştiu de unde să încep I îşi arătă încurcătura şi se opri, pe gînduri...

îmbrăcată într-o rochie cenuşie, de doliu îndelungat, cu guleraş şi manşete albe, brodate, aşa cum poartă profesoarele însingurate de la o anumită vîrstă, Simona Trandafir arăta ca o călugăriţă neprihănită nici cu duhul, intrată dintr-o prea mare dar sublimă dezamăgire, de foarte tînără, la mănăstire. Avea treizeci şi cinci de ani şi părea o copilă încă, subţire şi năltuţă, cu faţa senină şi curată, pe care nici măcar părul uşor încărunţit pe lîngă urechi n-o maturizase. Privirile-i însă ascundeau parcă un strat de mîl, împietrit acolo, de parcă toată apa vieţii trecuse într-un singur val, dintr-o dată, peste ea. Se vedea că ajunsese singură la filozofia unei renunţări totale, şi că, visătoare cum încă era, trăia mai mult în trecut, de

prezent legînd-o doar munca ei plină de-o pasiune reţinută şi, desigur, grija pentru Tina, copilul cu care rămăsese singură de atunci... Liviu Burada ştia din dosarul întocmit de colonel, că după Eliberare reuşise să urmeze Facultatea de matematică şi că era profesoară şi directoare tocmai la şcoala în care şi maică-sa şi tatăl său fuseseră învăţători în trecut...

— Prima bănuială, că Florin făcea şi altceva decît ceea ce apucasem eu să ştiu, am avut-o într-o seară de la începutul lui septembrie 1943, cînd el n-a mai venit la întîlnirea noastră de la Şosea. Trecuse sfertul de ceas, după care ne înţeleseserăm să nu ne mai aşteptăm nici un minut, dar nu mă puteam hotărî să plec... Ştiţi, în septembrie, Bucureştiul intră în anotimpul lui de aur, şi pînă toamna tîrziu, cînd e încercat de-o a doua vară şi frunzişul grădinilor lui dă în pîrgă, e scăldat de-o lumină de aramă, moale, cu umbre trandafirii şi arome dulci de poame, înviorat de-o adiere răcoroasă care vine dinspre lacuri. Era o seară în care, la optsprezece ani, uitasem de toate şi mă desfătam în aşteptare, cu ochii deschişi...

Stăteam pe bancă şi visam cu adevărat, cu privirile la capătul aleii, în care chipul lui Florin, plăsmuit de gîn- durile mele, îmi apărea cîteodată aievea alergînd spre mine. Umbrele parcului îl aduceau în legănarea lor subţire pînă în faţa mea, cînd el dispărea şi-mi apărea din nou în capătul aleii...

N-am simţit în nici o altă parte o asemenea înfiorare, ca în aşteptările mele de la Şosea. În aer, lumina juca pe frunze ca pe nişte bănuţi tociţi de aramă, iar parcul mirosea discret a crizanteme şi trandafiri tîrzii... Vă spun astea, ca să înţelegeţi cît eram de prinsă de jocul luminii aproape stinse care îmi însufleţea plăsmuirea lui Florin şi că abia într-un tîrziu am simţit că cineva se aşezase lîngă mine. Era o fată ceva mai în vîrstă, mai degrabă o tînără femeie, aproape de treizeci de ani, cu părul bogat şi negru, c-o bluză de în şi fusta de doc alb, c-o geantă ieftină, tot albă, pe genunchi, de care am uitat curînd, căci eram cu privirile mai mult spre capătul aleii, acolo unde opreau tramvaiele şi

se goleau de tinerii care năpădeau parcul perechi-perechi...

În ziua aceea mă înscriseşem în ultima clasă de liceu, la cursul fără frecvenţă – cum mă sfătuise el, Florin – şi ardeam de nerăbdare să-i spun... „O să învei cu mine !" îmi făgăduise şi eu mă bucuraseм pe ascuns. Aşa găsisem curajul să încerc să termin totuşi liceul. Florin urma Filozofia, tot ce putea fi mai potrivit pentru el, căci avea capul cît un balon, plin de visuri... îşi închipuia încă de atunci o lume liberă şi fericită, bună pentru toţi, fără războiul care secera de cîţiva ani milioane de vieţi omeneşti şi pe care şi eu îl uram pentru că ni-l luase pe tata... „înscrie-te, mă sfătuise el, c-o să ajungem într-o vreme în care fiecare va avea parte de steaua şi de drumul lui, după dorinţa şi puterile lui !" Desigur, numai în vis puteam spera asta atunci, dar mie îmi plăcea, căci în visul lui găsisem o mîngîiere şi-un licăr cald de fericire... La începutul anului 1943, tata fusese dat dispărut la Stalingrad şi, rămasă singură cu mama, n-am mai putut urma liceul. Am intrat dactilografă la un birou de copiat acte de pe malul Dîmboviţei, lîngă tribunal...

— Opriţi-vă puţin la acest birou, o rugă Liviu Burada, după care sorbi şi el din cafea...

— Păi, nu era cine ştie ce, o cămăruţă cu trei maşini de scris... La prima, cea mai veche, lucra din cînd în cînd patroana, *madame* Ortansa Fabian, şi învăţam eu, ca practicantă... La a doua, Kati Frol, mai în vîrstă, care a dispărut imediat după război... iar la a treia, Elena Dimi- triu, doar cu doi-trei ani mai mare ca mine, dar care era mai bună, protejata doamnei Fabian. Ea ducea aproape singură biroul...

— Aţi cunoscut-o bine ?

— A, pe Lenuş ? Sigur că da ! Un înger care s-ar fi putut descurca mai uşor în viaţă, dar care se spetea muncind. Era vedeta tuturor birourilor de pe chei, doamna Fabian ar fi putut păstra vadul biroului numai dac-ar fi ţinut-o în vitrină. Aşteptau avocaţii şi o săptămînă să le bată ea cîte o hîrtie...

Ea însă avea un student, la politehnică, sărac, pentru care de fapt şi muncea atît... N-am mai văzut-o, dar am auzit că a avut noroc ! S-au căsătorit din dragoste, de cum a ieşit el inginer. Nenea Fane mi-a spus că e cineva acum, profesor la institut, director... Florin, în schimb, ar fi ajuns poate filozof, un mare filozof de-al nostru ! murmură Simona Trandafir, pe gînduri, încercată de amărăciune...

— Poate rămînem puţin la el... îi aţîţă Burada amintirea.

— Ne cunoscuserăm în anul acela, în '43, la începutul lui aprilie, într-o sîmbătă după-amiază ! reluă Simona Trandafir, cu alt glas, mai înalt... Doamna Fabian şi cele două dactilografe plecaseră de la prînz şi rămăsesem singură, să termin nişte lucrări. Eram doar practicantă şi numai aşa puteam să învăţ să bat cu amîndouă mîinile, cum bateau Lenuş şi *madame.* După zece ore de muncă însă, întepenisem pe scaun şi vedeam împînzit, vîrfurile degetelor mi se umflaseră, şi abia mai desluşeam înţelesul încîlcit al unor acte de moştenire, care trebuiau să fie gata luni dimineaţa. Afară se simţea primăvara şi aş fi vrut să ies mai repede la aer, să fac drumul pînă acasă pe lumină, pe cheiul Dîmboviţei, pe jos. Stăteam aproape, la mansarda şcolii de pe strada Izvor, unde tata fusese învăţător, iar mama educatoare la grădiniţă, şi unde sînt directoare eu, acum. Eram obosită şi înciudată, că începusem să fac tot mai multe greşeli, şi lumina din geam scădea şi dosarul avea încă destule hîrtii, cînd am auzit uşa deschizîndu-se...

— N-am timp de nimic, am mormăit.

A urmat o tăcere lungă, în care, dacă n-aş fi ştiut că intrase totuşi cineva, mă puteam simţi la fel de singură în birou. Am făcut însă o nouă greşeală şi mi-am ridicat privirile, supărată. Cel care intrase, un tînăr subţire şi înalt, cu părul negru puţin ciufulit, cu ochii uimiţi şi limpezi, încremenise lîngă uşă. Avea un palton cam strimt

şi scurt, ros la piept şi la mîneci, aşa cum îl au unii tineri în primii ani ai studenţiei, cînd poartă încă paltonul din liceu. Parcă uitase de ce venise şi am repetat ceva mai tare că n-aveam timp de nimic...

— Numai nişte acte... a tresărit el.

— Imposibil !

A urmat o nouă tăcere, din care s-a trezit apoi singur, rugîndu-se şi arătîndu-mi hîrtiile :

— Sînt puţine, şi toate celelalte birouri sînt închise, şi luni trebuie să le depun...

M-am uitat repede prin acte, intrigată de insistenţa lui. Erau pregătite pentru un post de pedagog, pe care toată iarna fusese doar suplinitor... „Se zbate şi el !" mi-am spus şi i-am pus tăcută actele în braţe.

— O, vă mulţumesc, a şoptit iluminat, simţindu-mi slăbiciunea... îndrăznesc, chiar, să vă invit mîine la pădure, c-a venit primăvara...

Mi-au plăcut puritatea şi stîngăcia lui, privirile lui aprinse, glasul timid care ar fi înmuiat inima oricărei fete. Mi se dezvăluise dintr-o dată, liber şi neascuns, ca o pasăre singură pe cer.

— Dacă îmi dictezi toate hîrţoagele astea, m-am hotărît, cu curajul pe care şi-l ia o fată la prima ei întîlnire, poate că am să merg...

Am făcut apoi drumul spre casă, pe cheiul Dîmboviţei, amîndoi. N-a scos nici un cuvînt, m-a privit numai, pe furiş, aşa cum mă privise cîteodată şi cit îmi dictase la maşină.

— Poate nu ştiţi, mi-a spus la despărţire, c-o îndrăzneală care îl speria parcă şi pe el, că numai văzîndu-vă, un om poate fi încercat de fericire...

Am urcat scara de serviciu a şcolii, pînă la mansardă, ca fugărită. Pînă atunci, nimeni nu mă tulburase atît... Cînd am ajuns sus, i-am zărit umbra încă încremenită pe celălalt trotuar şi mi-am simţit obrajii biciuiţi ca de un vînt încins...

— Eşti îmbujorată ! m-a întîmpinat mama.

— Am urcat scara în fugă, am îngăimat.

În pat am stat cu ochii deschişi în întuneric pînă tîrziu, cu gîndul la el... Poate că mama simţise totuşi ceva, pentru că – înainte de a-şi scoate rochia cernită pe care o purta de cînd tata fusese dat dispărut la Stalingrad – s-a aplecat deasupra patului meu şi m-a privit în ochi. De cînd rămăseserăm singure, hotărîserăm să nu ne ascundem nimic. Mama mai ales tremura ca frunza, neputincioasă, îngrijorată de viitorul meu atît de tulbure. Faptul că nu mă mai putuse ţine la liceu o doborîse.

— Mîine mă duc la pădure, mamă... i-am mărturisit.

Ea a tresărit, ieşind o clipă din gîndurile ce-o înnegurau după moartea tatii, dar m-a întărit cu încrederea ei :

— De-acum poţi să-ţi dai seama şi singură... aşa că, vezi!

Sigur că trebuia să văd, să nu mă arunc cu ochii închişi în valurile ce mă aşteptau. A doua zi mi-am stă- pînit cu duşmănie bătăile inimii care mă încercaseră de cum pornisem pe scară. Peste noapte aproape că pierdusem chipul lui Florin din amintire, dar a fost de ajuns să-l văd de departe în staţia autobuzului, ca să-l redescopăr dintr-o dată şi în inima mea. în ajun nici nu-l privisem bine !... Era zvelt şi bine legat, cu părul negru şi faţa prelungă, cu ochii de cer albastru, iluminaţi, şi încă plutea în farmecul suav al adolescenţei... Tocmai strălucirea asta a ochilor lui îmi apărea mereu în licărul stins al amurgului din parc, cînd am auzit glasul fetei de alături :

— Domnişoara Simona ?

Mi-am întors privirile de la alee, fără să ies din visare. Fata de lîngă mine mă privea îngrijorată, cu degetele încleştate pe geanta ieftină din poală.

— Da, sînt Simona Trandafir... am murmurat absentă.

Apoi mi-am întors privirile pe alee, căci auzisem tramvaiul, oprind în staţie, şi alte perechi

de tineri năvăliseră în parc, în lumina de sînge a amurgului... La Bucureşti, nu simţi toamna nicăieri mai bine ca la Şosea, iar primăvara mai bine decît la pădurea Băneasa... O, n-am uitat nici azi emoţia ce m-a încercat, cînd am intrat cu Florin de mînă în pădure ! Era prima duminică, cred, cînd oamenii ieşiseră la lărgime, să uite de iarnă şi de războiul care nu mai sfîrşea. Pădurea nu înverzise încă, dar era năpădită de-o lumină vioriе, de aroma pămîntului dospit, de izul ierbii încolţite şi de gustul amărui al mugurilor umflaţi de sevă. Într-un luminiş am găsit o vatră de ghiocei, nişte lacrimi albe, abia dezgheţate.

— Ţi-i culeg eu, m-a oprit Florin.

Şi am aşteptat, uimită şi mîndră un pic de cît de fericit culegea el florile pentru mine. Cînd mi le-a dat, am prins curaj şi i-am privit mai de aproape ochii. Erau ca de copil, nemărginiţi şi limpezi, o lumină albastră care curgea. Am colindat apoi pădurea cu inima răscolită de vîntul primăvăratic care venea din cîmpie, dar care învolburase şi sîngele meu. M-am întors acasă fără să mai ating parcă pămîntul, cu florile în pumn. Mama era bucuroasă, dar şi tulburată, aproape speriată de fericirea mea...

— Mamă ! strigă Simona Trandafir peste umăr, spre uşa deschisă a unei camere din spatele său.

În prag apăru curînd o bătrînă, cu părul pudrat ca de un pumn de sare, cu faţa aproape uscată şi un şal negru pe umerii împuţinaţi şi înguşti.

— Mamă, se rugă Simona, subjugată parcă de amintire... spune-i şi tovarăşului maior cum arătam eu cînd am venit atunci de la pădure !

— Eh ! făcu bătrîna, îngăduitoare.

— Ciudat, reluă Simona Trandafir, lucidă şi aspră acum cu sine. Cîte lucruri îţi pot trece prin minte, într-o asemenea clipă ! Toate astea mi-au venit în minte, în clipa aceea de aşteptare de după întrebarea fetei care se aşezase lîngă mine... Curînd, ea mi-a apucat mîna şi eu mi-am întors privirile spre ea...

— Florin nu poate să mai vină, mi-a şoptit.

M-am trezit în aceeaşi clipă, ca dintr-un vis. Acum abia i-am deslușit vocea îngrijorată, cu flexiunile-i adînci bine stăpînite. Ea şi-a rotit privirile, cum făcuse poate şi pînă atunci, scrutând parcul şi înserarea, şi a murmurat :

— Şi nici n-o să mai vină, un timp... Dacă te întreabă cineva, nu ştii nimic, nu l-ai cunoscut... o vreme, pe urmă veţi vedea...

— Dar cine eşti dumneata ?

— O prietenă de-a lui...

Mintea mi-a fost asaltată de-o mie de gînduri .....Ce i s-o fi întîmplat ? Care era lucrul acela atît de grav, ce-l împiedicase să vină ?... Dar dacă ea, prietena asta a lui, voia să-l păstreze doar pentru sine ?”... Am ieşit din gînduri şi i-am apucat mîna :

— Trebuie să ştii ceva...

— Atîta doar, c-au fost arestaţi nişte muncitori la ei la uzină, la „Wolf”, unde este pedagog la şcoala de ucenici...

— Şi ce legătură are Florin cu ei ?

— Eu ştiu ? a ridicat ea umerii. Dacă a trebuit să se ascundă, poate că are...

— Desigur şi dumneavoastră ştiţi, urmă Simona Trăndafir după o clipă, că atunci, pe vremea războiului, a nemţilor şi a lui Antonescu, multă lume se mişca pe dedesubt, fierbea... Fata, mai degrabă tînăra femeie, a dat apoi să plece, dar i-am apucat iarăşi mina, strîns. Un ţipăt de spaimă se înfiripase, rece, în inima mea...

— Nu pleci de aici, pînă nu-mi spui cine eşti !

— îţi spun, dar uită pentru totdeauna... chiar dacă ne vom mai vedea întîmplător !... Doina Marian mă cheamă şi sînt şi eu legată de ei !...

De-atunci, am mai văzut-o de două ori, tot în asemenea clipe, despre care am să vă povestesc, dar nici ea n-a apucat Eliberarea. De urmă am aflat c-a avut o fată, Elvira, despre care tot nenea Fane mi-a spus c-a ajuns inginer chimist, acuma, în ultimii ani...

*

♦ ♦

între timp se întorsese şi Tina, fiica Simonei Trandafir, de la şcoală, căci avea cursurile după-prînz. Era zveltă şi ageră, senină, cu ochii mari şi albaştri, de-o puritate adolescentină, nentinată încă de curgerea vieţii care parcă trecea pe deasupra ei... „Are ochii lui, ai lui Florin !" şoptise Simona Trandafir, după ce fata se strecurase, salutîndu-i îmbujorată, spre camera ei. îşi retezase codiţele, doar avea cincisprezece ani, însă părul îi era legat în două şuviţe groase, întoarse ca două aripi scurte pe lîngă urechi... „Nu te deranja, mamă ! o oprise pe Simona Trandafir să se ridice, cînd trecuse spre bucătărie. Mă descurc eu singură !"... „Vezi că am pregătit şi pentru noi ceva !" o rugase mama şi Tina aduse două farfurii cu nişte gustări, o sticlă de vin şi două pahare...

— Abia acasă, reveni Simona Trandafir la povestea ei, am ieşit din tulburare. Devenisem destul de stăpînă pe mine, dar n-am închis ochii toată noaptea. întîmplarea din parc îmi dăduse de gîndit şi începusem să mă tem. Eram în stare să îndur orice, numai să cunosc adevărul, îmi îngheţase parcă şi inima, la gîndul că lui Florin i s-ar fi putut întîmpla totuşi ceva. Am început să depăn firul amintirilor noastre înapoi, în faţa geamului deschis al mansardei, pînă la care zgomotele străzii abia ajungeau. Adormiseră şi porumbeii pe acoperiş, goniţi poate de căldura din podul şcolii, şi gîndurile mi s-au legat destul de uşor în liniştea din jur...

După prima noastră ieşire din oraş, tot la pădurea Băneasa fuseserăm şi de întîi mai ; de data asta cu mai mulţi, băieţi şi fete, cu care ne-am întîlnit acolo parcă întîmplător. Ne-am răspîndit prin pădure în grupuri, aşa încît orice privire indiscretă putea fi înregistrată de cineva. Eu nu mi-am dat seama decît mai tîrziu de asta, căci nu-mi era gîndul decît la Florin. El adusese o pătură şi ne-am întins alături, cu faţa în sus,

privind limpezimea cerului albastru printre copaci... Vă spun astea, ca să înţelegeţi ce fel de om era el, să puteţi descifra mai bine momentul, dar mai ales cauza dispariţiei lui !... Curînd am uitat amîndoi de zarva celor risipiţi prin pădure, eu mă gîndeam că cerul are culoarea şi limpezimea ochilor lui, iar el îmi şoptea transfigurat la ureche... Atunci credeam că numai visează, căci vorbea de spaţiile infinite ale universului, de stele care ard, dar care nu se văd atît de uşor, de o necunoscută lume care dădea pămîntului o feerie astrală, ascunsă, ştiută de prea puţini... „Pămîn- tul, zicea, e ca un glob de cleştar albastru, luminat de stelele lui, aşa încît ar putea deveni un cuib al fericirii pentru toţi !" Era fascinant în credinţa lui că oamenii ar putea trăi pe întreg pămîntul deopotrivă de fericiţi. Pentru asta însă trebuiau înlăturate silnicia şi nedreptatea, sărăcia şi lipsurile, umilinţa şi exploatarea, întunericul şi neştiinţa, cotropirea şi războaiele, orice oprelişte care ar împiedica oamenii să fie liberi cu adevărat, să ajungă nestingheriţi la împlinire. Visa desigur cu ochii deschişi, dar alături de el intrasem şi eu în visare... Ne-am trezit înconjuraţi de toţi prietenii lui, înghesuiţi pe lîngă noi, cîntînd şi bătînd înveseliţi din palme. Eu m-am pierdut cu totul în zarva aceea de voioşie şi tinereţe, fericită şi mîndră că eram cu el, dar tot am reţinut cîteva chipuri, mai ales ale fetelor din primul rînd, chipuri de care mai tîrziu mi-am adus aminte... Aşa am redescoperit în minte, în noaptea aceea petrecută mai mult la fereastra deschisă a mansardei, că şi Doina Marian, fata care mă prevenise pe banca din parc de primejdia ce-l ameninţa pe Florin, fusese atunci, de întîi mai, la pădure... „Doamne, ce se petrece ?" m-am speriat şi mai mult, în însingurarea mea de la fereastră...

Boarea răcoroasă de după miezul nopţii însă mi-a înviorat simţurile şi m-am mai liniştit. Răsuflarea oraşului, depărtată dar neîntreruptă, ajungea pînă la mine, sus. Din cînd în cînd, răsunau aproape, poate pe cheiul Dîmboviţei, paşii patrulelor militare nemţeşti, cu zgomotul cizmelor potcovite, răsunînd pe caldarîm. în liniştea, asta am auzit apoi şi porumbeii de pe acoperiş, alunecînd în somn pe ţigle şi rîcîind cu ghearele pînă la marginea streaşinii, unde cădeau ca într-o prăpastie din care zvîc- neau apoi într-un zbor aproape orb în văzduhul întunecat...

Simona Trandafir făcu semn, gustară vinul din pahare, clipă după care se reîntoarse şi mai adînc în trecut...

— Trebuie să vă spun, totuşi, ce fericită am fost în copilărie, cînd am descoperit drumul spre pod ! Asta pentru că podul a căpătat o deosebită importanţă mai tîrziu !... După ce urcasem scara de lemn din capătul coridorului pe brînci, şi-abia atinsesem clanţa uşii, m-am trezit dintr-o dată la marginea nopţii rare din pod, plină de fîlfîitul speriat al porumbeilor. Mi se făcuse frică, dar îmi plăcea. Treceau în valuri pe lîngă mine, gata să mă dărîme, dar n-am ţipat şi nici n-am plîns ; am stat nemişcată, cu pumnii şi cu ochii strînşi, pînă ce n-am mai auzit nici o fluturare de aripă. Podul vuia numai, surd, de gungurîtul porumbeilor înecat în guşă. Cînd a dat de mine tata, după un timp, eu alergam fericită după cîte un porumbel, care, cîteodată, mă lăsa să-l ating cu mîna. Era o joacă ce-mi sleise puterile, dar a cărei fantastică amăgire mă ispitea mereu... „Poate tocmai în zbuciumul ăsta după o ţintă veşnic amăgitoare dar atît de mult dorită – i-am spus odată şi lui Florin – constă fericirea !”

— Nu, nu doar în asta ! s-a împotrivit el, cînd ajunseserăm să discutăm şi despre fericire...

— In noaptea aceea m-am întors de la fereastră, fără să fi ajuns cu gîndurile la un liman. Trebuia totuşi să adorm, să prind ceva putere, căci nu eram decît practicantă şi toată alergătura de la birou cădea pe capul meu... Trebuie să vă spun ceva şi despre lucrul la maşina de scris, care începuse să-mi placă, dar

de care n-am mai avut apoi parte decît pe ascuns, acolo în pod... Nu e un

7 – Un mesaj de dincolo de mormlnt

lucru atît de uşor, cum îşi închipuie unii... E-aproape la fel ca şi cînd ai scrie totul din nou. Cere o adevărată performanţă de atenţie şi de inteligenţă, de concentrare lăuntrică, să nu pierzi nici înţelesul frazelor, nici firul ascuns al ideilor care curg dintr-una într-alta, închegîndu-se într-un singur tot. Şi asta fără să uiţi regulile, atît de severe şi de încîlcite ale gramaticii, prea puţin respectate de unii. Şi nu doar ochii trebuie să-i ai – cînd la manuscris, cînd la maşină –, ci şi mintea, totdeauna liberă şi trează, gata de orice joc. Desigur, lucrul la maşina de scris are şi aspectul unei munci de robot, ca la orice maşină, dar mai mult decît la oricare dintre maşini, el este şi un exerciţiu neîntrerupt al minţii, o deprindere majoră a reflexelor care ordonează nu numai mişcările dar şi gîndirea, antrenează un şir întreg de judecăţi şi sentimente, te maturizează, te învaţă să înţelegi... Ei, tocmai gîndirea astfel formată m-a ajutat să mă şi apropii, pas cu pas, de înţelesul cel mai ascuns al preocupărilor lui Florin !

După escapada de întîi mai, întîlnirile noastre se înmulţiseră ; dragostea abia înfiripată mă lega tot mai puternic şi mai strîns de el. Zile întregi lucram cîinește, numai să vină mai repede seara, să-l văd. Mă aştepta de obicei pe chei, la Podul Senatului, cotrobăind prin galantarele improvizate, pline de cărţi, ale anticarilor înghesuiţi aici. Cîteodată, îl găseam adîncit în citit, cu cîte o carte în mînă, şi eu mă apropiam pe vîrfuri şi simţeam cum inima îi tipa de bucurie cînd îmi lăsam mîna pe umărul lui. De aici plecam pe chei pînă la Podul Izvor, acasă, iar uneori luam tramvaiul şi ne apuca seara la Şosea. Eu vorbeam puţin, dar tremuram şi cîntam surd, ca o strună atinsă de privirile lui...

În august ne-am dus la pădurea Plumbuita,

din nou cu prietenii lui. Eram tot aşa, mai mulţi, băieţi şi fete, pentru care, în vremea asta de război, o excursie la pădure însemna singura petrecere ce ne-o puteam îngădui. După ce am zburdat destul împreună, Florin m-a luat de mînă şi ne-am pierdut în pădure. Aici am început o joacă pe după copaci, pînă cînd m-am împiedicat şi am căzut în braţele lui. Cînd m-am trezit, tremuram, cu buzele arse ca de friguri, fierbinţi, pierdută în lumina ochilor lui şi ridicată o palmă de la pămînt.

— Simona, sînt vinovat faţă de tine... te iubesc şi trebuia să ţi-o spun !

Nu mi-am dat seama pe loc de ceea ce-ar fi vrut să spună el, şi m-am agăţat iarăşi de gîtul lui. în zilele următoare, însă, cînd mi-am reamintit cuvintele lui, o umbră de îngrijorare, subţire, a trecut peste inima mea. De ce, oare, era atît de vinovat ? Urma desigur să-l întreb, dar o săptămînă întreagă l-am aşteptat degeaba. Cînd ne-am reîntîlnit, am vrut să-i reproşez asta, dar gîndu- rile mi-au intrat în risipire, de cum l-am simţit din nou alături, la fel de fericit. Am alergat la banca noastră din parcul de la Şosea, şi acolo, întins şi cu capul în poala mea, el mi-a dezvăluit în şoaptă o parte din credinţa lui, fapt care m-a apropiat şi mai mult de acel tainic înţeles presimţit...

— Fiecare om, zicea, are dreptul la fericire... dar fericirea nu pică din cer, trebuie să lupţi, să te baţi pentru ea !

îi ţineam capul în poală şi nu-mi trebuia altceva; pentru mine fericirea însemna trăirea acelei clipe. Şi totuşi, l-am întrebat:

— Ce şi-ar putea dori, mai mult decît orice, un om ?

— împlinirea, realizarea lui ca om... manifestarea, deplină a aptitudinilor şi posibilităţilor lui, a personalităţii lui... înfăptuirea visurilor...

— Dar asta nu e posibil pentru toţi ! i-am şoptit, gîndindu-mă că fusesem silită să renunţ

la liceu.

— Acum, da ! Trebuie să ajungem, însă, ca toţi oamenii să se bucure la fel de viaţă... chiar dacă nu sînt cu toţii egali, în faţa lumii toţi oamenii trebuie să aibă posibilităţi egale de manifestare !... Or, astăzi, oamenii sînt apăsaţi tocmai de viaţă, unii chiar striviţi de ea... Cîţi nu se macină într-o luptă inegală şi surdă, înainte de-a ajunge la împlinire ? Cîte talente nu se irosesc în van ? Omul este o floare, Simona, şi trebuie să ajungă la înflorire şi rod... Lumea trebuie să fie o grădină superbă de flori, fiecare cu parfumul şi coloritul ei...

— Visezi, Florine ! am îngăimat.

— Da, desigur... va veni însă un timp, cînd visul acesta va fi al omenirii întregi !

O, Florin credea cu adevărat în visul acesta ; îl avea în sînge, în ochii care îi străluceau numai cînd se gîndea la el. Şi tocmai pentru că îl ştiam atît de entuziast, nu dădusem atunci destulă atenţie ideilor lui. Mă fascinase desigur credinţa lui în posibilitatea realizării viitoare a unui asemenea vis, dar numai atît. Cunoscusem prea de tînără greutăţile şi suferinţa şi nu mă mai amăgeau binefacerile prea îndepărtate ale unei viitoare lumi. Dispariţia tatii în război, viaţa destul de grea pe care o duceam cu mama, faptul că nu mai putusem urma liceul şi că a trebuit să-mi caut singură un rost, să bat la maşină pînă ameţeam şi mă înjunghiau vîrfurile degetelor, mă făcuseră să privesc totul cu îndoială. Găsisem însă în dragostea mea pentru Florin, tot mai puţin stă- pînită, o fericire parcă furată, o supremă ţintă în viaţă, plăcerea ascunsă de a te dărui. Atunci am înţeles şi dragostea Elenei Dimitriu pentru studentul ei... O, Lenuş ar fi fost în stare – pentru cît îl iubea, pentru cît credea în el – să mănînce şi pămînt, numai să-l ajute să iasă inginer !

— Dragostea nu este scopul, ci condiţia fericirii, o superbă trăire a împlinirii ! mă

lămurise Florin şi ajunsesem să cred în asta şi să capăt şi eu, treptat, acea putere ascunsă, teribilă, pe care o descoperisem la Lenuş.

Şi abia spre ziuă, doborîtă totuşi de somn, mi-am dat seama că lumea la care se gîndea Florin n-ar fi putut veni fără a răsturna lumea în care trăiam şi care era aşa de strîmb aşezată. Or, pentru asta trebuia mai întîi oprit războiul, alungaţi nemţii din ţară... „Păi, astăzi doar comuniştii gîndesc aşa! am tresărit speriată. Şi mintea mi s-a luminat dintr-o dată... Să ştii că este legat de ei, de muncitorii care au fost arestaţi la uzină !”

Teama asta m-a înfrigurat şi am plecat de la fereastră, de m-am ghemuit în pat. Tot ea însă mi-a şi înviorat simţirea şi gîndurile şi aşa mi-am adus aminte de două întîmplări, cărora nu le dăduserm nici o importanţă pînă atunci... într-o după-amiază, după ce ieşisem de la birou, m-a tot purtat pe străzi dosnice pînă spre seară, cînd am ajuns la o coşmelie de cizmărie de pe lîngă Arsenal. Cunoşteam locurile, căci era aproape de şcoala de pe strada Mihai Vodă, unde stăteam, şi m-a mirat faptul că ne învîrtiserăm atîta timp prin cartier. Voia să-şi repare pantofii şi-i trebuia un cizmar care să-i facă pe loc, în timp ce el aştepta pe scaun, în ciorapi. înainte de a intra însă, s-a uitat de cîteva ori într-o parte şi alta şi abia apoi mi-a făcut semn să merg singură mai departe.

— Dacă întîrzii prea mult, nu mă mai aşteptaţi...

Eu însă n-am vrut să plec şi am aşteptat la colţul străzii, pînă m-am trezit cu el din nou lîngă mine.

— Mi-am pus tocuri noi, de cauciuc ! mi-a arătat tocurile pe rînd, nişte tocuri „Palma”, gata fabricate, cum erau atunci. Să mă ţină, cît umblu... Cît ai stat aici, m-a iscodit apoi, n-ai observat pe nimeni, nimic ?

— Pe nimeni... numai nişte copii...

„Cine ştie ce-o fi ? !” mi-am spus, dar eram

fericită că se întorsese şi nu m-am mai gîndit la întrebare... Adevărul celeilalte întîmplări însă mi-a apărut şi mai evident în liniştea aceea dinspre ziuă, cît mă ghemuisem în pat. Tot aşa, înspre seară, mergeam odată pe Bulevardul Elisabeta, pierduţi în mulţime, el cu ochii mai mult pe deasupra, eu cu ei mai mult la vitrine. Şi-odată, mă simt trasă de mînă în holul unuia dintre cinematografele care se ţin lanţ acolo. A luat repede bilete şi am intrat în sală, el cu privirile mai mult în jur. N-a trecut cine ştie ce, că ne-am şi trezit cu un plasator, în întuneric, lîngă noi. Florin s-a retras cu el, ca la un pas, şi-o clipă i-am auzit şoptind, dar n-am înţeles decît o frîntură din tot... „Spuneţi că v-a trimis *Haiduc* !”... Apoi n-am mai stat decît ca la un sfert de ceas... „E filmul prost, a zis Florin. Se vede că nemţii n-au gust !”... Am ieşit însă prin Sărindar, iar de aici am dat în Cişmigiu. La rotonda scriitorilor, în umbra statuilor de marmură, unde ne opream cîteodată, ne-am despărţit. Eu însă m-am ţinut încă de el, pînă l-am văzut urcînd din fugă într-un tramvai care mergea spre gară...

„E clar, e legat într-adevăr de comunişti !” mi-am spus către ziuă şi am sărit înfrigurată din pat. Zorile abia limpezeau zarea oraşului, dar eu am şi plecat la birou, grăbită, de parcă mă aştepta cineva acolo să-mi spună

adevărul. Nici porumbeilor nu le-am mai dus, ca de obicei, castronul cu firimituri în pod. Le-am făcut doar cu mîna, spre acoperişul pe care se treziseră gungurind, ameţiţi de lumină. Eu însă eram ameţită de lumina descoperirii care îmi umpluse mintea dintr-o dată...

— N-aş vrea să vă obosesc prea mult... spuse Li viu Burada, apucînd ţigareta de chihlimbar, pe care o tot muşcase în timpul ăsta, în mînă.

— Am înţeles că e o treabă urgentă...

— O, dac-aş putea afla totul într-o singură clipă ! îşi trădă Burada interesul.

— Uite, fac cafelele... şi gata ! se oferi Simona Trandafir, cu înfrigurarea de atunci, subţiată de timp, dar încă nepotolită...

VII

În timpul în care Simona Trandafir făcuse cafelele, Liviu Burada îşi notase cîte ceva într-un carneţel scos din servietă. Pentru graba şi nerăbdarea lui, Simona Trandafir începuse povestea prea de departe, dar uite, aşa aflase şi de Doina Marian, şi de cizmar, şi de parola *Haiduc,* şi mai ales cîte ceva din gîndurile, viaţa şi ţesătura ascunsă a relaţiilor lui Florin Măgoiu. Totodată, ajunsese să-şi pună şi primele două întrebări : mai întîi, poate cu firea lui visătoare, tocmai dragostea asta aproape oarbă pentru Simona Trandafir îl făcuse să uite unele legi ale conspirativităţii acţiunilor sale, iar apoi, nu se putea ca, ţinînd atît de des calea Simonei, să nu fi ştiut de el şi Elena Comşa...

— Bănuiala că Florin era legat de comunişti, reîncepu Simona Trandafir ceva mai stăpînită, mi s-a întărit în zilele următoare. Nici el şi nici Doina, care mă prevenise în parc, n-au mai dat nici un semn de viaţă. Prima săp- tămînă a trecut ceva mai uşor ; aveam încă putere să înfrunt această bănuială, să mai aştept. Retrăiserm, în amintire, fiecare minut trăit împreună, dar nu găsisem şi alte dovezi care să-mi întărească presupunerea că era

legat de comuniști. Ba încă, nici nu-l vedeam alături de ei, după cele ce auzisem eu despre înfățișarea și lupta lor ! Florin era prea visător, prea deschis în fața lumii,

iar ochii lui de copil nu puteau ascunde nimic. Străluminate în conştiinţa lui, mi se părea lipsit de puterea aceea teribilă, îndărătnică şi agresivă, cu care, se spunea, înfruntau comuniştii stăpînirea şi de multe ori chiar moartea. De fapt, nu ştiam nimic cu adevărat despre ei, şi dacă adevărul acesta era întruchipat şi de Florin ? Poate tocmai ideile lui despre luptă şi fericire, despre viaţă şi dragoste, visul lui despre o lume ca o grădină de flori, cu toate parfumurile şi aromele pămîntului şi în care toţi oamenii să ajungă la împlinire, poate tocmai acestea însemnau comunism !

Vă spun astea, şopti Simona Trandafir, pe gînduri, ca să vă daţi seama cum înţelesul adînc al activităţii lui ascunse a devenit pentru mine, treptat, grav şi tulburător. Mi se părea că o lumină de aur şi sînge, mult prea îndepărtată, plutea deasupra acestei lumi, ca o flacără sacră şi vie, căreia ei, comuniştii, îi dădeau viaţă cu visul şi sîngele lor şi pe care tot ei o purtau ca pe un steag în văzul aprins şi atîțat al milioanelor de oameni nedreptăţiţi de pe pămînt. Desigur, visul acesta nu putea fi decît o plăsmuire închegată de mintea visătoare a unor oameni ca Florin, suprema amăgire cu care năpăstuiţii acestei lumi se desfătau pe ascuns, un vis dorit din răsputeri de ei dar niciodată atins ! Şi dacă totul este în van, ce rost mai avea ca Florin să nădăjduiască în deşert ?... Dar dacă nu este în van şi visul e-aproape de împlinire ? Altfel, de ce i-ar mai fi urmărit stăpînirea cu atîta ură tocmai pe comunişti ?!

M-am trezit astfel, fără să-mi dau seama, mai apropiată de ideile lui pe care le închegasem pas cu pas din amintire. Erau înceţoşate desigur, dar totuşi luminau. De fapt, nu atît mintea, cît inima mea, dragostea mea pentru Florin mă împinseseră spre ele. De aceea nici nu simţisem nevoia să le controlez, le primisem de-a dreptul de la el, odată cu şoaptele de iubire. Trăirea curată şi intensă, oarbă a dragostei mele le primise prin simţuri, abia apoi le-am descoperit şi în gînd. Inima are alte legi, e încercată de-o mie de impulsuri miraculoase care

pot presimți un neadevăr, cum de asemenea pot închega ca din nimic un mare adevăr. Dar tot ea este și supusă, prima, celei mai crîncene îndoieli ; o gură de cîine urît

începuse să-şi înfigă mai apoi, aievea, colţii în inima mea. Poate că numai eu ardeam în jocul ăsta fără de flacără, mistuitor al dragostei. El însă nu se mai arătase ; tăcea. Semnul unei cît de şubrede iubiri ar fi răzbătut totuşi pînă la mine, oricît de greu, în tot acest răstimp !

Dar dacă – m-am trezit înfrigurată ca de un val de apă rece – călăii puseseră mîna şi pe el ? în primăvara ceea ce vorbea tot mai mult de schingiuirile din beciurile poliţiei, de vînătoarea dezlănţuită de agenţii Siguranţei, de ghearele Gestcpo-ului din care nu scăpase nimeni niciodată. Aşa ajunsesem să-l văd pe Florin, aievea, hăituit şi schingiuit, cu ochii lui limpezi năpădiţi de sînge, cu faţa vînătă-tumefiată, cu pieptul zdrobit şi răsuflarea stinsă, încît mă prăbuşeam peste maşina de scris, suspi- nînd... Dar a trecut şi asta, căci mă gîndeam că cineva dintre tovarăşii lui tot ar fi trebuit să-mi dea de ştire... Şi inima mi s-a umplut din nou de iubire, ca o cupă cu vin dulce, amet itor. Ardeam pe ascuns, încinsă din creştet la tălpi, numai cînd mă gîndeam la el, cînd retrăiam tulburată îmbrăţişările lui. Nu, nici chinurile iadului nu m-ar fi putut despărţi de el ! Aşteptarea şi muta mea suferinţă însă mă însingurau. Ajunsesem să trăiesc doar în umbra gîndurilor mele, şi doar nostalgia puţinelor noastre zile de dragoste mă mai ţinea pe picioare.

Toate acestea mă încercau mai ales noaptea, în cămăruţa mea de la mansarda şcolii, cu porumbeii gungurind în somn pe acoperiş, cu inima greu încercată de iubire. Ziua lucram tăcută şi îndîrjită, cu o credinţă şi supunere de robot, care o făcuseră pe doamna Fabian să exclame : „Am avut şi cu tine, cum am avut cu Lenuş, noroc !" N-avea de unde şti că îmi înecam amarul în muncă, încercînd să uit gîndurile care mă chinuiau. învăţasem să bat la maşină repede şi bine, cu toate degetele, fapt care pe doamna Fabian o bucura nespus. Lenuş, în schimb, s-a oprit o dată lîngă mine, cu ochii ei albaştri-plati- naţi, înduioşaţi :

— Aşa n-ai să poţi rezista multă vreme... Apoi mi-a îndreptat spatele, mi-a tras umerii şi mi-a

ridicat bărbia, aşezîndu-mă în scaun ca la teatru... Ţinuta, c-ai să te cocoşezi de tînără ! Şi bate clapele, cum ai cînta la pian...

Simţise, poate, cît îmi plăcea muzica. Tata cînta la vioară şi aveam în sînge patima asta a lui. Dacă lumea ar fi fost aşa cum o visa Florin, ar fi trebuit să bat în- tr-adevăr clapele pianului, nu pe ale maşinii de scris ! Pentru prima dată mi-am dat seama că visul lui avea cel puţin temeiul necesităţii. Aş fi vrut să destăinui astea şi mamei, dar ea trăia tot mai însigurată, aşteptîndu-l cernită pe tata. Credea cu atîta tărie în întoarcerea lui, că l-ar fi putut învia şi din morţi.

— Pînă s-o întoarce taică-tu... îngâima adeseori.

— Şi dacă nu mai vine ?

— Atunci trebuie să-ţi faci singură un rost în viaţă...

Aşa ajunsese să tremure ca o frunză, cînd se gîndea la viitorul meu. Dispariţia tatii o dezarmase, dar nu-i luase puterea, aceasta trecuse toată în flacăra nădejdii cu care îl aştepta. Şi totuşi, simţea că trebuie să ne agăţăm de ceva ca să ieşim la liman. Poate tocmai asta o făcuse să mă lase să mă văd cu Florin, iar apoi, cînd şi el dispăruse, să murmure dezamăgită :

— Am crezut că e ceva de el...

— Mamă ! am izbucnit.

Inima îmi zvîcnise ca sub o lovitură de bici. Dar dacă i-aş fi dezvăluit şi faptul că Florin ar putea să fie legat de muncitorii de la „Wolf", urmărit sau chiar arestat ca comunist ?

M-am închis mai mult în mine – cu inima, cînd chinuită de îndoială, cînd închircită de grijă, cînd aprinsă de dor. Tăria credinţei mele însă, izvorîtă din dragoste, îmi dăduse o putere nouă, puterea să aştept. Trecuse de acum şi octombrie, şi mă întorceam acasă tot singură pe chei, doar cu ecoul paşilor lui în amintire. Iarba de pe taluzul Dîmboviţei pălise, sălciile pletoase de pe lîngă apă îngălbeniseră, oraşul dormita în dulcea lui reverie de lumină galbenă şi moale. O dată fusesem şi la Şosea, pe urmele noastre din vară, şi am întîrziat pe banca din parc, pînă m-a prins amurgul. Copacii ruginiseră, iar însingurarea parcului adusese şi

mai multă amărăciune în inima mea. Nu-mi rămăsese decît să mă împac cu gîndul că totul fusese doar o întîmplare, dar nu mă puteam minţi : ceea ce încă simţeam pentru Florin era totuşi iubire, curată şi sfîntă.

Însă n-aveam ce face, începusem să-i doresc uitarea, oricît de crudă era. Pînă într-o zi, cînd m-am trezit în birou cu Doina Marian, tînăra care dăduse de mine în parc. Părea o mică mondenă, cu părul lăsat pe un umăr şi pe-o ureche, de i se vedea doar un ochi mare şi negru, cu pleoapele codate şi privirea parcă adormită. Eram gata să sar s-o îmbrăţişez, căci nu se putea ca ea să nu ştie ceva despre Florin. Degetele însă mi se opriseră pe clape, inima îmi bubuia nerăbdătoare în piept.

— Am nevoie de nişte copii, vă rog ! mi-a întins ea nişte hîrtii, destul de degajată.

— O clipă... am murmurat şi mîinile au început să-mi tremure.

Nici nu ştiu cînd am vîrît o altă filă la maşină. Degetele îmi umblau singure, căci eu mă uitam, tot mai încinsă de speranţă, numai la ea. Doina însă era atît de rece şi de străină, de parcă nu ne-am fi văzut niciodată ! Am început să bat mecanic ceea ce îmi dăduse ea, cu inima cît un bob şi gîndurile toate la Florin.

— Uite, aici... m-a oprit ea, cu degetul pe un rînd.

Apoi a trecut între mine şi Lenuş şi s-a aplecat mult, parcă să-mi arate ceva. Pe acte însă a pus o hîrtiuţă, cu acelaşi sînge rece. Abia am desluşit cele cîteva cuvinte, căci nu mai eram în stare de nimic... „Simona, te aştept în seara asta la Operă !... Florin...” Pînă să mă dezmeticesc, ea a şi strîns hîrtiuţa în pumn. în locul acesteia a lăsat peste acte un bilet de intrare la spectacol.

— Să nu te duci mai devreme... mi-a şoptit.

Abia după ce a plecat, cu actele la subsuoară, m-am dezmeticit; nu mai eram încinsă ; mă cuprinsese o înfrigurare dulce, care îmi plăcea. Am bătut toate lucrările dintr-o răsuflare, fără să greşesc nici măcar o virgulă. Doamna Fabian însăşi, care bătea ca pe apă, a rămas uimită cînd i-am pus maldărul de hîrtii pe masă :

— Bravo, fetiţo...

Dumul spre casă l-am făcut aproape fugind. Acasă, însă, mi-am dat seama că nu aveam nici o rochie pentru spectacol. Eram gata să dau în plîns. Dar mi-am adus aminte că mai pe primăvară, cînd intrasem ca practicantă, mama îmi ajustase o rochie de-a ei de mătase înflorată, pe care – de cînd cu dispariţia tatii – n-o mai purta. Am căutat-o şi m-am îmbrăcat cu ea. Mătasea era subţire şi-mi tremura pe piept. Nici vorbă să mai aştept ! Am plecat val-vîrtej, fără să las mamei nici măcar un rînd. Nici pînă la Operă nu mi-am regăsit răbdarea şi am intrat înainte de vreme. Luminile s-au stins dar Florin încă nu apăruse ! Un scaun de lingă mine însă rămăsese gol. Şi numai ce-a început orchestra, şi-am şi simţit că cineva s-a aşezat pe el. Pînă să mă întorc, mi-a prins braţul şi s-a lipit de mine. Doamne, eram gata să ţip de fericire !

— Mi-a fost dor de tine, Simona ! mi-a încălzit urechea şoapta lui.

— Nu cred, am scuturat capul, răutăcioasă. N-am simţit.

— Uite, puteam să mor...

— Pst! l-am oprit, căci se ridica cortina.

Apoi i-am apucat eu mîna, dar nu ştiu ce-a mai fost; am stat tot timpul ca pierdută, agăţată de braţul lui. Abia mai tîrziu, cînd Florin începuse să-mi mîngîie degetele, m-am trezit, înduioşată, de cîntec. Se reprezenta „Traviata” şi sala întreagă amuţise în preludiul ultimului act. Acum mi-am dat şi mai mult seama de simţirea lui Florin, curată şi profundă. Aria Violetei, cu lirismul ei sfîşietor, l-a tulburat într-atît, încît – lipită de el – am avut senzaţia că-i aud inima scîncind. Eu însă îl aveam pe el alături, nu-mi trebuia nimic mai mult !... A trebuit însă să plecăm pe întuneric, înainte de sfîrşitul spectacolului. Florin se ferea să nu fie văzut, şi-am fost încolţită de teamă. Afară ne-am pierdut repede în Cişmigiu, unde ne-am oprit în umbra unui copac, în picioare. Eram iarăşi fără de gînduri, agăţată ca un vrej de el. Buzele lui Florin, nestăpînite, ardeau. O vreme nu ne-am spus nici

un cuvînt. O, dacă aş fi ştiut că nu doar pentru asta mă chemase el, n-aş mai fi fost atît de liniştită.

— Cînd ne mai vedem ? am îngăimat.

— Poate niciodată, a murmurat. în orice caz, nu atît de curînd...

— De ce ? am tresărit.

Florin mi-a luat capul între palme şi şi-a apropiat privirile, pe întuneric, mult de ale mele.

— Simona, trebuie să înţelegi... e primejdios pentru tine... trebuie să renunţăm...

— Nu, asta niciodată ! m-am smuls din braţele lui.

— Poate-o s-avem noroc, a încercat el să mă amăgească, să nu dureze mult...

Ce noroc ! Eu eram orbită de dragoste ! Nu-mi trebuia nici un alt noroc ; îl aveam pe el.

— Ţi-e frică ? l-am întrebat.

— Nu... ţi-am spus, doar, că mă tem pentru tine !

— De ce ? am stăruit.

El însă a tăcut, cu mîinile moi în mîinile mele.

— Ştiu tot... i-am mărturisit.

— Ce ştii ? s-a speriat. Ţi-a spus Doina ceva ?

— Nu, dar am înţeles... adică, bănuiesc...

— Cu atât mai mult! s-a precipitat el.

— Dar nu mă interesează, i-am spus răspicat. Nu ne poate nimeni opri să ne iubim !

— Simona... Simona ! s-a înmuiat şi iar a devenit copil şi mi-a acoperit mîinile de sărutări.

Speranţa de o clipă, că totuşi ne vom putea încă vedea, cumva, mi-a aprins din nou inima. El însă era mai lucid decît am crezut şi devenise de neînduplecat.

— înţelege, te rog, că nu mă pot rupe în două !

— Asta şi cred, că nu trebuie să te rupi...

— Simona, nu vreau să ne despărţim aşa...

De data asta nu m-am mai putut stăpîni şi am dat în plîns. El mi-a aplecat capul pe pieptul lui şi m-a ţinut aşa, pe tăcute, pînă m-am liniştit. înţelesesem de acum că nu se putea altfel, dar nu voiam, nu puteam accepta asta.

— Trebuie să plec, Simona ! s-a desprins. Ai încredere mai multă în timp !

Ce puteam să fac ? M-am lăsat din nou copleşită de sărutările lui, mute şi fierbinţi, aproape desperate, ca ale unui om care pleca în furtună, pe mare. Hotărîrea lui mă sfîşia ; dar ne iubeam şi îmi rămînea speranţa neîngenuncheată că ne vom revedea. îmi venea să plîng de ciudă, că nu apucasem cel puţin să-l fac să ştie ce era în inima mea, că aş fi fost în stare de orice pentru dragostea noastră. Pînă acum nu-l ştiusem atît de hotărît; înţelesesem însă că el pusese la temelia acestei hotărîri tocmai dragostea lui pentru mine şi asta mă mai alina. Chiar şi aşa, eram totuşi fericită ; căci oricît de lungă ar fi fost aşteptarea care urma, la capătul ei am fi fost pentru totdeauna împreună. Abia în această ultimă clipă mi-am dat seama că nu eu, ci el, pentru neînfrînta lui tărie, avea nevoie de ajutor...

— La revedere, Florine... voi fi totdeauna cu tine... te aştept!

— Iţi mulţumesc, Simona... eram sigur că vei înţelege...

N-am putut, însă, îndura mai mult; îmi dăduseră iarăşi lacrimile şi nu voiam ca el să ştie că plîng, că nu găsisem încă putere să înfrunt despărţirea noastră, pentru un timp despre care nimeni nu ştia cît putea fi de lung. M-am smuls* din braţele lui şi am ieşit din Cişmigiu ca fugărită. Toată noaptea aceea am plîns. M-au încercat, deopotrivă, şi deznădejdea, şi fericirea, şi ciuda împotriva lumii care, după ce îmi retezase posibilităţile de împlinire, îmi răpea acum şi acest început de fericire ; dar şi recunoştinţa că destinul mi-l scosese totuşi în cale pe Florin. Spre ziuă însă am găsit în speranţa ce-mi cuprinsese toată inima o nebănuită putere, pe care nimic de pe pămînt nu mi-o putea clătina... Hotărîsem să fiu şi mai aproape de el, să mă apropii şi eu de comunişti. Dar cum ?

Se făcuse tîrziu ; afară oraşul intrase în liniştea lui de noapte, iar înăuntru, bătrîna şi Tina, în

somnul lor cel mai adine. Liviu Burada pusese de cîteva ori ţigaretul de chihlimbar în buzunarul vestei, cu gîndul să plece, să amîne restul povestirii pentru a doua zi, dar nu-şi putuse înfrînge pînă la capăt, nici interesul pentru ceea ce urma, nici teama de a nu fi necuviincios faţă de zbuciumul încă nestins şi trăirea încă fierbinte şi adîncă ale Simonei Trandafir. Aceasta lăsă să treacă un timp, în care îşi adună iarăşi gîndurile şi reîncepu să vorbească aproape şoptit...

— După asta am intrat într-un fel de pîndă a toate din jur, cu gîndul să prind prilejul de a afla mai multe despre comunişti şi a mă apropia de ei, de Florin. Numai că n-a fost deloc uşor, nu era destul numai să vrei... Şi-apoi, eu mă gîndeam mai mult la Florin ! O săptă- mînă întreagă am dus-o aşa. Dragostea noastră ascunsă devenise o mare taină a inimii mele şi tocmai lucrul acesta îmi dădea acum putere. Descopeream cu fiecare zi temeiuri noi de viaţă, care mă îndrituiau să aştept şi să rezist. Curînd, ajunsesem să trăiesc mai mult în închipuire, zilele treceau la fel de albe şi începusem să le simt deşertăciunea. îmi rămăsese totuşi munca de la birou, în care mă afundasem ca într-o apă, pînă la gură. în ea îmi înecam, deopotrivă, şi licărul acela ascuns de fericire, şi amărăciunea însingurării, şi puterea noii mele speranţe. Lucram ceasuri în şir, absentă şi tăcută, dar iscodind pe oricine intra în birou, fel de fel de lume, într-o învălmăşeală fără căpătîi. *Madame* Fabian şuşotea cîteodată cu cîte cineva şi eu stăteam cu ochii mai mult la ea, iar degetele oarbe se zbăteau pe clape, cu o îndîrjire surdă care mă aţîţa. Mă schimbasem desigur între timp, deveni-sem mai matură, şi *madame* Fabian începuse să-mi arate aceeaşi preţuire pe care i-o arăta lui Lenuş. Mama îşi reciştigase liniştea subţire şi cernită, a resemnării în care trăia de cînd tata fusese dat dispărut pe front. Pe ascuns se bucura că mă vedea mai puţin tulburată, înţele- gînd singură că depăşisem prima grea încercare a dragostei mele.

— Bine c-a trecut ! mi-a mîngîiat într-o zi fruntea încinsă.

1
1
1

înţeleseşem de la început că nu-i puteam dezvălui nicicum taina lui Florin şi mai ales a hotărîrii mele, care ar fi înfricoşat-o cu adevărat. Trebuia să rămîn mai departe singură, nu doar în aşteptare, dar şi în înfruntarea pe care o presimţeam. Şi într-adevăr, peste o săptămînă doar, acest încordat şi precar echilibru al pîndei mele s-a sfărîmat. Am intrat pe neaşteptate într-un vîrtej, venit din senin, despre care pot să spun, deopotrivă, că m-a şi tras la fund, că m-a şi ridicat pe creştetul lui. într-o dimineaţă, *madame* Fabian nu m-a mai lăsat să lucrez ; m-a luat deoparte şi m-a fulgerat cu privirea-i bănuitoare, devenită dintr-o dată rece :

— Fetiţo, cu mine ai terminat...

— Dar ce-am făcut, *madame* Fabian ? mi-am arătat nedumerirea, fără să mă gîndesc la Florin şi comunişti.

— Lasă că ştii tu... eu însă nu vreau să-mi închidă poliţia biroul !

O, tocmai ea vorbea, care era legată la toartă cu poliţia ! „Să ştii că au pus mîna pe Florin !” am tresărit, speriată.

— Nu ştiu nimic, *madame* Fabian.

Au început să-mi tremure buzele a plîns, dar nu pentru că mă gonea, ci pentru că mă gîndeam la Florin.

Patroana s-a dus la casa de bani din colţ, în care încuia de fapt actele secrete lăsate doar ei de avocaţi, că de prea mulţi bani nici nu putea fi vorba. în clipa asta mi-a făcut semn Lenuş şi m-am apropiat de ea.

— Vezi că aseară, după ce-ai plecat, a venit *unul* şi a întrebat-o la ce maşină lucrezi şi cine vine să te ia...

Era desigur vorba de Florin şi am amuţit.

— Dacă ştii ceva, fereşte-te ! m-a sfătuit Lenuş.

— Nu ştiu nimic, am minţit-o eu. Doar ai văzut, nici să răsuflu n-am avut timp...

Gîndurile însă începuseră să-mi umble, stăpînite. Dacă s-ar fi ştiut într-adevăr ceva, m-ar fi înhăţat de acasă sau de pe drum, n-o mai întrebau

pe *madame* Fabian Dar dacă totuşi l-au prins pe Florin şi bat
acum toate urmele lui ?”

— îmi pare rău, fetiţo ! m-am trezit cu patroana iar lîngă mine.

Eu însă mă gîndeam mai departe la Florin, cu inima ca înecată în mîl ; nici sînge nu mai aveam în ea. îl vedeam aievea, îmbrîncit şi tăvălit de poliţişti, bătut şi schingiuit, călcat în picioare, cu ochii numai lacrimi şi sînge. Ameţisem şi am întins mîna de m-am sprijinit de perete.

— îţi spun că-mi pare rău, a repetat *madame* Fabian, mişcată. Mai ales, că băteai aproape ca Lenuş... Poftim ! mi-a vîrît apoi nişte bani în buzunarul halatului... Fă rost de maşină şi vino, că-ţi dau de lucru acasă, pe ascuns...

Am făcut drumul pînă acasă pe chei, cu paşii aproape împleticiţi, fără să mă mai gîndesc că puteam fi urmărită. Nu-mi mai păsa acum de nimic. Era toamna tîrziu, şi-n ultimele zile căzuse o brumă vînătă şi groasă ; cărarea foşnea de frunzele uscate ale castanilor ; aveam inima ca bolnavă. Aş fi putut totuşi îndura, pentru Florin şi dragostea noastră, orice ; dar ce puteam spune mamei, acasă ? Am avut noroc că era la grădiniţă şi am putut să judec lucrurile singură şi liniştită... „Dacă îl prinseseră sau ştiau ceva precis despre el, mă luau şi pe mine ! Dacă nu, înseamnă că sînt oricum pe urmele noastre ! Trebuie să-i spun că era în primejdie, dar cum ? Am intrat astfel în umbra unei ameninţări pe care nu o cunoscusem pînă atunci, cu inima zgîrcită pumn. M-am gîndit într-un rînd că poate nu poliţia, ci doamna Fabian prinsese de veste şi a vrut să scape de mine, de teama vreunui bucluc. între timp, găsisem şi pentru mama un răspuns ; cînd mă înscri- sesem la liceu, la fără frecvenţă, sfătuită de Florin, doamna Fabian se angajase să-mi lase după-amiezele libere şi nu se ţinuse de cuvînt.

— O să împrumut o maşină şi am să lucrez acasă, mamă... i-am amăgit eu liniştea speriată.

Dar au trecut apoi şi octombrie, şi noiembrie aproape întreg, fără să ies din încurcătură. Nu mă simţisem în nici un fel urmărită şi nici de la Florin nu primisem nici o veste. Doar de la Doina aş fi putut afla ceva, însă n-aveam de unde s-o iau. Şi poate nici n-o chema aşa. Poate nici pe Florin nu-l chema aşa, şi mie nu-mi rămăsese decît să mă amăgesc cu un nume fictiv, să port în inima-mi încinsă dorul unui chip pierdut pentru totdeauna. Tovarăşii lui însă existau şi hotărîrea de a da oricum de ei mi s-a întărit, dar fără o speranţă imediată.

Ploile de la sfîrşitul toamnei, reci şi slinoase, m-au afundat şi mai mult în deznădejde. Nu, puterea dragostei mele nu slăbise, dar nu vedeam nici o ieşire, nu întrezăream nimic de care să mă agăţ. Credinţa oarbă a mamei în întoarcerea tatei din război pe mine nu mă mai amăgea. Liceul la care abia mă înscrisesem iar, nu-l puteam totuşi termina, căci nu mai lucram şi nu mai aveam bani de taxe şi cărţi. Mă aruncasem cu desperare în muncă, dar şi drumul acesta îmi fusese închis. Şi nici de dragostea mea ascunsă, singurul lucru ce mă mai putea ţine pe picioare, nu mă putusem bucura. îmi rămăseseră doar speranţa şi visul, visul acela tulburător cu care mă fascinase Florin. începusem să visez într-adevăr, şi cu ochii deschişi, la lumea plăsmuită de el. Din cînd în cînd, însă, iar ajungeam la disperare şi plins. îmi rămăsese totuşi firul căutării şi aş fi mers pînă la capătul pămîntului, aş fi îndurat orice, să dau de Florin sau de tovarăşii lui. Dar, cum ? Nu puteam face altceva decît să tot aştept. Mă gîndeam că era imposibil ca el sau ei să mă uite, să nu dea nici un semn de viaţă !

Şi într-adevăr, într-o asemenea dimineaţă ploioasă şi vînătă, cu plumb în văzduh şi în inima mea, am auzit paşi singuratici pe coridor. Dintre cei de la mansardă n-avea cine să fie, căci toţi erau plecaţi, iar mama nu-şi părăsea niciodată clasa... „Te pomeneşti că mi-au luat totuşi urma !" m-am gîndit la poliţişti. Cineva a bătut în uşă şi a

deschis-o, fără să mai aştepte încuviinţarea mea. Nici dacă Dumnezeu mi-ar fi apărut în prag, n-aş fi fost atît de uimită ! Deşi era într-o manta de ploaie, cu gluga trasă pe. frunte, tot am recunoscut-o : era Doina Marian. O clipă a mai întîrziat în prag, cu ochii pe coridor şi cu o servietă în mînă. De pe manta, apa îi picura încă subţire la picioare. Nu m-am putut stăpîni şi am sărit de am îmbrăţişat-o ; în deznădejdea şi însingurarea mea pătrunsese o primă rază de lumină. Toată mansarda, tristă şi moho- rîtă, strălumina. I-am luat repede mantaua şi am purtat-o de mînă pînă la masă, unde am aşezat-o cu sila pe scaun. Am rămas în aşteptare, cu inima ticăind nerăbdătoare şi ochii ţintă la ea.

— Mai e cineva pe-aici ? m-a întrebat, privind spre celelalte încăperi.

— Nimeni, am sărit... în toată mansarda doar noi !

Acum abia a ieşit şi ea din încordarea ascunsă în care păşise peste prag. în ochii mari şi codaţi, i-a licărit un zîmbet luminos şi cald, complice, aşa cum numai fetele ştiu să zîmbească între ele, cînd au să-şi dezvăluie ceva. Am simţit că se gîndea la Florin, zîmbetul ăsta o trădase, şi că lui nu i se întîmplase nimic. M-am aprins ca o flacără şi m-am lipit nerăbdătoare de ea. Inima îmi bubuia, în piept, nestăpînită, năboită de sînge mult; m-am întins şi am sărutat-o, ca zăpăcită, pe obraz.

— El m-a trimis, mi-a spus dintr-o dată. A vrut să ştie dacă mai poţi să rabzi...

— O, oricît ! am fremătat, fericită.

— Tu însă nu ştii nimic !

— Nimic ! m-am legat cu buzele strînse. Dar aş vrea să fiu şi eu cu voi... am spus dintr-o răsuflare.

Doina însă s-a încruntat şi a rămas pe gînduri. Ea nu ştia, desigur, că eram pregătită de asta de mult. Că ştiam, deja, să port ascunsă taina mişcărilor lor, devenită acum şi taina inimii mele. Nici chinurile iadului nu mi-ar fi putut-o smulge, căci era una cu dragostea mea. Am mers la fereastra împîclită de ploaie, cu porumbeii zgribuliţi pe marginea ei, sub streaşină, şi am început să plîng de fericire.

— O, dar voi vă iubiţi chiar atît ? ! m-am trezit cu Doina în spatele meu.

N-am avut putere, decît să-mi plec faţa îmbujorată şi ochii umezi, aprinşi. După ce m-am liniştit, ne-am aşezat din nou la masă.

— De unde ai ştiut că nu mai lucrez şi că sînt acasă ? am întrebat.

Doina doar a ridicat umerii şi iar a zîmbit, fără cuvînt. Apoi s-a uitat la ceas şi a dat dintr-o dată semne de nerăbdare. A desfăcut servieta şi a pus pe masă nişte cărţi, tocmai cărţile ce-mi trebuiau ca să termin liceul.

— Deocamdată, te-apuci de învăţat, mi-a şoptit.

După asta a scos din servietă un plic pe care l-a pus cam stingherită peste cărţi.

— Pentru taxe... a murmurat şi a început să-mi mîngîie mîinile nemişcate, fierbinţi. De acum o să vină în fiecare marţi şi vineri, dimineaţa, o colegă de-a noastră, cu care să înveţi... Patricia, îi zice !... Vezi că ea nu ştie nimic de Florin... şi nici nu trebuie să ştie... la noi fiecare ştie doar atît cît e nevoie să ştie !

Cîte n-aş fi vrut s-o întreb despre Florin, ce face şi unde este, şi mai ales, cînd pot să-l revăd ! Doina însă s-a ridicat, grăbită să plece. I-am apucat mîna, cu un gest pe care îl credeam destul de bărbătesc :

— Doina, aş vrea şi eu... cel puţin să lucrez... uite, dacă aş avea o maşină de scris, m-aş mai descurca... şi am da banii altcuiva, care are poate mai multă nevoie...

Hotărîrea mea, neaşteptată, a înduioşat-o poate

mai mult decît întîlnirea noastră. De data asta ea m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat pe amîndoi obrajii.

— Noi n-o să ne mai vedem... pentru un timp trebuie să dispar şi eu ! Dar să vorbeşti cu Patricia, o să-ţi spună ea...

Doina nu m-a lăsat s-o petrec. Am rămas în pragul uşii, pînă ce paşii i s-au stins pe scara dosnică, de ciment. Nu-mi închipuiam că nu-i voi mai auzi niciodată. Crezusem mai întîi că pierise într-un bombardament, dar abia apoi am aflat că în iama aceea căzuse în mîinile Gestapoului. Şi nimeni nu i-a mai putut da de urmă, nici atunci şi nici mai tîrziu, încoace, după Eliberare. Unii au crezut că tocmai căderea ei a pus Gestapo-ul pe urmele lui Florin, dar lucrul acesta nu s-a adeverit. Florin a dispărut tocmai peste şapte luni, la începutul lui iulie 1944, cînd nu se mai ştia nimic despre ea. I-a rămas fata, singură, de numai zece ani... Elvira, despre care v-arn spus că ştiu de la nenea Fane că a ajuns inginer chimist pe undeva !

Liviu Burada tresări, cu muştucul ţigaretului de chihlimbar trosnindu-i între dinţi... „Şi încă unde-a ajuns !" scrîşni pentru sine, întunecat. Apoi întinse ţigareta, ca un deget, spre Simona Trandafir şi insistă, interesat :

— Nu credeţi, totuşi, că patroana, Ortansa Fabian, prinsese ceva de veste ?

— Nu, îl asigură Simona... fusese întrebată de poliţie şi se speriase... dealtfel, fugea de orice încurcătură 1

— Dar Elena Comşa, favorita ei ?

— Cu atît mai puţin... Lenuş nu ştia atunci decît de muncă şi de studentul ei ! Şi-apoi, era un înger, cu adevărat...

— Pe Doina Marian, deci, urmă Simona Trandafir, după alt rînd de cafele, n-am mai văzut-o niciodată, iar de Florin iar n-am mai ştiut, destulă vreme, nimic. Lumea lor însă intrase pentru totdeauna în cămăruţa mea de la mansardă. Mi-o

aminteau cărţile de pe masă. Şi numai peste o săptămînă, tot aşa într-o dimineaţă, m-am trezit şi cu Patricia. Era slăbuţă şi scundă, cu faţa negricioasă şi trasă, puţin îmbătrînită, poate de griji şi viaţa lipsită care-o ducea, dar dîrză, un ghem de putere şi nervi.

Nu era prea frumoasă ; avea însă ochii inteligenţi şi vii, iar inima ca aburul de caldă. în gînd îi spusesem „urîţica" şi poate că şi ea trăia complexul acesta al lipsei de frumuseţe, pentru că, chiar şi forţa-i spirituală teribilă şi-o purta ascunsă. Era desigur dintre studentele sărace, sclipitor de inteligentă dar cu o voinţă sălbatică, să răzbească oricum. Urma facultatea de ştiinţe, potrivită tocmai pentru materiile la care eu aveam nevoie de mai mult ajutor. La această primă întîlnire ne-am împrietenit şi am şi dat o primă raită prin toate materiile, ca ea să ştie de unde s-o pornim. Pînă la sesiunea din februarie nu mai aveam decît două luni.

— E puţin, a socotit ea, dar de ajuns... trebuie să ne vedem mai des...

Şi mi-a fixat programul, pe lecţii şi materii ; lucra metodic şi autoritar, cu gîndul de a face totul o dată pentru totdeauna, definitiv. Instaurase astfel de la început în munca noastră o seriozitate care mi-a rămas pentru toată viaţa. Şi totuşi, o dată, cînd mă urmărea cum făceam nişte exerciţii, a şoptit, îmbujorată :

— Simona, dacă aş fi fost băiat, m-aş fi îndrăgostit de tine ! Cred că-i ameţeşti din prima clipă !

Dar s-o fi văzut pe Lenuş, subţire şi mlădioasă, cu ochii de peruzea platinată ! Pe de altă parte, era clar că Patricia nu ştia nimic de Florin. Mie însă nu-mi rămăseseră decît nopţile să mă gîndesc la el, zilele fiindu-mi ocupate de ceea ce-mi dădea Patricia să învăţ.

Venise iarna şi singura mea desfătare era să urc în pod, la porumbei, să le duc castronul de firimituri adunate de la cantina de război a

copiilor. De cum mă simţeau, porumbeii şi năvăleau pe mine. Găsisem în pod o bancă veche şi mă aşezam pe ea, sub lumina lucarnei, ţinînd castronul în poală. Şi porumbeii se aşezau pe umerii şi pe genunchii mei şi se băteau pe firimituri, într-o fluturare de aripi, aspră şi alburie. Pînă la urmă însă, mă plictisisem şi de asta, şi i-am spus Patriciei că vreau să lucrez.

— După examene... mi-a şoptit, ca despre un lucru dinainte stabilit.

Şi într-adevăr, după sesiunea din februarie – în care, mai ales spre bucuria mamei, ieşisem prima din clasă –, m-am trezit cu Patricia, cu un geamantan pe care aproape că-l tîra. Din el a scos o maşină de scris, cîteva maldăre de hîrtie albă, nişte cutii cu hîrtie carbon de copiat şi un pachet de matriţe, iar din servietă un curs de la facultate care trebuia multiplicat.

— Poftim, ai o lună de lucru...

Peste două săptămîni, însă, toată cămăruţa mea era plină de teancuri de fascicole ; cursul era gata multiplicat.

— Eşti o adevărată comoară, Simona... s-a bucurat Patricia, uimită.

Nu ştiu de unde le lua, dar mi-a adus apoi şi alte cursuri, pe care tot aşa de repede le-am multiplicat. Maşina de scris una *Hermes-Baby* era nouă, mult mai bună ca cea a doamnei Fabian, veche, la care învăţasem eu. îmi regăsisem astfel acel echilibru de viaţă, statornic, pe care numai munca ţi—1 dă. Dimineaţa învăţam pe brînci, căci Patricia era neîndurătoare, după-amiaza bă- team la maşină pînă ameţeam, iar noaptea mă gîndeam la Florin şi visam să ajung şi eu studentă, ca el şi ca Patricia.

A venit însă din nou primăvara, şi sîngele a început a-mi zvîcni ca seva copacilor, şi m-am trezit tînjind de moarte după Florin... El însă se zbătea pierdut undeva, în lumea aceea încă ascunsă mie, într-o luptă fără de istov, căci frontul ajunsese pe pămîntul ţării, Bucureştiul intrase în raza bombardamentelor sălbatice ale aviaţiei

anglo-americane, iar mulţimea, sătulă de război şi chinuită de lipsuri şi sărăcie, începuse să se mişte pe dedesubt. Aproape de Întîi mai îmi pierdusem răbdarea şi,, cu gîndul la escapada pe care o făcusem cu Florin anul trecut la Băneasa, i-am cerut Patriciei să mergem la pădure.

— Eu poate c-am să mă duc, mi-a destăinuit ea... Tu însă trebuie să stai aici, ca o pasăre în colivie... Nici în oraş nu trebuie să mai umbli prea mult !

— Patricia, mă sperii ! am tresărit.

— Curînd am să-ţi spun mai multe... mi-a promis ea. Zilele următoare le-am petrecut singură, ca pe jar. începusem să mă gîndesc că se întîmplase ceva cu Florin şi poate chiar cu Patricia. într-o dimineaţă, însă, cînd mama abia coborîse la grădiniţă şi eu mă apucasem de învăţat, i-am auzit paşii încă de pe scară şi am sărit în prag. Patricia ştia că în toată mansarda, la ora aceea, nu eram decît eu, dar tot s-a oprit pe coridor, de-a ascultat liniştea dinăuntru şi pe cea din urma ei, de afară. Era îmbrăcată într-o rochie groasă de barchet, să-i împlinească trupul slăbuţ, şi avea un pardesiu uşor pe mină. După ce a închis uşa, a mai ascultat o dată liniştea de pe coridor, şi-abia apoi m-a întrebat :

— Matriţe mai ai ?

— Destule...

A desfăcut tăcută pardesiul şi a scos de sub căptuşeala lui, de la umeri, două file subţiri, cu scrisul de mînă mărunt.

— Trebuie să le multiplicăm... mi-a şoptit, ca despre un lucru ştiut de noi de mult.

O, sigur, mă gîndisem de mult la asta şi voiam s-o fac, în primul rînd pentru Florin ! Mi-am şi aruncat ochii pe prima filă, sus... *„Patrioţi! Citiţi, multiplicaţi* şi *răs~ pindiţi acest manifest !”*... Am intrat toată, pe loc, într-o încordare mută şi stăpînită. Trebuia mai întîi să desluşesc manifestul întreg şi am trecut sub fereastra scundă, în bătaia luminii. Patricia a rămas tot timpul de pază, cu uşa

crăpată. Era unul dintre manifestele Comitetului Central al Partidului Comunist din România, din acea învolburată primăvară a anului 1944... CĂTRE POPORUL ROMÂN ! Şi era adresat muncitorilor, ţăranilor, intelectualilor, soldaţilor şi ofiţerilor, tuturor patrioţilor, cu chemarea ridicării imediate împotriva războiului hitlerist, pentru răsturnarea dictaturii lui Antonescu şi eliberarea ţării.

Nu mai aveam nevoie de nici o explicaţie, dar un timp tot am rămas cu privirile încremenite, arzînd, la cele două hîrtiuţe. Nu mă gîndeam defel la consecinţe ; faptul că mă alăturam astfel lui Florin îmi era de ajuns. M-am trezit cu mina Patriciei strîngîndu-mi umărul, grăbită:

— Unde baţi ?

— în pod... am răspuns dintr-o dată, de parcă ştiusem asta de mult.

Am luat maşina de scris, manifestul, o singură matriţă şi am urcat în pod. Patricia a rămas pe coridor, la pîndă, cu auzul şi privirile la scara de ciment, singurul drum pe care cineva putea ajunge la noi. În pod, am aşezat maşina pe banca de sub lucarnă, în bătaia luminii. Porumbeii însă au crezut că venisem ca de obicei, cu mîncare, şi au năvălit pe mine.

— Nu fiţi proşti ! i-am alungat cu mîinile ridicate.

Dar iar au năvălit, aşezîndu-se pe umerii şi mîinile mele, forfotind în joaca lor ca-ntr-o roire, şi umplînd podul întreg de fîlfîit închis de aripi aspre.

— Măi proştilor... proştilor ! am strigat. Lăsaţi-mă acum, că vă aduc pe urmă o găleată de firimituri...

N-aveam însă nici o clipă de pierdut şi m-am aşezat să bat. Cît am potrivit matriţa, ei nu s-au oprit din roire ; toată semiobscuritatea podului foşnea ca o pădure trezită de vînt ascuns. Dar, cum am început să bat, au şi intrat ca într-un vîrtej, speriaţi de ţăcănitul maşinii şi au zburătăcit afară. S-au întors însă curînd, unul cîte unul, şi s-au ş^ezat ca nişte spectatori cuminţi pe bancă şi pe umerii mei, pe stinghiile de sub lucarnă, cu

mărgelușele ochilor încremenite la ghearele mașinii care se ridicau și plesneau grăbite matrița. Din clip? asta, liniștea din jur era păzită tocmai de ei... „Proștilor, le zîmbeam fericită... dac-ar ști Florin !”

Apoi am început să silabisesc fiecare cuvînt al manifestului, încercată din nou de încordare. Lumea aceea necunoscută mie, în care dispăruse și se mișca Florin, mi se dezvăluise singură. Ajunsesem însă la înțelesul ei nu atît prin lumina minții mele, cît prin bătăile inimii încinse de dragostea mea pentru el. Tot cu ajutorul inimii ar fi trebuit s-o fac și pe mama să înțeleagă, dar știam că s-ar fi îngrozit de cele ce mă puteau aștepta și m-am hotărît să nu-i dezvălui încă nimic... „Va veni însă curînd clipa izbăvirilor, mi-am spus, și va afla și ea !”

Am coborît astfel din pod ceva mai liniștită, cu manifestul și matrița ascunse în sîn și cu porumbeii buluc, pînă la ușa podului, după mine. Eram tulburată și gravă, căci o rază de lumină nouă bătea acum adînc și în inima mea. Eram oricum mai sigură pe pașii, pe simțurile și pe gîndurile mele, decît în clipa în care urcasem în pod. încordarea care mă chinuise la început se risipise, mă simțeam destul de stăpînă pe mine și nu-mi părea rău de

pasul pe care îl făcusem. Doar eu singură îl dorisem şi îl aşteptasem atît!

— Gata, Patricia... poftim 1 Dacă poţi, am rugat-o, cu gîndul că poate vestea asta va ajunge şi la Florin, spune prietenilor tăi că eu am bătut matriţa...

Patricia a înţeles şi mi-a promis tăcută, doar plecîn- du-şi capul. Apoi a distrus cele două hîrtiuţe şi a ascuns matriţa tot în căptuşeala pardesiului. La plecare m-a sărutat pe amîndoi obrajii, dar nu m-a lăsat s-o conduc. Intrasem de acum în lumea lor, a lui Florin, şi ştiam că trebuia să păstrez ca pe ochii din cap taina din pod. Eram pregătită, chiar, de-o nouă perioadă de însingurare, dar şi înfrigurată de grijă şi aşteptare, căci de acum încolo mă păşteau necunoscutul şi primejdia în fiecare zi. Dar poate şi fericirea ! Şi nu mă înşelasem...

vm

Cu iunie, – reîncepu Simona Trandafir, pe gîn- duri, fără să pară deloc obosită, ci numai frămîntată de gravitatea amintirilor, căci povestirea se apropia de sfîrşit –, am intrat în vara fierbinte şi înfrigurată, tîrzie a anului 1944. Frontul din Moldova stătea să se spargă, ţara ajunsese pe marginea prăpastiei, iar pregătirile insurecţiei în ultima lor fază, a celei de asalt... Lucrurile s-au precipitat astfel mai repede decît am crezut şi m-au prins în şuvoiul lor ascuns, definitiv şi pe mine. După constituirea comitetului militar din noaptea de 13-14 iunie, din iniţiativa partidului comunist, cu reprezentanţii Palatului, ai armatei şi ai partidelor istorice, şi adoptarea planului propus de comunişti pentru înfăptuirea insurecţiei din august, – lucruri pe care nu le ştiam atunci şi le-am aflat mult mai tîrziu, dar pe care vi le spun ca să puteţi înţelege mai bine momentele ce-au urmat –, m-am trezit iar cu Patricia, cu ciorna unui nou manifest. De fapt nu mai era un simplu manifest, ci o chemare înflăcărată la luptă a tuturor, împotriva dictaturii lui Antonescu, pentru ieşirea imediată a ţării din războiul

antisovietic... Am bătut matriţa tot în pod, în tovărăşia porumbeilor care priveau jocul ghearelor maşinii şi păzită de Patricia din pragul uşii întredeschise. Patricia a plecat grăbită, să multiplice manifestul, iar eu am rămas, mulţumită că făcusem iarăşi ceva important pentru Florin şi tovarăşii lui, se revăd materiile, căci eram în perioada examenelor de sfîrşit de an. În chiar ziua aceea, însă, m-am trezit spre seară din nou cu Patricia. Eu nici nu eram în cămăruţă, eram în pod şi mă jucam cu porumbeii, cărora le dusesem de mîncare un castron întreg, bucuroasă căci înţelesesem din manifest că nu mai era mult pînă în clipa izbăvirii, a întîlnirii mele cu Florin în plină lumină. Mama şi celelalte două învăţătoare erau la clase, pentru lecţiile de după prînz, aşa că rămăsesem iarăşi singură în toată mansarda. Din cauza zborului zvăpăiat al porumbeilor, după care alergam prin pod, ca în copilărie, n-am auzit decît într-un tîrziu bătăile grăbite din uşa cămăruţei deschise. M-am întors la gura podului şi m-am uitat, chircită, pe coridor. Aşa am văzut-o, de sus, pe Patricia, şi mai mică, îmbrăcată într-un şorţuleţ de elevă, cu părul în codiţe şi cu o servietă neagră în mînă. Am bănuit că se întîmplase ceva şi am coborît scara repede, cu simţurile încordate şi inima ticăind. Am împins-o în cămăruţă, dar ea s-a oprit în prag, cu urechea lipită de uşă şi ochii speriaţi la mine.

— Unde este maşina ? m-a întrebat.

I-am arătat-o, ascunsă sub patul meu de metal din colţul cămăruţei.

— împacheteaz-o repede, cu matriţele pe care le mai ai, căci trebuie s-o duc în altă parte, la adăpost.

Şi-n vreme ce eu înfăşuram maşina într-o hîrtie, mi-a povestit că, după ce trăseseră manifestele, în clipa cînd trebuia să plece cu ele, cineva îi schimbase *legătura* şi *locul* întîlnirii, pe

neașteptate. Pe firul legăturilor ei de pînă atunci, noaptea avusese loc o cădere și nimeni nu știa ce va urma. Tocmai de aceea, mașina trebuia ascunsă, iar manifestele date repede altcuiva, unei alte legături fixate în ultimul moment.

— E mare primejdie, mi-a șoptit Patricia... poliția nu trebuie să găsească nimic !

Terminasem însă de împachetat, dar ea încă întîrzia, nehotărîtă. Părea fără putere, copleșită de-o încurcătură din care, cu toată inteligența sa, se vedea că nu găsise încă nici o ieșire. A luat totuși servieta sub un braț, mașina sub celălalt, grele amîndouă, dar în prag s-a oprit.

— Ce e, Patricia ?

•— Nu știu cum să fac... trebuie să duc tot acum și manifestele, și mașina... au căzut toate pe capul meu și n-am de cine să mai dau într-un sfert de ceas...

— Duc eu manifestele, Patricia ! m-am oferit, fără să mă gîndesc prea mult.

Ea a scuturat capul, neînduplecată, surprinsă totuși de posibilitatea asta la care nu se gîndise. O clipă, fața i s-a luminat, dar iar a trecut în cumpănă, tematoare, posomorită.

— Mă duc, Patricia... am insistat și am apucat servieta.

Ea însă o ținea strîns, căci i-a mai trebuit o clipă pînă ce a acceptat, silită, hotărîrea mea. Dealtfel, nici n-avea încotro; lucrurile trebuiau rezolvate oricum, atunci. Și-n mai puțin de cîteva minute am îmbrăcat și eu vechiul meu sorțuleț de școală. Patricia mi-a legat părul în două codițe scurte, ridicate strengărește pe după urechi și mi-a dat servieta. în clipa cînd elevii liceului „Gheorghe Lazăr" ieșeau de la curs, eu trebuia să mă amestec cu ei și s-o zbughesc apoi în Cișmigiu, săltînd cu servieta în mînă pînă la rondul cu busturile de marmură ale scriitorilor. Aici, chiar pe treapta statuii lui Eminescu, mă va aștepta un tînăr, citind, cu o servietă la fel ca a mea la picioare. Trebuia să

mă aşez lîngă el, ca la o în- tîlnire de îndrăgostiţi, să-i spun primele două versuri din „Luceafărul” şi să aştept să-mi răspundă el, cu următoarele două... Patricia m-a sărutat şi m-a strîns îngrijorată, mult, la piept.

— *Felix,* îi zice...

A plecat ea mai întîi şi apoi eu, căci pînă la liceul Lazăr nu făceam decît cinci-şase minute. încă de pe scară am început să par fetiţa zvăpăiată care alerga nerăbdătoare la o întîlnire de dragoste în Cişmigiu. Eram hotărîtă şi lucidă, aşa că îmi controlam fiecare gînd şi fiece mişcare. Am trecut Podul Izvor mai mult sărind într-un picior, strecurîndu-mă prin mulţimea ce-l traversa la ceasul acela de seară. Am ajuns în poarta liceului, pe Schitu Măgureanu, tocmai cînd începuseră să iasă elevii din ultimii ani, în uniformele lor kaki şi cu şepcile pe-o ureche, ca nişte cădeţi. Am intrat cu un grup dintre ei în Cişmigiu şi apoi am zbughit-o, urmărită de privirile şi strigătele lor, pînă m-am pierdut înspre rond.

Aici, în cercul de marmură al statuilor albe era linişte şi căzuse, rară, umbra serii pretimpurii. îmi propusesem să fiu destul de tare, dar cînd am văzut silueta tînărului ghemuit pe carte, pe treapta albă a statuii lui Eminescu, a şi început să mi se zbată inima. Era prima mea întîl- nire conspirativă şi dacă tînărul nu era *Felix* acela ?! M-am aşezat alături cu răsuflarea sugrumată şi privirile năpădite ca de-o ceaţă. în înserare, abia îi desluşeam făptura cu gulerul cămăşii albe scos peste gulerul hainei şi faţa pierdută în umbră. Am tras aer în piept şi am şoptit versurile dintr-o singură răsuflare :

— *A fost odată ca-n poveşti, a fost ca niciodată...*

El nici n-a tresărit, a rămas mai departe cu ochii pe carte şi abia după încă o clipă a murmurat, răspicat şi calm :

— *...din rude mari împărăteşti, o prea frumoasă fată !*

„Doamne” ! mi-a zvîcnit inima şi mi s-a umplut toată de sînge. În clipa aceea am amuţit. Nu, nu mă înşelasem ; era Florin. Tot aşa a tresărit şi el, trezit din aşteptare ca dintr-un vis, căci descoperise dintr-o dată, în amintire, glasul meu sugrumat de teamă.

— Simona !... a îngăimat, înecat de fericire.

Eu nici glas nu mai aveam ; uitasem şi de mine, şi de servieta, de tot. Lumina ochilor lui ardea, fluidă, ca în clipele de început ale dragostei noastre. Eu am intrat apoi într-o înfrigurare care mă încălzea. M-am trezit în braţele lui. Întîlnirea noastră de dragoste nu mai trebuia simulată, o trăiam cu adevărat şi încă nebuni, nebuni de fericire. A fost primul care s-a trezit.

— Simona... ce cauţi aici ?

— Ţi-am adus manifestele... i-am şoptit şi i-am arătat servieta.

— Tu ?!

— Da, am întărit cu mîndrie... şi tot eu le-am bătut matriţele la maşină...

— Simona...

Eu m-am lăsat din nou, mută şi fericită, în braţele lui. Cum puteam, şi cînd, să-i povestesc cum ajunsesem

să ne întîlnim, cit de greu şi de lung fusese acest drum pentru mine ? Mi-am lipit iarăşi gura de buzele lui.

— Nu avem decît trei minute, Simona, m-a scuturat el... Lasă-mă să te mai privesc o dată !

Şi iar am căzut în braţele lui. Oricine ne-ar fi văzut n-ar fi putut crede că aveam manifestele în servieta de la picioarele noastre ! Inima mea însă şi începuse să presimtă despărţirea.

— Cînd ne mai vedem ? l-am întrebat aproape speriată.

— Nu ştiu, a ridicat el umerii... Asta n-a fost decît o întîmplare !

— Acum însă nu ne mai poate nimeni opri, am insistat.

— Simona, nu mai e mult... vom fi curînd împreună pentru totdeauna !

— Nu vreau să mai ştiu de nimic, nu pot să mai aştept! am scîncit. Vino acasă la noi ! Uite, după-prînz toată mansarda e pustie şi ne urcăm la porumbei, în pod...

— Nu ştiu... nu cred c-am să pot, dar am să încerc...

Am început iar să tremur, trăind de pe acum această viitoare clipă, dar timpul întîlnirii noastre trecuse şi el m-a sărutat de despărţire. Ne-am ridicat, apucînd fiecare cealaltă servietă. Şi iar ne-a încercat fericirea, şi am luat-o pe alee prinşi de mînă, săltînd ca într-o joacă. Ne întîlniserăm, în sfîrşit, şi eram oricum sortiţi unul altuia, pentru totdeauna. Dealtfel, nici nu se putea să nu ne întîlnim. Dragostea noastră curată şi mistuitoare ne adusese pe firul aceluiaşi destin. Şi lucrul acesta avea să se împlinească pe deplin doar peste cîteva zile...

Simona Trandafir îşi lăsă pentru un timp fruntea în palmă, împovărată parcă de cele ce urma să povestească încă, cu părul înspicat pe lîngă urechi acoperindu-i faţa. Liviu Burada îi respectă această clipă de răgaz, stăpî- nindu-şi nerăbdarea şi sugînd în neştire muştucul ţigaretului de chihlimbar.

— Să ştiţi, că-n ceea ce mă priveşte, – îl avertiză Simona Trandafir, ridicîndu-şi privirile, de data asta liniştite şi adînci, ca o apă aşezată de mult –, nu-mi pare rău, nu mi-a părut rău niciodată de ceea ce a urmat imediat... După încă o zi, spre seară, m-am trezit într-adevăr cu Florin acasă. Păzise strada toată după- amiaza, din coşmelia cizmarului care v-am spus că-i pusese nişte tocuri „Palma” la pantofi. Şcoala era pustie, căci cursurile se terminaseră şi învăţătorii plecaseră mai toţi în dispersare de frica bombardamentelor. Mama era plecată undeva la armată, să-ntrebe iar de tata, şi doar eu singură în toată mansarda. Uşa de jos, de la scara de serviciu nu o încuiam decît seara, aşa că m-am trezit deodată cu nişte bătăi discrete în uşa cămăruţei. Nu ştiu cum, dar am simţit că este el şi i-am sărit ca o nebună în prag. Florin însă m-a oprit cu mîna în piept, de-am ascultat împreună minute în şir liniştea scării, iar apoi ne-am uitat şi pe fereastră, de-am văzut strada aproape pustie de la un capăt la altul. Şi-abia după asta şi-a desfăcut braţele şi m-am prăbuşit la pieptul lui, încinsă de nerăbdare. Cînd m-a lăsat din braţe, aveam picioarele moi şi pluteam ca ameţită ; casa întreagă parcă se în- vîrtea cu mine. El s-a dus din nou la uşă şi a lăsat-o întredeschisă, s-auzim orice mişcare încă de jos, de pe scară. Numai aşa ne puteam petrece cele cîteva minute pe care le furam acelui timp atît de grăbit şi de ascuns ; am luat pledul de pe pat şi l-am apucat înfrigurat de mînă.

— Hai în pod !

Şi numai ce-am intrat pe gura podului, după el, c-au şi zburătăcit porumbeii, în fîlfîitul lor aspru, şi fantomatic, învălmăşit în semiobscuritate. Eu am aruncat pătura pe podea şi m-am ridicat în mijlocul lor cu mîinile întinse, aproape desperată... „Liniştiţi-vă, odată, proştilor !” Şi unii s-au şi aşezat pe umerii şi braţele mele şi aşa m-am întors către Florin şi am îngenuncheat amîndoi pe pătură, într-o nouă îmbrăţişare, mută

şi mistuitoare, sub privirile porumbeilor care se tot aşezau în jurul nostru, pe căpriori, surprinşi. Eram chiar sub lumina lucarnei, şi-n toată semiobscuritatea din pod – îndesită de înserarea de afară – doar noi ne mai vedeam, şi ei, porumbeii, erau desigur cu ochii doar la noi. Şi încă se vedea, cînd Florin a scos din buzunar o hîrtiuţă, pe care a desfăcut-o sub privirile mele, încinse de dragoste şi în care au licărit, ca două lacrimi de miere, curate, două verighete. A luat-o pe a mea, cu ochii lui de copil aprinşi de fericire, şi mi-a vîrît-o în deget, după care mi-a copleşit mîinile cu un potop de sărutări... Aceasta este... a şoptit Simona Trandafir şi a lăsat în palma lui Liviu Burada lacrima de lumină încă vie a verighetei.

Maiorul şi-a apropiat verigheta de ochi şi a tot sucit-o, cu răsuflarea stinsă, pînă cînd a desluşit inscripţia din interiorul ei : *Florin – 20 iunie 1944.*

— Apoi am luat eu cealaltă verighetă şi i-am potrivit-o în deget... Un timp am auzit încă gungurităt porumbeilor din întuneric, pe urmă totul s-a topit într-o plutire de vis... De-atunci o am pe Tina, pe care am născut-o în martie 1945... E tot ce mi-a rămas de la el, pentru că după asta nu ne-am mai văzut decît o singură dată, în fugă, în chiar ziua cînd a dispărut...

Verigheta a rămas apoi pe masă, între ei, ca singura şi cea mai concretă mărturie a ceea ce se întîmplase între Simona Trandafir şi Florin Mănoiu, cu atîţia ani în urmă. Liviu Burada aştepta, abia acum interesat cu adevărat, ca Simona Trandafir să reînceapă povestea. I se părea ciudat că tocmai acum, către sfîrşit, Simona nu se mai grăbea şi aşa îşi dădu seama că, de fapt, ea retrăise aproape numai pentru sine povestea primei sale dragoste, în care încă

credea şi pe care n-ar fi dorit-o sfîrşită aşa de curînd. Anii revoluţiei, furtunoşi, trecuseră desigur violent peste ea, dar n-o putuseră clinti din visul acela, nu-i putuseră stinge credinţa asta în care ea împietrise poate pentru totdeauna. Burada nu putea decît să aştepte ca ea singură să reînceapă :

— După asta a rămas stabilit, ca eu să fiu ultima za a lanţului ascuns al mişcărilor subterane care veneau spre el. Manifestele erau acum bătute la maşină şi multiplicate de altcineva. Eu n-o ştiam decît pe Patricia, care mi le aducea în aceeaşi servietă neagră, servietă pe care o duceam săltînd de fericire lui Florin, tot în umbra statuii lui Eminescu din rotonda de marmură din Cişmi- giu. Ce făcea el mai departe cu manifestele n-am putut să ştiu. Abia după dispariţia lui am aflat, de la nenea Fane, legătura imediată a lui Florin în sus, că le preda

altcuiva, în tramvaiul 12, care mergea spre gară... N-am apucat însă decît o singură dată să fac mişcarea asta, în acea fatală zi de 5 iulie 1944, după care nu l-am mai revăzut...

Cînd ne-am reîntîlnit, nu mai era vorba de nici un joc ; ne-am îmbrăţişat ca doi desperaţi, care furau timpului – atît de grăbit şi de înfrigurat din vara aceea – o picătură cît mai mică şi pentru dragostea lor. După ce am schimbat servietele, el mi-a sărutat degetul în care purtam verigheta cu numele lui, iar eu mi-am culcat obrazul în palma lui în care îi licărea pe deget inelul cu numele meu... „Nu mai este decît o lună poate şi-o să ieşim la lumină", m-a asigurat el. Dar tot am hotărît să ne vedem din nou peste cîteva zile, acasă la noi, în pod.

Era spre seară, cînd ne-am despărţit... eu am rămas pe treptele de marmură, mută şi ameţită de fericire, cu servieta de schimb la picioare, iar el a dispărut pe sub copaci înspre Schitu Măgureanu, de unde trebuia să ia tramvaiul... Pe urmă nici eu n-am mai stat, c-au început sirenele să urle prealarma şi am fugit acasă. Poate c-ar fi fost mai bine să ne prindă pe amîndoi în Cişmigiu, unde erau destule adăposturi, c-ar fi scăpat şi el... Asta a fost tot, adică faptele la care eu am participat pînă în această teribilă clipă !

A doua zi, joi 6 iulie, am petrecut-o fără de nici o grijă, fericită, jucîndu-mă cu porumbeii din pod care doar ei singuri ştiau de noua şi marea taină a dragostei noastre. A treia zi eram pregătită să-l aştept, dar n-a venit el, a venit nenea Fane, care mi-a spus din prima clipă că nu pot să-l cunosc decît sub numele de *Haiduc,* şi m-a întrebat unde putem să stăm de vorbă un sfert de oră, în siguranţă şi doar între patru ochi... L-am dus şi pe el tot în pod... Era în plină zi, porumbeii erau mai mult pe afară, de căldură, şi lucarna dădea destulă lumină, aşa că am tras banca cea veche sub ea şi ne-am aşezat alături... Simţisem, de cum îl văzusem, că se petrecuse ceva şi aşteptam cu inima aproape îngheţată cuvîntul lui. Desigur, primul meu gînd a fost la Florin...

— Nu ştiu cît îl cunoşti dumneata pe nenea Fane ! l-a fulgerat Simona Trandafir pe Burada cu

privirea. Eu însă l-am cunoscut dintr-o dată, tot, în clipa aceea

din pod... Pe cit era de puternic, că putea da cu omul de pămint, tot pe atît era de calm şi liniştit... M-a întrebat cum ne cunoscuserăm, de cînd şi cum ne vedeam, cînd ne întîlniserăm ultima dată şi apoi, direct, dacă ne iubeam şi pînă unde ajunseserăm în dragostea noastră... Cînd i-am arătat verigheta, s-a sculat de pe bancă, a întins mîinile şi a ridicat geamul lucarnei, de-a venit aer proaspăt, mult, după care el a oftat înăbuşit.

— După ce dădea manifestele trebuia să se întîl- nească cu mine, mi-a destăinuit nenea Fane după o clipă, să-mi aducă un material foarte important... dar n-a mai venit !... Ştii ceva ?

— Nimic... Poate din cauza bombardamentului ! am sărit eu.

— S-ar putea, a mormăit el, sorbind însetat aerul care venea de afară... Dar ziarele de azi le-ai văzut ? m-a privit bănuitor, de sus.

— Nu, am bîlbîit, înfiorată de-o presimţire rea...' Mama le mai vede cîteodată, ca să mai afle cîte ceva despre război... Eu nici măcar atît !

— Ia uită-te aici ! s-a sucit spre mine şi mi-a întins un ziar împăturit, scos din buzunar.

Simona Trandafir s-a ridicat, a deschis uşa dulapului bibliotecii şi s-a întors cu un album pe care l-a ţinut apoi sub pumn, pe masă.

— Ziarul, reluă Simona Trandafir, era îndoit la „Mica publicitate", unde – alături de vînzări şi cumpărări, de numele ultimilor morţi – era şi-o ultimă coloană în care refugiaţii de dincolo de linia frontului, din Basarabia, Bucovina şi Moldova de nord, se căutau între ei şi în care mamele sau tinerele soţii, neîncrezătoare în hîrtiile primite de la unităţile de pe front, întrebau pe prietenii şi camarazii celor daţi dispăruţi de soarta alor lor. în capătul acestei coloane era o fotografie de-a lui Florin, iar dedesubt două rînduri Cine îl cunoaşte este rugat
să vie la Institutul medico-legal, pentru identificarea cadavrului". Adică, la morgă...

Poftim, asta e fotografia ! a deschis Simona Trandafir albumul, lîngă inelul de pe masă, la o filă pe care era lipită bucata de ziar tăiată cu grijă...

Deşi Liviu Burada cunoştea fotografia, pentru că avea şi în dosarul pe care i-l dăduse Ştefan Varduca aceeaşi bucată de ziar, trase albumul pînă lîngă piept şi rămase cu privirile la ea. Florin Mănoiu, tînăr, mai tînăr chiar decît în anul dispariţiei, avea gulerul cămăşii alb, întors peste gulerul hainei, iar faţa şi capul întreg ca o lumină vie, concentrată în focarele celor doi ochi, care, chiar pe hîrtia ceea de ziar şi după atîta vreme, încă străluceau...

— Eu am rămas fără de răsuflare şi fără cuvînt, neîncrezătoare, cu ochii îngheţaţi la nenea Fane, pînă ce-am dat într-un ţipăt care a ridicat în zbor speriat porumbeii care mai erau în pod...

— Stai, nu te pripi, mi-a apucat nenea Fane umărul... Poate să fie şi-o capcană, întinsă de poliţie !... Apoi s-a aşezat iar alături, pe bancă, şi m-a întrebat : Ai mai văzut fotografia asta ?

— Da, cînd i-am făcut copii de pe acte... era pe diploma de bacalaureat...

Eu nu mă mai îndoiam de nimic ; nenea Fane însă se zbătea pe ascuns, în gîndurile lui, ca închis într-un ţarc.

— Dacă l-au prins într-adevăr, a mormăit într-un timp, înseamnă că n-au scos nimic de la el şi caută să pună mîna şi pe alţii, mai slabi de înger... Dacă nu l-au prins, copoii ştiu că era vorba de ceva foarte important şi vor să-i descopere urma...

— Dar dacă e adevărat ? am sărit eu cu inima ghem şi ochii în lacrimi. L-o fi prins vreo bombă şi cum nu avea nici un act la el...

— Atunci de ce n-au dat fotografia cadavrului şi au dat-o pe asta ?

Ce era să răspund ? Mie îmi era mintea ca vînturată, nu mi se lega nici un gînd.

— Sigur este c-a dispărut, a revenit nenea Fane, iar îngrijorat, că n-a venit la întîlnirea de

control nici ieri şi nici azi... şi tocmai cînd ne zbăteam să-i dăm de urmă, a apărut anunţul... Ce-ai de gînd să faci ? m-a întrebat apoi, dintr-o dată...

— Să mă duc să văd !

— E prea primejdios...

— De ce ? Sînt logodnica lui... N-o să las să-l îngroape ca pe-un cîine ! am izbucnit în plîns. Poate a căzut într-adevăr sub bombardament şi nu-l cunoaşte nimeni...

— Crezi că numai pe el ? Trebuie să fie acolo zeci de morţi necunoscuţi, adunaţi de pompieri de pe stradă şi de sub dărîmături... De ce s-au oprit numai la el ?

— Dar trebuie să ştim dacă mortul este sau nu este Florin...

— Asta neapărat! a recunoscut nenea Fane.

Pînă la urmă şi-a dat seama şi el că nimeni de pe pămînt nu mă putea opri să văd, să mă încredinţez dacă mortul este cu adevărat Florin. Ne-am înţeles, ca chiar în după-amiaza aceea, spre seară, să mă duc la morgă. Cineva, asta numai nenea Fane ştia, avea să-mi pîndească de pe celălalt chei al Dîmboviţei şi intrarea şi ieşirea de la morgă. Dacă ieşeam singură, urma ca peste o zi sau două să mă văd cu nenea Fane, în Cişmigiu. Dacă ieşeam între poliţişti şi cadavrul nu era al lui Florin, trebuia să mă împotrivesc şi să ţip, să mă bat în stradă cu ei...

Ce să vă mai spun, cum am ajuns şi cum am intrat la morgă ? Am trecut prin valuri de căldură şi frig. De cum am început să cobor însă scara spre camerele reci şi întunecoase de la subsol, mi-am regăsit dintr-o dată toată puterea. Nu mă mai temeam de poliţişti, ci de faptul ca mortul să nu fie într-adevăr Florin. Căci, dacă nu era el, puteam să îndur orice, eram convinsă că dragostea pentru el îmi va da putere. Iar dacă era el, ce rost mai avea să mai trăiesc ?

Am ieşit între poliţişti, ţipînd şi zbătîndu-mă să scap, fericită pe ascuns că mortul nu era

Florin. îmi făcusem fel de fel de planuri ; dacă fata i-ar fi fost zdrobită l-aş fi putut recunoaşte după inel, sau după ceasul de buzunar cu două capace, iar dacă astea i-ar fi fost furate, oricum după tocurile „Palma" ale pantofilor. Dar, nici vorbă de toate astea ; cadavrul era al unui bătrîn, cu părul alb şi cu mustaţă, cu pieptul costeliv, şi eram gata să dau un chiot de bucurie, de cum l-am văzut sub cearşaful ridicat de un colţ de cineva în halat. Cel care mă condusese însă nici n-a aşteptat să spun că nu este Florin că m-a şi prins de cot. Apoi a mai apărut unul, care mi-a prins
şi cealaltă mină, mîrîindCam tîrziu, păpuşico... dar
oricum eşti binevenită !"

Au urmat apoi interogatoriile, zile şi nopţi în şir, şi bătăile din beciul poliţiei, tot mai sălbatice, că n-au putut scoate nimic de la mine...

Ajunsesem ca o scîndură, dar nu m-au putut îngenunchea. Doamne, ce putere îţi dă dragostea, căci la mine era vorba nu doar de o idee, ci de mai mult ! Cînd au înţeles şi ei că eram hotărîtă mai bine să mor decît să scot un cuvînt, m-au transferat în beciurile Siguranţei. Aici, m-au luat la început cu binişorul, jurîndu-se că era spre binele lui şi al meu, – *al nostru !* repeta acolo cineva, fără să ştiu ce înţelegea el prin al nostru –, să le spun cît mai repede tot ce ştiam. Mai mult, că numai spunîn- du-le îl mai puteam salva pe Florin, în ultimul moment, întrebările despre el se învîrteau mai mult în jurul doamnei Fabian şi a casei sale, dar lucrul acesta, al legăturii lui Florin cu fosta mea patroană chiar că nu-l cunoşteam. Pe la mijlocul lui august, i-am adus şi pe cei de la Siguranţă la exasperare şi m-au ameninţat atunci cu schingiuirea. Ştiam acum că voi avea un copil şi le-am spus asta, chiar şi faptul că-l aveam de la Florin... I-am pus în încurcătură, dar tot nu m-au scutit. Nu m-au mai bătut, dar m-au chinuit, scufundîndu-mă într-un butoi cu

apă, pînă ce-mi pierdeam răsuflarea şi dădeam semne de înec... trei zile la rînd m-au scos leşinată din butoi, cu dinţii încleştaţi să nu scot nici un cuvînt, şi m-au în- vîrtit şi cîte-un ceas, ţinîndu-mă de picioare, s-arunc apa afară pe pereţi... După asta m-au lăsat în pace, dar eu n-am mai ştiut de mine pînă în dimineaţa zilei de 24 august, cînd m-am trezit cu nenea Fane în pragul celulei... Mi-a spus de insurecţie şi că ţara e liberă cu adevărat, că scăpasem de Antonescu şi începuserăm lupta cu nemţii. Eu însă voiam să ştiu întîi de toate de Florin, şi de ce n-a venit el să mă scoată de-acolo...

— De unde să vină ? m-a lămurit nenea Fane, întristat. De atunci nu mai ştim nimic de el, parcă l-a înghiţit pământul...

Nenea Fane a căutat apoi să-i dea mereu de urmaşi după Eliberare şi mai încoace, de cînd a intrat în securitate, dar nici el n-a aflat mai mult... Drumul lui Florin rămîne ca suspendat în momentul bombardamentului, între clipa în care s-a despărţit de mine în Cişmigiu şi a luat tramvaiul spre Gara de Nord şi clipa în care trebuia să se întîlnească cu nenea Fane, să-i dea acel important material legat de pregătirea insurecţiei. Dar la nenea Fane n-a mai ajuns... Asta e tot, sfîrşi Simona Trandafir, liniştită, dar cu faţa încă bătută de lumina nădejdii în care trăia de peste cincisprezece ani... Acum, poate dumneavoastră ştiţi mai mult ?

— Nu încă... sau, mai precis, prea puţin ! mărturisi Liviu Burada, zguduit nu doar de povestea ei, dar şi de trăirea încă fierbinte a unei asemenea dragoste... în orice caz, am mai făcut un pas ! Poate destul de important, – reveni, vîrînd ţigaretul de chihlimbar în buzunarul vestei şi gîndindu-se la tot ce aflase în plus de la Elena Comşa, – dar nu văd pasul următor... Veţi fi desigur prima care veţi afla ! îşi asigură el distinsa gazdă şi se ridică...

♦ *

Era spre dimineaţă şi noaptea de mai, senină şi rece, întrase în destrămare, iar cerul în limpezire azurie, ca ochii Elenei Comşa, de la o margine la alta. N-avea rost să se mai ducă doar pentru un ceas acasă şi Liviu Burada se îndreptă direct spre sediu. în birou se întinse pe canapea cu servieta sub cap şi începu, în gînd, desfăşurarea înceată a povestirii Simonei Trandafir, ca pe o bandă de film pe care o derulezi la manivelă, după cum vrei de repede şi oprindu-te cît vrei la fiecare scenă... Era clar că – faţă de ceea ce ştiuse şi tot adunase Ştefan Varduca în dosarul cazului „Cronos", încrezător că timpul va aduce oricum dezlegarea misterului dispariţiei lui Florin Mănoiu – el ştia acum mai mult. Ştia aproape tot. Elena Comşa îl adusese pînă în pragul dispariţiei lui Florin, dar tocmai acest misterios moment, închis ca o nucă de întuneric, rămăsese încă nedezlegat. Evenimentele se petrecuseră în casa Ortansei Fabian şi se întindeau din clipa în care Elena Comşa fusese dusă de Florin la adăpostul casei vecine, pînă cînd tot ea fusese trezită, singură, după bombardament. în acest răstimp, Florin ar fi putut fugi, dar atunci nu lăsa din mînă servieta ; ar fi putut fi prins de bombardament şi spulberat, dar atunci ar fi dispărut şi servieta ; ar fi putut fi urmărit şi prins de poliţie sau de Siguranţă, dar acestea luau neapărat şi servieta cu manifeste şi, mai ales, nu se mai zbăteau atît, toată vara, să afle ceva despre el. Nu rămînea decît că-l luase *Ges- tapo-ul* sau că Walter Jung, cel care intrase în casa Ortan- sei Fabian cu parola *Spuk* şi care fusese surprins de Florin, primind acelaşi important material despre mersul tratativelor ascunse de armistiţiu, duse prin direcţia cifru a Ministerului de externe, să-l fi exterminat. în cazul acesta, dintre cele trei persoane prezente atunci numai Elena Comşa mai trăia. Şi dacă ea ştia totuşi mai mult, decît îi spusese lui ? Reţinu acest fapt ca pe cel mai important lucru ce-l putea

ajuta în pasul următor, precum şi necesitatea de a cunoaşte pas cu pas casa Ortânsei Fabian şi a reconstitui în minte, pe loc, momentul dispariţiei lui Florin...

Dar, se întrebă apoi, cît de amestecate fuseseră poliţia şi Siguranţa românească ? De ce le-a interesat şi pe ele într-atît acest caz, despre care spuneau mereu Simonei Trandafir că este spre binele *nostru* să cunoaştem tot, cît mai urgent ?! Desigur, pentru importanţa documentului pe care Florin îl luase de la Ortansa Fabian pentru comunişti ! Dar numai pentru atît ? Dacă serviciul de siguranţă nu ştia prea multe despre Florin Mănoiu şi, mai ales, cum şi unde dispăruse, ştia totuşi de dispariţia lui, pentru că altfel n-ar mai fi dat anunţul din ziar. Anunţul şi cercetările Siguranţei trădau de asemenea interesul deosebit al acesteia. De ce ? Pentru documentele sustrase de la Ministerul de externe ? Păi, Siguranţa le-ar fi putut avea în cdpie, oricînd 1 Deci nu pentru ele ! Atunci, pentru ce ? Trebuia să vadă toate rapoartele agenţilor Siguranţei române din ziua de 5 iulie 1944, şi poate şi din zilele următoare ! Se ridică la telefon, formă numărul ofiţerului de serviciu şi îl rugă să i-l trimită pe nea Costică de la Arhivă, de cum va deschide poarta.

— E-aicea, tovarăşe maior... spre ziuă nu mai are somn şi vine să termine, să pună arhiva la punct... că anul ăsta, ştiţi, iese la pensie...

Arhivarul apăru peste cîteva clipe, bucuros ca de obicei cînd vedea că nimeni nu se putea lipsi de ajutorul lui, oprindu-se, bondoc şi chel, cu coroniţa de păr alb în jurul capului noduros, drept în faţa lui Burada.

— Nea Costică, îl rugă maiorul, întinzîndu-i o hîrtie, să nu spui că nu se poate acum... te rog mult... poate că există totuşi un raport al vreunui agent din 5 iulie 1944, sau zilele următoare despre sau în legătură cu adresa asta... sau numele ăsta...

Arhivarul dădu din cap neîncrezător, se

scărpină în creştetul chel şi plecă cu ochii pe hîrtie şi paşii tîrşiiţi.

Liviu Burada se întinse iar pe canapea şi reluă derularea întîmplărilor de atunci, tot mai bine legate în mintea sa. De data asta, se opri la Ortansa Fabian. Dacă n-ar fi dispărut în 1951, în cazul „Operaţiunii Ochean" pe care Liviu Burada o cunoştea pînă la un punct, întocmai cum cunoscuse Ştefan Varduca „Cazul Cronos", ar fi putut afla poate de la ea, dintr-o dată, tot. Acum ştia că fusese legată în aceeaşi măsură şi de nemţi şi de comunişti. Cunoşteau oare acest lucru, atunci, şi nenea Fane şi tovarăşii lui ? Nu, pentru că astfel Florin Mănoiu nu s-ar mai fi aventurat să-i ceară socoteală ! Ce ştiuse însă ea despre dispariţia lui Florin Mănoiu ? Nimic, după cum rezulta din declaraţia ei de la dosar, luată de Ştefan Varduca, încă din 1949. Florin Mănoiu venise exact la ora fixată, luase copia documentului cifrat şi plecase în timpul alarmei aeriene, motivînd că trebuie să prindă neapărat trenul de Ploieşti. Or, declaraţia ei de atunci se dovedea acum mincinoasă. Ce voise să acopere cu ea ? Colaborarea ei cu nemţii, sau însăşi existenţa vechii lor rezidenţe în ţară ? Numai că Florin nu mai ajunsese la trenul în care trebuia să se întîlnească cu Ştefan Varduca ! Acum însă ştia, după declaraţia Elenei Comşa, că nici n-ar fi putut să ajungă, din moment ce Walter Jung o pusese să-i dea în scris că manifestele fuseseră ale lui ! Şi astfel, toate firele, pe care le putuse desfăşura din ghemul acela de întuneric gros al momentului dispariţiei lui Florin, se opriseră deocamdată la Walter Jung, care era de la *Gestapo,* cum însăşi Ortansa Fabian nu se ferise să-i spună lui Florin. Ce interes ar fi avut acesta să-l suprime pe Florin Mănoiu ? Că era comunist ? Nu, ¡1 putea aresta şi preda Siguranţei româneşti sau chiar lua la *Gestapo !* Că pusese şi el mina pe documentele cifrului de la Externe ? Cu atît mai mult i-ar fi trebuit viu, ca să vadă pînă unde erau legate aceste tratative ascunse de comunişti ! Atunci ? Pentru un singur lucru : Florin aflase că atît Ortansa Fabian cît şi cel care-i dădea ei

documentele de la Ministerul de externe lucrau totodată şi pentru nemţi ! Or, în acest caz, *Gestapo-ul* s-ar fi deconspirat ca neloial în faţa Siguranţei româneşti ! Dar, cum ajunsese Ortansa Fabian să capete încrederea comuniştilor ? Răspunsul nu-l putea da decît, poate, Ştefan Varduca.

Sosise ora de începere a serviciului şi Liviu Burada se ridică, viri ţigaretul de chihlimbar – pe care îl tot rosese cu dinţii pe canapea – în buzunarul vestei şi se aşeză la birou, de parcă chiar atunci ar fi venit de acasă. Primul telefon îl dădu Ilenei Dragomir la spital, anunţînd-o de-o nouă vizită pe care trebuia s-o facă Elenei Comşa, iar următorul lui Ştefan Varduca, cerîndu-i o întrevedere de-o jumătate de ceas, către prînz.

Cînd dădu să plece spre spital, se pomeni însă cu arhivarul, năvălind aproape fericit în birou :

— Aţi avut noroc, tovarăşe maior... nu unul, ci două rapoarte am găsit !

Liviu Burada semnă grăbit hîrtia de primire a celor două file, îngălbenite şi cu peceţile timpului încă destul de clare pe ele, dar arhivarul nu se mişcă pînă ce nu-i citi pe faţă, satisfăcut, surpriza. Primul raport al agentului „27", care pîndise din ordin casa Ortansei Fabian, semnala impacientat că la ora 19,30 intrase acolo un tînăr, care după fotografie fusese în mod sigur tînărul comunist ilegalist Florin Mănoiu, cu numele conspirativ *Felix,* dar care nu mai ieşise nici în timpul şi nici după bombardament... „Vă asigur, încheia raportul, că am rămas la adăpostul casei de vis-a-vis tot timpul bombardamentului, riscîndu-mi viaţa sub ploaia de bombe, şi că nu mi-ar fi putut scăpa, să nu-l văd ieşind ! De aceea, misiunea de a-l urmări mai departe nu mi-am mai putut-o îndeplini”... Al doilea raport, semnat de agentul „54”, era mai scurt, mai sigur şi mai clar. El avusese misiunea să-l urmărească pe Walter Jung de la Gestapo. Acesta intrase

în casa Ortansei Fabian la ora 19,45, după ce se sunase încetarea prealarmei... „După bombardament, încheia raportul, Walter Jung s-a întors direct la sediul Ges- tapo-ului de pe Aleea Alexandru. A intrat acolo la ora 21,15, oră la care m-am retras în mod sigur neobservat."

— Va să zică, așa ! spuse pentru sine, tare și mulțumit, Liviu Burada. Și voi erați tot în punctul în care Bîntem noi acum. Adică, nu ! Noi avem în plus depoziția Elenei Comșa, a Simonei Trandafir, și chiar a „Bătrî- nului".

Nuca aceea de întuneric gros se micșorase, dar rămăsese încă de nepătruns. Un lucru era totuși sigur acum : taina era ascunsă în casa Ortansei Fabian. Dacă fosta patroană a biroului de copiat acte ar mai fi trăit, totul ar fi fost poate destul de simplu. Se impunea, deci, să vadă și să cerceteze casa, pas cu pas, să încerce acolo pe loc o dezlegare a firelor care rămăseseră atîta timp încîlcite. La nevoie, o va lua și pe Elena Comșa și o va pune să reconstituie momentul pe de-a-ntregul. Apucă receptorul și—l căută pe căpitanul Petre Barna de la miliție :

— Petrică, am nevoie de ajutorul tău... Dacă n-ar fi atît de important și de urgent, îl măgulî el pe căpitan, n-aș apela la dumneata 1... Notează-ți, te rog, adresa următoare... Da, o străduță din Calea Griviței, aproape de Ateliere, în dreapta... e vorba de a doua casă, pe stînga... la numărul trei !... Vin și te iau și mergem împreună, să vedem cartea de imobil, din 1940 încoace, și desigur, casa...

IX

Liviu Burada nu mai apucă să plece la spital, să stea de vorbă mai întîi cu Elena Comşa. Fu întors de la poartă de Ştefan Varduca, lucru neobişnuit pentru felul de lucru al colonelului. „Oare, ce-l grăbeşte într-atît pe «Bătrîn» ? se întrebă, urcînd scara pe gînduri. Desigur, nerăbdarea de a şti la ce concluzie am ajuns după ce am ascultat şi povestirea Simonei Trandafir !" Era normal, dacă socoteai anii care se tot adunaseră, de cînd Ştefan Varduca voia să dezlege odată misterul morţii tînărului său tovarăş din ilegalitate. Dar, pe „Bătrîn" nu-l găsi nerăbdător şi neliniştit, ci supărat, iritat de ceva care îl scoase, cel puţin pentru clipa asta, din fire. Uitase că drumul pe care se angajaseră putea fi încă lung, sau, dimpotrivă, tocmai pentru că ţinea la aspectul de fond şi de perspectivă al acţiunii, nu accepta nici o grabă nejustificată ? Traiectoria celor întîmplate, definită de cele trei puncte de impact ale aceloraşi interese străine, era acum destul de clară. Mai puţin clare – e-adevărat! – rămîneau punctele de impact, dar nu se putea ca, pe măsură ce-şi urmau orbita şi ieşeau pe rînd din eclipsă, să nu ajungă şi aceste încă ascunse astre în lumină... „Doar este teoria lui, de ce se mai supără ? Numai dacă cineva a încercat să perturbe tocmai mersul eveni-

mentelor, de pe traiectoria prestabilită de el, asemenea unui demiurg al acestui mic univers ? !... Asta trebuie să fie !" îşi spuse Burada, convins, şi i se înfăţişă ceva mai liniştit.

într-adevăr, asta era !

— închipuie-ţi, începu Ştefan Varduca, fără să fi ieşit din severa-i stăpînire de sine, dar cu faţa crispată şi întunecată... că tocmai Ion Lupşa ne-ar putea strica socotelile ! Poftim, raportul lui de azi-dimineaţă ! flutură hîrtia pe care o avea în mînă... E gata să se „încurce" cu El vira, domnule, sub ochii englezului ! Aseară a dansat cu ea tocmai la dracu-n praznic, la „Hanul Ancuţei" din fundul Moldovei, şi a băut cu englezul pînă au dat cu oalele de pămînt... Ascultă, numai ! Şi colonelul citi din raport... „-«Bat Albionul cu ea !>► s-a tot lăudat Bob, socotind deci căsătoria lor ca încheiată. Elvira Marian însă mi-a spus că i-a făcut plăcere să petrecem seara împreună, deşi am aliura unui ofiţer în haine civile... «E vorba să plec curînd din ţară, mi-a mărturisit, şi cît mai stau vreau să petrec ! Uite, îţi spun drumul nostru, caută să mai vii !►►... «Sînt inginer silvic, i-am spus, şi plec în munţi. N-o să mai pot !»... Ordonaţi, vă rog, ce să fac !"

— Poate e mai bine, tovarăşe colonel ! Poate-o hotărăşte să se rupă de Bob, să nu mai plece din ţară !... Doar e fiica Doinei Marian !

— Ete, na ! făcu „Bătrînul", supărat. Asta ne trebuie acum ? Nici n-a aflat măcar ce vrea Robert Field cu adevărat şi el îi sare cocoşeşte înainte!... Schimbă-l, te rog !

— Tovarăşe colonel... faceţi-mi, vă rog, pînă la capăt favoarea de a răspunde direct de caz !... îl cunosc pe Lupşa, e mai englez decît Bob, şi chiar dacă s-a aprins după acest irezistibil nufăr negru, nu cred c-ar putea risca

un gest necugetat... Poate are şi el vreun plan !

— Bine, îl preveni colonelul. Să nu vii pe urmă să-mi ceri şi altă favoare, că nu ţi-o mai fac... Socoti apoi incidentul ca încheiat şi se aşeză, recăpătîndu-şi liniştea obişnuită şi făcînd semn şi lui Burada să se aşeze... Acum, dacă tot eşti aici, termină şi cu mine !

înainte însă de a trece la cele cîteva întrebări, al căror răspuns nu-l putea da decît Ştefan Varduca, Liviu Burada îi raportă despre descoperirea celor două rapoarte ale agenţilor Siguranţei din dimineaţa zilei de 6 iulie 1944.

— Siguranţa însăşi juca o dublă partidă de şah, în- tr-un spaţiu de joc mult mai larg, cu obiective multiple, dar destul de precise...

— Ştia că vine răsturnarea, îl avertiză colonelul... şi voia să-şi asigure supravieţuirea ! Numai că, tocmai momentul cel mai important i-a scăpat : dezlănţuirea insurecţiei !... Cu gîndul la astea, hai acum la oile noastre, că nu ştiu cît o mai putem ţine pe Elena Comşa în spital... Aştept întrebările !

— Din moment ce avea la el documentul – a cărui importanţă o bănuia, pentru că altfel n-ar fi sărit ca ars la Ortansa Fabian –, nu era posibil ca Florin Mănoiu să se grăbească să prindă trenul de Ploieşti, unica şansă de a vi-l înmîna ?... Să fi riscat o fugă sub ploaia de bombe pînă la gară ?... Şi astfel să fi căzut sub bombardament ?

— Da, aşa se pare ! confirmă Ştefan Varduca, parcă vinovat... Şi încă foarte posibil, căci Florin era în stare de-o asemenea jertfă. De aceea şi fusese ales pentru asta !... Dar atunci nu şi-ar fi părăsit servieta, o lua cu el... Şi-apoi, Siguranţa – care acum ştim că-i prinsese din întîmplare urma – nu l-ar fi căutat atîta după bombardament !... Nu ! se zbuciumă tot mai hotărît colonelul. N-a căzut sub bombardament şi nici în jocul de-a pisica şi şoarecele – dintre Siguranţă şi noi... Altfel, Siguranţa n-ar mai fi chinuit-o şi chiar

implorat-o atît pe Simona !... Cred, mai degrabă, că a fost victima jocului dintre Siguranţa noastră şi Gestapo... Serviciul de siguranţă era oricum al statului, în primul rînd, şi nu doar al lui An- tonescu... şi nu se dădea – mai ales în acest ultim an de război – cu totul pe mîinile nemţilor !... îl voia pe Florin, tocmai pentru că voia să afle dacă documentele tratativelor noastre secrete de pace – despre care se pare că ştia şi Antonescu ! – au ajuns într-adevăr şi în mîinile nemţilor...

— Păi, dacă le dăduse comuniştilor, Ortansa Fabian putea să le dea şi Siguranţei...

— Nu de documente e vorba... Siguranţa le cunoştea, oricum ! Ci de faptul că voia ca nemţii să nu ajungă la ele ! Şi dacă au ajuns, să prindă Gestapo-ul în flagrant...

— Deci Florin a fost mai degrabă victima...

— ...da, a Gestapo-ului, care nu voia să se ştie descoperit în afacerea asta !... Lucrul acesta îl bănuiau şi cei de la Siguranţă, şi tocmai de aceea voiau să dea neapărat do urma lui Florin !... „înţelege, că-i în interesul *nostru !"* au implorat-o ei pe Simona...

— Dar ar fi putut afla asta de la Ortansa Fabian !

— Nu... era tocmai lucrul pe care ea voia să-l ascundă ! De aceea a şi acceptat să ne dea şi nouă documentele... colaborarea cu noi îi acoperea ca o perdea de fum mişcarea principală ! Surprinsă, colaborarea cu noi a recunoscut-o, dar nu şi pe cea cu *Gestapo-ul* 1

— Deci, Florin Mănoiu n-a părăsit casa Ortansei Fabian ! se verifica Burada, mulţumit.

— Nu... sînt convins de asta ! întări Ştefan Varduca. Partea nedezlegată a cazului e ascunsă aici... Mă gîn- desc, chiar, dacă Elena Comşa nu ştie mai mult !

— Personal, nu cred ! scutură capul Burada. Simona Trandafir mi-a întărit convingerea

asta, dar vom vedea... Aş vrea să vă mai rog să ne oprim puţin asupra Ortansei Fabian ! Dumneavoastră sînteţi singurul care aţi putea cunoaşte cel mai important lucru : cum a ajuns partidul la ea ?

— Din păcate nu... nici eu şi nici altcineva ! în condiţiile muncii ilegale, o simplă informaţie – prinsă şi din vînt – putea fi folosită în fel şi chip ! Bănuiesc, însă, că s-a întîmplat aşa : ai noştri au prins cumva de veste despre legăturile ei cu nemţii şi, cum şi nouă ne ardea buza după documentele vîndute de ea, doar era vorba despre tratativele secrete de pace şi – nu uita ! – tocmai pregăteam insurecţia, a fost pur şi simplu somată – sub ameninţarea divulgării legăturilor ei cu nemţii – să ne dea şi nouă un rînd de copii... Făcîndu-ne deci acest serviciu, ea era legată abia în al doilea rînd de noi... Atunci nu ne interesa atît cine era, ci mai ales ceea ce ne dădea !... De aici şi tragedia ! Florin Mănoiu – necu- noscînd situaţia asta, fapt care reiese destul de clar din spusele Elenei Comşa – a crezut că ea ne dă pe mîna

nemților și i-a cerut socoteală, în casa ei și încă de față cu Walter Jung ! Trist, dar adevărat ! Și-a depășit sarcina încredințată !... Dar asta e altceva... Noi trebuia să mergem mai departe... știm pînă acum, cînd și unde a dispărut... trebuie să vedem și cum, și cine l-a căsăpit ! Căci lucrul acesta este de asemenea clar : Florin Mănoiu a fost ucis în casa Ortansei Fabian !

Liviu Burada rămase un timp pe gînduri, cazul Ortansei Fabian nefiindu-i clar pînă la capăt, dar asta se datora poate ultimelor nopți pierdute, oboselii care parcă-l topea. Apucă țigaretul de chihlimbar, să-l ducă la gură, dar își dădu seama că era în fața colonelului și începu să-l frămînte în pumn.

— Ce mai este ? îl zori Ștefan Varduca.

— Vrînd, nevrînd, Ortansa Fabian ne făcuse totuși un serviciu ! Avea oricum motive să se teamă mai puțin ! De ce a ajuns atunci la gestul disperat din 1951 ? Numai pentru că ar fi știut de dispariția lui Florin Mănoiu ? Dar ar fi putut dezvălui, în sfîrșit, că era vina Gestapo-ului și ar fi scăpat cu mai puțin !

— Nu doar pentru asta ! murmură „Bătrînul” și rămase și el pe gînduri... Impactul Elenei Comșa, reluă el, ne-a lărgit dintr-o dată viziunea asupra acestui caz, legîndu-l peste atîția ani cu celelalte două, și a justificat așteptarea noastră... El ne-a dezvăluit existența unei traiectorii ascunse, unice, a acestor trei „întîmplări”, a legăturii peste timp dintre ele... Numai că, în 1951 nu mai este vorba de Gestapo, ci de un alt centru străin, iar acum nici măcar de cel de atunci... Centrele acestea și-au dat mîna pe deasupra noastră și s-au moștenit treptat unul pe altul, potrivit intereselor lor de clasă și păstrînd aceeași parolă, care s-a transformat în *Spook* din *Spuk !* Ortansa Fabian era prinsă în laț încă din 1944 de Gestapo și, după război, acesta a predat-o altui centru, de care el însuși

s-a lăsat înghiţit. Cînd acest nou centru a încercat s-o folosească iar, Ortansa Fabian n-a mai avut încotro : colaborase cu nemţii şi se ştia oricum şi ea vinovată de dispariţia lui Florin Mănoiu... dar am prins noi de veste şi a preferat să piară 1 Ar fi putut, desigur, scăpa, dacă venea la noi... însă i-a fost frică !

— Şi, urmă Butada, rămasă fără ea, acest centru a vrut să facă mişcarea următoare cu Elena Comşa !

— Păi, vezi ? !.., Şi nu doar cu ea ! Apariţia lui Robert Field în chiar acest moment nu poate fi o simplă coincidenţă !... Aici este punctul la care am ajuns ! Spune-mi, întrebă colonelul cu ochii la ceas, ce ai mai departe de gînd ?

— Să trec încă o dată pe la spital, la Elena Comşa... şi-apoi să văd casa... La noapte, mă gîndesc să plec la Sibiu, să revăd şi „Operaţiunea Ochean”... Am participat la ea, dar oricum... Dacă aceste puncte de impact sînt atît de legate între ele, nu se poate să nu descopăr în ţesătura acestui caz o rază de lumină care să bată şi în trecut, spre cele din iulie 1944, şi încoace, spre cele de azi...

— Să vă mai ajute cineva ?

— Deocamdată, nu... trebuie să ajung singur la o viziune cît mai clară a întregului... mă tem că, luate la a doua mînă, faptele – mai ales cele mici şi aparent neînsemnate, concretul intuitiv – nu s-ar putea lega...

— Da, e poate mai bine ! se ridică Ştefan Varduca şi-i întinse mîna... Şi zici, reveni îngîndurat, să nu-l schimbăm pe Ion Lupşa ?

— Numai dacă ordonaţi, tovarăşe colonel !

— Mă rog, (cedă Varduca... în fond, ce s-ar putea în- tîmpla ?

4

La spital, Liviu Burada o găsi pe Elena

Comşa îmbrăcată de plecare şi cu geamantanul gata pregătit lîngă uşă. în timpul în care el stătuse la colonel, ea îşi pierduse şi picul de răbdare pe care îl mai avusese şi acum bătea din picior să plece acasă. Era mai mult decît o simplă hotărîre, o îndîrjire ascunsă, feminină, aceeaşi care o legase atît de mult de Tudor Comşa, care dăduse dragostei ei puterea aceea de neînvins, dar şi care păstrase secretul celor întîmplate atîţia ani, ducînd-o lent la sinucidere. Descoperise astfel o latură nouă a firii ei, cea care dăduse tărie în viaţă trupului său subţire

de trestie mlădioasă şi forţă frumuseţii ei gingaşe, luminii de azur, prea vii, a ochilor ei albăştri-platinaţi. Era o îndîrjire care nu trebuia provocată, de care trebuia să se teamă, căci n-ar fi putut trece peste ea şi nici risca să i se ridice împotrivă, tocmai acum.

— Văd că v-aţi pierdut răbdarea... începu Burada, vinovat.

— E firesc, nu ? îl înfruntă Elena Comşa şi privi apoi şi spre Ileana Dragomir, devenită neputincioasă, dar ce- rîndu-i totuşi ajutorul. Am casă, bărbat, copii... Şi-apoi, cum stau aici aş putea sta şi acasă !

— Dacă aş avea timp şi dacă n-ar fi încă prea devreme – încercă Burada să-i capteze interesul şi, mai ales, această ascunsă îndîrjire în folosul cercetărilor –, v-aş povesti despre tot ce-am apucat să aflăm pînă acum şi v-aş lăsa pe dumneavoastră să hotărîţi... închipuiţi-vă, numai, c-aţi fi fost dumneavoastră în locul Simonei Trandafir şi că cel dispărut ar fi fost Tudor Comşa, pe cînd era student... Să vă mai spun că, pe deasupra, Florin Mănoiu era şi comunist şi încă prins tocmai în pregătirea insurecţiei din august, pînă la care nu mai erau decît exact şapte săptămîni ? !

Elena Comşa se aşează pe unul din fotoliile de la fereastră, fără de cuvînt, şi-şi lăsă capul între palmele acoperite de revărsarea subţire a părului de borangic. Cînd simţi că se aşează în faţa ei, pe celălalt fotoliu, şi Liviu Burada, sălţă capul, scuturîndu-şi pletele pe spate şi aşteptă, cu ochii moi.

— Aştăzi chiar, după-prînz, o să vă rog să-mi povestiţi şi cele întîmplate în 1951, aruncă maiorul de pe acum o nadă interesului ei trezit, fără să bănuiască însă că nu va mai apuca... Acum vreau să ne oprim încă o dată doar asupra momentului din casa Ortansei Fabian... Cum vi s-a părut Florin Mănoiu, se cunoştea mai dinainte cu Or- tansa Fabian ?

— Nu... deşi a tresărit în clipa în care a dat ochii cu ea... o văzuse poate la birou, dar sigur n-o cunoscuse...

— Dar casa ?
— Casa în nici un caz, pentru că s-a simţit tot timpul ca într-o cuşcă în ea...

io

— Mai departe, reveni Burada după o clipă de gîndire... După ce v-a adăpostit pe dumneavoastră, lîngă zidul casei vecine, el s-ar fi putut întoarce la Ortansa Fabian ?

— Aproape sigur... o surprinsese dînd şi neamţului acelaşi material şi asta îl scosese din sărite...

— Dar dacă nu el, ci Walter Jung, speriat că fusese surprins, a ieşit după el în curte sub bombardament ?

— S-ar fi putut şi asta, la fel de bine... doar neamţul mi-a cerut declaraţia !

— Atunci, de ce nu v-a suprimat şi pe dumneavoastră ?

— Sînt sigură că m-a scăpat *madame* Fabian... Şi-a- poi, neamţul, care găsise manifestele, avea nevoie de-un martor şi de-o declaraţie, acuzatoare tocmai pentru Florin...

— Dar poliţia n-a încercat să afle nimic de la dumneavoastră ?

— De la mine nu, dar sigur de la *madame* Fabian. A doua zi, chiar, aceasta m-a chemat şi m-a prevenit să nu spun nimic dacă voi fi cercetată... „Plecaseşi înainte de bombardament, eu nu te-am mai găsit acasă „Dar declaraţia ?" am întrebat-o... „Aia e la nemţi, la *Gestapo,* n-ai nici o grijă Or, tocmai asta e povestea, insistă Elena Comşa, cu degetul ridicat, de parcă Liviu Burada încă n-ar fi priceput. Cu declaraţia asta, precum că eu îl dădusem pe Florin Mănoiu pe mîna Gestapo-ului, m-au ameninţat în 1951, cînd am auzit din nou cuvîntul *Spuk...*

— Aţi amintit iar de acest cuvînt... Vă mai întreb o dată... ce credeţi, e vorba de un nume, chiar fictiv, sau de o parolă ?

— Mai degrabă de o parolă... aceeaşi, şi atunci, şi în 1951, şi acum !

De data asta îşi lăsă Liviu Burada capul în palmă, obosit şi parcă intrigat că ajunsese iar în

faţa aceluiaşi zid, pe care îl cunoştea de acum, dar dincolo de care nu întrezărea nici o singură rază. îşi adună gîndurile şi, înainte de a se ridica, o privi pe Elena Comşa cu ochii mijiţi, aşa încît mărgelușele-i negre şi vii ale pupilelor păreau tăiate, ca la pisici :

— Unde credeţi c-ar fi putut avea loc înfruntarea ?

— în casă, oricum...

— Aţi văzut vreo urmă, aţi observat ceva neobişnuit, cînd v-a adus înăuntru să daţi declaraţia ?

— Nimic... dar neamţul n-ar fi riscat să fie văzut afară şi nici n-ar fi ieşit sub bombardament...

— Da, da ! murmură Burada, parcă împovărat de răspunsul ei. Apoi se ridică, formă un număr de telefon şi începu la receptor, cu glasul schimbat : Petrică, uite abia acum trec să te iau... Tîrziu, de ce ?... Nu ! Nu mai simt nevoia nici unei surprize ! Te iau din poartă, te rog !

în drum spre Calea Griviţei, în vecinătatea căreia se găsea şi casa Ortansei Fabian, maiorul Liviu Burada cercetă interesat cartea de imobil a casei, adusă de Petre Barna, fără să se întrebe de ce acesta o avea la el. în vînturarea de lume de după Eliberare şi război, cînd folosirea spaţiului locativ fusese raţionalizată, mii de oameni ieşiseră din cocioabele insalubre ale mahalalelor şi năpădiseră fiecare colţişor al caselor de cărămidă, beton sau piatră, rămase pînă atunci la discreţia stăpînilor. Căsuţa Ortansei Fabian nu fusese naţionalizată, dar oficiul spaţiului locativ perindase prin ea în aceşti ani şapte-opt familii, mai toate tinere, abia înfiripate, şi doar

în trecere spre un cuib mai sigur şi definitiv. Totdeauna însă – pe lîngă Ortansa Fabian şi tot calabalîcul ei, înghesuit într-o singură cameră –, locuiseră în celelalte două camere alte două familii. Holul, baia şi bucătăria fuseseră folosite „în comun”, aşa că Burada îşi putu închipui rapid ce harababură a putut fi acolo, mai ales că tinerii se grăbeau să facă copii spre a căpăta mai repede o locuinţă mai bună. în acelaşi timp, traiul în casă se ducea, într-o bună parte a fiecărei zile, de către toţi sau pe rînd, în aceste dependinţe comune şi nu se putea nimeni izola întru totul de ceilalţi. Fiind proprietăreasă, Ortansa Fabian a trebuit să fie oricum în atenţia şi sub privirile tuturor. Trebuiau avuţi în vedere, astfel, aproape douăzeci de oameni, în primul rînd cei dintîi noi locatari ai casei, din urmă cu peste zece ani. Cum Ortansa Fabian nu mai trăia din 1951, poate că vreunul dintre ei ştia încă – ar fi văzut sau ar fi auzit – ceva care să amintească de cele petrecute în această casă în fierbinţea vară a anului 1944. Desigur, tot pe căpitan îl va ruga să-l ajute să le dea de urmă şi, cum mai toţi lucraseră prin jur, la „Ateliere", la gară şi calea ferată, la „Regie”, poate nu-i va fi chiar atît de greu. O fărîmă de speranţă îi limpezi privirea obosită şi aşa descoperi că ultimii locatari, două tinere familii cu cîte un copil, părăsiseră casa definitiv, doar cu o săptămînă în urmă. Rubricile cărţii de imobil, toate completate, consemnau plecarea tuturor în aceeaşi zi. Fostul sectorist trăsese sub ultimul rînd o linie, ca pentru un bilanţ contabil, notase apăsat „casa complet liberă", pusese data şi semnase cu înfloriturі, parcă încercat de-o bucurie că-şi îndeplinise misiunea.

— Ce e cu casa ? tresări Burada. E părăsită, stă să cadă... sau ce ?

— O să vedeţi ! zîmbi misterios Petre Barna.

Adică, poate mai apucăm să vedeţi !

„Zi-i ardelean şi lasă-l în pace !” se consolă maiorul, amintindu-şi de gîndirea lui înceată, dar fu încercat pe loc de-o teamă imprevizibilă, căci liniştita gîndire a căpitanului era mai totdeauna adîncă şi sigură, bazată pe-o meticulozitate sporită parcă de dioptriile ochelarilor săi. Liviu Burada întoarse filele cărţii de imobil înapoi, la primii locatari din preajma anilor ’50, şi începu să-i ia pe rînd, urmărind cu deosebire perioada în care locuiseră în casa Ortansei Fabian, precum şi adresele la care plecaseră de aici. Penumbra din maşină însă se subţie deodată, ca şi cînd ieşiseră într-o clipă din umbra străzii la lumină, în cîmp. Săltă privirile la geam şi înmărmuri ; erau tot pe Calea Griviţei, dincolo de Gara de Nord, dar strada parcă nu mai era; tot şirul caselor din dreapta, pînă la o sută de metri, fusese parcă luat de vînt. Pe locul fostelor căsuţe ale vestitului cartier griviţean nu mai rămăsese decît o fîşie de cîmp, netedă ca-n palmă şi alburie, c-o pulbere proaspătă de moloz şi cărămidă, parcă presărată pe ea. Fîşia se întindea, întreruptă doar de-o oază de verdeaţă aproape neagră, a cimitirului, pînă în dreptul Atelierelor „Griviţa Roşie" de pe stînga

minerilor, şi-l întrebă de locul casei Ortansei Fabian, silabisind numele străduţei care pornea din Calea Griviţei, precum şi numărul clădirii.

— Cine poate să mai ştie, tovarăşe ? pufni cel cu casca, supărat că fusese întrerupt... Undeva, p-aicea !

În timpul ăsta, în poarta Spitalului de urgenţă apăru din nou silueta distinsă a fostului consul. Portarul părăsi gemuleţul şi ieşi în pragul uşii deschise, mînat parcă de-o obligaţie profesională, să-l vadă întreg, de la pantofii de lac, cu luciul puţin uscat, pînă la melonul negru, uşor bombat, cu marginea borului cam roasă. Vizitatorul, înfipt în podea ca în clipa unei prezentări protocolare, – drept şi subţire, un fel de luminare neagră cu licărul luminii ascuns în ochii negri, mijiţi –, ridică melonul într-un salut ce impunea respect. După ce murmurase repede „să trăiţi !", portarul îi ascultă supus dorinţa de-a o vizita pe Elena Comşa, cu intenţia, vădită desigur, de a-i lăsa trandafirii pe care îi avea în stînga, parcă crescuţi în capătul umbrelei strînse, subţiri şi negre. Orele de vizită însă erau tocmai după-prînz şi nu-l putea lăsa să intre, dar nici nu putea el refuza un asemenea personaj. Ochii-i bobosaţi descoperiră repede telefonul şi faţa i se lumină. Se întoarse în spatele gemuleţului, bucuros că putea ieşi din încurcătură, formă un număr de telefon şi spuse, aproape poruncitor :

— Domnişoară, vorbiţi, vă rog, aicea...

Titus Obreja apucă receptorul pe sub gemuleţ, se prezentă şi repetă şi Ilenei Dragomir dorinţa de-a o vizita pe „doamna Elena Comşa, soţia domnului profesor doctor inginer Tudor Comşa..."

— Parcă aţi mai fost... îşi luă Ileana

Dragomir o clipă de gîndire.

— Da, dar nu i-am putut vorbi că era încă în... şi- acum, poate că... abuzînd din nou de amabilitatea dumneavoastră, m-am gîndit că cel puţin v-aş putea lăsa iarăşi nişte trandafiri...

— Un moment, domnule consul, îl flata Ileana Dra- gomir, destul de binevoitoare... trebuie să iau aprobarea medicului...

— Lasă-l dragă, să vie ! insistă Elena Comşa, familiar. Să vezi, c-o să-ţi facă plăcere...

Ileana Dragomir îl căută totuşi pe Liviu Burada şi, cum acesta nu fu găsit, apelă direct la Ştefan Varduca.

— în definitiv, ce s-ar putea întîmpla ? se întrebă colonelul... Lasă-l, să vedem !... Numai, vezi ! o provocă apoi pe Ileana, cu bună- ştiinţă... Lupşa, care e mai pragmatic decît noi toţi la un loc, susţine că distinsul tău oaspete e destul de galant cu femeile... şi chiar periculos !

— Am înţeles, tovarăşe colonel, tresări Ileana Dragomir, după o altă clipă de gîndire... să trăiţi !

— Ce-a zis ? se interesă Elena Comşa, ridicată din aşternut.

— ...că doar n-o să ne fie frică, nouă, două femei, de el ! minţi Ileana.

— Păi, vezi ? ! izbucni Elena Comşa, pentru prima dată veselă cu adevărat.

— Atunci să-i facem onorurile cuvenite ! cedă Ileana şi ieşi cu un halat în mînă, să-l preia pe Titus Obreja de la poartă.

Jos însă, la intrarea în spital, nu mai coborî cele cîteva trepte ale scării, făcu semn din uşă, portarului, să tragă stanga. Fostul consul, măgulit de această cinste, apucă pe aleea de asfalt, înalt şi drept, cu pasul întins şi egal, cu trandafirii în stînga şi sprijinindu-se în bastonul umbrelei cu dreapta. în pantalonii reiaţi şi redingotă, părea într-adevăr o luminare neagră, cu luciul tocit, dar cu destulă lumină încă în

obrajii albi-trandafirii. Pe treapta de jos a scării se opri, salută cu melonul ridicat, pe care-l trecu apoi, şi cu umbrela, tot în mina stingă, şi se frînse de sărută lung mîna Ilenei.

— Am simţit că mă pot bizui pe amabilitatea dumneavoastră, începu cu o dicţie impecabilă... şi sînt bucuros că nu m-am înşelat !

— Repede, îi şopti neana Dragomir, complice, cu halatul desfăcut, gata să i-l pună pe umeri ca pe un cearşaf după baie... N-am găsit medicul şi mi-am luat eu răspunderea asta !

Pînă la lift aproape că se furişară, iar sus ieşi mai întîi Ileana, de cercetă coridorul pustiu, şi abia apoi, la semnul ei, Titus Obreja.

— Am sentimentul că intru ca un Don Juan intr-un pensiun de fete... îngăimă fostul consul, cu simţurile parcă ameţite.

Curînd însă, Ileana Dragomir avea să-şi dea seama că oaspetele, care de data asta era mai mult al său. era destul de lucid şi de stăpîn pe sine, căci se opri în faţa uşii camerei de reanimare, pe care n-o văzuse decît o dată, fără s-apuce să treacă dincolo de ea. Şi tot complice, îi făcu semn spre „rezerva" din capătul coridorului, unde-b reţinu o clipă :

— Vedeţi, că doamna Comşa abia ieri s-a trezit... nu-i amintiţi deloc de...

— Vai de mine, domnişoară, se angajă Titus Obreja... dar se poate ? !

Elena Comşa îl aştepta în rochia-i azurie, singura pe care o avea aici, proaspătă şi mlădioasă, tînără încă, asemenea unei trestii în putere cu apa pînă la genunchi. Titus Obreja îi sărută mîna cu recunoştinţă, dar cu privirile devenite dintr-o dată fixe, şi-i întinse trandafirii.

— Să-i împărţim ! hotărî Elena Comşa şi dădu jumătate din ei, bucuroasă, Ilenei Dragomir.

— Am ţinut, cu riscul de-a vă deranja, – începu Titus Obreja, aproape solemn, după ce-şi

aruncase o clipă privirile la pat, la noptieră, la toate cele din jur –, să vă prezint şi personal omagiile mele...

— Vă mulţumesc, domnule consul, murmură Elena Comşa, într-o alintare reţinută... aţi fost, ca-ntotdeauna, atent şi binevoitor cu mine...

— Este plăcerea mea, doamnă Comşa, şi vă mulţumesc eu, că mi-aţi îngăduit-o şi de data asta...

— Vă subapreciaţi, domnule consul...

— *Ego sum qui sum* ![10] Nimic mai mult !

Discuţia se frînse apoi, Titus Obreja arătîndu-se pur şi simplu mulţumit chiar numai de faptul c-o văzuse pe Elena Comşa, într-adevăr în viaţă, iar aceasta evi- tind, stingherită, să vorbească despre ceva mai concret şi temătoare, desigur, să nu ajungă în situaţia de a fi nevoită să explice prezenţa sa la spital. Şi, deşi umede şi moi, privirile fostului consul trădau totuşi o înfrigurare adîncă, de parcă ascundeau, departe înapoia lor, un întuneric de gheaţă. Elena Comşa tresări, aproape speriată, dar se regăsi şi-l întrebă de copii, dacă nu-l supără prea mult la lecţiile lui de germană şi engleză.

— Vai de mine, doamnă Comşa, doar ştiţi că sînt nişte îngeri ! Numai că tînjesc de dor, au inimile parcă bolnave...

— Două-trei zile, şi gata... Nu-i aşa, soră ?

— O, desigur ! zîmbi Ileana Dragomir. Dar ştiţi, medicul hotărăşte...

— Mă rog ! îşi trădă mulţumirea Titus Obreja, cu umerii ridicaţi. Important este că vă simţiţi mai bine şi că veţi ieşi curînd...

Despărţirea fu la fel de ceremonioasă, fostul consul trăgîndu-se cu spatele pînă la uşă şi apoi îndepărtîndu-se la fel de drept, în acelaşi pas întins şi egal şi sprijinindu-se în bastonul umbrelei negre, cu vîrful de argint, abia auzit pe coridor...

---

10 Sînt cel care sînt 1

Ajuns acasă, Liviu Burada îşi lăsă nu doar pantofii şi pălăria în vestibul, ci şi haina şi cravata, semn că nu venise decît în trecere, să mănînce şi să-şi schimbe cămaşa. Tăie holul drept înspre baie, unde se furişă ca în cel mai potrivit loc de refugiu. Şi-abia după ce se dezbrăcase, aprinse lumina şi scoase capul pe uşă :

— Liuţo... bună, dragă !... Unde eşti ?

Se arăta tot el nemulţumit, ca-ntotdeauna cînd venea după două-trei zile acasă, dar se baricadă iar în baie şi intră repede sub duş. Liliana apăru, din dormitor sau de la bucătărie, mică şi subţire, dar ageră, şi bătu în uşa cu gemuleţul alb :

— Ce faci, dragă... pe-acasă nu mai dai ?

— Păi, acum unde sînt ? replică Burada. Apoi, strigă peste plesnetul violent al apei : Tu ce faci ? Copiii ?

— Lasă astea, îi bătu ea iarăşi în geam... spune mai bine unde-ai fost ?

— Ieri noapte la sediu, doar ţi-am telefonat... iar azi- noapte la o femeie... Zău dacă te mint ! reveni, cînd nu mai auzi nici un zgomot de dincolo. Uite, întreabă-l şi pe nenea Fane !

— N-avea nici o grijă, i-am telefonat... Ei, e-adevă- rată povestea ? Ce zici ?

— Din păcate, e-adevărată... şi-ncurcată !... Ce să zic ? Noi am avut noroc ! închipuie-ţi, numai, că eu nu m-aş mai fi întors o dată !

— Lasă, că-mi închipui mereu ! Spune repede ce vrei, că trebuie să plec la şcoală... azi am două ore şi cu cei mici, mai devreme...

— O cămaşă de drum...

— Dar unde mai pleci ?

— La Sibiu... e ceva legat tot de povestea Simonei !... Dacă am să-i dau de capăt, o să-ţi spun la urmă şi ţie, să vezi şi tu ! Şi ceva de mîncare, că mi-e o foame de lup...

Apoi, în toată casa nu se mai auzi un timp

decît zgomotul ca de ciocănitoare grăbită al pantofilor Lilianei, care purta tocuri „cui", ascuţite şi lungi, să pară mai înaltă. După ce-i agăţă o cămaşă curată de clanţa uşii, îi aşternu masa în bucătărie, rînduindu-i repede, cu ochii la ceas, farfuriile gata pregătite, cu tot ce avea. îi lăsă să-şi aleagă singur mîncarea, după poftă, şi, mai ales, după timpul care îi mai rămînea pentru masă. Se întoarse la baie, să-l cheme, dar Liviu era deja în dormitor, în pat, cu ochii aproape închişi.

— Liuţo, vino să te pup, îngăimă... şi sună-mă, te rog, peste un ceas... cînd ieşi după prima oră... că nu mai pot de somn şi plec la drum... Nu mi-ai spus nimic de copii !

— Sînt bine, la şcoală... mă întorc cu ei...

Liliana îi sărută ochii gata închişi, dar abia trase uşa şi auzi telefonul. Alergă pe vîrfuri în hol şi ridică receptorul :

— Nene Fane, abia a venit! se rugă ea. Cît i-am aranjat masa, a şi adormit... a zis să-l sun de la şcoală peste un ceas...

— O să-l sun eu, se împlini în receptor vocea potolită a colonelului... Lasă-i totuşi pe masă, te rog, un bilet... să nu plece de acasă, pînă nu vorbeşte cu mine !... Mai eşti supărată ?

— Nici n-am fost... dar mai bine era cînd era înca- zarmat... Ştiam cel puţin o regulă : sîmbăta şi duminica ne vedeam, oricum !

— Şi cînd era consemnat ?

— în doi ani, nu ştiu dacă a fost consemnat de trei ori... era vultur toată săptămîna !

— Uite, cum termină şi asta, îi dau o săptămînă şi plecaţi undeva, la o cabană în munţi...

— Cum să plecăm ? Şcoala, copiii...

— Ei, aranjezi tu ! o încuraja „Bătrînul”... Dar nici acasă nu e rău ! o amăgi apoi, încurcat de un zîmbet care nu prevestea nimic bun, căci cine putea şti ce sarcini noi se vor ivi atunci...

Pe Liviu Burada nu-l trezi nici Liliana, nici Ştefan Varduca, ci şoferul căruia îi spusese să se întoarcă peste un ceas, pregătit de drum lung. Era buimăcit de somnul neîmplinit, dar nu uitase de foame şi se îndreptă, îmbră- cîndu-se din mers, spre bucătărie. Găsi însă biletul şi se întoarse la telefon :

— Ordonaţi, tovarăşe colonel !

— N-am vrut să-ţi spun, decît să nu mai treci pe la spital... A fost pe-acolo, iar, Titus Obreja... şi nu trebuie să apari şi dumneata, imediat... să nu se sperie vreunul dintre ei !... Am eu grijă, pleacă direct la Sibiu !

1 aşii aceştia mici dar siguri, fundamentali, asemenea zalelor unui lanţ, făcuţi pe drumul adevărului concret al întîmplărilor din 1944, fuseseră astfel iar întrerupţi. Nuca de întuneric a momentului dispariţiei lui Florin Mănoiu, luminată şi mai îndeaproape de dezvăluirile Elenei Comşa care fusese în această clipă în casa Ortan- sei Fabian, se micşorase şi mai mult, dar rămăsese încă complet închisă, cu miezul ascuns, asemenea unui sîmbure tare şi negru pe care nu-l putuseră sparge. Tot la un sîmbure mic şi negru ajunseseră deocamdată şi în cercetarea impactului Elenei Comşa, care coincidea cu aşteptata întoarcere a lui Robert Field în ţară. Aveau, însă, în schimb, şi mai clară viziunea întregii traiectorii care lega cele trei întâmplări – atît de îndepărtate în timp şi aparent disparate – destul de strîns, pe linia lor ascunsă şi totuşi uimitor de simplă şi de dreaptă. Doar stăpînii se schimbaseră, linia rămăsese aceeaşi, cum aceleaşi rămăseseră peste timp şi parola lor şi obiectivul acţiunilor lor, mişcarea lor pierdută ca într-o ceaţă. Şi tocmai necesitatea împlinirii acestei viziuni –

căci numai legate între ele zalele formează un lanţ – îl obligase pe Liviu Burada să nu mai aştepte, ci să meargă neîn- tîrziat mai departe, la revederea – în această nouă lumină – a „Operaţiunii Ochean” din 1951. Plecase la Sibiu cu speranţa că, împlinindu-se definitiv, această viziune globală îl va împinge – dacă nu direct, cel puţin purin deducţie – spre miezul adevărului concret al celor trrei întîmplări care îşi aşteptau cu stăruinţă dezlegarea.

Liviu Burada îşi regăsi astfel liniştea interioară de c;are avea nevoie, ca să-şi reamintească în amănunt lucrurile petrecute atunci, şi, mai ales, să chibzuiască asupra înlănţuirii lor cu celelalte, în această nouă viziune globală, pe care o avea acum. Lăsă şoferului întreaga grijă a drumului, apucă ţigareţul de chihlimbar între dinţi şşi-şi răsturnă capul pe perna maşinii, cu ochii aproape închişi...

în toamna anului 1951, după ce-şi făcuse – ca proaspăt Docotenent-major – o scurtă ucenicie de un singur an, la sediu, în grupul ofiţerilor operativi, plecase – împreună cu Diedrich Schuster, fost coleg de pluton, în şcoala militară – să-l însoţească pe maiorul Remus Todea, din aceeaşi promoţie cu Ştefan Varduca, într-o misiune specială la Sibiu. Fusese prima lui despărţire mai lungă şi mai grea de Liliana, pe care o lăsase singură, cu primul lor copil, Sandu, de numai patru luni, acasă la Bucureşti, în schimb, pentru Didi – aşa îi spunea el lui Diedrich încă din şcoala militară – misiunea fusese un adevărat dar de nuntă, căci – fiind din Sibiu şi abia în vara aceea căsătorit cu Inge Kling – mergea oricum acasă. Didi Schuster n-avea – desigur – cum să ştie că tocmai misiunea aceasta ar fi putut să-i fie fatală, dacă lucrurile nu luau pe neaşteptate o întorsătură neprevăzută de ei.

Peste vară, între Munţii Cibinului şi ai Lotrului, pe Valea Sadului în sus, în sălbăticie,

se aciuiase un grup de opt-zece fugari, aflaţi în risipire de-o vreme prin munţi şi care trecuseră în acest timp la adevărate blestemăţii. Cît vremea fusese frumoasă şi caldă, nu atacaseră decît stînele din munţi, jefuindu-le de brînză şi caş, de mălai, şi plecînd de fiecare dată cu cîte o oaie sau cu cîte un berbec pe umeri, spre sălaşele lor ascunse în sihăstria de dincolo de păduri. Ciobanii îşi apropiaseră atunci turmele şi stînele, trecuseră la pîndă şi, la prima reapariţie a bandiţilor, săriseră cu bîtele şi cîinii pe ei. Bandiţii însă – înarmaţi pînă în dinţi cu pistoale şi automate scurte nemţeşti, cu puşti şi grenade, păstrate încă din timpul războiului cu nemţii, de după insurecţia din august 1944 – ripostaseră trăgînd în plin şi fără alegere, în ciobani, în cîini şi în oi. La această primă încăierare uciseseră un cioban, fulgerîndu-l în piept cu o rafală de automat – îl aduseseră ai lui apoi pe un pat de cetină acasă, într-unul din satele de la poalele munţilor –, împuşcaseră toţi cîinii, pînă la unul, c-o furie demenţială, lăsîndu-i să se zbată în chelălăituri şi sînge în bătătura stînii, şi culcaseră la pămînt cîteva sute de oi, cu un rînd de grenade aruncate drept în mijlocul turmei şi cu foc de automat, lung, tras în secerare pînă la ultimele cartuşe din încărcătoare. După asta, ciobanii căzuseră, pe faţă, la învoială cu ei, obligîndu-se să le dea săptă- mînal tain, din toate cîte aveau ; pe ascuns însă, le juraseră răzbunare şi intraseră în legătură cu miliţia populară abia înfiinţată din satele de pe vale. Dar vara trecuse repede şi ei coboriseră turmele ceva mai devreme, în chiar pragul toamnei, în poienile şi pe păşunile de lîngă sate, la poală de pădure şi de munţi. Bandiţii fuseseră astfel nevoiţi să atace satele, de obicei noaptea tîrziu sau mai înspre ziuă, şi mai ales casele izolate sau cele de la margine, mai către pădure, jefuind nu doar de mîncare, dar şi de îmbrăcăminte, ţoale de lînă şi piei, cu gîndul la iarna care se apropia ; apoi chibrite şi

tutun, sare şi petrol, de care duceau mare lipsă şi nu se găseau nicicum în munţi. La una din aceste prime incursiuni de-ale lor, care surprinseseră şi îngroziseră satele, încercaseră să ia cu ei şi o fată – să le fie de-ajutor şi, desigur, ibovnică în munţi –, dar ea nu se lăsase tîrîtă şi fusese împuşcată la marginea pădurii. Satele, cu cei cîţiva miliţieni pe care îi avea fiecare, intraseră astfel în pîndă noapte de noapte, şi, pe la mijlocul lui septembrie, un grup reuşise să taie calea bandiţilor înapoi spre munţi. În ciocnirea care urmase şi-n care bandiţii spărseseră cercul spre pădure, strînşi în formă de arici şi trăgînd cu automatele jur-împrejur, căzuse unul dintre miliţieni, lovit în cap, iar unul dintre tinerii satului, abia întors din armată, fusese rănit la un picior de-o schijă de grenadă, care-i muşcase un pumn de carne. Rămăsese însă şi dintre lotri, un rănit, cu burta sfîrtecată, pe care ei nu-l mai putuseră lua pe umeri şi nici nimeri cu rafalele automatelor, ca să nu rămînă viu şi să povestească totul despre drumurile lor. De la acesta, în cele cîteva ceasuri cît mai apucase să răsufle la postul de miliţie, se aflase şi de puterea şi de rostul bandei de fugari din munţi.

Fuseseră cu toţii şaisprezece, cei mai mulţi căutaţi, încă din anii de după război, de poliţie şi de jandarmi, unii chiar condamnaţi pentru blestemăţii, tîlhării şi chiar omoruri făcute în timpul războiului sau în învolburata frămîntare a anilor 1945-46. Unul – un fost dezertor din timpul războiului care aflase prea tîrziu de sfîrşitul acestuia – fusese împuşcat de şeful bandei chiar în vara aceea, bănuit că luase legătura cu miliţia, să-i dea prinşi în vizuina lor din munţi. Fără el şi fără de rănitul de-acum, tîrît în grabă la postul de miliţie din sat, rămăseseră în bandă, deci, paisprezece inşi. Dintre aceştia, doar cîţiva trebuiau să-şi păzească pielea dintru început, pentru crime făcute cu adevărat ; ceilalţi, n-aveau, să

răspundă decît pentru că se înhăitaseră cu ei şi, desigur, pentru blestemăţiile făcute împreună după ce fugiseră în munţi. Şeful era un fost legionar, judecat şi condamnat în lipsă pentru tîlhărie şi omor, încă de Antonescu, după rebeliunea din ianuarie 1941. Legaţi de acesta cu adevărat, ca buzele de dinţi, nu erau decît patru dintre ceilalţi : un fost *gestapovist,* neamţ, de la Braşov sau Sibiu, care n-apucase să fugă cu armata germană în noaptea de 23 August 1944 şi care avea atîtea crime la dosarul gata întocmit, încît – chiar după socoteala lui – trebuia să plătească cu cel puţin trei vieţi, cei peste o sută cincizeci de ani de condamnare ce putea să-i primească la judecata ce-l aştepta; apoi, un fost ofiţer, deblocat din armată şi condamnat în 1945 pentru crime de război, care reuşise să fugă nevătămat de sub escortă şi trăise cîţiva ani ascuns la una din cabanele vînătorilor din munţi ; apoi, încă un legionar care îl însoţise pe şef, pe „Bulearcă", ca un copoi credincios în peregrinările lor ascunse din anii războiului ; şi, în sfîrşit, un fost chiabur, un găzdoi încă tînăr dintr-unul din satele dinspre cîmpie, cu snagă şi pămînt mult, care la alegerile din noiembrie 1946 făcuse omor în chiar noaptea scrutinului,
împuşcînd pe noul primar, pus în scaunul primăriei în locul lui de sărăcimea care se ridicase la putere încă din februarie 1945, crimă făcută în uliţa mare, pe întuneric, după care îşi lăsase dopul pe pieptul mortului şi fugise în munţi, convins că va veni clipa cînd va coborî de acolo cu fală ; dar anii trecuseră, rînd pe rînd, şi clipa aceea nu mai sosise. Ceilalţi nouă erau de adunătură, fel de fel ; alţi cîţiva chiaburi şi foşti dezertori, un fost poliţist care se ascunsese în munţi, de frică, un condamnat de drept comun, pentru viol şi tîlhărie la drumul mare, şi doi evadaţi din închisoare,

foşti, deopotrivă, geambaşi şi hoţi de cai şi profanatori a cinci-şase biserici pe care le goliseră de odoare şi argintărie. „Bulearcă” însă, în cîrdăşie cu cei din capul bandei, îi strunise pe toţi după legile de fier ale bandei, stringîndu-i ghem în pumnul lui şi lovind fără cruţare şi fără alegere – la început – în oricine se împotrivea jafului şi tîlhă- riei lor sălbatice. Apoi, începuseră şi ei să aleagă şi să iasă la drumul mare, ca şarpele, mai ales împotriva celor care reprezentau de acum organele noii puteri populare.

După aceste ultime blestemăţii, misiunea prinderii bandei trecuse în sarcina organelor locale de securitate. Acestea trimiseseră pe urmele ei, în păduri şi munţi, o subunitate a trupelor de securitate, care, după aproape două săptămîni de pîndă şi scotociri, de înaintare în lanţ şi pas cu pas, reuşise să prindă banda într-un adevărat laţ care, la un simplu ordin, s-ar fi putut strînge definitiv. Cererea aceasta a organelor locale însă nu fusese aprobată imediat; în locul aprobării sosiseră la Sibiu ei trei : Remus Todea, Liviu Burada şi Didi Schuster. Din chiar destăinuirile rănitului părăsit de banditi se aflase că „Bulearcă” dispărea la cîteva nopţi aproape regulat din tabără, însoţit de „gorila” sa, cu care bătuse munţii atîţia ani la rînd, spre o altă ascunzătoare, o peşteră dosnică dinspre creş- tele de piatră golaşă ale munţilor. De acolo se întorcea de obicei cu muniţie nouă, dar cîteodată şi cu veşti, care, chiar dacă ar fi fost inventate de „Bulearcă”, le întăreau speranţa într-o izbăvire apropiată şi într-un ajutor ime- diat care le-ar putea „pica din cer” – după cum zisese rănitul. Lucrul fusese confirmat şi de-o informaţie dată

organelor de securitate de un călugăr de la una din multele mănăstiri de dincolo de munţi, din nordul Olteniei, care relatase că într-o noapte poposiseră la mănăstire pe neaşteptate un domn cu înfăţişare de „învăţat” de la Bucureşti şi „un nespălat cu chica neţesălată, un sălbatic şi rău”, coborît din munţi. „Sălbaticul” ar fi putut fi desigur „Bulearcă”, dar „învăţatul” ? Şi ce anume puteau pune la cale, aceştia doi, într-un asemenea loc şi-ntr-o asemenea noapte, după care în zori nici unul nu mai fusese de nimeni văzut ? Un lucru destul de important, desigur, o eventuală legătură cu un centru străin, dacă se avea în vedere promisiunea lui „Bulearcă” în legătură cu ajutorul „picat din cer". Ideea acestei posibilităţi fusese întărită şi de neaşteptata schimbare care avusese loc imediat în purtarea bandei. Ea însăşi se trăsese ca într-o cochilie, la pîndă lucidă şi calculată, în aşteptarea vădită a unui anumit moment... Bandiţii renunţaseră la atacurile lor tîlhăreşti asupra stînelor şi satelor şi doar la cîte o săptămînă o dată coborau doi sau cel mult trei dintre „sălbatici”, pe cărări lăsate anume deschise de soldaţi, şi cumpărau cu bani peşin cele de trebuinţă pentru traiul lor neobişnuit din munţi. Tot în aşteptare intraseră şi ei – Remus Todea, Liviu Burada şi Didi Schuster. Înfiinţaseră un nou ocol silvic într-unul din satele din jur, al cărui şef devenise maiorul Todea, iar ei doi doar brigadieri silvici, în uniforme şi cu pălării verzui, cu cizme cu şiret, vînătoreşti, şi puşti cu două ţevi, cu cartuşe de urs şi de mistreţ în magazii. Legătura cu trupele de securitate şi cu organele locale ale miliţiei şi securităţii o avea singur Remus Todea, după nişte reguli necunoscute încă de Schuster şi Burada.

Trecuse astfel şi septembrie, şi octombrie aproape întreg. în munţi, pădurile începuseră să îngălbenească şi să ruginească, desfăşurînd pe coastele văilor eşarfe de aur şi sînge. Troienind cărările, primele frunze căzute

acopereau mişcările bandiţilor, dar dezgoleau pădurile şi munţii şi-i obligaseră să urce sub streaşina umbroasă a cetinii de brad. Apoi se porniseră ploile, şi se făcuse frig, şi munţii se împîclişeră, cu norii burduf gata să crape de prima ninsoare. îşi pierduseră şi ei răbdarea

şi ceruse şi Todea să se strîngă laţul. „Nu ! li se răspunsese. Tocmai acuma, nu ! Căci poate tocmai negura asta o aşteptaseră bandiţii, ca nişte mieluşei !”... Era adevărat. De ce să se grăbească, dacă puteau pune oricînd mîna pe ei ? Trebuia să le descopere însă noile legături în care fuseseră prinşi şi mai ales intenţia, obiectivul celor care îi luaseră în soldă lor. Or, obiectivul acesta părea să fie destul de însemnat şi trebuia atins fără scrupule, din moment ce se apelase la o asemenea bandă, lipsită de orice Dumnezeu. Slaba mişcare a bandiţilor însă le trezise bănuiala că ei ar fi putut avea un post de radio-emisie cu care îşi asigurau mai comod legăturile. Ceruse şi Todea un asemenea aparat, şi Didi Schuster începuse să piardă nopţile la rînd, cu mîinile pe butoane şi căştile la urechi. Dar nu prinsese pe nici o undă şi la nici un ceas din noapte nici un fel de mesaj, care ar fi putut fi al bandiţilor sau care să-i caute pe ei. Intraseră astfel iar în aşteptare, pînă într-o noapte de la începutul lui noiembrie, cînd li se semnalase, încă de la graniţă, prezenţa unui avion străin care apucase calea munţilor şi o ţinea tot pe firul crestelor, drept înspre ei. Todea rămăsese la telefon, Didi Schuster la aparatul de radio, iar el, Liviu Burada, ieşise pe cea mai apropiată creastă de deasupra satului. Intraseră desigur în alarmă şi soldaţii din munţi şi toate organele de miliţie şi securitate din drumul avionului intrus. Noaptea era ca de păcură, fără de nici o zare, dar zgomotul, îmbolmojit ca de vată, răzbătuse totuşi pînă la Burada. Şi nu mai trecuse de el. Rămăsese ca într-o plutire deasupra munţilor, unde avionul se rotise singuratic ca la un sfert de ceas. Trei zile după asta fuseseră scotocite pădurile şi văile, pîndite toate cărările şi drumurile ce coborau din munţi, cercetaţi trecătorii străini de prin satele de pe vale. Nu fusese găsită nici o urmă de om paraşutat.

Lucrurile se liniştiseră apoi din nou, pînă exact peste o săptămînă, cînd avionul venise iar. Acum era mai către ziuă şi se rotise mai puţin, de teamă poate să nu-l prindă lumina dincoace de graniţă, pe munţi. Urmaseră alte zile de scotociri zadarnice, pe-o rază de-o sută de kilometri în jur, cărora nici pasărea n-ar fi putut să le scape. Şi ei intraseră iar în aşteptare, în liniştea tot mai apăsătoare, mocnită a munţilor pierduţi în negură şi ploile mărunte, mocăneşti de la sfîrşitul toamnei, pînă într-o dimineaţă, cînd venise după Todea o maşină a securităţii din Sibiu. Aceeaşi maşină venise şi către seară, după Didi Schuster, şi, la proaspătul ocol silvic, dinapoia cercului de soldaţi, la telefon şi aparatul de radio, rămăsese doar el, Liviu Burada.

Diedrich Schuster sărise în maşină ca un ogar, bucuros şi aproape sigur că noaptea o va petrece cu Inge, acasă... „Ştie el, Todea, ce face ! îl lăudase pe maior, cînd ţîşnise de lîngă Liviu Burada. A simţit că-mi pierdusem răbdarea !”... „Didi, vezi ! îl tachinase el. Inge şi lui Dumnezeu îi place şi «moşul» ar putea deveni gelos şi te-ar putea îndepărta de ea !”... Fusese o proorocire proastă, desigur, căci n-avea de unde să ştie că chiar aşa se va întîmpla. Didi Schuster n-avusese nicicum parte – doar cu Inge a lui – de noaptea aceea. Numai el, Liviu Burada, rămas la poalele munţilor, în coasta bandiţilor şi-l închipuise fericit lîngă făptura de înger a lui Inge Kling, coborîtă pentru o noapte de păcat pe pămînt. Blondă, vaporoasă, cu ochii albaştri şi obrajii bucălaţi, albă ca floarea de crin, Inge părea într-adevăr un înger dintre cei care plutesc în nefiinţă pe norii azurii de pe vechile icoane. El, Burada, îi spunea „Inge" însă din şcoala militară, cînd Didi îi arătase prima ei scrisoare şi el îi citise iscălitura subţire, „înge” în loc de „inghe". Se înţeleseseră, ca Didi Schuster să-l caute la telefon de cum va ajunge la Sibiu, dar trecuse noaptea fără de nici un

semn de la el. Dimineaţa, Burada îşi pierduse răbdarea şi întrebase la sediu, bănuitor, de tînărul său prieten şi camarad...

— Dar ce-ai cu el ? îl luase Todea la rost.

— Aşa... am vrut numai să ştiu ce face...

— Bine, *mergi* ! învaţă nemţeşte...

— Păi, nu ştie ?!

— Da, dar nu ca „cel picat din cer”...

Aşa aflase el, Liviu Burada, că avionul lansase într-adevăr pe cineva, cu paraşuta, pentru cei din munţi şi că acesta se găsea acum la sediu. Despre povestea lansării, misiunea paraşutatului şi, mai ales, întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi care dusese mai tîrziu la salvarea vieţii lui Didi însă abia peste încă o zi, cînd Remus Todea şi Didi Schuster se întorseseră la „ocolul silvic", avea să afle întregul adevăr...

Din cauza negurii, desigur, Pătru Grosariu fusese lansat mai aproape de satul său natal de la poalele munţilor, decît de sălaşul bandiţilor dintre crestele de piatră. în schimb, căzuse cum nu se putea mai bine într-o rarişte de stejari şi fagi, cu finaţ, dincolo de care începea peria înaltă şi neagră a pădurii de brazi. Locul era în coastă şi se rostogolise încă la vale, cu capul în mîini şi tot înfăşurîndu-se în sforile paraşutei, pînă se oprise în tulpina unui stejar bătrîn şi stingher, c-o noapte groasă sub el. După ce-i trecuse ameţeala şi ţiuitul din urechi, începuse să se pipăie, neîncrezător că scăpase fără nici măcar o zgîrietură. Apoi se desprinsese de sfori şi începuse, orb şi repede, să sape chiar la rădăcina stejarului o groapă pentru paraşută. Şi tocmai cînd înghesuia paraşuta făcută ghem pe fundul gropii, auzi ca dintr-o apă, – căci negura plutea ca o pulbere măruntă pe munţi –, din nou, zgomotul avionului care se întorsese şi se

rotea în acelaşi loc pe deasupra. Şi-abia se stinsese zgomotul acestuia, pentru totdeauna, că şi auzise un foşnet surd la marginea pădurii de brazi şi apoi un trosnet de crengi, înăbuşit de pulberea de apă din văzduh. Era cea de a doua paraşută, cu care îi fusese lansată staţia de radio ce trebuia dusă de el la banditi, în munţi. îngropase paraşuta, lăsase şi raniţa lingă trunchiul gros al stejarului şi plecase să caute staţia de radio în partea în care auzise bufnitura. După auz, locul nu putea fi prea departe şi dăduse într-adevăr, la numai o sută de paşi, de marginea pădurii de brazi. Bîjbîise însă printre brazi ca într-o peşteră neagră, plină de apă spulberată, fără să dea nici de lada în care era împachetată staţia de radio, nici de paraşută. Aşa îl prinseseră zorile, bătînd aproape desperat marginea pădurii, cînd descoperi pînza galbenă a paraşutei agăţată la subsuoara unei crengi, iar staţia de radio spînzurînd în sfori chiar lîngă trunchiul brădului. După ce îngropase şi această paraşută, se întorsese cu lada în braţe la stejarul din rariştea de pe coastă. Acum însă, cînd se văzuse singur lîngă raniţă şi ladă şi lumina zilei ■— chiar aşa cum era, de plumb – alungase negura şi de pe valea din faţă şi de pe munţii pe care trebuia să ajungă, i se făcuse frică. Trebuia să scape repede de staţie căci şi aşa, nu putea urca decît cu raniţa pînă la sălaşul banditilor care trebuia să fie undeva, dincolo de Păltiniş. Mai jos, pe coastă, descoperise o „odaie", una dintre acele coşmelii de lemn care se tot întîlnesc în munţi, ridicate pentru adăpostul cosaşilor sau al celor veniţi cu vitele la păscut, iar acum, toamna, pentru păstratul finului ce n-a putut fi încă adus acasă. Ascunsese staţia sub finul din „odaia" asta, cu uşa prinsă doar într-o balama şi cu ferăstruica bătută în scînduri late, de-a curmezişul. Acum era gata de drum şi cunoştea munţii, dar pentru a putea ajunge la locul acela

de dincolo de primele creste, pe valea şi spre izvoarele Sadului – unde ştia că este sălaşul bandiţilor —. trebuia să ştie mai întîi, cît mai exact, locul unde „căzuse din cer". Or, lucrul acesta nu-l putea afla decît coborînd pe vale, pînă la un punct pe care l-ar fi recunoscut din amintire şi care l-ar fi pus astfel, dintr-o dată, în situaţia de a se putea orienta fără nici o greutate. îşi aburcase, deci, raniţa în spinare şi o luase pe vale, pe cărăruia de pe lîngă firicelul de apă, la pas domol şi sprijinindu-se într-un băţ de alun, ca orice călător ce se întorcea mulţumit de raita ce-o dăduse prin munţi.

Valea i se păruse tot mai cunoscută, dar nu descoperise nimic anume care să-i fixeze locurile şi în amintire. Şi mersese încă pînă spre prînz, cînd, deschizîndu-i-se dintr-o dată, valea îi scoase în faţă o aşezare pe care o cunoştea. Nu-i venise să creadă şi urcase coasta în stînga, unde erau cîţiva copii cu nişte vaci. De acolo avea toate aşezările de la poalele muntelui la picioare. Drept în faţa sa, la numai cinci-şase sute de paşi, şi drumul, şi calea ferată, şi rîul în care se vărsa firicelul de apă pe care venise el făceau un cot mare şi larg, nu înspre cîmpie, ci înspre munţi. Era desigur cotul dintre Orlat şi Săcel ; în dreapta, la aproape douăzeci de kilometri era Sibiul, iar în stînga, la numai zece, satul în care se născuse el. Sălaşul bandiţilor cădea astfel înapoi, departe, la aproape o zi de mers în munţi, dincolo de coastele Cibinului, în cealaltă vale, la Sad. Trecuse pe lîngă copiii cu vacile şi se înfundase într-o altă „odaie", în fîn, în chiar uşa acesteia, de unde vedea toată valea. Pe şosea treceau, destul de rare, căruţe, maşini şi autocamioane, şi dinspre, dar mai ales înspre Sibiu. într-un timp, apăruse şi pe calea ferată şarpele negru al unui tren care venea dinspre Sebeş, val-vîrtej, fulgerînd pămîntul... „Doamne, nu s-a schimbat nimic ! îşi spusese Pătru Grosariu cu ochii la ceas. Trebuie să fie acceleratul de Deva şi Arad, care intră în ţară, la Curtici, în

zori !” Sentimentul ăsta al statorniciei lucrurilor pe care le credea schimbate definitiv şi mai ales al aceleiaşi, neclintite înfăţişări a locurilor pe care le avea în faţă la fel ca-n amintirea lui de copil, atît de scumpă în străinătăţile din care se întorsese ca un fur, îi înmuiase inima dintr-o dată. Gîndurile îi zburaseră apoi în sat, la casa şi bătătura lor, la părinţii despre care nu mai ştia nimic de şapte ani, din vara lui 1944, şi toată ziua aceea zăcuse ca bolnav în fîn, încercat de neputinţă şi copleşit de dor... „Aveam ca o vatră de jar în piept, mărturisise mai tîrziu, la anchetă, care îmi încărca sîngele c-o dogoare ce mă ameţea, şi-mi usca gîtul şi gura, de nu mai puteam nici să vorbesc !”

Seara, Grosariu înclinase în sfîrşit, să nu mai plece în munţi, ci să lase totul baltă, să meargă direct acasă. După cîteva sute de paşi, însă, se întorsese la „odaie”, în fîn. Nu mintea, ci inima îl împiedicase, înecată de ruşine, să-şi închipuie întîlnirea cu ai săi... „Sărut mîna, mamă... şi bună seara, tată ! ar fi spus. Bine v-am găsit !”... „Pătrule, copile !” ar fi ţipat maică-sa şi i s-ar fi agăţat ca moartă de gît... „Bună, fătule ! l-ar fi întîmpinat taică- său, cu ochii lui mari, şi aspri, şi calzi, şi nedumeriţi. Unde-ai fost şi cum ai apărut, aşa ca din ceriu ?”... Ce putea să-i răspundă ? Nu găsise nici a doua zi un răspuns şi nu se mişcase din fîn, zăcuse mai departe, doar c-o înghiţitură de apă şi-o ţigară, cu gîndurile îmbolmojite şi ars de jarul acela din piept, cu ochii la mişcarea de pe şosea şi de pe calea ferată, întrezărită prin ploaia care ţîrîia mărunt ca într-o ceaţă. Poate, dacă ar fi apărut iar copiii cu vacile sau numai un singur om, ar fi urcat coasta înspre pădure, s-ar fi hotărît într-un fel. Ploaia însă ţinuse toate satele mocnind în umbrirea ei şi lun- gindu-i lui, parcă anume, chinul în care se zbătea. Seara se hotărîse totuşi şi ieşise, în întunericul ca de păcură, la şosea. Făcuse semn primului autocamion şi peste o jumătate de ceas era la Sibiu. Dar îi trebuise

încă un ceas, în care patrulase prin ploaie într-o parte şi alta a sediului miliţiei, pînă ce îşi luase inima în dinţi şi trecuse pragul acesteia. înainte de miezul nopţii, fusese preluat de organele de securitate care erau încă în cercetarea munţilor, iritate de această a doua apariţie a avionului străin. Dimineaţa, venise după Remus Todea o maşină de la Sibiu, iar spre seară, aceeaşi maşină îl luase şi pe Didi Schuster şi rămăsese doar el, Liviu Burada, la „ocolul silvic", lîngă telefon şi aparatul de radio...

Liviu Burada nu-l văzuse pe Pătru Grosariu ; toate acestea le aflase abia peste încă o zi, de la Remus Todea şi, mai ales, de la Didi Schuster, cînd aceştia se întorseseră la postul lor de veghe. în chiar noaptea prezentării lui Pătru la miliţie, după primele lui declaraţii, securitatea verificase la repezeală totul în satul lui de naştere, fără ca părinţii să prindă de veste, căci nu se ştia ce putea ieşi din toate astea, precum şi existenţa în locurile indicate ale celor două paraşute şi a aparatului de radio. Pătru Grosariu se arătase de la început în totul şi întru- toate deschis, destăinuind fără nici un fel de reţinere tot ce făcuse în Germania de vest, după ce ieşise din lagărul de prizonieri de război în care fusese vîrît în august 1944, tot ceea ce ştia, destul de puţin, despre cei din munţi şi, mai ales, ce trebuia să facă odată ajuns în ţară, printre lotri.

— Atunci, de ce-ai acceptat să lucrezi pentru *ei ?* îl întrebase primul anchetator, intrigat parcă de credinţa şi dezinvoltura cu care Pătru dăduse totul în vileag.

— Cum, de ce ? se minunase el. Păi, cum era să mă întorc acasă ?!

Acum fusese chemat Remus Todea, şi ascultase şi acesta, împreună cu comandantul securităţii locale, tot ceea ce Pătru Grosariu povestise iar, mai clar şi mai pe îndelete. Se încredinţaseră astfel amîndoi de adevărul celor spuse de el, de felul în care arsese atîţia ani de

dorul de acasă şi de ţară, ca o prigorie ce ţipă după apă, şi—1 puseseră să aştearnă totul pe hîrtie. Ei doi înţeleseseră şi mai mult, decît ştiau sau puteau bănui Pătru Grosariu. Acesta fusese trimis în ţară nu doar pentru stabilirea unei legături cu micul grup al celor din munţi, ci şi în perspectiva unei importante acţiuni, pregătită din iniţiativa acelui centru străin. Aparatul de radio care trebuia dus în munţi şi la care doar el, Grosariu, putea să lucreze, era o primă dovadă a existenţei unui asemenea obiectiv. Dar lucrul acesta nu-l putea afla decît Grosariu, după ce ajungea la sălaşul bandiţilor şi intra în legătură directă cu centrul acela străin care îl pregătise acolo şi îl paraşutase aici. Aşa îi venise lui Remus Todea ideea să-l înlocuiască pe Pătru cu Didi Schuster, care ştia oricum nemţeşte şi fusese încă din liceu radiotelegrafist amator, iar pe deasupra cunoştea, fiind din Sibiu, destul de bine şi munţii Cibinului. Aprobarea cerută însă la Bucureşti nu-i fusese dată decît înspre seară şi încă cu condiţia să se încredinţeze personal că riscul unei astfel de substituiri putea fi în mod sigur cît mai limitat. Riscul era oricum limitat, căci aveau toate datele de la Pătru Grosariu şi numai ceva total necunoscut sau de neprevăzut mai putea interveni pe parcurs. Şi totuşi, chiar aşa, riscul nu putea fi cu totul înlăturat. În ultima instanţă hotărîse desigur Didi Schuster, căci numai singur şi în mod absolut voluntar îşi putuse asuma acest risc. Aşa că, toată noaptea aceea pe care Burada crezuse că o va petrece cu diafana Inge, acasă, stătuse lîngă Pătru Grosariu, învăţîndu-i pe de rost întreaga biografie, cu cele mai neînsemnate întîmplări, mai ales cele din perioada pregătirii lui de către acel centru străin, căruia îi înşela acum cu bună-ştiinţă încrederea. Peste zi repetase sub ochii lui Pătru, care era radiotelegrafist de meserie, zeci şi sufe de exerciţii de transmitere şi de recepţie, – cu

un aparat de radio asemănător cu cel ascuns în fîn –, a unor mesaje cifrate, după un cod învăţat de asemenea pe dinafară. Seara, cînd lui Patru nu-i mai rămăsese decît să-i dea şi hainele cu care venise de dincolo, pînă la cămaşă şi ciorapi, ca Didi Schuster să poată pleca în munţi, acesta ceruse o înţoire de un ceas, să treacă mai întîi pe acasă, s-o vadă totuşi pe Inge. După o clipă de gîndire, Remus Todea îi împlinise această ultimă dorinţă, dar îl rugase să îl ia şi pe Pătru cu el. în situaţia asta e clar că n-a mai fost nevoie de un ceas, ci doar de-atîta timp cît Didi şi-a îmbrăţişat tînăra-i soţie, i-a şoptit cîteva cuvinte de rămas bun, fără să-i spună, desigur, unde anume urma să plece el, şi de încă o clipă, în prag la despărţire, cînd a îmbrăţişat-o iar, aproape desperat... .„Am simţit, mărturisise Inge mai tîrziu, înfrigurată, că n-aveam să-l mai văd niciodată ! Şi numai demnitatea şi mîndria mea de femeie, care acceptase odată cu căsătoria posibilitatea oricărui risc al misiunilor primite de el ca ofiţer de securitate, m-au oprit să ţip şi să mă pun de-a curmezişul uşii !”... Poate că raţionamentul acesta precar de o clipă, inefabila presimţire a unei inevitabile dispariţii fulgeraseră şi inima lui Grosariu, care rămăsese fascinat de înfăţişarea de înger blond a lui Inge Kling, pentru că el însuşi stăruise să se întoarcă mai repede la sediu. Aici, ceruse lui Todea să-i acorde totala sa încredere pînă la sfîrşit, să-l lase pe el să plece mai departe în munţi. Un ceas întreg se frămîntase, tot mai convingător :

— Domnule maior, nu se ştie peste cine dă dom’loco- tenent-major acolo... poate e unul mai şiret, sau care mă cunoaşte, sau care a fost înştiinţat cum arăt! Şi- atunci, nu e păcat ?

Remus Todea însă tăcea, ca surd, doar cu ochii lui aspri şi mari tot mai încărcaţi de povara răspunderii ce trebuia să-şi ia. Era desigur mult mai bine ca Pătru Grosariu să-şi joace rolul lui adevărat pînă la capăt, în clipa în care ar fi aflat

de obiectivul încă ascuns dar sigur al celor ce-l trimiseseră aici. Lui, însă, cine-i putea acorda acea totală garanţie care-i asigura succesul acestei neobişnuite mişcări ?

— ...nu mai vorbesc, că pînă şi după ritmul bătăilor la aparat l-ar putea recunoaşte ! *Ei* au acolo înregistrat ritmul meu, al primului apel şi al primelor răspunsuri, şi pot descoperi de la început substituirea... Şi nu doar asta ! Un lucru cît de neînsemnat, dar al meu sau ştiut numai de mine, l-ar putea de asemenea descoperi... Şi pe lîngă că nu veţi mai apuca să aflaţi nimic, şi soarta domnului locotenent-major va fi pecetluită !

Insistenţa lui Pătru Grosariu devenind aproape suspectă, Remus Todea nu-şi mai putuse ascunde iritarea :

— Dar de ce ţii să pleci dumneata, neapărat ?

— O, se tîngui dezamăgit Grosariu... dacă încă n-aţi înţeles că n-am nimic de-a face cu aştia şi că eram în stare să-mi dau şi jumătate din sînge ca să vin acasă, atunci nu mai vreau nimic !... Hotărîţi dumneavoastră, cum vreţi !... în fond, eu mi-am atins ţinta : sînt în ţară, oricum ! Iar dumneavoastră, pentru vina de pînă acum, nu mă puteţi decît cel mult bate la c..., că eu am venit singur, de bunăvoia mea, la voi ! Singur m-am predat şi v-am spus, nesilit de nimeni, despre toate şi tăt !... Şi totul s-ar fi gătat cu bine pentru mine, de cum ar fi intrat dom'locotenent-major şi-n hainele mele şi i-aş fi dat şi parola la marginea pădurii... dar i-am văzut doamna !... dumneavoastră poate n-o ştiţi, e curată şi albă, neîntinată ca o floare de crin !... Şi mi-am zis că e mare păcat să-i deschid tocmai eu – care-am îndurat atîta suferinţă şi plîns, atîta nefericire – prăpastia asta neagră în faţă, în care ştiu ce l-ar putea aştepta pe dom' locotenent-major, acolo !

Remus Todea încă tăcea, dar se vedea că devenise neliniştit, încolţit de propriile-i gînduri

şi chiar ruşinat de judecata frustă şi dreaptă, necruţătoare şi caldă, ca a unui frate de cruce, a celuilalt.

— încă una... şi gata, domnule maior ! revenise Pătru Grosariu, tăios. Dumneavoastră cunoaşteţi jocul oricum, că doar eu v-am dat totul pe faţă... dom' locotenent- major ştie de-acum şi unda, şi cifrul, şi cînd am să vorbesc, şi poate prinde tăt... şi-apoi, daţi-o dracului, unde să fug ?! Că nu ies, ci doar intru în cerc... dumneavoastră n-aveţi decît să daţi ordinul şi soldaţii-s pe noi !

Remus Todea era şi în fapt tot atît de aspru pe cît părea ; dar această nesimulată asprime ascundea o omenie la fel de aspră şi crudă. Dezvăluirea acesteia îl tulbură pe Pătru Grosariu mai mult decît încrederea ce-i acordase pînă acum.

— Domnule Grosariu, eu nu la tovarăşul locotenent- major Schusler mă gîndesc... dumnealui e ofiţer şi e-n misiune, îi dau ordin şi gata !... ci la dumneata !... E vorba, totuşi, de-un sacrificiu şi n-am dreptul să ţi-l cer !

— Vai de mine, domnule maior... dar nu dumneavoastră, ci eu... uite, vă dau în scris, şi-l am martor pe Dumnezeu, aşa cum l-am luat cînd m-am hotărît să plec încoace... că doar v-am spus, nu pentru ei, ci ca să vin acasă am intrat cu bună-ştiinţă în jocul ăsta !

Pînă la urmă, Todea îşi călcase desigur pe inimă, îşi asumase – şi faţă de sine şi faţă de cei de la Bucureşti – riscul şi mai însemnat al propunerii lui Grosariu şi ridică mîinile, capitulînd parcă în faţa unei inevitabile fatalităţi. Apoi rămăsese minute în şir cu capul între palme, ca într-o anticipată reculegere după un act cu un sfîrşit aproape sigur funest. Cînd îşi ridicase privirile, ochii săi aspri erau, ca niciodată, umezi.

— Domnule Grosariu, poate vrei totuşi să treci mai întîi pe acasă... să-ţi vezi, totuşi, părinţii... eşti liber s-o faci !

— M-am gîndit şi la asta, domnule maior... ar fi, de asemenea, păcat !... Dacă plec în munţi şi mă întorc, o să-i văd oricum, am să fiu toată viaţa cu ei !... Dar dacă n-am s-apuc să mă întorc ?! E mai bine să nu ştie încă nimic... să nu le frig inima, din nou, într-atît ! Vor rămîne cu gîndul că nu m-am întors niciodată şi pînă la urmă poate mă vor ierta şi mă vor uita... Dar aşa ? Nu vor avea puterea asta, cînd mă vor şti aici !... Şi-ap oi. e timpul să plec !

— Cum vrei, domnule Grosariu ! se închinase Todea definitiv judecăţii lui.

Şi-n chiar noaptea aceea, Didi Schuster îl trecuse printre posturile de soldaţi, prin pădure, pe cea mai puţin umblată cărăruie care ducea spre sălaşul banditilor din munţi. La despărţire, după ce se îmbrăţişară ca doi sol

daţi, Grosariu îi dezvălui şi ultima taină pe care o mai avea : parola cu care trebuia să fie recunoscut de bandiţi şi care fusese tot cuvîntul *Spuk !* Cealaltă parolă, cu care avea să facă legătura dintre cei de dincolo şi cei căutaţi de aceştia la Bucureşti, o va afla abia cînd va intra cu ei în legătură şi, ori i-o va transmite prin radio, ori i-o va lăsa scrisă, aşa ca să ajungă într-un fel la ei – la el, la Liviu Burada şi Remus Todea – sau la soldaţi...

XI

Mașina urca în forță, cu motorul vuind și tăind șerpentinele într-un mers cu care șoferul ar fi dorit să taie coasta ca o săgeată. Apropiată și rece, înserarea de mai cădea peste păduri și cuhni, încenușînd pămîntul. Liviu Burada simți răcoarea, își strînse haina la piept și-și întoarse fața, cu luciul ochilor obosit, spre geam. Lăstărișul pădurii, tînăr și des, abia împlinit, era de un verde moale și crud. Depășiră o căruță cu bușteni, oprită pe dreapta. Lîngă ea un muntean în zeghe de aba veghea clipa de răgaz a cailor, cu umărul la roată.

— Unde sîntem... în munți ?

— Nu încă, tovarășe maior ! tresări șoferul, cu ochii la drum și răsucind volanul. Abia trecem Dealul Negru... pînă coborîm la Rîmnicu Vîlcea, că pe urmă, drumul pe valea Oltului e sfoară pînă la Sibiu...

Liviu Burada își cercetă ceasul, surprins; impresia acestei ciudate contractări a timpului venise desigur din gîndurile lui. II ajunsese totuși oboseala ultimelor zile și nopți nedormite, cînd tocmai timpul acestor întîmplări rămase în suspensie atunci intrase acum vertiginos în alertă. Se întinse pe banca

maşinii, cu pălăria pe piept şi ochii închişi. Gîndurile însă nu-l părăsiră ; se întoarseră pe firul lui Pătru Grosariu, şi mai înapoi. Participase doar la „Operaţiunea Ochean” şi cunoştea toată povestea lui... Pătru Grosariu se trăgea din nişte ţărani nu prea cuprinşi, cu numai două iugăre şi-o căruţă cu un cal, dintr-un sat de munte de dincolo de Sibiu. Fusese însă isteţ şi tenace şi ajunsese să termine gimnaziul, ca bursier al statului, la Blaj. Mai departe nu mai putuse răzbi şi pierduse cîţiva ani în dezgust şi amărăciune. în primăvara lui 1943, războiul luase o altă întorsătură şi Antonescu chemase şi contingentul lui la recrutare, mai devreme cu un an. Peste numai şase luni, toamna, urma să fie şi încorporat, după care nu-l aştepta decît drumul – aproape sigur, fără întoarcere – al frontului din est. Vara însă auzise că se primesc înscrieri la şcoala de aviaţie de la Mediaş, pentru specializare, ca tehnicieni de aviaţie, în Germania. Tocmai în Germania lui Hitler, secătuită de război şi gîtuită de lipsuri şi foamete, terorizată de umbra Gestapo-ului şi supusă cumplitelor bombardamente anglo- americane ! Scăpa însă în mod sigur de doi ani de front şi, pe lîngă că îşi făcea armata, învăţa oricum şi o meserie. în ciuda împotrivirii părinţilor, – care nu-l aveau decît pe el şi, poate mai mult din instinct, vedeau în neagra străinătate a Germaniei de atunci un pericol mai mare chiar decît cel al frontului de răsărit, ce nu mai putea dura şi trebuia să crape odată –, Pătru se prezentase totuşi la concurs, în august, iar în septembrie plecase din ţară. Cele cîteva sute de tineri români – de numai douăzeci de ani şi aleşi dintre cei mai dotaţi şi mai isteţi, mai bine legaţi – constituiseră o secţie specială a unei şcoli militare nemţeşti de tehnicieni de aviaţie, aproape de Hamburg. Pătru îşi alesese meseria de radiotelegrafist de bord, care-i plăcea, şi cu tot dorul de acasă şi grija de părinţii pe care îi

părăsise în pragul bătrîneţii, ajunsese – învingînd, cu pumnii strînşi şi inima făcută ghem, toate vicisitudinile vieţii din cazarmă, desfăşurată în spiritul celui mai crunt militarism prusac – din chiar primul an, şeful promoţiei comune de radio-telegrafişti. Insurecţia din august 1944 şi ridicarea fulgerătoare a României împotriva Germaniei naziste schimbaseră. însă, pe lîngă soarta şcolii, şi soarta lui. în dimineaţa zile de 24 august 1944, se treziseră cu comandantul secţiei româneşti, un căpitan aviator, subţire şi negricios, înalt, adus de nemţi între santinele în faţa frontului. Peste noapte, căpitanul refuzase – şi-odată cu el şi ceilalţi cîţiva aviatori români – să treacă de partea nemţilor şi ceruse acum – în cele cîteva cuvinte în care apucase să dezvăluie răsturnarea de la Bucureşti – şi elevilor săi, să facă acelaşi lucru. „Nu ne trădăm patria, orice ne-ar aştepta 1 strigase, cu automatele nemţilor în coaste. Trăiască România liberă şi independentă !”... Şi-n timp ce el fusese smuls şi tîrît de nemţi din faţa lor, ei toţi prezentaseră armele „pentru onor” şi izbucniseră în strigăte entuziaste şi îndîrjite de „Uraaa 1 Trăiască România!”

O, dar ce urmase şi cît avusese de îndurat după asta ! După ce fuseseră dezarmaţi, fuseseră duşi din şcoală direct într-un lagăr de prizonieri de război. Numai cine a fost într-un asemenea lagăr, în Germania anilor 1944-45, care ea însăşi era un adevărat lagăr nazist de război, poate şti viaţa pe care a dus-o aici în toamna şi iarna lui 1944. Dar chiar viaţa asta fusese un fel de „copilărie”, a celei – mult mai cumplite şi mai grele – care urmase. Iarna, el şi alţi şapte-opt, dintre cei socotiţi „capii răutăţilor” din lagăr, fuseseră despărţiţi de restul elevilor şi luaţi de *Gestapo.* Pînă la sfîrşitul războiului nu mai ieşise de sub pămînt ; fusese ţinut într-o celulă subterană, în- tr-o închisoare despre care nu putuse să afle ceva nici cînd

fusese scos de americani pe targă, galben şi cu. ochii aproape pierduţi, supt cu totul de pămînt. Trecuse astfel din ghearele nemţilor învinşi, după aproape un an, în ghearele învingătorilor ; de fapt, între sîrmele ghimpate ale aceloraşi lagăre, transformate acum în „lagăre de triere". Sperase să se întoarcă în sfîrşit acasă, dar „trierea" durase aproape trei ani, pînă în 1948, şi era făcută doar pentru cei care îşi alegeau un loc de refugiu în partea ceea de lume, nicicum ţara lor de baştină de la Carpaţi şi Dunăre. Unii nu mai putuseră îndura aşteptarea şi viaţa lagărelor prin care tot erau purtaţi, şi umpluseră, traumatizaţi poate pentru totdeauna, pămîntul : din Canada şi America Latină, pînă în Australia. Alţii, mai practici, intraseră în rîndurile populaţiei germane care începuse să uite de război şi se angajase desperată să-şi refacă viaţa. El însă rămăsese neînfrînt pînă în 1949, cînd nu ei, ci dorul de acasă şi de ţară îl îngenunchease. Ar fi fost în stare să-şi dea şi-o mînă, şi-un picior, orice, numai să se întoarcă acasă, să ajungă într-un fel, ca o prigorie gata moartă de sete, la izvor. Aşa acceptase, cu gîndul ăsta ascuns, prietenia unuia dintre cei care erau vîrîţi anume printre ei şi apoi să urmeze, împreună cu el, cursurile unei şcoli în care trebuia să-şi termine calificarea de radiotelegrafist. După acest prim curs, trecuse prin alte trei şcoli de cîte trei şi şase luni, printre oameni din ce în ce mai străini şi mai ascunşi, mai severi, pînă la ultima şcoală din vara anului 1951. în toate celelalte şcoli, fusese amestecat cu fel de fel de fugari din ţările lor de baştină sau foşti prizonieri de război şi avusese ca şefi numai nişte tehnicieni profesionişti, pe care nu-i interesa şi poate nici nu ştiau pentru ce şi pentru cine erau pregătiţi. Ajunsese, de asemenea, să cunoască şi localităţile în care erau, căci sîmbăta şi duminica erau lăsaţi să iasă în oraş cu bilet de voie ca la internat. Despre ultima şcoală însă

ştia mai nimic ; doar că era amenajată într-un castel, în nişte munţi, căci fusese dus acolo noaptea, într-o dubă, după aproape zece ore de mers şi nu mai ieşise niciodată. Românii aduşi în aceeaşi noapte, cinci la număr, formaseră o secţie separată şi fuseseră luaţi în primire de unul Ulea, care pretindea că venise de curînd din ţară, transformată de comunişti în iad. Ulea însă nu era decît adjunctul unuia, pe care îl chema Walter Jung, un fost *gestapovist,* dar nu acesta, ci unul Watt, care vorbea doar englezeşte, le era adevăratul şef. Şase luni, zi de zi, nu se ocupaseră aici decît despre noile realităţi din România ; pentru instrucţia de specialitate, cunoscută de acum, rezervîndu-li-se doar două ceasuri, seara, tîrziu. Aveau un program mai sever decît la închisoare şi Pătru Grosariu se săturase pînă în gît de toate. Renunţase chiar la ideea întoarcerii acasă şi îşi pusese în gînd să fugă oriunde, oricum. Pentru a nu da însă nimic de bănuit, nu înceta, să stăruie în toate cu un zel sporit, şi tocmai lucrul acesta îi adusese salvarea. La începutul lui noiembrie, fusese scos şi dintre aceştia şi mutat într-o vilă, singur într-un apartament, cu valet şi bucătăreasă la dispoziţie, cu contul tuturor dorinţelor deschis şi cu o singură obligaţie : să asculte numai postul de radio Bucureşti şi să citească numai ziare româneşti. Mai mult, toate cele din apartament erau numai lucruri

românești, cum de asemenea erau românești tot ceea ce consuma ; de la chibrituri și țigări, la săpunul de spălat pe mîini. Aici nu-l vizita decît Walter Jung, care vorbea binișor românește și cunoștea și Bucureștiul și țara, și o singură dată, la primirea misiunii de a pleca în România, „boss”-ul, Watt, cînd îi înmînase noile acte, cartelele de alimente și îmbrăcăminte, precum și cîteva pachete de bancnote, toate românești. Raniță, aparatul de radio, parola și ultimele instrucțiuni i le dăduse Jung, abia pe aeroport, în noaptea plecării... „Nu știu de ce, mărturisise Grosariu, dar nu m-am bucurat cum aș fi vrut, cum așteptasem atîta timp clipa asta ! Mi-a fost frică și mă simțeam stingher, stînjenit să mai plec, dar, de asemenea, și să mai rămîn !... Acum, cum mi-o fi norocul, mi-am spus, că eu am făcut tot ce-am putut!... Și, uite c-am avut noroc !” se bucurase el, cînd simțise că clipa grea a neîncrederii noilor autorități românești trecuse...

Poate c-ar fi fost mai bine ca Pătru să mai fi fost ținut cîteva zile, să povestească încă o dată, tot, cu cît mai multe amănunte și răspunzînd și la alte întrebări ale anchetatorilor, pînă ce-l storceau ca pe o cîrpă udă de ultima picătură a tot ce știa despre sistemul, metodele de lucru și intențiile centrului care îl recrutase și îl trimisese în România. Totuși, ceea ce fusese mai important Pătru spusese pe nerăsuflate și fusese prins întocmai pe zeci de pagini de hîrtie. Și-apoi, nici nu se putea întîrzia mai mult, căci și așa, pe lîngă cele cîteva zile care trecuseră pînă ce Pătru își învinsese frica și se predase singur, mai trecuseră cîteva, și întîrzierea ar fi trezit poate bănuiala și a celor din munți, și a celor de dincolo.

— Pentru ce crezi c-ai fost trimis ? revenise Todea. Pentru a stabili legătura cu ăștia ? Le acordau ei atîta importanță ? Păi, sînt o mină de răi și, dacă vrem, mîine strîngem lațul !

— Şi pentru asta... dar nu doar pentru asta, domnule maior ! sărise Grosariu, isteţ într-adevăr... Păi, cum o să se dea *ei* pe mîna ăstora, cincisprezece sau douăzeci ?... Că ce putere au şi pe cine reprezintă ăştia ? Phă ! Ce, ăia de dincolo sînt chiar atît de proşti ? Doamne, să nu greşiţi să vă faceţi părerea asta ! Au putere, şi bani, şi oameni fel de fel, şi gîndurile le bat departe şi ascuns, şi urmăresc totul numai cu mare foloase doar pentru ei...

— Ce foloase au urmărit, de pildă, cu dumneata ?

— în primul rînd, să restabilească oricum o legătură... şi-odată cu asta să încerce, adică, şi mărea cu degetul... poate se poate !... Şi dacă se poate, atunci să-nceapă pregătirile, să pregătească terenul pentru cineva mai de soi... Că nu eu, – Doamne fereşte ! –, ci alta trebuie să fie pasărea de soi !

— Cine, Ulea sau Jung ?

— Nu-mi dau seama... poate mai întîi Ulea, să ami- roasă... dar aşternutul cred că se pregăteşte pentru Jung !

— Cu ce scop ?

— Asta doar bănuiesc... „Că n-o să te lăsăm să putrezeşti acolo, în munţi ! mi-a promis Jung. O să ajungi cineva, domnule Grosariu !”... Vor să organizeze cred o nouă reţea... asta *e* !... Şi el cunoaşte, şi ştie toate pe-aici, şi are poate şi-o rămăşiţă din tot ce-a avut în mînă, atunci... îi trebuie doar vadul, iarăşi deschis... un cap de pod, pe care să pună piciorul, să lege iarăşi ţîţele ! Şi, poate nu pentru el, ci pentru Watt... că ăsta, Watt, are banii, totul în mîini !

— Ştii ceva precis ?

— Din păcate, nu, dar bănuiesc... Cînd i-am cerut acoperire sau refugiu, Jung m-a asigurat că are oricum două posibilităţi, care îmi vor fi comunicate la timp... o femeie sigură şi frumoasă, „cu piept de puicuţă şi mînă de fier”, şi un fost diplomat, a cărui „fişă de cursă lungă luată de la Berlin o are acuma Watt...”

1
2
.

„Undeva, în dosarul cu toate aceste declaraţii ale lui Grosariu de atunci, îşi spuse Liviu Burada cu gîndurile tot mai îmbolmojite de somn, trebuie să fie ceva mai mult despre aceste două păsări rătăcite, lăsate anume un timp, să clocească nişte ouă de piatră, pînă într-un moment cînd vor putea ieşi iarăşi din cuib !”

— Acum vei avea acoperirea noastră, domnule Grosariu ! îl asigurase Todea, îndatorat. Domnul locotenent-ma- jor Schuster va fi pe undă, cum v-aţi înţeles, la fiecare miez de zi şi de noapte, la douăsprezece fix ! Dacă eşti în pericol sau totul pare pierdut, ne dai de veste şi gata... în două ore strîngem laţul !

— *All right,* domnule maior ! se angajase Grosariu, aşa cum fusese învăţat acolo.

Trei zile după acestea însă, nu se primise nici un semn de la el. Şi Pătru nici nu schimbase, cu cei de dincolo, vreun mesaj. Lucrurile confirmaseră cea mai probabilă ipoteză a lui Remus Todea. în prima zi, abia prins de bandiţi, Pătru Grosariu fusese pus să povestească tot, aproape sigur în faţa unui pistol întins spre el. A doua zi, cum era de aşteptat, bandiţii controlaseră existenţa paraşutelor îngropate şi luaseră pe furiş, desigur cu credinţa că nu fuseseră văzuţi de nimeni, aparatul de radio din fînul de la „odăi”. Şi tot pe furiş şi „nevăzuţi de nimeni”, doi dintre ei se aventuraseră a treia zi spre seară pînă în satul lui Grosariu de la poalele munţilor, şi-i cercetaseră pe ascuns părinţii, despre fiul lor rămas din timpul războiului în Germania. în cea de-a patra noapte, Didi Schuster – care nu se dezlipise nici o clipă de lîngă aparatul său de radio – prinsese primul mesaj al lui Grosariu. Acesta raportase lui *Spuk* că ajunsese cu bine şi că aştepta ordine noi. Răspunsul şi noile dispoziţii ale celor de dincolo însă nu le mai prinseseră, pentru că acestea fuseseră transmise pe o altă lungime de undă – lucru pe care nici

Todeea şi nici Grosariu nu-l prevăzuseră – comunicată sub indicaţia că se găsea notată pe o hîrtiuţă de sub primul buton de ebonită al aparatului. în schimb, Didi Schuster prinsese iar răspunsul cifrat al lui Pătru Grosariu, în mod sigur anume detaliat, prin care acesta se angaja să se convingă de existenţa legăturii cu Bucureştiul şi de organizarea unui popas sigur acolo, şi confirma data următoarei convorbiri : exact peste o săptămînă.

O, cît de greu trecuse această săptămînă, în care nu doar pădurile şi munţii fuseseră înecate în negură şi pulbere de ploaie plutitoare, ci însăşi timpul care agoniza şi pierea ca sufocat, clipă de clipă. Cu atît mai mult, cu cît Pătru Grosariu nu transmisese nimic direct lui Didi Schuster, în nici una din zile sau nopţi, la douăsprezece fix ! Poate totul nu fusese decît un joc anume ticluit, sau poate se răzgîndise, sau poate era atît de supravegheat încît nu se putuse apropia niciodată singur de aparat ! Sau, dacă, după ce le adusese aparatul şi codul şi le stabilise legătura cu cei de dincolo, Pătru Grosariu fusese suprimat ? Din următoarea convorbire cu *Spuk,* însă, la sorocul convenit, prinsă de asemenea doar pe jumătate, adică doar mesajul de răspuns de pe unda lui Grosariu, ei trei – Todea, Burada şi Schuster – ajunseseră să înţeleagă, după o zi de chin, că nu se înşelaseră : Grosariu – chiar dacă mai exista – nu fusese decît primul cercetaş al avangărzii care se anunţa în persoana lui Ulea şi că abia după acesta „va coborî din cer" şi acea „pasăre rară" al cărei zbor de noapte, ascuns, trebuia asigurat mai întîi de instaurarea atîtor adevărate vămi.

Rămăseseră totuşi în incertitudine, simpla lor deducţie – neverificată – nefiindu-le de ajuns, pînă într-o zi la prînz, cînd Didi Schuster primise primul mesaj direct al lui Grosariu. Mesajul fusese mult prea scurt, dar dovedea că Pătru încă exista. Mai mult, acesta le dezvăluia

şi data următoarei vizite a avionului străin, prin înşirarea repetată, de patru ori, a aceluiaşi număr : 12, 12, 12, + 12 ! Adică, luna a douăsprezecea, decembrie, în ziua de douăsprezece, la orele douăzeci şi patru !

Remus Todea îşi pusese şi de data asta tot prestigiul şi toată răspunderea lui în joc, ca avionul să fie lăsat în pace, iar acel atît de nedorit vizitator, deşi ogoit, să fie lăsat totuşi să ajungă în munţi ! în chiar aceeaşi noapte, Grosariu le confirmase că Ulea sosise într-adevăr între ei, dar după asta trecuseră aproape două săptămîni, fără ca acesta să mai dea vreun semn de viaţă şi fără ca banda să se mai simtă într-un fel, de parcă intrase în amorţire, odată cu zăpada căzută potop peste munţi. Acum le era mai greu şi soldaţilor din posturile fixe de pe cercul din jurul băndei să se mişte, căci pădurile de fag şi de stejar erau desfrunzite şi zăpada le-ar fi putut trăda orice urmă Ba încă, se, înfiripase ideea că bandiţii, puţini cîţi erau, se furişaseră printre ei într-o noapte în care ningea cu nemiluita şi zăpada le acoperise de îndată urmele. Şi ideea se tot înstăpînise, pînă într-o zi, cînd Didi Schuster recepţionase pe neaşteptate un nou mesaj, al lui Grosariu, care, descifrat şi destul de eliptic, suna astfel : 12,12 + 12,12, Elisabeta 12 !... După dezlegarea primului mesaj, dezlegarea acestuia fusese ceva mai uşoară : Ulea va fi la Bucureşti, în decembrie, ziua douăzeci şi

patru, ora douăsprezece, pe bulevardul Elisabeta, la numărul doisprezece ! Destul de clar, dar era în ziua de 23 decembrie şi întîlnirea aşteptată urma să aibă loc chiar a doua zi, pe 24 decembrie, în învălmăşeala aceea derutantă care cuprindea Capitala în

ajunul Crăciunului. Todea luase imediat legătura cu Bucureştiul, transmisese vestea şi primise ordinul ca ei să vegheze mai departe mişcările bandiţilor, pentru ca aceştia să nu le scape tocmai acum. Intraseră în alarmă totală, desigur, şi ar fi putut chiar pune mîna pe Ulea, dacă el plecase în noaptea cînd coborîse din munţi, dar respectaseră consemnul. Ulea trecuse din acest moment în sarcina celor care îl aşteptau la Bucureşti. Numai că, acolo, lucrurile se precipitaseră fără motiv şi „Operaţiunea Ochean" fusese, tocmai în acest important moment, aproape compromisă...

Atunci, Todea, Burada şi Schuster nu putuseră desigur şti ceea ce se întîmplase cu adevărat la Bucureşti, şi nici cînd le venise lor rîndul să intre imediat în acţiune. Aflaseră despre toate abia după ce această unică şi mare şansă, pîndită atîta timp şi cu atîta grijă de ei, trecuse şi timpul nu le mai îngăduise să-l salveze pe Grosariu, tocmai într-un moment cînd îl crezuseră mai în siguranţă decît oricînd. După acest ultim mesaj, Pătru Grosariu îl căutase noaptea, la ora convenită, pe Didi Schuster şi-i transmisese, ca niciodată, liber, în direct, ceea ce nu ştiuse încă sau nu putuse să-i spună în mesaj... Cu Ulea, care plecase într-adevăr la Bucureşti, plecase şi „Bulearcă", şeful bandei. Tocmai faptul acesta explicase şi posibilitatea acestei neobişnuite convorbiri, Pătru nemaifiind într-atît de supravegheat. Mai mult, îi comunicase şi locul întîl- nirii de pe bulevardul Elisabeta, o tutungerie, avînd ca semnal de recunoaştere un braduţ, ca pom de Crăciun, la geam. Cu cine avea să se întîlnească Ulea acolo nu ştia, dar aflase parola transmisă de Jung ; însă tocmai cînd să-i

comunice şi acest fatidic cuvînt, convorbirea le fusese retezată de-un pocnet surd, ca de buton răsucit dintr-o dată. Era clar că Grosariu fusese poate surprins de *gestapovist* sau de „deblocat", oricum de unul dintre ei, căci numai lor le-ar fi putut lăsa „Bulearcă" răspunderea bandei şi că, ori aceştia, ori Grosariu, suciseră repede butonul aparatului. Todea transmisese toate acestea la Bucureşti, iar Didi Schuster rămăsese pe undă toată ziua aceea, precum şi noaptea următoare, fără să mai prindă nici un semnal din munţi. Ajunseseră astfel la concluzia, toţi trei, că, surprins într-adevăr de cineva din bandă, Grosariu fusese ori imobilizat şi îndepărtat de aparat, ori chiar împuşcat pe loc.

— Pocnetul n-a fost cumva de armă ? insistase Todea.

— Nu, îl asigurase Didi Schuster... în mod clar al poten- ţiometrului închis dintr-o dată !

Nu le rămăsese decît să aştepte momentul convorbirii din ziua următoare, desigur tot la ora prînzului, convenită dintru început. Dar timpul trecuse tot mai încet şi nici de la Bucureşti nu primiseră nici o veste. Ideea funestă a dispariţiei lui Grosariu se înstăpînise astfel, aproape definitiv, în mintea lor. înainte de prînz însă, în această primă zi de Crăciun, căştile aparatului vuiseră pe neaşteptate şi urechile lui Didi Schuster prinseseră în mod clar semnalul cererii de ajutor a lui Pătru Grosariu, convenit cu Todea. Aparatul înregistrase, de trei ori numărul de telefon al Salvării – 04, 04, 04 ! –, ceea ce însemna că Pătru se găsea într-adevăr în primejdie de moarte. în aceeaşi clipă sunase şi Bucureştiul şi ordonase asaltul imediat asupra celor din munţi şi prinderea lor, dacă se poate, vii. Remus Todea rămăsese la postul de comandă al „ocolului silvic" înfiinţat de ei, Didi Schuster lîngă apartul de radio, iar el, Liviu Burada,

alergase la mica subunitate de securitate şi dăduse semnalul strîngerii, în sfîrşit, a lanţului în jurul bandei. Pornise în rînd cu sol- daţii, îndîrjit şi chiar încercat de ură, pentru prima şi ultima dată cu pistolul în mînă, întins ca la asalt. Un gînd îi era la Grosariu, să-l scape cu orice preţ, aşa cum primise misiunea personal de la Todea, iar altul, la eşecul aproape sigur al celor întîmplate la Bucureşti, pentru că altfel n-ar fi primit şi de acolo acel neaşteptat ordin de încheiere a „Operaţiunii Ochean".

Dincolo de pădurile tot mai pitice de brad şi de pilcurile de ienupăr şi tisă, încărcate de nea, soldaţii apărurseră dintr-o dată în lumina de cleştar, tăioasă a zăpezilor dinspre crestele de piatră ale munţilor. Era chiar în ziua de Crăciun şi lumina asta, puternică şi vie, încununa deopotrivă şi cerul de azur, sticlos şi rece, şi munţii albi, cu omătul neîntinat, semeţi şi liberi în statornicia lor. Sol- daţii – cît niste punctişoare negre, rînduite într-un arc de cerc care tindea să cuprindă tot mai aproape coasta şi apoi pintenul de stîncă la adăpostul căruia îşi aveau banditii sălaşul – înotau greoi în zăpadă pînă la genunchi, bucuroşi că ieşiseră la lumină şi siguri că nu le putea scăpa nimic. Înaintau însă ca într-o pustietate, căci şi zăpezile şi crestele rămăseseră mai departe netulburate, în liniştea lor aproape cosmică. La bătaia unei puşti, soldaţii se opriseră parcă nedumeriţi, cu cercul gata închis şi cu ochii cînd înspre pustiul alb al crestelor, cu omătul încleştat de ger, cînd înspre cei cîţiva ofiţeri care erau cu ei şi se gîndeau, poate, dacă mai avea vreun rost să bată munţii degeaba. El, Liviu Burada, nu uitase de chemarea aproape desperată a lui Grosariu şi o pornise singur pe coastă, cu cizmele scufundate în omăt pînă la genunchi şi mîinile în lături, parcă înotînd. Acum auzise primul glonţ de puşcă, ţiuindu-i subţire, ca o albină de oţel, pe la ureche. Apoi răsunase împuşcătura, cu ecoul spart ca într-o

nemărginire şi tîşnind de pe creasta din faţă, cu lumina ceea de cleştar îngheţată. Se aruncase repede în zăpadă şi începuse să urce coasta pe coate şi pe genunchi, parcă rîmînd în omăt şi cu gloanţele doar la o palmă vuindu-i pe deasupra. Soldaţii nu mai aşteptaseră nici un ordin, o şi porniseră, în salturi scurte şi amestecate, om cu om, ca nişte iepuri care tîşneau doar pentru o clipă din omăt. Curînd, ei îl depăşiră şi în mai puţin de un ceas ajunseră să închege cercul la numai trei sute de paşi de sălaşul bandiţilor. După cîteva valuri de foc, de paşi de sălaşul bandiţilor. După cîteva valuri de foc, care îi ţinuseră pe bandiţi cu capul în omăt, unul dintre ofiţeri oprise toată mişcarea şi ceruse bandiţilor să se predea, ca să scape cu viaţă. Urmase o linişte subţire, mai străvezie decît a munţilor, în care o voce învăţată să comande lung şi înalt – mai tîrziu aflase că fusese a ofiţerului deblocat şi condamnat – ceruse un răgaz de o jumătate de ceas. Acceptarea acestui precar armistiţiu, chiar atît de scurt, fusese poate greşeala soldaţilor, dar cine ar fi putut refuza acest ultim gest de îndurare, unor oameni oricum condamnaţi ? Numai că, înainte de împlinirea acestei jumătăţi de ceas, un foc viu de pistoale automate se abătuse asupra soldaţilor îngropaţi la pîndă în omăt. Deschiseseră focul şi soldaţii, şi începuseră şi ei să urce coasta, tîrîndu-se prin omăt, aşa cum încercase el, Liviu Burada, înaintea lor. Acum bubuise o explozie puternică, sus între stînci, unde zbucnise un vulcan de zăpadă spulberată, amestecată cu pietre, praf cenuşiu de stîncă, fum şi funingine, cîteva lemne şi cetină verde de brad. Bandiţii aruncaseră sălaşul în aer, ceea ce însemna că renunţaseră la rezistenţă şi voiseră să şteargă pînă şi urmele principalelor probe acuzatoare ce i-ar fi putut atît de greu apăsa. Soldaţii se ridicaseră să dea năvală, dar fuseseră iarăşi culcaţi de cîteva rafale, după care patru, cinci

grenade în şir bufniseră în zăpadă, chiar pe aripa stingă a lanţului de trăgători, spulberată dintr-o dată. Simplu, dar cu o şansă aproape sigură de succes : în timp ce unii îi ţineau pe soldaţi trîntiţi în zăpadă, ceilalţi, sau poate numai capii bandei, îşi deschiseseră drum spre coasta muntelui din stînga, dincolo de care îi aştepta sălbăticia hăţişurilor adinei de pe valea Lotrului. Coasta spre sălaş nu mai fusese urcată decît de o grupă de ostaşi, cu un singur ofiţer, hotărîtă să curme focul care mătura zăpada şi să pună mîna pe cei care acopereau astfel urma fugarilor. Liviu Burada se alăturase acestora şi trecuse apoi înaiijtea lor, trăgînd mereu cu pistolul întîns şi ţintind cu privirile umbra de pulbere de nea şi de fum dintre stînci, unde fusese sălaşul şi trebuia să dea de Pătru Grosariu. Ceilalţi soldaţi se năpustiseră toţi pe cealaltă coastă, după fugari, pe care îi ajunseseră curînd şi îi prinseseră din nou, definitiv, în cerc. Acum, cînd orice împotrivire devenise zadarnică şi focul soldaţilor bătea de aproape, în plin, bandiţii dinspre sălaş aruncaseră armele în faţă, pe zăpadă, şi se ridicaseră pe rînd cu mîinile în sus. Între ei rămăseseră întinşi doi morţi şi trei răniţi, toţi cu ghearele înfipte în burţi, seceraţi de ostaşi la firul ierbii, ca de o coasă. Liviu Burada îi lăsă în grija soldaţilor şi alergă între stînci, unde norişorul acela de pulbere de nea şi de fum se aşeza. Spre dezamăgirea lui, însă, nu mai găsise decît un morman de pietre, de lemne şi de crengi de cetină, care încă fumega, subţire, ceea ce însemna că pe vatră focul încă ardea, cînd sălaşul fusese aruncat în aer. în jur, pe o rază de şapte-opt paşi, erau risipite pietre şi bucăţi de lemne, cîteva cutii de scîndură sparte, nişte pături, o cergă, un cojoc şi două răniţe umflate încă burduf, gamele şi bidoane de soldaţi, toate acoperite de-un strat subţire de pulbere de nea, de praf de piatră şi de scrum. De Pătru Grosariu nici vorbă şi nici

măcar urmă de aparat ! Liviu Burada crezuse că Pătru Grosariu fusese obligat să fugă cu cei ce încercaseră să spargă cercul, lucru firesc de vreme ce el avea aparatul şi numai el putea restabili legătura cu cei de dincolo.

Alergase atunci aproape disperat spre cealaltă coastă, unde focul dintre soldaţi şi cei cîţiva încercuiţi se înteţise şi încă creştea, neîntrerupt. Făcuse semne de departe cu mîinile, şi strigase, şi ajunsese chiar să tragă cîteva focuri în sus, să dea de ştire într-un fel soldaţilor că trebuiau să se oprească pînă soseşte el. Dar cine-l mai putea auzi în răbufnirea aceea de foc, dezlănţuită de soldaţi cu atîta ură, pentru că doi dintre ei rămăseseră întinşi pe coastă, cu zăpada roşie sub burţi ? ! Fugarii luptaseră fără scăpare, cu o îndîrjire sălbatică şi oarbă, pînă ce căzuseră toţi pe rînd, ştiind desigur că, odată prinşi, tot la glonţ ar fi ajuns. Liviu Burada sosise cînd totul se terminase şi soldaţii se opriseră în cerc, la numai zece paşi de cadavre, cu puştile şi automatele în mîini, plecate, parcă amirosind cu ţevile lor urmele îngheţate ale fugarilor. Jos pe zăpadă, însă, nu erau decît trei cadavre, pe care din informaţiile pe care le avuseseră pînă atunci, le recu- noscuseră dintr-o dată : al *gestapovistului* rătăcit de ai săi încă din timpul războiului, al ofiţerului deblocat, condamnat pentru crime de război, şi al găzdoiului care făcuse omor la alegerile din 1946 şi fugise de frica judecăţii în munţi. Pătru Grosariu nu era nici aici şi – cum nu putea fi vorba de fugă, căci el îi chemase în ajutor – se întorsese la locul sălaşului, la cei patru care se predaseră de vii. Aceştia, un fost dezertor şi trei condamnaţi de drept comun, dezvăluiseră că numai cu un ceas înainte de atac sosise „Bulearcă" de la Bucureşti, singur, fără Ulea, şi le ordonase să se pregătească de mutare în cealaltă parte a munţilor, dinspre Oltenia. Pe acolo se şi întorsese, pe un drum neştiut de nimeni dintre

ei. înainte să pornească însă, fuseseră surprinşi de năvala soldaţilor, în faţa cărora cei nouă fuseseră împinşi să le ţină piept. Trei dintre ceilalţi căzuseră în încercarea lor de a scăpa cu fuga spre sălbăticia Lotrului. La sălaş rămăseseră, deci, doar doi : „Bulearcă", întors speriat de la Bucureşti, şi Pătru Grosariu, care îi chemase în ajutor. Ce-şi vorbiseră aceştia doi şi ce se întîmplase cu ei pînă în clipa în care sălaşul fusese aruncat în aer ? Căzuseră la învoială, în urma celor întîmplate la Bucureşti – pentru că era clar că se întîmplase ceva, dacă „Bulearcă" se întorsese singur, iar Bucureştiul ordonase lui Todea să dea semnalul de asalt – sau se luaseră de piept ? în acest ultim caz. cine scăpase şi aruncase sălaşul în aer : Bulearcă, sau Grosariu ? Dar dacă pieriseră amîndoi, în explozia aceea care zguduise muntele şi ridicase în aer vîrtejul acela de zăpadă şi pulbere de piatră ? Scotociseră ceasuri întregi printre pietre şi lemne, fără să dea de urma nici unuia dintre ei. Se înserase şi începuse să ningă potop, cînd ajunseseră pe munte şi Remus Todea cu Didi Schuster, îngrijoraţi de dispariţia lui Pătru Grosariu. Împînziseră muntele cu soldaţi, pînă departe în jur, scotociseră toate cărările, pînă noaptea tîrziu, iar a doua zi şi pădurile troienite de omăt proaspăt care cădea încă în fulgi mari, înceţoşînd munţii. Dar şi „Bulearcă", şi Grosariu parcă intraseră în pămînt. Acum se înfiripase în mintea lor, la început încă timidă, dar tot mai insistentă apoi, întrebarea pe care Todea o rostise în cele din urmă parcă sugrumat :

— Şi dacă Grosariu şi-a jucat rolul cu adevărat, prinzîndu-ne pe noi în cursă şi dezvăluind lui „Bulearcă" sau celor care l-au trimis, cu de-amănuntul, tot ?

— Nu, nu se poate ! se împotrivise Didi Schuster, cu toată fiinţa lui. L-am simţit cum îi tremura şi inima în piept, cînd ne-am despărţit

la marginea pădurii...

— Poate tocmai de-aceea...

— Nu ! sărise şi el, Liviu Burada. Un om care a îndurat atîtea să vină acasă, să-şi potolească în sfîrşit setea dorului de ţară, nu putea trăda tocmai în clipa cînd a simţit, în sfîrşit, gustul libertăţii !

— Aveţi, desigur, dreptate... convenise şi Todea, după un timp, în care desfăşurase singur în gînd, pas cu pas, toată povestea lui Grosariu.

Dar nici atunci şi nici după aceea, o vreme, nu putuseră afla nimic altceva despre el. Povestea lui rămăsese neîncheiată, asemenea unui fir negru, retezat pe neaşteptate şi rămas pentru totdeauna suspendat în văzduhul acela din munţi, înceţoşat de ninsoare. Aflaseră în schimb, chiar a doua zi, ce se întîmplase la Bucureşti, de la Ştefan Varduca, trimis în grabă la ei. Atunci, cu nouă ani în urmă, „Bătrînul" era în plină putere. Şi totuşi, pînă şi acest ghem de-o inepuizabilă forţă izbucnise supărat, neîmpăcat că se grăbiseră tocmai cînd nu trebuia. Din acest moment se pare, cînd chiar vestita-i siguranţă de sine, atît de derutantă pentru alţii, se clătinase, îşi schimbase stilul de muncă, mutînd centrul de greutate al efortului principal în gîndire, în acţiunea de prevedere a ceea ce s-ar putea întîmpla. înţelegerea în perspectivă a fiecărei mişcări, legarea acestora între ele şi înaintarea controlată şi stăpînită, treaptă cu treaptă, pe drumul succesului de multe ori doar intuit, acestea le învăţaseră cu toţii, atunci. Căci, în 1951 tocmai graba şi satisfacţia presimţită de a pune cît mai repede mîna pe o pasăre rară, de talia lui Uleu, precum şi excesul de zel aproape infantil în îndeplinirea misiunii le jucaseră o neaşteptată festă. Şi încă, poate mai mult ca acestea, siguranţa deplină pe care o avuseseră în succesul misiunii, înainte ca el să fie cu adevărat împlinit !

În primul rînd, nu se înţelesese la timp

faptul că Ulea nu avusese decît misiunea unui cercetaş din avangardă, însărcinat cu o incursiune primejdioasă în care trebuia să încerce şi să pregătească terenul pentru următoarea fază a acţiunii centrului străin : aterizarea lui Walter Jung şi implantarea acestuia între firele destrămate ale unei foste reţele, care trebuiau din nou legate, sau în nucleul abia închegat al alteia ce încerca să se înfiripeze. Aici, chiar cînd îl avuseseră pe Ulea cu adevărat în mînă, o singură clipă de neatenţie le spulberase toată bucuria...

În fond, ce se întîmplase ? Potrivit informaţiilor primite de la Pătru Grosariu şi transmise de Todea, erau cunoscute şi locul, şi ziua, şi ora întîlnirii lui Ulea de la Bucureşti. încă din zorii zilei de Ajun, tutungeria de pe Bulevardul Elisabeta nr. 12 fusese ţinută sub observaţie şi înconjurată pe departe, în punctele obligatorii de trecere, de un număr suficient de ofiţeri, îmbrăcaţi în civil şi cu diverse îndeletniciri, specifice străzii şi oraşului, mai ales îmbulzelii dintr-o asemenea zi. Dintre aceştia, un electrician urcase pe stîlpul din faţa tutungeriei, imediat ce în geamul acesteia apăruse ghiveciul în hîrtie de argint cu brăduleţul nins ca de un praf de sare. Alţi cîţiva intraseră pe rînd şi cumpăraseră ţigări şi chibrituri, sau ilustrate pentru obişnuitele felicitări de sărbători, recunoscînd astfel locurile din care trebuiau să acţioneze în momentul respectiv, potrivit planului întocmit după ce alţii, printre care chiar Ştefan Varduca, cumpăraseră la fel ţigări şi ilustrate în ajun. Totul era ca înăuntru să nu fie prea multă lume în acel moment, pentru că nu-l cunoştea nimeni pe Ulea şi în înghesuiala din tutungerie, oricine s-ar fi putut strecura neobservat şi ar fi putut transmite ceva unuia dintre clienţi, sau mai ales tutungioaicei, Ortansei Fabian, indicată ca principală ţintă a aşteptatului vizitator. Apoi, în

clipa decisivă, trebuiau blocate imediat cele două uşi, cea de la intrare şi cea din fundul tutungeriei, şi imobilizaţi toţi cei aflaţi înăuntru. Pînă aici, totul decursese conform planului, cunoscut destul de bine de echipa care acţionase. Mai mult, nu unul dintre ofiţerii dinăuntru, care ajunsese să aleagă un teanc de ilustrate, ci unul de afară îl identificase pe Ulea, în persoana unui ţăran de la munte, cu ţundră de dimie, cu căciulă miţoasă de berbec şi o desagă vărgată pe-un umăr, care, înainte de a intra, schimbase priviri semnificative cu altul, îmbrăcat aproape la fel, de pe trotuarul dimpotrivă. După el, intrase mai întîi acest ofiţer, drept spre uşa din fund, iar apoi ajutorul lui, care blocase uşa de la intrare. Aceştia îl arătaseră pe muntean, cu privirile, ofiţerilor dinăuntru, tot doi, şi se postaseră apoi în uşi, cu mîinile în buzunare, pe pistoale. Oricît de ascunsă, aproape imperceptibilă, mişcarea lor fusese simţită de muntean şi acesta fusese primul imobilizat, cu mina vîrîtă adine în desagă...

— Sînt singur, dezvăluise el din chiar această clipă, arătîndu-se astfel dintr-o dată învins şi gata de orice destăinuire... daţi-le drumul celorlalţi !

Desigur, ceilalţi – patru cumpărători obişnuiţi şi o femeie – nu fuseseră eliberaţi imediat, ci împinşi în colţ şi ţinuţi sub supraveghere, să nu facă nici unul vreo mişcare necugetată. Ulea rămăsese astfel faţă în faţă cu tutungioaica, cu Ortansa Fabian, fulgerînd-o cu o privire neagră şi răutăcioasă. Apoi ţesuse semnul crucii, cu degetele mişcate uşor la piept, şi dusese aceeaşi mină la gură, de parcă şi-ar fi şters buzele umezite.

— Lasă desaga jos ! îi poruncise unul dintre ofiţeri, grăbit.

Ulea întoarse mîna încet, ca amorţită, şi lăsă desaga înspre podea şi mai încet, de parcă era

cu ouă sau cu trotil, pînă cînd, deodată, se prăbuşi mototol peste ea Ortansa Fabian icni sugrumat, ca o găină gîtuită, dădu să fugă pe uşă din fund, dar, văzînd-o abia acum blocată, duse şi ea mîna la gură. Şi-n clipa în care ofiţerul întorsese cadavrul lui Ulea cu faţa în sus, se prăbuşise şi ea, la picioarele ofiţerului din uşa de serviciu. Surprinşi, ofiţerii dinăuntru îşi aduseseră astfel aminte tîrziu de celălalt muntean de afară, care fusese desigur „Bulearcă", dar care dispăruse de cum îi văzuse pe ei năvălind în tutungerie. în noaptea aceea fuseseră controlate toate trenurile şi drumurile dinspre Sibiu, dimineaţa satele, cărările şi pădurile de sub munţi, iar spre prînz Todea primise ordinul de asalt. Abia de la cei patru bandiţi prinşi de vii aflaseră că „Bulearcă" se întorsese prin Oltenia, pe un drum ascuns, ştiut doar de el ! Poate tot pe acest drum fugise şi cu Pătru Grosariu, dar scotociseră şi munţii şi pădurile dintr-acolo, zadarnic, alte cîteva zile. Dar, dacă „Bulearcă" se întorsese iarăşi la Bucureşti ? Capătul firului negru, retezat atunci în munţi, îşi căutase şi poate că îşi şi găsise tocmai legătura care îl adusese pe Ulea la Ortansa Fabian !

Zguduit pe neaşteptate de maşină, Liviu Burada tresări din gînduri, parcă mai încurcat ca niciodată. Nu fusese clar decît faptul că „Bulearcă" nu avusese legătură

directă cu Ortansa Fabian. Dar cine o avusese şi cine făcuse legătura între acesta şi fosta patroană a Elenei Comşa, informatoare a lui Walter Jung în timpul războiului, dar şi a comuniştilor în iulie 1944, pînă în clipa în care dispăruse Florin Mănoiu ? Dacă nu Elena Comşa, cine atunci ? !

Maşina cobora în viteză uşoară, cu întunericul în geam şi luminile lungi măturînd asfaltul în faţă, mereu mai departe.

— Unde sîntem ?

— Coborîm spre Sibiu, tovarăşe maior... un ceas şi gata, e încă devreme !

xn

tefan Varduca alergase atunci la Sibiu, cu speranţa că va ajunge înaintea lui „Bulearcă" şi-l vor prinde astfel pe cărările ce duceau la sălaşul din munţi. Acesta trebuia să se întoarcă oricum acolo, în primul rînd spre a scăpa de capcana în care căzuse în Capitală, iar apoi spre a salva grupul bandiţilor, căci îi devenise clar că organele securităţii de stat erau pe urmele lor, şi-odată ajunşi în hăţişurile munţilor, numai de ei ştiute, nimeni nu-i mai putea dibui. Dar şi pentru a da de firul „trădării", care nu putuse pleca decît dintre ei ! Or, afară de el, de Ulea şi de Pătru Grosariu, care primise şi deslusise mesajele, nimeni nu mai cunoscuse amănuntele şi ţinta drumului lor la Bucureşti ! Varduca sperase, de asemenea, că, chiar dacă nu-l vor mai prinde pe „Bulearcă", vor putea afla ceva despre rezidentul sau poate chiar reţeaua cu care Ulea voise să intre în legătură în tutungeria de pe Bulevardul Elisabeta, de la cineva dintre capii bandei şi mai ales de la Pătru Grosariu. Dar capii bandei aleseseră lupta aceea desperată, ca o sinucidere, iar Pătru Grosariu – dacă

scăpase din explozia ceea din munţi – nu le lăsase nici un semn ; pînă şi urmele îi fuseseră acoperite de proaspăta cergă albă, bogată de nea. Rămăseseră astfel deocamdată cu o ultimă posibilă speranţă, aceea că – avînd drumul ascuns de fugă spre Oltenia, dincolo de munţi – „Bulearcă" îl trăsese după el şi pe Grosariu, care le va da într-un fel de ştire sau va căuta adăpost la primul post de miliţie, îndată ce va găsi o clipă potrivită de fugă. Aşteptaseră însă zadarnic toată iarna acest singur semn ce mai putea veni de pe urmele bandei din munţi, cum tot zadarnic căutaseră să descopere sau să prindă o cît de mică mişcare suspectă, fie acolo în împărăţia albă a munţilor, fie în hăţişurile şi mai adînci ale Bucureştilor. Totul însă dispăruse ca prin farmec, odată cu încheierea „Operaţiunii Ochean", şi firul acesta negru rămăsese într-adevăr ca retezat, suspendat în gol. Dacă Patru Grosariu le-ar fi transmis cel puţin *parola* legăturii lui Ulea la Bucureşti, le-ar fi fost poate mai uşor, dar aşa ?

Dosarul rămăsese astfel deschis, iar ei la pîndă, ca într-un veşnic somn de veghe, cu ochiul de la ceafă deschis, căci nu se putea ca în spatele Ortansei Fabian să nu mai fie cineva şi nici ca „Bulearcă" şi Patru Grosariu să fi dispărut fără de nici o urmă.

Şi într-adevăr, primăvara lui 1952 îi ajutase să prindă în pumn capătul acestui fir negru retezat, care plutise pînă atunci în gol. La sfîrşitul lui martie, începuseră să se topească zăpezile din munţi, pretimpuriu, bătute de-un soare grăbit şi de-un val de aer călduţ, şi muncitorii forestieri urcaseră mai devreme în pădurile de pe culmi. într-o săptămînă scăzuseră, ca supte de stînci, toate marile troiene, cu zăpada bătută de vînturi şi ploi, apărate încă la suprafaţă de o cruştă sticloasă de gheaţă. Dar la adăpost şi umbră, în viroage şi între stînci, mai rămăseseră nişte petice

groase de zăpadă, căci neaua se depusese aici liniştit, în straturi adînci. Cărarea muncitorilor trecea tocmai pe lîngă o asemenea viroagă, în sus spre noul parchet de pădure dat în tăiere, iar în jos spre cabana care îi aştepta, seara, cu sobele de fier încinse şi mîncarea din ceaunele mari de tuci alb, aburind. într-una din seri, cînd se întorceau la cabană după o primă zi mai caldă, cu cerul înalt, fără nici o urmă de nor, nişte muncitori zăriseră în umbrirea viroagei un mot de căciulă de oaie, iţit deasupra zăpezii. Trei dintre ei coborîseră în viroagă, sprijininduse în ţapine şi tot cu ţapinele începuseră să sape în omăt, tot mai

aproape de mogîldeaţa ceea albă cu căciula în vîrf. Aşa descoperiseră, treptat, sub privirile tot mai speriate ale celor din cărare, cadavrul unui om în genunchi, aplecat peste o cutie de metal în care îşi proptise fruntea şi cu mîinile ascunse sub burtă, parcă vîrîte în cutie. Cadavrul se păstrase îngheţat de la începutul iernii, cînd îl troieniseră primele zăpezi, şi acum, înmuiat de căldură şi apă, începuse să duhnească uşor a mort şi carne putrezită. Cei trei îl curăţaseră cu palmele de zăpadă, pînă jos, dar nu-l ridicaseră de pe cutie şi nici faţa nu i-o întorseseră în sus.

— Hai, măi ! strigase unul dintre cei din cărare. Că altfel, trebuie să batem drumul la miliţie, cu fel de fel de declaraţii...

— De ce noi ? se lepădase imediat altul şi arătase spre cei din viroagă... Ei, că ei l-au găsit !... Eu, tovarăşe miliţian, nu i-am văzut decît pe ei coborînd în viroagă... căzuse întunericul şi nu se vedea şi m-am grăbit să vin la cabană...

— Poate c-a fost şi el un suflet de om ! îndrăznise careva.

— Dac-a fost, ce-a căutat iarna, singur, în munţi ?

— Poate a fost la o nevoie omul şi l-a prins viscolul, şi a căutat aici un adăpost, şi a adormit de frig... şi gata, l-a şi prins îngheţul !

Cei trei însă îşi dăduseră seama că nu putea fi vorba de un rătăcit oarecare, că avea cutia ceea de metal sub el, şi nici de un drumeţ obişnuit, că nu era pregătit de un drum în munţi pe-o astfel de vreme, n-avea nici rucsacul cu el, şi ieşiseră încercaţi de teamă din viroagă. Tot de sila cercetărilor şi a declaraţiilor nu anunţaseră miliţia decît în dimineaţa următoare, cînd, socotindu-se încă o dată între ei şi ajungînd la concluzia că erau datori să facă asta, tocmai într-un asemenea caz care li se păruse ciudat de la început, unul dintre ei coborîse în primul sat, la miliţie. Acesta se întorsese în munţi, la viroagă, cu doi miliţieni, cărora cadavrul li se păruse la fel de

ciudat și de aceea nici ei nu se atinseseră de el. Unul dintre milițieni rămăsese de pază, privind neputincios cum cadavrul dezgolit se înmuia tot mai mult de căldură, căci ziua era la fel de senină ca în ajun ;

celălalt coborîse tot într-o fugă la telefon, la post. La prînz, Didi Schuster – care rămăsese la Sibiu, lîngă Inge – urca deja muntele, călărind un cal luat în grabă din sat. De cum văzuse faţa cadavrului, vînăţă şi moale, abia dezgheţată, intrată de curînd în descompunere, îl şi recunoscuse pe Pătru Grosariu. Aceasta avea la ceafă, sub marginea căciulii de blană, găurile – cu părul pîrlit în jur – a două gloanţe care îi ieşiseră prin frunte şi se opriseră în cutia de metal a aparatului de radio. Didi Schuster trimisese pe unul dintre miliţieni iarăşi la post şi pînă seara ajunseseră în munţi şi Todea, care rămăsese de asemenea la Sibiu, şi procurorul, şi medicul legist, şi de asemenea un fotograf. Cadavrul fusese co- borît apoi de miliţieni pe-o targa improvizată pînă la maşina Salvării care îi aştepta la marginea pădurii, iar aparatul de radio luat de Didi Schuster, în spate. La Sibiu, acesta cercetase mai întîi cadavrul, apoi buzunarele şi fiecare cută a hainelor, cu de-amănuntul pînă la piele, dar în afară de actele pe care le cunoştea şi de ceasul de la mînă, neatins, nu găsise nimic altceva. După asta, cadavrul intrase în mîinile medicilor, care îi făcuseră autopsia şi confirmaseră că Pătru Grosariu avusese într-adevăr o moarte fulgerătoare, datorită celor două gloanţe trase în ceafă, aproape sigur pe neaşteptate.

Peste încă o zi – în care Didi Schuster (chinuit de gîndul că trupul lui ar fi putut sta acum pe masa de disecţie) făcuse încă un drum în munţi, să mai vadă o dată locul crimei, iar Todea repetase cercetările şi întocmise cu strîngere de inimă dosarul morţii lui Grosariu –, fuseseră chemaţi părinţii acestuia la spital. Dacă legea n-ar fi obligat organele de cercetare să recunoască şi ei cadavrul, poate că Todea nu' le-ar fi arătat decît coşciugul, închis şi plumbuit pentru totdeauna. Ar fi născocit poate şi o întreagă poveste, după care Pătru ar fi pierit în

clipa cînd atinsese pămîntul, aruncat din avion, le-ar fi arătat şi-o părăsută, numai să-i ştie ceva mai liniştiţi, poate chiar împăcaţi cu gîndul că aşteptarea lor de peste opt ani fusese totuşi zadarnică. Dar nu putuse face asta şi, mai mult împins de Schuster, le spusese întregul adevăr. Tatăl lui Pătru Grosariu, plămădit din acelaşi aluat, cu aceeaşi credinţă şi aceeaşi îndărătnicie în suflet, reuşise – deşi destul de bătrîn – să treacă aproape senin peste această cumplită încercare. Maică-sa însă nu mai putuse supravieţui zguduirii şi se stinsese ca o luminare cu flăcăruia luată uşor de vînt, la numai o lună după ce Pătru fusese adus şi înmormîntat în cimitirul din coasta satului, sub streaşină pădurii de brad. Şi mai grav fusese că ea nu crezuse nimic din cele poveştite de Todea şi Didi Schuster, şi că murise cu gîndul că Pătru căzuse sub gloanţele miliţiei noi, cînd nu mai avea decît un pas pînă acasă. Bătrînul trăise încă cinci ani, apucase o ţîră şi din viaţa nouă care cuprindea satele şi într-acolo, spre munţi, dar şi cînd murise, mai mult ars pe dinăuntru de dorul celor din mormintele din cimitir, tot ca un pumn de stîncă neagră şi uscată arătase. Acum, singură Inge mai mergea la mormîntul lui Pătru Grosariu, cu flori şi inima împovărată încă de recunoştinţă, în fiecare zi de Crăciun. Sîngele lui însă trebuia neapărat răscumpărat şi dosarul, îngroşat încă de aceste ultime file, rămăsese mai departe deschis.

— Didi, se trezea cîteodată Inge, ca scuturată de-un tremur ascuns... Voi n-aţi uitat, nu ? !

— Nu, o încredinţa el... cum s-ar putea ?

După descoperirea cadavrului, deci, rămăsese clar că „Bulearcă” încă trăia, că el îl ucisese pe Pătru Grosariu, pedepsindu-l pentru „trădarea” dovedită cu sîrg şi asi- gurîndu-se în acelaşi timp să nu mai fie de nimeni descoperit, căci numai Grosariu mai cunoscuse parola şi poate chiar legătura lui la Bucureşti. „Bulearcă”

fugise apoi, părăsindu-i pe toţi ai lui sub focul soldaţilor, şi ninsoarea cea bogată îi acoperise urmele poate pentru totdeauna. Capătul firului negru care îşi căutase legătura pînă la Bucureşti fusese astfel retezat încă o dată, mai scurt, şi rămăsese mai departe suspendat ca într-un gol de noapte. Cel căruia îi revenise misiunea să încerce să-l prindă în pumn, pentru totdeauna, fusese Ştefan Varducă. „Bulearcă" trebuia cît mai repede descoperit şi prins, nu atît pentru blestemăţiile mai vechi din munţi, căci banda era acum definitiv spulberată, cît pentru uciderea lui Pătru Grosariu şi, mai ales, pentru aflarea legăturii de la Bucureşti pe care doar el o mai cunoştea. Şi dacă drumul acesta se înfunda la Ortansa Fabian, singura legătură care le fusese dată de cei de dincolo în ajunul întoarcerii lui Ulea ? Chiar numai lucrul ăsta de l-ar fi putut afla, şi tot ar fi fost ceva !

În primăvara care urmase şi apoi toată vara aceea, în timp ce şi cei de la Bucureşti şi ei – Todea, Burada şi Schuster – la Sibiu şi în părţile Sibiului rămăseseră mai departe de veghe, aşa încît nici o mişcare, chiar cît a unui licărit de frunză, să nu le scape, Ştefan Varduca pornise de unul singur după „Bulearcă". Colindase mai întîi cuhnile din partea aceea cu rucsacul în spate şi în pantaloni scurţi, ca simplu drumeţ îndrăgostit de frumuseţea munţilor, bătîndu-le toate cărările şi scotocindu-le ascunzişurile cele mai adinei, şi apoi culmile din cealaltă parte, dintre Olt şi Jiu, poposind pe rînd la fiecare cabană, şi pe la stîni, iscodind cabanierii şi ciobanii, grupurile de turişti, despre urmele posibile ale unui „frate" de al lui, prins peste iarnă de viscol, dar degeaba. După asta, luase satele pe rînd, de asemenea dintr-o parte şi alta a munţilor, stabilind legături ascunse cu şefii posturilor de miliţie, precum şi cu muncitorii forestieri care străbăteau zilnic pădurile ca nişte adevărate grupuri de incursiune. Şi tot

degeaba. „Bulearcă" – al cărui nume adevărat aflăt de la prinşii din munţi era Margopăt Marin – intrase parcă în pământ. Spre sfîrşitul verii renunţase la toate aceste peregrinări şi într-o seară coborîse în gară la Orlat, să ia trenul de noapte spre Sibiu, iar de acolo, după o zi de sfat cu Todea, să se întoarcă la Bucureşti. La sfîrşitul lui august, înspre munţi nopţile sînt destul de reci şi mîna de călători din gară, în mare parte bărbaţi – dar şi cîteva femei, – s-a tras în strimta sală de aşteptare, la adăpost. Era întuneric şi bărbaţii – toţi dinspre munte, duhnind a cojoace de oaie, a haine de dimie şi a iuft – îşi aprinseseră ţigările şi începuseră să sporovăiască între ei, mai mult despre toamna care se anunţa pretimpurie şi rece, şi-i prindea cu fînul pe coastă şi turmele în munţi. Ştefan Varduca se aşezase pe aceeaşi laviţă de lemn, între ei şi grupul celor cîteva femei ascunse şi mai mult de întunericul din colţ. Işi aprinsese şi el o ţigară şi trăgea fumul cu sete, adînc, înciudat că pierduse atîta timp degeaba...

„Cel puţin ştim că aici nu trebuie să mai căutăm !" se amăgea el şi curînd începuse să prindă şi şoapta femeilor...

— Rozalie, mai mergem la mînăstire, la hram ? întrebase una dintre umbre.

— Eu nu., c-o fost Laviniia pe vară, tăt păste munte, la călugări şi s-o lămurit... l-or gonit pe drăguţul de Dumnezău, blestemăţii, şi dintre ei!

— Da' ce-i ?

— Auzi... ascultă şi tu, Mărie ! se sucise vorbăreaţa spre cea de-a treia umbră... Uite, mă-nchin, dacă vă min- ţesc ! Rozalia mi-o spus, c-o văz't cu chiar ochii ei, între călugări, pe unul dintre lotri d-astă toamnă, coborî ţi după prădăciune la noi în sat... Acum, zicea, avea barbă şi plete, da' ochii erau aceiaşi, negri şi răi, ascunşi... Ce crezi, toamna şi iama, cînd n-au ce face, trec munţii încoace, în haite, după jaf !

— Trăsni-i-ar Dumnezău, se închinaseră şi

celelalte două umbre, şi-ar arde neîntorşi în fundu' iadului, la draci !

Lui Ştefan Varduca îi fusese clar de la început că nu călugării ieşiseră după tîlhării la drumul mare, ci că „Bulearcă" se ascunsese într-o mînăstire, sub rasa lor. De la Sibiu nu se mai întorsese la Bucureşti ; plecase la Rîmnicu-Vîlcea, şi de acolo luase mînăstirile de pe sub munţii Olteniei, la rînd. Fusese una dintre cele mai grele misiuni, dar el singur şi-o luase... „Nu puteam atinge nici cu un fir de păr viaţa mînăstirii, mărturisise el mai tîrziu, iar călugării stăteau ca nişte prinţi, mai mult în chilii. Numai la slujbe, la vecernie mai ales, îi vedeam adunaţi, şi nici atunci pe toţi, că unii rămîneau pe la corvezi sau ispăşind cine ştie ce pedepse grele, în post şi rugăciune, monahiceşti ! Am ascultat atîtea slujbe şi am aprins atîtea lumînări, încît cu siguranţă am uşa raiului deschisă pentru o mie de ani !"... La unele mînăs- tiri se întorsese şi de cîte două ori, amăgit fie de silueta, fie de chipul cîte unui călugăr, dar de „Bulearcă" tot nu dăduse. Pînă într-o zi, cînd aflase că nu toţi călugării veneau la slujbe, căci nu erau toţi „fraţi", şi că cei mai tineri sau proaspeţii veniţi îşi făceau mai întîi „ucenicia", în muncă grea pe ogoarele, în pădurile şi la vitele mînăstirii, pe lîngă unul dintre călugării mai bătrîni. Aşa îl descoperise pînă la urmă pe Margopăt Marin, la caii unei mînăstiri, dormind mai mult în podul grajdului, în fin, aproape de pădure şi gata să sară oricînd pe un cal şi să fugă. Cînd nu mai avusese nici o îndoială, se prezentase într-o seară, după vecernie, la starețul mî- năstirii, cu geanta doldora de hîrtii doveditoare a tîlhă- riilor şi crimelor făcute de Margopăţ.

— Blestematul, suduise starețul, închinîndu-se lung, cu barba ridicată... l-a mințit pe Dumnezeu şi a pîngărit sfînta mînăstire !

— Asta e, preasfinte ! ridicase umerii Varduca. E urmărit de lege !

— Fiule maior, îl implorase starețul, nu vă mînjiți mîinile cu el, aici în sfînta mînăstire... vă încărcați c-un mare păcat ! Noi vi-l dăm prins, mîine dimineață, la ușa mînăstirii !

Și chiar în noaptea aceea, starețul îl chemase pe „Bulearcă" la spovedanie, împreună cu călugărul pe lîngă care fusese dat să-și facă ucenicia. Margopăț n-avu- sese încotro, recunoscuse cîte ceva, susținînd că luptase împotriva lui anticrist, dar văzînd împietrirea starețului, căzuse la picioarele acestuia și ceruse îndurare și prilej de izbăvire a păcatelor, mai departe la mînăstire.

— Fiule, hotărîse starețul, în noaptea asta mergi în chilie și te roagă și bate o mie de mătănii sub ochii fratelui Teofil... mîine dimineață, dezbraci rasa și părăsești sfînta mînăstire... te întorci în lumea din care ai venit!

— Dar, preasfinte, insistase Margopăț... eu tocmai pentru asta am alergat la mînăstire, pentru iertare și amară ispășire...

— Nu însă pentru asemenea crime și blesteme ții... astea nici Dumnezeu, în nemărginita lui îndurare, nu le va ierta !... Amin !

Varduca ceruse cîteva ajutoare și păziseră și poarta și spatele mînăstirii dinspre pădure, să nu le mai scape iar. în zori,. însă, primul care îi apăruse în poartă fusese starețul, cu ochii roșii de mînie și barba parcă zburlită, cu pumnii strînși și tremurînd :

— Blestematul, blestematul ! scrîșnea, abia stăpînin- du-se. Vino, fiule maior !

Și Varduca îl urmase pe cărăruia din curbe, pe lîngă biserica mică ță și zveltă, zidită cu veacuri în urmă, pînă la latura din fund, a așezărilor ca de cetate ale mînăstiri. Urcase scara de lemn, după starețul care încă suduia, pînă în pridvorul de sus, pe care se înșiruiau ușile chiliilor. Călugării, înghesuiți în fața unei uși deschise, le făcuseră loc și starețul întinsese mîna, izbucnind :

— Păcătosul, a pîngărit sfînta mînăstire a doua oară... şi încă, nici rasa n-a dezbrăcat-o... o să rămînă şi fără cruce la căpătîi !

În chilie, sub icoana dinspre răsărit şi candela ce pîlpîia cu lumina sîngerie, fratele Teofil se zbuciuma pe podea, chinuit ca de ceasul morţii, închinîndu-se şi bolborosind speriat rugăciuni fără de şir. Iar sub ferăstruica scundă şi îngustă, tăiată în zidul de piatră tocmai înspre tavan şi cu zăbrele groase de fier pe afară, atîrna, cu gîtul prins în laţul funiei cu care se încingea peste rasă şi picioarele zgîrcite, să n-atingă podeaua albă de lemn, trupul întepenit al lui Margopăt. Acesta îşi dăduse duhul cu ochii bulbucaţi şi răi, ca două cepe negre, îndreptaţi spre uşă, cu barba abia împlinită ridicată de funie şi pumnii strînşi în mînecile largi ale rasei cenuşii de tort. Fratele Teofil se jura că adormise spre ziuă, cînd ajunsese cu numărătoarea mătăniilor aproape de o mie, dar călugărul care păzise uşa încuiată pe afară, în pridvor, mărturisise, închinîndu-se grăbit, că clanţa fusese încercată de şapte-opt ori încă în puterea nopţii, cînd „carul mare” de pe cerul înstelat era cu oiştea înspre pămînt...

— Blestematul, scrîşnise încă starețul, de data asta cu ciudă şi năduf... şi eu care toată noaptea m-am rugat pentru el !

De cum zări în faţă – adunate în noapte, pe o vale îşi pe o coastă – luminile Sibiului, Liviu Burada îşi în- ttoarse gîndurile din trecut, de la sfîrşitul încă nedecis odin toamna lui 1952 al „Operaţiunii Ochean”, la misiunea

ce-şi luase, urgentă, de-a revedea totul cu ochii de acum. Căci nu se putea ca înlănţuirea ce-o descoperiseră surprinşi între cele petrecute în 1944, în 1951 şi în primăvara asta a anului 1960 să nu lumineze ceva încă ascuns, de care nu-şi putuseră da seama atunci. Cum de asemenea nu se putea ca, limpezind o dată pentru totdeauna, pînă la capăt, cele de atunci, lumina acestora să nu bată puternic şi spre ciudata poveste a încercării de sinucidere a Elenei Comşa şi încă mai ciudata întoarcere a lui Robert Field, în chiar acest moment. Rememorarea celor petrecute în 1951 şi 1952 îl făcuse şi mai nerăbdător şi abia aştepta să ajungă la sediu la Sibiu, să înceapă lucrul în chiar această noapte. îşi aduse însă aminte de Didi Schuşier şi de Inge Kling, pe care nu-i mai văzuse de-aproape doi ani, şi-şi dădu seama că spera zadarnic să se apuce de lucru imediat, pentru că şi seara şi toată noaptea care urma vor fi oricum ale lor.

— Liviu, îl va întîmpina Didi, ca de obicei... să vă fie ruşine, că n-aţi mai dat atîta timp pe la noi !

— Şi vouă, îi va răspunde el, tot ca de obicei... că n-aţi mai venit pe la Bucureşti !

„Chiar aşa, tresări Burada, cel puţin o dată pe an şi ’ tot mai dădeau cu nasul prin Capitală !” Dacă nu în ajunul zilei ce Intîi mai, în timpul sărbătorilor de iarnă tot se trezeau cu ei, două-trei zile doar, căci aveau şi ei copii şl nu-i puteau lăsa pe mîini străine mai mult.

— Liviu, mi-a fost dor de tine, silabisea Inge Kling, senină şi cu obrajii învăpăiaţi... zău, dacă te mint ! Liuţa, se adresa apoi soţiei lui – nume la care tot el, Liviu Burada, ajunsese, metamorfozînd cuvîntul Liliana, aşa cum ajunsese la numele de Didi şi de „Inge” – cred că n-ai uitat că, dacă nu era Didi, mi-aş fi dorit un băr?,at ca Liviu ! ,

— ?7u, n-am uitat şi mi-e încă teamă ! mărturisea L:uţa sinceră şi încercată de-o pudoare casnică şi castă, care mărea forţa iubirii ce mocnea în inima ei, nu atît cc ;y>r dezvăluită... Odată, am să vă las singuri, îi ameninţa ea, r.ă

vedem I

O, arn fost, o asigura Inge, cînd tu încă nu erai nirnrc pentru Liviu, iar Didi doar îmi spunea versuri de ÎÎCÎGC... i-arn simţit inima cum tresălta de iubire, dar a ffost un gentleman !... îl iubesc cu stimă, cu stima pe care ;a avut-o el pentru Didi !

Şi Inge cocheta mai departe, angelică şi diafană, ca o ■copilă care nu cunoştea hotarul dintre joc şi bătăile inimii şi care uita în acel moment că era mama a doi copii, la fel de bucălaţi şi de blonzi ca îngerii de pe icoane. Jocul ăsta, început din tinereţe, îl gusta încă şi Liviu Burada, păstrând aparent seriozitatea bărbatului nedreptăţit de destin.

— Inge, tu eşti făcută să fii iubită ! îi spunea el cu ochii calzi.

— Toate femeile sînt făcute pentru asta...

— Da... dar pe tine, cum te vede omul, e gata să te ia în braţe !

— Didi, striga ea, cu faţa de înger încolţit... auzi, ce vrea să facă Liviu ? !

Şi se puneau toţi patru pe rîs, pînă cînd Liuţa, mică şi negricioasă, c-o forţă teribilă în ochii inteligenţi şi vii şi cu inima de jar aprins acoperit de spuză, apuca braţul lui Didi Schuster şi-l trăgea deoparte :

— Hai să-i lăsăm, într-adevăr... să vedem !

Aici, jocul lua dintr-o dată sfîrşit, căci dincolo de această ameninţare, – după care nu ea cu Liviu, ci Didi cu Liuţa urmau să termine jocul –, Inge se speria pe ascuns de glumă. După război, toţi ai săi plecaseră în Germania şi, rămînînd doar din dragoste pentru Didrich Schuster, singură, se temea poate ca proorocirea lor, după care s-ar fi putut să-i urmeze curînd, părăsită, să nu se împlinească. Atunci cînd părinţii ei lichidaseră tot avutul şi aşteptau plecarea cu geamantanele pline mai mult de amintirile cîtorva generaţii, Inge Kling alergase nu la Didi Schuster, ci la Liviu Burada.

— Ce-ai face tu în locul meu ? îl întrebase, deşi luase, în sinea ei, definitiva hotărîre.

— Inge, glumise el, în locul tău nu poate fi

nimeni, că eşti prea sus !... Stai, o potolise apoi, aş hotărî nu doar cu mintea şi nici doar cu inima... m-aş duce sau aş rămîne acolo unde m-aş simţi cu adevărat întreg ! Dacă ar fi să mă gîndesc în locul tău la Didi, căci de aceea ai venit, eu aş rămîne...

Inge îi sărise de gît, mută şi fericită. Se întorsese acasă eliberată de orice apăsare, o sărutase pe amîndoi obrajii pe maică-sa, care crezuse o clipă că totul se rezolvase, şi murmurase răspicat, senină :

— Nu merg...

— Inge, nădăjduise încă maică-sa, înainte să dea în plîns... Tata zice să vă căsătoriţi şi să meargă şi el !

— O să ne căsătorim, desigur, chiar dacă el n-a terminat... numai să vă ştim pe deplin liniştiţi ! Dar tot nu mergem... nu putem, chiar dacă şi el ar vrea !

— Dar de ce ?

— Va fi ofiţer de securitate !

— Ooo ! încremenise maică-sa, cu ochii mari, şi-abia peste cîteva clipe dăduse în plînsul ei parcă şoptit, fără de nici o speranţă.

De atunci, Inge le scrie în fiecare lună, cît este de fericită ; o dată pe an, de ziua căsătoriei ei cu Didi, le trimite şi fotografii, ale lor şi ale copiilor, dar cu tot efortul ce-l face pentru a crede, cum se vede din scrisori, bătrîna se îndoieşte încă de fericirea fiicei sale, cum tot scrisorile o trădează. Anul trecut, Inge şi-a chemat părinţii să vină să-şi petreacă concediul la ei, în locurile natale, dar i se prăpădise tatăl, de astmă, şi mama amînase călătoria pentru anul acesta...

— Am ajuns, tovarăşe maior! îl trezi din gînduri şoferul care oprise lin, drept în poarta sediului. Şi, vă- zînd că Burada îşi cercetează ceasul, cu portiera deschisă, urmă : E devreme încă, opt şi jumătate...

Liviu Burada urcă de-a dreptul la comandant, care nu era altul decît Remus Todea, ajuns, ca şi Ştefan Var- duca, la gradul de colonel şi la aceeaşi înţelepciune, şi dulce şi amară, şi potolită şi grăbită, a vieţii. îi raportă despre misiunea cu care venise. Apoi îl rugă să

hotărască să fie ajutat de Didi Schuster, acum unul dintre adjuncţii săi, care cunoştea la fel de bine toată „Operaţiunea Ochean". Cît timp fumase o ţigară, Liviu Burada mulţu- mindu-se doar să strîngă ţigaretul de chihlimbar în pumn, Remus Todea îl întrebă de Varduca şi urmări pe gînduri firul înlănţuirii celor trei întîmplări atît de îndepărtate în timp, dezvăluit pe scurt de Burada. Şi, încercat de-o satisfacţie ascunsă care se prefigura, îl ceru pe Diedrich Schuster la telefon :

— Cînd crezi c-ai adunat destulă putere, ca să poţi suporta două surprize – prima, a întîlnirii cu cineva care e acum în biroul meu ; a doua, a celor ce-ţi va povesti el –, vino la mine...

în mai puţin de-un minut, se şi treziră cu Didi Schuster, salutînd în pragul uşii. în uniformă, cu gradul de maior şi în plină maturitate, Diedrich Schuster arăta parcă turnat, bine legat şi bine înfipt în podea, cu ochii albaştri aproape topiţi de neaşteptata ivire a lui Liviu Burada, care se şi ridicase din fotoliu. îşi strînseră mîi- nile şi, tot la îndemnul lui Todea, se aşezară în cele două fotolii largi.

— Ce să mai pierdem timpul, se grăbi Todea după o clipă de gîndire... staţi de vorbă, hotărîţi un plan de acţiune şi raportaţi-mi '

Şi încă din uşă, Didi Schuster apucă nerăbdător şi vesel braţul prietenului său. în birou, ceru dosarul „Operaţiunii Ochean" şi apoi ascultă, cînd încruntat, cînd satisfăcut, posibila poveste a firului ce-ar fi putut lega cele trei întîmplări. Amintirea lui Patru Grosariu, a chipu-) lui său aproape descompus, răsărit aievea din înceţoşarea albă, imaculată a zăpezii, le trezi, păstrată încă pînă acum, îndîrjirea de atunci. Pe Didi Schuster îl şi încălzise speranţa în succesul aproape sigur al noii lor acţiuni, căci se simţea încă dator în răscumpărarea, oricît de tîrzie, a sîngelui lui Pătru Grosariu.

Dosarul le fu adus destul de repede de o femeie care nu părea deloc surprinsă că i-l ceruseră şi

care, înainte de a-l lăsa pe birou, îi întinse lui Diedrich Schuster un formular pentru iscălitură. Acesta împinse apoi dosarul în faţa lui Burada, fără să simtă nevoia de a-l mai răsfoi.

— L-am mai cerut de cîteva ori... ai să vezi !

Dosarul se îngroşase, cu hîrtiile adăugate între timp de Didi Schuster. încă de pe drum, cînd desfăşurase în minte toată „Operaţiunea Ochean", Liviu Burada hotărîse asupra căror momente trebuia să se oprească mai întîi. Tot ceea ce făcuseră ei înainte şi după întoarcerea lui Pătru Grosariu cunoştea pe deplin şi-i era încă destul de proaspăt în minte ; nu acelaşi lucru putea spune şi despre ceea ce făcuse Grosan.«. în vest, de unde venise, precum şi despre misiunea şi mai ales gîndurile cu care el se întorsese acasă. Despre acestea nu putea avea decît un singur izvor, declaraţiile lui la interogatoriul luat atunci de Remus Todea. Şi mai greu era cu reconstituirea a ceea ce făcuse el în munţi, de unde nu aveau decît rarele şi scurtele lui mesaje cifrate. în înlănţuirea celor trei întîmplări, – perceptibilă şi aproape sigură, dar nedovedită de ajuns –, lipseau încă două din zalele care probau legătura „Operaţiunii Ochean" cu celelalte două întîmplări, ele însăşi încă nelimpezite pînă la capăt. Dacă ştiau că legătura „Operaţiunii Ochean" cu trecutul, cu întîmplarea din iulie 1944, o făcea Ortansa Fabian, iar cu viitorul, cu şirul întîmplărilor din această primăvară, o făcea Elena Comşa, trădată tocmai de eşecul ciudatei sale încercări de sinucidere, nu ştiau încă nimic despre cheia care deschisese drumul lui Ulea şi „Bulearcă" la Bucureşti, şi, mai ales, cine stătuse în spatele Ortansei Fabian, pentru că în mod sigur nu ea reprezentase ultima za a lanţului, ci altcineva, o permanenţă ascunsă care întinsese acest lanţ pînă la cele petrecute acum, în 1960.

— Pînă la urmă, îşi dezvălui Liviu Burada frămîntarea, cu privirile ridicate la Didi Schuster, totul s-ar putea reduce la două întrebări... Prima, pe cine aveau şi poate încă

au *ei* la Bucureşti ? Iar a doua, cu ce cuvînt de ordine au luat Ulea şi „Bulearcă" legătura acolo, cuvînt care poate şi acum stă în picioare ?!

— La prima întrebare, sări Didi Schuster, deschizînd dosarul în altă parte, încearcă să găseşti răspunsul aici, în declaraţiile lui Pătru Grosariu, şi la sfîrşit, în însemnările mele... La a doua, nu văd încă nici un răspuns !... Apoi se ridică, cercetîndu-şi ceasul... Pînă atunci, eu o să lipsesc o jumătate de oră. Trebuie să mă reped acasă, să dau copiilor să mănînce şi să-i culc... că sînt singur !

— Dar ce-i cu Inge ? murmură Burada, aproape speriat, după ce-şi reamintise povestea lor în maşină. Am vrut să te întreb de la început de ea, de copii, dar ne-am luat cu treaba şi...

— Inge se ţine de şotii, silabisi Didi Schuster, cu un surîs ascuns, trădat doar de ochii săi limpezi şi mari... e la maternitate ! Al treilea copil, şi tot băiat!

— Phă ! ieşi Burada de sub uluirea ce-l încercase şi-l îmbrăţişă pe Didi Schuster peste masă... Va să zică aşa, vă grăbiţi ?

— Inge zice că dacă facem încă unul, o fată, îi înlocuim pe toţi cei patru care au plecat în Germania... mama, tatăl şi cei doi fraţi ai ei !

— E tîrziu acum, se uită Burada la ceas şi spre telefon... mîine însă mă scol de dimineaţă !

Rămas singur, Liviu Burada începu să parcurgă dosarul, filă cu filă, întîrziind cu privirile pe cîte un rînd, pînă îşi readucea aminte totul, în amănunt. La semnul făcut de Didi Schuster, se opri şi citi cîteva file în întregime, cu un interes sporit pe neaşteptate. Didi avea dreptate ; aici puteau găsi cel puţin sensul primului răspuns, întoarse o filă înapoi şi reciti rîndurile flancate de-o linie roşie, un crîmpei din interogatoriul luat de Remus Todea lui Pătru Grosariu, atunci...

Întrebare : Intr-o asemenea acţiune,

centrul îţi asigură şi un refugiu, pe care să-l poţi folosi la nevoie... o legătură de acoperire, un ultim adăpost ascuns... ce ultimă posibilitate de salvare v-a dat ?

Răspuns: Nici una. Nu mi-au lăsat decît o singură salvare, de a ajunge neapărat în munţi!

Întrebare : Nu se poate. Sînteţi totuşi trimis de un centru care se vrea redutabil şi care nu putea să nu se gîndească, cit de cit, la oamenii săi! Altfel, se expune singur, în primul rînd! Nici Walter Jung, nici Watt nu v-au indicat vreo legătură în plus ? Care este colacul de salvare pe care-l puteţi folosi în cazul unui înec ?

Răspuns : Păi asta e, că nu mi-au dat nici unul 1 Abia după ce voi ajunge în munţi şi numai în cazul unui succes, voi căpăta această posibilitate...

Întrebare : Care ?

Răspuns : O ultimă legătură, la Bucureşti, care-mi va fi indicată atunci. Voi ajunge la ea cu parola ce-i va fi transmisă lui Ulea, prin mine, de către Watt...

Întrebare : Uneori, pe lîngă parolă, se dau şi alte semne, ca cei care se întîlnesc să ajungă de la început la o încredere deplină... ?

Răspuns : Mi-au dat şi mie... dar nu Watt, ci Walter Jung mi le-a şoptit la despărţire !... Vezi, mi-a spus, dacă se codeşte să te recunoască, aminteşte-i de trei întîlniri pe care le-a avut cu mine : prima, într-o pivniţă de vinuri la Paris, în vara lui 1940 ; a doua, într-o vilă din cartierul Niederschönhausen, la Berlin, în 1942; a treia, la restaurantul Bordei de pe malul lacului Herăstrău, la Bucureşti, în 1944...

Era clar ; aceasta era rezidentul fostei şi poate şi actualei reţele care trebuia descoperit! Atunci, în 1951, Pătru Grosariu îi dezvăluise lui Didi Schuster parola cu care putea ajunge la bandiţi : *Spuk.* Care fusese însă parola de legătură cu Bucureştiul, primită pentru Ulea şi pe care el n-o mai putuse transmite lui Didi Schuster prin radio ?! Pînă spre miezul nopţii parcursese întreg dosarul, asistat de Didi Schuster care se întorsese cu nişte pişco- turi şi o sticlă de şampanie. Băuseră pe îndelete, în sănătatea lui Inge Kling şi a noului-născut, Peter Schuster- Kling, nume pe care Inge ţinuse să-l aibă toţi băieţii ei, ca nici neamul Kling să nu se stingă aici. Noaptea o petrecu la Didi Schuster, unde poveştiră pînă spre ziuă despre cele petrecute de cînd nu se văzuseră. În zori alergă cu nişte garoafe albe la spital, la Inge Kling, iar dimineaţa se apucase din nou de lucru la sediu. Tot ce se putea şti despre „Operaţiunea Ochean" avea strîns şi bine rînduit în dosar. Pe munte, la locul fostului sălaş dintre stînci şi la viroaga în care muncitorii forestieri găsiseră cadavrul aproape descompus al lui Pătru Grosariu, nu mai avea nici un rost să urce. Didi avea dreptate, trecuseră atîţia ani şi totul fusese spălat de-atîtea ori de ploi şi de zăpezi, că nu se mai putea cunoaşte nici o urmă, şi-apoi doar cercetase şi el locurile, aproape în fiecare an. Misterul morţii lui Patru Grosariu îl descoperiseră încă de atunci şi dăduseră şi de urma lui Mar- gopăţ. Nu-i rămăsese, poate, decît să stea încă o dată de vorbă cu muncitorii forestieri, deşi avea declaraţiile lor la dosar, cu gîndul că vreunul observase poate ceva la Pătru Grosariu sau în jur, sau găsise, sau chiar luase ceva de la el, despre care nu aminteau în declaraţiile lor de atunci.

— Să încercăm ! admisese şi Didi Schuster şi transmisese lista acestora posturilor de miliţie din satele lor natale.

Avură noroc ; dintre cei trei muncitori, doi încă erau în viaţă şi miliţienii îi găsiseră acasă, că erau bătrîni şi nu mai puteau urca la tăiat pădurea în munţi. Primul, dintr-un sat mai apropiat de Sibiu, le fu adus chiar la sediu la vremea prînzului, şi cei doi îl poftiră să ia masa cu ei la cantină, timp în care îl întrebară despre descoperirea lor de atunci. Moşul, încă vioi, repezit la vorbă, nu uitase nimic :

— Doar a fost vorba de-un om, tovarăşe maior !

Cînd fu întrebat dacă în graba ceea, cînd ceilalţi fugiseră să nu fie citaţi ca martori, nu luaseră nimic de la mort, izbucni bucuros că le putea împlini această dorinţă :

— Ba da... o tabacheră de ţigări, cît palma, găsită la piept... de-un galbăn stins, ca toamna frunza de fag... dintre noi însă numai lonu fuma ş-o luat-o cu el... dară, lonu, săracu, i-amu în pămînt...

Liviu Burada îl lăsă pe Didi Schuster să vorbească cu cel de al doilea bătrîn, iar el sări în maşină şi porni spre satul celui dispărut. Seara, cînd tocmai se întuneca, reapăru la sediu, grăbit şi aproape transfigurat, cu port- ţigaretul lui Pătru Grosariu în mînă, păstrat încă de nepoţi printre lucrurile rămase de la bătrîn. îl trase şi pe Didi Schuster după el şi năvăliră amîndoi, nerăbdători, la Remus Todea. Şi abia aici, pe biroul acestuia, Liviu Burada deschise uşor miraculoasa cutiuţă plată de metal gălbui şi le arătă, scrijelit cu vîrful briceagului pe fundul ei mat, cuvîntul *Spook*. Era clar ; atunci în 1951, fusese momentul schimbării parolei : din *Spuk* în *Spook !* Pătru Grosariu nu avusese timp în clipa aceea

s-o transmită, sau se aflase poate sub supraveghere şi o scrijelise pe ascuns, pe fundul tabacherii, desigur cu gîndul s-o transmită mai tîrziu, ceea ce nu mai apucase să facă. Era tocmai parola pe care o cunoşteau ei acum, la Bucureşti, de la Elena Comşa ! Cu ea şi cu cele trei întîlniri despre care-i vorbise Walter Jung lui Pătru Grosariu vor da poate mai uşor şi peste acea ultimă legătură de acoperire şi de drum lung – cum ar fi spus Varduca – a lui Walter Jung, la Bucureşti.

Remus Todea luă parcă neîncrezător tabachera şi, ca să fie lăsat s-o cerceteze în liniştе, îi făcu semn lui Burada spre telefon :

— Vezi că te-a căutat Ştefan Varduca... de două ori ! Liviu Burada formă numărul colonelului, direct, şi spuse c-o satisfacţie ascunsă, răspicat:

— Ordonaţi, tovarăşe colonel...

— Mai ai ? răsună glasul lui Varduca, incisiv.

— Numai mîine, tovarăşe colonel. Am descoperit ceva neaşteptat, care...

— Ia tot ce crezi că ne poate folosi, hotărî Varduca, urcă în maşină şi vino... în zori să fii oricum aici, cd *arde !*

XIII

i e Liviu Burada îl ajunsese totuşi oboseala acestor cîteva nopţi nedormite şi ătipise, ca răstignit, pe perna maşinii. Era însă atît de contrariat de neaşteptata chemare a „Bătrînului", încît gîndurile i se derulau parcă, mai departe, şi în somn. Sau poate numai cînd tresărea, chinuit de ele, i se legau din cînd în cînd pentru o clipă, în care, scăpărîndu-i în minte, încercau să-i lumineze pragul unui înţeles. În cei peste cinci ani de cînd lucra cu Ştefan Varduca, numai de două ori îl mai chemase acesta înainte de încheierea unei misiuni. Acum, cel puţin, îşi putea socoti misiunea ca şi încheiată, căci port- ţigaretul lui Pătru Grosariu cu parola de pătrundere a lui Ulea în cercul închis al celor ce unelteau din umbră la Bucureşti, precum şi cele cîteva pagini din declaraţia lui Grosariu, după care luase o copie şi care întredeschi- deau o misterioasă poartă spre un drum aproape sigur de urmat, pagini descoperite de Didi Schuster, luminau definitiv legătura „Operaţiunii Ochean", atît cu „Cazul Cronos" din 1944, cît şi cu cele întîmplate în primăvara asta a anului 1960. Desigur, „Bătrînul" nu-l putea chema decît obligat de-o întîmplare nouă, destul de gravă, legată

tocmai de sarcina ce-i dăduse de a dezlega totul, în aceste trei cazuri, o dată pentru totdeauna. „Oare, ce-ar fi putut apărea atît de important în decurs de numai o zi ? Ceva poate încă ascuns de Elena Comşa, aşa cum fusese a doua ei scrisoare lăsată numai pentru Tudor Comşa ? Sau poate mai curînd ceva cu totul neprevăzut în desfăşurarea suspect de înceată a călătoriei lui Robert Field cu Elvira Marian prin ţară şi a întîrzierii la fel de suspecte a pasului lor spre o singură cameră cu un singur pat ?”

În zori maşina îl lăsă în poarta sediului, aşa cum ordonase Varduca, şi el avu încă timp, cîteva clipe, să întrebe de Elena Comşa şi *mister* Bob. Elena Comşa primise dezlegarea lui Ştefan Varduca, în ajun, să se întoarcă acasă, sub aceeaşi supraveghere a Ilenei Dragomir, iar Robert Field avea încă răbdare să străbată toată ţara pînă ce va înfrînge, desigur, ciudata cerbicie a Elvirei Marian. Intră astfel în biroul „Bătrînului", care nu plecase peste noapte de la sediu, şi mai contrariat. Raportă, deocamdată doar în cîteva cuvinte, despre rezultatul scurtei sale incursiuni şi întoarceri în timp de la Sibiu, şi-i lăsă pe masă, ca un trofeu, portţigaretul lui Patru Grosariu şi copia celor cîteva pagini pline de tîlc din declaraţiile lui de atunci. Ştefan Varduca luă mai întîi portţigaretul, gălbui şi plat, îl răsuci de cîteva ori, îl deschise şi rămase cu el în mînă, fără să tresară. Liviu Burada îi arătă, triumfător, scrisul scrijelit pe fundul mat al cutiuţei de metal şi colonelul citi parcă neîncrezător, dar foarte clar : *Spook.* Nu tresări nici de data asta, însă trase şi portţigaretul şi cele cîteva file în faţa pieptului, puse palma pe ele şi murmură :

— Lasă-le să le văd... dumneata fugi, te-aşteaptă căpitanul Petre Barna de aseară ! Mă-aş fi putut duce, desigur, şi eu ! Dar am zis, să rămînă aşa cum am hotărît, să revezi totul

dumneata, cu ochii dumitale de acum. Şi apoi, chiar că n-aş mai fi vrut să văd ce a rămas din Florin Mănoiu...

Peste cîteva minute, doar, era din nou în maşină. 11 luă pe Petre Barna – căruia îi telefonase – din poarta circumscripţiei de miliţie şi se lăsă condus de acesta pe străzile încă pustii în lumina crudă a zorilor, pînă o apucară glonţ pe Calea Griviţei. Petre Barna mocnea lîngă el, îngîndurat şi cu servieta pe genunchi, cu ochelarii plini de umbră, căci avea, ca niciodată, şapca lăsată mult pe frunte.

— Dar ce-i ? îl zori, aproape exasperat de tăcerea lui.

— O să vedeţi ! mormăi căpitanul şi-ntinse ambele mîini peste servietă, parcă apărînd-o de cineva.

Pe Calea Griviţei, aproape de mijlocul ei, constructorii ridicaseră între timp un gard înalt din panouri mari de tablă, vopsite în dungi albe şi roşii, îngrădind astfel tot cîmpul acela alb de moloz din dreapta străzii, de pe care curăţaseră toate casele şi pe care aveau să ridice noile blocuri. De dincolo de gard nu se vedeau decît turnurile marilor macarale, înălţate pînă la jumătate, şi gîturile de girafă ale excavatoarelor, cu cablurile întinse, parcă trosnind, şi se auzeau, duduind, motoarele autocamioanelor grele. Maşina opri curînd, la cererea căpitanului, coborîră şi trecură dincolo de gard printr-o deschizătură lăsată pentru autocamioane.

— Dacă vă mai amintiţi locul, acolo era... ! arătă Petre Barna undeva în faţă şi o luară înainte pe lîngă gard.

Pe lîngă ei, marile excavatoare muşcau adine pămîntul, lărgind gropile lungi şi drepte, în care se vor împlînta pilonii şi se vor turna fundaţiile de beton ale noilor blocuri. Cînd dădeau de vechile pivniţe, uriaşele cupe zăngăneau în gol, pînă ce colţii lor lucioşi ajungeau să se înfige iarăşi în pămînt. La o asemenea adîncime. excavatoriştii

mînuiau cupele vegheaţi de cîte cineva de pe malul gropilor, care urmărea atent colţii lucioşi şi făceau semne cu mîna, la dreapta sau la stînga, să-i înfigă cu putere sau să-i ridice şi să aştepte.

— Ieri dimineaţă, explică Petre Barna, abia acum ieşind din gîndirea lui înceată, a fost găsită şi-o bombă de avion, neexplodată, pe care a dezamorsat-o o echipă de genişti militari... iar după-prînz, nişte lăzi cu arme şi grenade ruginite, ascunzătoarea cine ştie cărui grup ilegal. astupată, poate împreună cu cei de pază, de bombardament...

După alţi aproape o sută de paşi, tot pe marginea gropilor lungi, în care cupele excavatoarelor muşcau mai departe din pămînt sau îmbrăţişau ca nişte caracatiţe de fier colţuri mari de zid sau blocuri de beton, Barna întoarse iarăşi capul şi arătă cu mîna :

— Aseară, tocmai cînd noi eram *acolo,* aici a căzut din cupa excavatorului în camion, ca dintr-un cioc de pasăre, o casetă de metal cu nişte hîrtii şi nişte „cocoşei" de aur... două sute în cap ! Comoara cine ştie cărui negustor din cartier, care n-a mai avut parte de ea...

Porniră iar. Liviu Burada era aproape supărat pe căpitan, căci încă de-a curmezişul şirului de gropi. Groapa, pustie, era neterminată, doar la un capăt săpată pînă la adîncimea din deviz. Se opriră pe marginea ei, lîngă un subofiţer de miliţie care se vedea că era de pază şi îi întîmpinase, salutîndu-i de departe.

— Ipoteza dumneavoastră s-a adeverit !

silabisi Barna, ceva mai înseninat, dar cu o gravitate parcă sentenţioasă în ochii lui aproape albi, măriţi de sticlele ochelarilor. Florin Mănoiu a fost ucis într-adevăr aici, în casa Ortansei Fabian... Uitaţi-i oasele !

Liviu Burada încremeni o clipă, parcă neîncrezător, privind un schelet de om care albureа jos în groapă, la picioarele lor. Apoi dădu să sară, nerăbdător, de pe malul gropii, înalt de cîţiva metri. Petre Barna însă îi apucă repede braţul şi se suci spre subofiţer :

— Aţi luat şi fotografii, şi urme... tot ?

— Tot, tovarăşe căpitan, îl asigură subofiţerul... acum a plecat echipa ! Doar să strîngem oasele, arătă el un sac de pînză albă făcut sul în pumn, şi gata...

Barna îl conduse pe Liviu Burada pe la celălalt capăt al gropii, de unde panta de pămînt, bătută de roţile camioanelor, cobora lin spre fundul gropii. în faţa scheletului, pe care căpitanul îl văzuse desigur de alte cîteva ori, se opriră. Oasele erau cam îngrămădite, aşa cum ai înghesui un mort cald încă, cu mîinile la piept şi genunchii la gură, într-o groapă prea mică, făcută în pripă. Craniul, alb şi mat, de om tînăr, avea o gaură
înstelată, drept în mijlocul frunţii. Petre Barna se lăsă pe vine şi întinse degetul spre ea :

— Pe-aici a ieşit glonţul, tras desigur în ceafă...

Se lăsă şi Liviu Burada pe vine, lîngă el. Deşi nemişcate, oasele fuseseră curăţate şi periate de tot pămîntul dintre ele, cum de asemenea fusese ridicat tot stratul de pămînt pufos din acest atît de zgîrcit şi de tainic mormînt.

— De unde ştiţi că este el ? întrebă Burada.

Petre Barna îl trase înapoi pe panta de pămînt, făcu semn subofiţerului să desfăşoare sacul de pînză albă şi se aşezară alături. în groapă era linişte şi tăcerea acestui afund de pămînt se păstra şi în jur, pînă la autocamioanele şi excavatoarele cărora li se zăreau doar scripeţii înalţi şi ale căror

motoare duduiau în forţă, înăbuşit. Căpitanul scoase din servieta de pe genunchi o pungă de hîrtie groasă, cerată, castanie, în care îşi vîrî mîna, căutînd o clipă. Din pungă scoase o verigheţă de aur, prinsă între două degete, pe care o întinse lui Burada. Acesta apucă verigheta, cu ochii sticlind, o ridică aproape de ochi, în lumina tot mai vie a dimineţii de mai şi silabisi cuvintele gravate pe faţa ei interioară, cu buzele abia mişcate : *Si-mo-na 20 lu-ni-e 1944 !*

îşi aduse aminte de cealaltă verigheţă, cu numele lui Florin, purtată încă de Simona Trandafir, şi încremeni, cu privirea cînd la oasele care albureau grămadă în groapa din faţa lor, cînd la verigheta care îi lucea între degete ca o picătură de soare. Barna răsturnă în pumn tot ce mai avea în pungă, desfăcu pumnul sub privirile lui Burada cîteva clipe, după care vîrî totul înapoi în pungă. Apoi aşteptă să lase şi Burada verigheta tot acolo şi îi întinse punga !

— Poftim 1 Pentru noi totul e clar şi nu ne mai interesează prea mult... chiar dacă ar mai fi trăit, autorii crimei ar fi scăpat de pedeapsă... Crima a intrat în termenul de prescripţie de anul trecut... Pe dumneavoastră însă cred că vă interesează mai departe, neapărat! Mîine am să vă pot da şi dosarul, cu rezultatul primelor cercetări, cu buletinele de analiză, cu fotografii, cu tot...

Liviu Burada apucă punga de hîrtie cerată ca pe o relicvă scumpă amintirii lui şi se întoarse singur, îngîndurat şi în pas măsurat la maşină. Sîmburele de întuneric ce ascunsese pînă acum misterioasa dispariţie a lui Florin Mănoiu fusese spart, în sfîrşit. Tînărul ilegalist fusese într-adevăr ucis aici, în casa Ortânsei Fabian, cum şi întîmplările şi dezvăluirile Elenei Comşa lăsaseră să se înţeleagă. De cine ? Desigur de Walter Jung, care îi trăsese un glonţ în ceafă, – de frică să nu dezvăluie legăturile ascunse ale Gestapo-ului cu cei care puteau sustrage documentele tratativelor de armistiţiu de la Ministerul Afacerilor Externe –, în casă, cînd Florin Mănoiu se întorsese să-i ceară

socoteală Ortansei Fabian, sau mai degrabă afară sub bombardament, cînd Florin Mănoiu se lungise cu Elena Comşa la adăpostul zidului vecin. Şi tot sub bombardament, în timp ce Elena Comşa stătuse ca pierdută cu faţa la pămînt, luase cadavrul şi-l dusese în pivniţă, unde îl îngropase, atunci sau a doua zi. Elena Comşa se trezise cu servieta lui Florin în braţe, fără să ştie din toate astea, într-adevăr, nimic. Dar Ortansa Fabian ? Desigur, Walter Jung nu l-ar fi putut împuşca şi mai ales îngropa în pivniţă pe Florin Mănoiu, fără ştirea ei. în primul rînd pentru asta, sigur că pentru asta, spărsese ea fiola de cianură între dinţi în momentul întîlnirii cu Ulea în tutungeria sa, în 1951 !

De pe marginea şirului de gropi, care aşteptau ca nişte uriaşe forme siluetele albe ale noilor blocuri, Liviu Burada privi ultima dată înapoi, la Petre Barna şi la subofiţeri. Aceştia adunau tăcuţi mîna aceea de oase în săculeţul de pînză albă... „Mai bine le-ar fi lăsat aici ! îşi spuse, uitînd de Simona Trandafir şi de faptul că poate tocmai Ştefan Varduca ordonase adunarea lor. Trebuia să le îngropăm şi mai adînc şi să le lăsăm aici, la temelia întregului cartier !”

În tot acest timp, Ştefan Varduca îl aşteptase în picioare, făcînd drumul dintre birou şi fereastră în pas liniştit şi oprindu-se cîte o clipă cînd lîngă birou, cu privirile la portţigaretul şi cele cîteva file din declaraţia lui Pătru Grosariu, cînd în faţa geamului, cu privirile la poartă. Un sentiment ciudat şi amestecat, de linişte crudă dar şi de încordare lăuntrică, de satisfacţie amară dar şi de-o nouă îngrijorare, îl încerca. Timp de peste cincisprezece ani aşteptase acest moment şi se zbătuse pentru el, şi iată că dezlegarea misterioasei dispariţii a lui Florin Mănoiu nu-i

adusese liniştea cea din urmă. Simţea aievea apăsarea unei noi răspunderi, mai grave, pe care o descoperise deja înfiripată în mintea lui. Dacă pînă acum avuseseră în faţă un obiectiv sigur, pe care îl atinseseră, dincolo de el intrau acum ca într-o ceaţă. Altul, fără contur precis dar existent neapărat, îi luase dintr-o dată locul. Cineva din ţară, de la Bucureşti, acţionase din umbră şi în 1944, servindu-l pe Walter Jung, şi în 1951, cînd uşurase întoarcerea lui Ulea, şi acum, în 1960, cînd Elena Comşa fusese prinsă poate tot în plasa lui. Ştefan Varduca îşi dădu astfel seama că nu atît imaginea sumbră a scheletului pe care şi-o refuzase instinctiv, mîna aceea de oase reprezentînd prea puţin din tot ce însemnase Florin Mănoiu şi dîrza lui activitate ascunsă din ajunul insurecţiei din august, cît această nouă şi gravă răspundere, în faţa căreia se trezise parcă nepregătit, îl oprise să meargă la mormîntul descoperit în pivniţa Ortansei Fabian. „Gata, cu moartea mea aţi terminat ! părea a fi mesajul lui Florin Mănoiu. Vedeţi acum de voi, de cel ce ne-a pîndit din umbră, nouă atunci, iar vouă acum, mişcările !”

Şi într-adevăr, mesajul acesta -— întărit şi de însemnarea lui Pătru Grosariu, săpată în tabla gălbuie a port- ţigaretului, şi de strigătul desperat al Elenei Comşa din scrisoarea lăsată lui Tudor Comşa – avea să fie confirmat, doar peste o clipă, de însuşi Florin Mănoiu. în birou pătrunse Liviu Burada, cu punga de hîrtie cerată în mînă şi ochii lucind. Maiorul aşteptă, pînă ce colonelul se aşeză pe unul dintre fotoliile măsuţei rotunde, surprins de liniştea feţei lui. Pe celălalt fotoliu se aşeză el, la semnul colonelului, vîrî mîna în punga ţinută pe genunchi şi începu să scoată pe rînd din ea, pe măsuţa dintre ei : un ceas de buzunar cu capacele nichelate stinse de rugină şi zaua lanţului, măruntă şi neagră, plină de pămînt împietrit; un belciug rotund, cu o singură cheie de broască

„yale”, atîrnînd ca un cercelus ; o cataramă de curea cu marginile mîncate de pămînt şi două tocuri de pantofi, de cauciuc, marca „Palma”, tocite la călcîi şi aproape sfărîmicioase. La urmă, Burada răsturnă punga între ei şi pe geamul măsuţei se rostogoliră cîteva monede de metal coclit, cîţiva năsturei de os de la cămaşă, alţii ceva mai mari de metal, ieftini, de la pantaloni, şi verigheta de aur, singura strălucind. Colonelul abia acum tresări, prinse repede verigheta, o şterse un timp cu batista, mai mult în interior, îşi puse ochelarii şi o ridică la lumina dim geam, cu muşchii fălcilor zvîc- nind. Descifră desigur şi el, în gînd, numele şi data gravate în luciul ei, pe dinăuntru, şi abia cînd îşi recăpătă respiraţia întreruptă coborî mina pe marginea măsuţei şi-şi lăsă fruntea în palma celeilalte mîini. Numele Simonéi şi data logodnei lor, ştiută doar de ei doi, îi spulberase orice îndoială : scheletul era într-adevăr al lui Florin Mănoiu, ucis în casa şi îngropat în pivniţa Ortansei Fabian. De Walter Jung, desigur ! Dar dacă Jung reuşise să fugă, celălalt – care-i trimitea lui documentele prin Ortansa Fabian – era încă în ţară ! Poate tocmai acesta şi legase, în răstimpul celor peste cincisprezece ani, firul celor trei întîmplări ! Cine era ?!...

Între timp, Liviu Burada apucase ceasul în mînă, ca pe o ceapă, şi tot încerca, sub privirile colonelului care deveniseră treptat ca de plumb, să-i deschidă capacele cu lama briceagului. Toată marginea capacelor era prinsă jur împrejur de rugină şi el scrijeli cu vîrful lamei, răbdător, pînă cînd primul capac cedă şi îl întoarse uşor, descoperind dintr-o dată cadranul rotund, cu smalţul încă alb, înnegrit doar pe margine pînă la cercul cifrelor latine, şi cu limbile subţiri şi negre încremenite. Era un ceas „Paul Garniere” din celălalt veac şi care ar mai fi putut merge încă un veac. Ştefan Varduca îl luă în mînă cu nostalgie şi murmură :

— E într-adevăr al lui... n-avea ceas şi

mişcarea noastră ascunsă era calculată la minut... ca *tehnic* al partidului, eu i-l dăduşem în primăvara aceea... Deschi- de-í şi capacul ăsta !

Liviu Burada apucă iarăşi ceasul, cu faţa în jos şi vîrî lama briceagului şi sub marginea celuilalt capac. Şi tot scrijeli, pînă ce şi acest capac trosni şi le apăru ansam- bl ui rotiţelor, întepenit şi aproape negru. Capacul însă era dublat de încă unul, interior, cevă mai subţire şi mai curat, pe care Burada îl dezlipi doar cu vîrful briceagului. Aşa dădură de o hîrtiuţă, – un colţ de ziar rupt în grabă, neregulat –, pe care Burada se feri să o atingă, să nu se sfărîme, căci era îngălbenită şi răscoaptă de timp. Ştefan Varduca sună şi ceru un pliculeţ de celofan, transparent, în care Burada împinse hîrtiuţa doar cu vîrful briceagului. Pe una din feţele ei desluşiră destul de uşor scrisul de tipar din colţul foii de ziar : *Miercuri,* 5 *iulie, 1944 !* Era exact data dispariţiei lui Florin Mănoiu ! Cei doi se priviră lung, nelămuriţi, căci cum ar fi putut Florin să pună hîrtiuţă între capace, cu data propriei sale morţi ! Poate nu murise imediat, cum indica buletinul de analiză şi, afară ori în pivniţă, avusese încă timp să ascundă cît mai ferit între capacele ceasului data crimei. De unde luase ziarul ? îl avusese poate în buzunar, era ziarul zilei ! Curînd însă, lucrurile se încurcară şi mai mult sau poate abia acum se lămuriră definitiv. Colonelul întoarse pliculeţul şi, pe cealaltă faţă a hîrtiuţei, le apăru o urmă de creion, ca un firicel de umbră destrămată, gata de dispariţie. Destul de greu, dar tot deslușiră scrisul : era un singur cuvînt: *Spuk !* îşi aduseră aminte, din cele povestite de Elena Comşa, că Walter Jung intrase la Ortansa Fabian folosind tocmai această parolă, pe care Florin Mănoiu şi Elena Comşa, ascunşi în dormitor în spatele uşii întredeschise, o auziseră destul de bine. Şi poate că şi Florin Mănoiu, întocmai ca Patru Grosariu, o scrisese să nu o uite şi încercase s-o păstreze de asemenea într-un loc ascuns, să nu dea

nimeni de ea ! Oare cine le-ar mai putea spune acum adevărul ? Numai Elena Comşa, desigur, dacă-l ştia !

— După ce treci pe la ea, treci neapărat şi pe la Simona Trandafir, hotărî Ştefan Varduca... mai întîi să afle şi apoi să vadă şi ea lucrurile...

— La Simona Trandafir poate vă duceţi dumneavoastră, tovarăşe colonel ! îl imploră Burada.

— O să mă duc, desigur, şi eu ! îl asigură Varduca şi glasul i se frînse. Tulburarea ascunsă, abia stăpînită, îi umezi dintr-o dată ochii. Apoi pipăi în neştire verigheta de pe cristalul măsuţei, pînă se regăsi şi murmură : Mă tem că n-o să am destulă putere în faţa ei... Şi ea tocmai de putere are nevoie acum... Aşa, în faţa unui străin, îşi va păstra poate şi ea mai bine firea...

— Oricum, insistă Burada, e altceva, cînd chiar dumneavoastră...

— Acuma ce vrei, să ne punem acolo amîndoi pe plîns, nu... ?

— Am înţeles, tovarăşe colonel.

— Uite, am să-i şoptesc ceva la telefon, să fie cît de cît pregătită...

Ştefan Varduca formă numărul de telefon de la şcoala Simonei Trandafir, dădu direct de ea, îi ură bineţe cu gura parcă strepezită şi o luă repede la rost.

— Păi, ce faci acolo aşa de dimineaţă ?

— Copiii, nene Fane... peste un sfert de oră sînt în bănci...

— Pfii, i-aduceţi cu noaptea-n cap !

— Au în faţă un drum destul de lung, nene Fane... şi cine se scoală de dimineaţă...

— Asta aşa-i ! cedă Varduca. încolo ?

— Bine, nene Fane... numai matale dacă n-ai ceva ? ! Ştefan Varduca lăsă să treacă o clipă printre ei şi reveni, cu glasul schimbat :

— Simona, tu erai o fată destul de tare... Mai eşti ?

— Dacă trebuie, sînt, nene Fane...

— Cît?

— ...cît trebuie, îţi promit! Dar, ce-i ?

— Cred c-am dat de urma lui Florin ! aruncă el cuvintele ca pe niște pietre ce spărgeau un geam dintre ei... Pînă o să mă descurc eu în toate cele de aici, o să vină tot Liviu Burada, să-ţi arate ceva...

— Acasă, la prînz, nene Fane... dar pot spera, în sfîrşit ?

— Eu zic că da... aproape sigur, Simona ! apăsă cuvintele şi închise telefonul.

După ce o rugă pe Ileana Dragomir să-i anunţe vizita, acasă la Elena Comşa, maiorul Liviu Burada întîrzie încă, în birou, un răstimp. încremenise pe gînduri, sprijinit cu coatele de masă, cu ţigăretul de chihlimbar afumat între dinţi şi privise la hîrtiuţa galbenă şi uscată rămasă de la Florin Mănoiu. însemnarea tînărului ilegalist îi răsuna aievea în urechi, asemenea unui adevărat strigăt de alarmă, înăbuşit de moarte, de vreme şi de pămînt. Acelaşi strigăt le lăsase şi Pătru Grosariu, în pragul morţii lui din munţi în 1951, precum şi Elena Comşa, care avusese norocul să nu mai treacă acest prag, acum. Parola, care se transformase între timp din *Spuk* în *Spook,* era în fond aceeaşi ; numai stăpînii ei se schimbaseră sau poate îşi dăduseră numai mîinile pline de sîngele morţilor, pe deasupra oricăror mici interese proprii, în cadrul unei dubioase dar eficace mezalianţe. În răstimpul celor peste şaisprezece ani, cei trei trecuseră pe rînd sub ameninţarea ei şi toţi trei lăsaseră – cu limbă de moarte – cîte un mesaj, pentru cei rămaşi să continue lupta şi viaţa. Era în fond acelaşi mesaj, un unic mesaj, sobru şi poruncitor, vindicativ, de veghe şi luptă neîntreruptă, trimis de dincolo de mormînt. Liviu Burada simţi astfel povara unei duble datorii : şi faţă de cei prezenţi, şi faţă de amintirea celor căzuţi în acest război tulbure,

ascuns. Misiunea lor căpătase astfel, în plus, semnificaţia gravă a împlinirii unui legămînt.

Poate tocmai de aceea ajunsese la Elena Comşa, în minte cu imaginea tot mai puternică, acuzatoare a craniului găurit de glonţ şi a oaselor lui Florin Mănoiu descoperite de colţii excavatorului, iar cu privirile poroase şi reci, parcă mocnind sub spuză. Elena Comşa arăta, dimpotrivă, liberă de orice apăsare, cu trupu-i de trestie mlădioasă, tresăltînd în soare, cu ochii curaţi şi calzi, încrezători, plini de-o recunoştinţă discretă ca şi cînd singur Burada îi dăruise această a doua viaţă de care se bucura atît. Copiii erau la şcoală, Tudor Comşa se întorsese pe şantier şi ea, singură, părea că nu ştia prea bine ce să facă cu acest nou început de fericire.

— V-am aşteptat, îl privi bucuroasă... mi-a povestit Ileana tot ce-aţi făcut pentru mine şi Tudor, şi voiam să vă arăt într-un fel recunoştinţa noastră... Am şi făcut cafelele ! arăta ea spre ceştile de pe masa din hol, şi-l îndemnă să se aşeze.

Liviu Burada se aşeză pe scaun, cu servieta pe genunchi şi tot acel noian de gînduri negre ca pulverizat. La această masă băuse încă o cafea, cu privirile aţintite, prin uşa deschisă a dormitorului, la patul răscolit din care Elena Comşa abia fusese dusă la spital. Uşa dormitorului era şi acum întredeschisă, dar patul neatins, cu cuvertura de pe el întinsă, lucind cînepiu ca şi părul Elenei Comşa. Femeia îi surprinsese privirea şi-l întrebă, stingherită :

— M-aţi văzut, atunci ?

— Nu... n-am apucat! murmură Liviu Burada.

Ei i se păruse că el spusese asta cu o urmă de regret şi reveni, triumfătoare :

— Mai bine... am cel puţin mîngîierea asta ! în clipa unui asemenea gest, explică ea, înfiorată, nu te mai gîn- deşti la nimic... după el, însă, cînd ai şansa pe care am avut-o eu, să scapi, ţi-e ruşine de tot!

Elena Comşa se întristă pe neaşteptate şi se lăsă peste masă, cu faţa ascunsă între palme şi părul de borangic atîrnînd în gol.

— O, dac-aş putea să uit ! se zbuciumă ea cu adevărat, trădînd astfel lumina şi bucuria din ochii ei.

— Chiar aşa de curînd nu e posibil, o avertiză Liviu Burada, cu privirile iarăşi reci. O să discutăm altădată, poate mîine, despre cele petrecute şi acum, şi în 1951. Ceva ce încă nu putem lămuri fără dumneavoastră... Astăzi aş vrea numai să vă aduceţi aminte, iar, de cele petrecute în 1944...

— Să ştiţi, că nu v-am ascuns nimic ! tresări Elena Comşa, aproape ofensată. Era, doar, în interesul meu...

— Sînt convins de asta şi nu e nevoie să mai repetaţi ceva ! o încredinţă Burada, captîndu-i ochii uşor înneguraţi... Un singur lucru doar vă mai cer... Se întrerupse, vîrî mîna în servietă, scoase din punga de carton ceasul „Paul Garniere" şi-l puse pe masă, între ei... L-aţi mai văzut vreodată ?... Unde ?... La cine ?... Şi cînd ?

Elena Comşa încremeni cu ochii iarăşi limpezi la ceas, aşteptînd parcă întruparea unui gînd, aşa cum cauţi în minte un cuvînt al cărui înţeles îl ştii oricum, sau numele unui om cunoscut odată şi pe care întîmplător îl întîlneşti din nou. Burada săltă cu o unghie capacul ceasului,

arătîndu-i şi cadranul de porţelan alb, cu cifrele romane mari şi negre, înghesuite de rugină. Elena Comşa îi făcu semn să-i arate şi celălalt capac şi Burada întoarse ceasul cu faţa în jos şi desfăcu pe rînd celelalte două capace, ca două foi de ceapă.

— Aaa ! făcu Elena Comşa şi înmărmuri... Apoi arătă cu degetul, scrisul încă clar de pe cel de-al doilea capac cu luciul stins : *„Paul Gamiere... Horologer de la marine... Paris* L-am văzut ! izbucni... De două ori, în casă la Ortansa Fabian, atunci ! La Florin Manoiu l-am văzut, în timp ce stăteam ascunsă în dormitor, în spatele uşii deschise... prima dată cînd s-a scuzat faţă de Ortansa Fabian, că venise mai devreme, temîndu-se de bombardament...

— Şi-apoi ? o zori Burada.

— Tot atunci... cînd a venit Walter Jung ! Mi-a cerut un creion, pe care i l-am dat din geantă, şi a vrut să scrie ceva pe capacul dinăuntru al ceasului dar acesta era nichelat şi nu prindea... atunci s-a uitat în jur, a zărit ziarul de pe noptieră, mi-a dat să-i ţin eu ceasul, cu capacele desfăcute ca acum, şi s-a dus de-a scris repede cîteva litere pe-un colţ, pe care l-a rupt apoi şi l-a ascuns între capace... Uite, aici ! arătă Elena, uimită că nu vede şi hîrtiuţa...

— Poate ştiţi şi de cînd era ziarul ?

— Da, din ziua aceea, îl asigură... eu îl pusesem pe noptieră !... „Lenuş, îmi spusese *madame* Fabian, cînd mă trimisese să-i bat la maşină actele de acasă... ia-mi un ziar, că seara adorm greu şi mai citesc...”

Liviu Burada scoase şi pliculeţul de celofan şi îi arătă şi colţul de ziar îngălbenit, gata să se sfărîme.

— Doamne, îngăimă Elena Comşa. Aţi găsit tot, unde ?

— în pivniţa Ortansei Fabian, dezvălui Burada... scheletul întreg !

Apoi, povesti în cîteva cuvinte, cum descoperiseră constructorii mormîntul şi ce

găsiseră în el. Cînd aminti şi de verighetă, Elena Comşa dădu în plîns.

— O, biata Simona... ce nefericită, ce destin ! îngăimă parcă vinovată de viaţa şi dragostea ei, înviorate iar... Ea ştie ?

— încă nu... acuma mă duc...

Elena Comşa nu se mai atinse de cafea ; rămase tot timpul cu faţa între palme şi ochii zbătîndu-i-se uşor în lacrimi. Liviu Burada însă avea încă nevoie de putere şi sorbi cafeaua cu nesaţ pînă ce simţi şi zaţul, amar, între dinţi. Cînd se ridică să plece, se ridică şi Elena, murmurînd :

— Am să-i dau şi eu un telefon... Vin şi la înmormîn- tare... Cel puţin cu o floare să-i cinstesc amintirea !

De cum îi trecuse pragul, împovărat de gînduri şi cu servieta atîrnîndu-i ca un pietroi în mînă, dar şi încercat de-o satisfacţie amară, de parcă i-l aducea pe Florin – în sfîrşit – acasă, Liviu Burada simţi că Simona Trandafir îl aşteptase uşor tulburată, bănuitoare. Intuise, oricum, că sosise clipa în care apa vieţii sale de pînă acum, adunată în straturi tot mai liniştite, ar fi putut răbufni într-un singur val. Seninătatea în care trăise cu gîndul mai mult la trecut îi era bătută de departe de-o umbră subţire de nor întrezărit pe neaşteptate la orizont. înapoia acestuia însă, ochii îi erau înviorati din nou de speranţă, supuşi acelei unice dorinţi fierbinţi din tinereţe.

— Mi-a spus nenea Fane că n-am sperat atîta timp degeaba ! îl întîmpină ea, hotărîtă parcă să nu mai accepte nici un echivoc.

— Noi credem că da, repetă Burada formula lui Ştefan Varduca. Să vedem ce spuneţi şi dumneavoastră...

„Poate că totuşi e adevărat !” nădăjdui

Simona Trandafir şi încremeni apoi în mijlocul încăperii, cu pieptul plin de aer, gata să întîmpine încă senină clipa care urma. în rochia-i cenuşie, cu danteluţă albă la încheieturile mîinilor, pe piept şi la gît, părea un stîlp de umbră pe care doar această unică veste îl putea însufleţi. Dar tot aşa rămase, în aceeaşi febrilă dar ascunsă şi bine stăpî- nită aşteptare, atîţată încă de şoapta colonelului Varduca, la telefon, şi după ce Liviu Burada se aşeză la masă. Apoi făcu un singur pas, luînd grăbită în mînă ceasul după care Burada bîjbîise în punga din servietă. Burada îi urmări privirile, sigur de surpriza ce-i va aprinde ochii, dar Simona Trandafir nu tresări nici cînd văzu cadranul de porţelan fin, inimitabil, al redutabilei mărci „Paul Garniere".

— Da, murmură,., avea într-adevăr şi Florin unul la fel... dar cine poate să ştie ?!

Era clar că după atîta aşteptare, inima ei se apăra instinctiv, de orice impuls ce-ar fi putut-o numai amăgi, ghemuită încă sub crusta aceleiaşi îndoieli. Burada îşi aminti că tocmai ea îi povestise cum îi păzise urma pe trotuar pînă ce-şi schimbase tocurile pantofilor şi scoase lingă ceas şi cele două tocuri de cauciuc, marca „Palma".

— îşi pusese şi el unele la fel, recunoscu Simona... dar atunci astea erau pe toate drumurile...

Cînd scoase însă cheia înnegrită şi spînzurînd ca un cercelus în belciugul întepenit de rugină, Simona Trandafir i-o smulse nerăbdătoare, cu ochii dintr-o dată albi şi mari.

— E-a mea, şoptise apoi pe gînduri... de la mansarda noastră de atunci... i-o dădusern în pod, în ziua logodnei noastre, să poată veni la mine oricînd... Numai că n-a mai apucat niciodată !... Atunci aţi găsit şi verigheta ! tresări.

— Da, o încredinţa Burada şi îi puse repede verigheta în palmă, mulţumit că şocul acestei supreme lovituri Simona singură şi-l pregătise. E proba cea mai de preţ !

Simona Trandafir se aşeză moale pe scaunul de

alături şi încremeni, neîncrezătoare, cu ştropul acela de lumină gălbuie licărindu-i în palmă. Apoi îşi lăsă fruntea în cealaltă mînă... şi auzul îi fu năpădit aievea de foşnetul zborului de porumbei care plutiseră ca ametiţi de lumină pe deasupra lor, în pod, precum şi de gunguritul lor complice, de pe sub streşini, cînd Florin îi pusese în deget verigheta cu numele lui... Ochii Simonei, plini de lacrimi, nu mai vedeau acum nimic...

— Dacă-mi permiteţi, îndrăzni Burada, şi-i luă verigheta din palmă. Apoi o suci sub privirile ei aprinse şi silabisi : *Si-mo-na... 20 lu-ni-e... 1944 !*

XIV

Elena Comsa nu mai fusese niciodată la crematoriu. Clădirea acestuia, masivă şi cenuşie, cu pereţii ca de cetate şi ferestre puţine, înguste şi lungi, pătrată şi înaltă, cu acoperişul pierdut în trepte de piatră, părea un uriaş stîlp de bazalt, înfipt pentru veşnicie în pămînt. Aleea de asfalt, de asemenea cenuşie, urca malul domol, străjuită de flori şi de verdeaţă, de şiruri drepte de brădişori mărunţi, ca spre un templu singuratic ridicat pe un promontoriu. Impresia aceasta a unei porţi spre veşnicie îi fu întărită şi de sala funerară, cu luciul zidurilor de marmură sîngerie în umbră, răcoroasă şi cu tavanul înalt, cu lumina vie a soarelui de mai de afară abia pătrunzînd înăuntru, egală şi stinsă, difuză, tot ca a veşniciei. O mulţime compactă, înghesuită dincolo de mijlocul sălii, o împiedică să pătrundă şi chiar să vadă ceea ce era în faţă, şi Elena Comsa se opri în spatele ei, cu jerba de flori pe braţul stîng şi pleoapele plecate, să-şi obişnuiască ochii cu umbrirea dinăuntru. Dar şi după asta se trezi, singuratică şi parcă fără de rost, cu •florile ca nişte găteje în mînă şi drumul închis în faţă. Ar fi putut dă florile cuiva, să le

ducă acolo şi să plece, dar tocmai gîndul ăsta o îndîrji peste măsură şi începu să-şi facă singură loc, cu cotul celeilalte mîini, şi ocrotind florile albe, nişte crini superbi, la piept. Florin

Mănoiu îi salvase atunci viaţa sub bombardament, acoperind-o poate cu trupul lui, şi rămăsese încă datoare cel puţin bunei lui amintiri, tocmai din cauza declaraţiei pe care i-o smulsese Walter Jung, că servieta cu manifeste fusese a lui. Nu-l denunţase şi nici nu spusese un neadevăr, căci Walter Jung doar îl văzuse pe Florin cu servieta în mînă, dăduse declaraţia numai să justifice, să explice prezenţa servietei în braţele ei după bombardament. Declaraţia asta însă ar fi putut-o lua şi de la Ortanşa Fabian. De ce-o luase de la ea ? Numai ca să-l poată ucide pe Florin Mănoiu în casa acesteia, fără să trezească nici o bănuială asupra ei ? Nu, sigur că nu doar pentru asta – căci lucrul acesta l-ar fi putut face oricum, nedescoperiţi – ci mai ales ca s-o prindă şi pe ea în ţesătura lor, s-o aibă într-un fel la mînă, pentru mişcările lor de mai tîrziu. Aşa ajunseseră s-o forţeze să ducă Ortansei Fabian scrisoarea în 1951 şi să încerce s-o şantajeze iarăşi, acum... „Doamne, îşi spuse, dar şi acum ar putea fi mîna aceluiaşi Walter Jung !” Şi iar începu să-şi facă loc în faţă, grăbită, de parcă se temea că Walter Jung era în preajmă şi l-ar putea ucide pe Florin Mănoiu a doua oară ! Şi doar era de datoria ei să-l scape, şi ea, pe el, acum ! In golul care se crease în jurul ei, Elena Comşa se zbătea, cernită şi singură, ca o trestie neagră cuprinsă nu de furtună, ci de un zbucium afund de ape.

— Doamnă Comşa... doamnă Comşa ! auzi în ureche şi îşi simţi braţul strîns de cineva. Vă conduc eu... pe aici e mai uşor...

Cînd deslusi chipul Ilenei Dragomir alături, se simţi ca salvată de înec şi se lăsă purtată de fosta-i soră de spital, pe lîngă unul din zidurile de marmură sîngerie, pînă în faţă, la un piedestal pe care era coşciugul îngropat în flori. Elena Comşa nu mai găsi loc pentru florile ei decît pe peretele din fund, de marmură neagră, de care erau sprijinite nişte coroane eliptice, mari, toate de garoafe şi trandafiri, roşii, aşa încît jerba ei de crini căzu pe cîmpul lor ca o uriaşă lacrimă albă, îngheţată, pe un val încremenit de sînge aproape negru. După asta, Elena Comşa se lipi de Ileana Dragomir şi se traseră într-o latură, pînă lîngă zid.

Curînd privirile i se limpeziră definitiv, în tăcerea care se prelungea începu să desci-

freze pe rînd scrisul de pe panglicile lungi şi late ale coroanelor de flori. Mai toate erau din partea unor organizaţii de partid, a comitetului orăşenesc, a comitetului de raion, a comitetului de la Uzinele „Vulcan”, a comitetului U.T.C., sau a unor asociaţii, a foştilor luptători antifascişti, a veteranilor de război, a unei organizaţii de pionieri, iar în mijlocul lor, cea a Simonei Trandafir şi a fiicei sale Tina. îşi întoarse privirile spre mulţime şi chiar lîngă piedestal, la căpătîiul coşciugului închis, o descoperi pe Simona, înaltă şi dreaptă, cernită, dar neîngenuncheată, în toate – şi în ţinută şi în priviri – cu semeţia unui plop cenuşiu peste care trecuse, necruţătoare, o pală de foc. Lîngă ea, într-o parte, era o fătuţă subţire, cu ochii mari şi albaştri parcă nedumeriţi, încinşi ca de-o visare, care nu putea fi decît Tina, iar în cealaltă parte un bărbat în vîrstă, bine legat, cu părul aspru încărunţit.

— Cine este ? o întrebă în şoaptă pe Ileana Dragomir.

— Nu ştiu bine, se detaşă aceasta, căci era vorba de Ştefan Varduca... se pare că unul dintre cei care a lucrat cu Florin Mănoiu, atunci...

Elena Comşa simţi iarăşi, aievea, parcă prezenţa lui Walter Jung în jur şi îşi trecu privirile albastre, ca speriate, pe deasupra mulţimii. Deşi tulbure şi vag, simţă- mîntul acesta o neliniştea, încoltită parcă de răspunderea unei datorii neîmplinite. Ar fi vrut să-l ştie alături şi pe Liviu Burada şi o întrebă pe Ileana Dragomir despre el.

— M-a trimis pe mine... nu-i place să meargă la în- mormîntări...

Şoapta le fu întreruptă de tăcerea care se aşeză ca la un semn în toată sala funerară. Lîngă catafalc, apăru un bărbat în negru, cam de vîrsta pe care trebuia să o aibă acum Florin Mănoiu, şi mulţimea încremenise în umbra deasă a zidurilor de marmură sîngerie. Ceremo-

nialul dură doar cît cuvîntarea acestuia, gravă prin simplitatea ei şi mai scurtă decît îşi închipuise Elena Comşa. Apoi fură luate toate florile de pe catafalcul înfăşurat într-o pînză roşie şi acesta începu să coboare cu piedestal cu tot, încet ca o plutire în neant, printr-o trapă deschisă în pardoseala de marmură a sălii. Şi deodată, în tăcerea aceea tot mai profundă în care nimeni nu ieşea din încremenire, răsună, la început abia şoptit, glasul bărbatului de lîngă Simona Trandafir, murmurînd „Internaţională". Tresăriră curînd şi vocile celorlalţi şi imnul acesta se împlini larg şi măreţ, ca apele unui imens fluviu care încă creşteau şi dispăreau pe nesimţite în ziduri, în pămînt.. Cîntecul urmă şi după ce trapa din podea fu închisă de nişte lespezi de marmură neagră, şi sfîrşi în acelaşi murmur de pădure de la început. Simplitatea acestui act atît de grav, nebănuită de Elena Comşa, o zgudui poate mai mult decît însăşi vestea descoperirii scheletului lui Florin Mănoiu în pivniţa Ortansei Fabian. Şi tocmai cînd privea înmărmurită siluetele nemişcate încă ale celor veniţi la această scurtă ceremonie, parcă înfipte în podeaua de bazalt şi încă mai puternice în tăcerea lor adîncă şi temerară din această ultimă clipă, rămase cu ochii aţintiţi înspre uşă, asupra unei siluete aproape pierdute în umbră. O clipă simţi aievea cum podeaua se clatină şi că începe şi ea să alunece, de vie, într-o invizibilă trapă deschisă sub ea. îşi întoarse privirile, grăbită, şi găsi încă putere să strîngă mîna Ilenei Dragomir şi să se agaţe ca ameţită de braţul ei...

— Fii bună, şi du-mă pînă acasă...

O încercase un simţămînt ciudat de frică şi frig şi Ileana Dragomir nu-i putu refuza acest ajutor. Doar venise aici anume pentru ea, mînată de Liviu Burada, să vadă dacă nu e urmărită de cineva, dacă privirile ei nu se întîlnesc cu ale cuiva încă necunoscut, sau dacă şocul întîlnirii cu ceea ce mai rămăsese din Florin Mănoiu nu-i trăda o altă

față, încă ascunsă, a vieții ei. Dar nu se întîmplase parcă nimic din toate acestea ; mai mult, Ileana fu cu adevărat convinsă că zguduirea Elenei Comșa, sinceră și profundă^ era la fel de curată ca ochii ei albaștri-platinați. Acasă însă, Elena Comșa se regăsi pe dată, ocrotită de liniștea încăperilor și răsuflă ușurată, de parcă abia trecuse un rîu cu apa la gură, mulțumită că auzea glasurile cristaline ale copiilor care repetau lecția de engleză cu Titus Obreja, în biroul lui Tudor Comșa. Și totuși, o senzație tulbure, a încă unei prezențe străine în casă, o încercă și deschise celelalte uși, aruncînd cîte o privire, pe rînd, în dormitor, în camera copiilor și chiar în birou, unde Titus Obreja stătea ca un bunic între

copii. Se întoarse în vestibul, dar nu descoperi decît melonul şi eleganta umbrelă neagră de diplomat, ale fostului consul, agăţate în cuiele de lemn ale cuierului din perete. Răsuci încă o dată cheia în uşa de la intrare şi grăbi spre bucătărie, de puse de cafea. Cînd reveni, lăsă două cesti aburinde pe măsuţa din hol, unde o aştepta Ileana Dragomir, iar pe cea de a treia o duse cu tăviţa de cristal lui Titus Obreja.

— în sfîrşit ! se aşeză apoi pe canapea, lîngă Ileana Dragomir... Cînd stai să te gîndeşti, —- urmă, după ce sorbiră amîndouă din cesti –, viaţa ne este împărţită mai mult între trecut şi viitor. Prezentul parcă nici nu există, e devenire doar... Ceea ce rămîne cu adevărat din el devine repede trecut şi îl purtăm ca pe o umbră după noi... Cea mai mare parte însă e a viitorului, ne rămîne mereu în faţă, o permanentă şi tot mai îndepărtată ţintă de atins... Am simţit asta ca o revelaţie, acum la crematoriu, cînd am văzut mîna aceea de oameni împlîntată în podeaua de bazalt, în care nu a dispărut ci parcă a trecut pentru totdeauna şi Florin Mănoiu... Tudor îmi spune mereu, că nu putem clădi nimic cu adevărat deosebit decît în măsura în care prezentul poate deveni şi rămîne cu adevărat trecut, piedestal măreţ şi sigur pentru viitor... Cîteodată însă te trezeşti ca o frunză pe apă, împlinită de prezent, numai plutind între trecut şi viitor... E clipa în care te întrebi, ce-ai făcut pînă atunci şi, mai ales, ce-ţi rămîne de făcut ?!... La toate astea mă gîndeam acolo la crematoriu, cînd am întrezărit în mulţime parcă vedenia ce mă urmăreşte şi m-a luat deodată cu frică şi frig... Mi-a fost teamă, într-adevăr, şi de aceea v-am întrebat de Liviu Burada... mi-a promis c-o să revină, dar n-a mai dat nici un semn...

— Vă pot da telefonul dumnealui, sări Ileana Dragomir, şi-i scrise pe-o filă ruptă din carneţel un număr de telefon...

Apoi terminară cafelele, Elena Comşa preocupată încă de gîndurile ei, iar Ileana

Dragomir abţinîndu-se anume să-i pună şirul de întrebări ce-i stătea pe buze... „Fereş- te-te să-i trezeşti numai şi impresia c-o suspectezi ! îi ordonase Liviu Burada. Dacă ştie ceva mai mult, va veni singură la noi 1”

După plecarea Ilenei Dragomir, Elena Comşa răsuci din nou cheia în broasca uşii de la intrare, de două ori. O urmărea încă vedenia întrezărită la crematoriu între siluetele de umbră ale celor prezenţi, majoritatea foşti luptători într-un fel sau altul în ilegalitate, dar nu putea distinge nimic, nici în imaginea ei de acum, nici în cea din amintire, căci chipul acela fantomatic nu-i rămăsese în minte decît ca o umbră pierdută în ceaţă. Se retrase în dormitor, unde schimbă rochia neagră şi se întinse pe pat, cu uşa întredeschisă, să audă încă glasul copiilor. O încerca aceeaşi tensiune surdă de care fusese cuprinsă şi în 1951, cînd i se ceruse să ducă scrisoarea Ortansei Fabian, şi acum în primăvara asta, cînd fusese acostată pe stradă şi somată din întuneric să dezvăluie cercetările lui Tudor Comşa. Tensiunea aceasta o adusese la acel moment de desperare în care înghiţise cu ochii închişi pumnul de pastile şi se lungise tot ca acum în pat, să termine o dată. Dar nu, nu va mai ajunge nicidecum iarăşi acolo ! Descoperise între timp adevărata valoare a fericirii ei, şi a lui Tudor, şi a copiilor, şi mai ales a luptei celor dinainte, din acel trecut tulbure şi măreţ, pe care ea nu-l cunoscuse îndeajuns, precum şi a celor de azi care îi săriseră în acest moment de cumpănă în ajutor... Tresări, căci auzise uşa biroului trosnind şi copiii năvălind, şi ieşi în hol, ca ameţită :

— Dar, parcă n-arătaţi prea bine ! o întîmpină atent Titus Obreja.

— Am o migrenă, domnule consul, se scuză Elena. Am fost la o înmormîntare care m-a tulburat...

— Vai de mine ! păli Titus Obreja... Permiteţi-mi, luă apoi grăbit o ţinută voit protocolară, să

mă alătur durerii dumneavoastră ! Era cineva de aproape, că nu v-am auzit încă povestind ?

— A, nu... soţul, adică nici măcar soţul, logodnicul unei foste prietene de-a mea din tinereţe... dispărut în mod ciudat de atunci, din vara lui 1944, şi descoperit abia acum, desigur doar scheletul cu craniul găurit de glonţ, în pivniţa unei case...

— Şi miliţia... nimic, nimic ?

— Zice că nimic... dealtfel, ce poate să mai facă, după atîta timp ? Mister a fost, mister a rămas !... E

vorba însă c-a fost ilegalist, şi că a căzut în timpul unei misiuni, şi toţi tovarăşii lui de atunci, acum cu diverse funcţii de răspundere, au început să se mişte... l-au căutat aproape şaisprezece ani şi-odată surpriza... Scheletul descoperit pe neaşteptate...

— E-ntr-adevăr senzaţional... murmură Obreja şi se lăsă pe scaun.

Fostul consul, avid ca orice bătrîn – asemenea copiilor – de necunoscut şi de senzaţii tari, aştepta încă datele ascunse ale acestei poveşti, de parcă se îndoia de adevăr, dar se vedea că nu i-ar fi displăcut să fie chiar minţit, pentru emoţia ce-o aştepta.

— Dar nu povestea în sine m-a tulburat, reluă Elena Comşa, desprinsă parcă de real... Cîţi n-au căzut la fel – unii aşa în ilegalitate, alţii în război – şi nu ştie nimenea de ei !... Uităm prea repede, domnule consul, şi jumătate din viaţa noastră este trecut !... Nu povestea, zic, m-a tulburat, ci ceremonia de la crematoriu... prin gravitatea şi simplitatea ei!

— Da, confirmă Obreja, pe gînduri şi cu ochii mijiţi, am auzit... se zice că spectacolul funerar de acolo e foarte demn şi foarte sobru !... Ce vreţi, o filozofie după care omul nu e decît un pumn de cenuşă ?!... Eu însă, să mă iertaţi, cred că omul e ceva mai mult! în această ascunsă şi desăvîrşită armonie a universului, în care nimic nu e zadarnic şi inutil, rămîne ceva, o undă cel puţin şi din spiritul lui...

— Cine poate să ştie, domnule consul ? Poate mai degrabă în gîndurile şi amintirea noastră... de aceea nu trebuie să uităm nimic 1 Eu zic că toată viaţa noastră s-ar putea reduce la lupta pentru adevăr şi dreptate ! Şi binele, şi fericirea numai de-aicea vin !

— *Summum jus, summa injuria !* zice Cicero, doamnă Comşa !... Excesul de justiţie poate duce la un exces de injustiţie I explică Titus Obreja, înfrigurat şi aproape mesianic. Apoi se ridică... Vă sărut mîinile şi vă doresc o noapte

liniştită !... Ştiţi acum ce mare lucru este să poţi dormi liniştit 1

Elena Comşa tresări, surprinsă că fostul consul ştia în amănunt, sau cel puţin bănuia pentru ce fusese ea la spital şi se gîndi că numai Zoia de la mansardă îi putuse

dezvălui ceva. între timp însă, învăţase să se stăpînească şi îl conduse, zîmbind aproape imperceptibil, pînă la uşă :

— Pe mîine, domnule consul... la revedere !

*

♦ ♦

Spre seară, Elena Comşa ieşea în fiecare zi la o scurtă plimbare într-un părculeţ apropiat, cu copiii, răgaz în care uita de toate de peste zi şi se bucura odată cu ei de tihna şi fericirea de care avusese parte. Copiii alergau chicotind pe alei şi se ascundeau, cînd după ea – cînd după pomi, pînă i se alăturau din nou, istoviţi, şi trăgeau spre casă cu o vădită poftă de mîncare şi de somn. Cina o luau mai totdeauna în bucătărie, cu locul din capul mesei gol, de cînd Tudor Comşa lucra pe şantierul din munţi, dar păstrat cu veneraţie de parcă ar fi fost între ei. Ba încă, Elena Comşa îl şi amesteca în discuţiile cu copiii, trădîndu-şi astfel inima încinsă de dor... „Tată, astăzi pot să-i laud c-au fost cuminţi !”... „Eugen, să-i arăţi zecişorul lui tata, să vadă ce băiat are el !”... „Stai frumos, Cornelia, că se supără tata !*•Gata, copii, la
culcare, că vă trezesc eu cînd vine tata !”... Apoi, îi adormea, dar ea nu putea închide ochii pînă ce Tudor Comşa, ajungînd şi el în pragul primelor clipe de răgaz ale serii, nu o chema la telefon. Cînd el întîrzia, trăgea telefonul prin deschizătura uşii pînă lîngă pat, şi încă aştepta, citind sau pur şi simplu numai gîndindu-se la ultima lor noapte, parcă furată timpului atît de bun şi totuşi atît de zgîrcit cu ei. Şi deodată, tresărea, trezită de soneria telefonului pe care îl lua repede pe piept. Nu le trebuiau decît cîteva minute, în care îşi povesteau pe scurt cele de peste zi, apoi ceva despre copii, şi terminau în şoaptă... „Dorule, nu te obosi prea mult, culcă-te !”... „N-am decît două- trei pagini, şi gata ! Tu ?...” „Eu sînt în pat

şi mi-e dor de tine ! murmura cu ochii într-adevăr aprinşi. Arde cearşaful pe mine !u

De data asta, însă, în ciuda dorinţei copiilor care se şi pregătiseră de plecare, nu mai ieşiră la plimbare. Elena Comşa acuza şi faţă de ei indispoziţia aceleiaşi migrene, le dădu să mănînce mai devreme, fără ca ea să guste măcar ceva, şi-i conduse la culcare. Apoi ieşi în balcon de cercetă atentă strada pierdută în noapte, şi într-o parte şi în alta, încercă din nou uşa de la intrare şi se retrase în dormitor, cu telefonul după ea. Se întinse nedezbrăcată, pe patul nedesfăcut şi în penumbra veiozei, cu auzul afară şi la telefon. Tensiunea dulce a obişnuitei aşteptări din fiecare seară îi era acum parcă dinamitată de înfrigurarea simţită la crematoriu. Totul însă era învăluit ca într-o ceaţă a minţii, în care unda de lumină întrezărită aievea nu se înfiripa şi nu răzbătea din ea. Poate i se păruse numai, înfiorată de amintirea dispariţiei lui Florin Mănoiu şi de teribila simplitate a ceremonialului, că desluşise conturul unei siluete cunoscută de mult şi ascunsă acum în umbra zidurilor de marmură sîngerie. Nu, asemănarea era prea izbitoare cu silueta de umbră ce-i chinuise mintea atît şi o împinsese de fapt spre desperatul ei gest, cu numai şase nopţi în urmă ; iar ea, deşi zguduită, nu-şi pierduse totuşi cumpătul, fusese tot timpul lucidă ! Era aceeaşi umbră cenuşie, subţire şi înaltă, puţin adusă, căci se sprijinea şi acum în baston, aşa cum o văzuse atunci, numai pentru o clipă din spate. Dar dacă nu fusese decît fantoma gîndurilor ei, proiectată nu în afară ci doar în mintea ei poate bolnavă, rămasă poate zdruncinată de încercarea prin care trecuse şi care îi producea atîta repulsie acum ? Nu, reveni aproape convinsă, era aceeaşi siluetă şi venise desigur să vadă dacă ea scăpase şi se putea ţine cu adevărat pe picioare, ceea ce ar fi însemnat că putea dezvălui – dacă încă nu dezvăluise ! – securităţii, tot ce ştia, fie şi acele atît de puţine lucruri pe care le ştia ! Sau, şi mai mult, să

descifreze în adunarea de la crematoriu, unde nimeni nu s-ar fi aşteptat la imprudenta lui apariţie, sensul primejdiei ce l-ar putea aştepta ! Sau să descopere chipurile celor care, legaţi atunci de Florin Mănoiu, îi puteau acum urmări mişcarea la fel de ascunsă !

„O, păi dacă e aşa, ai acum de a face cu mine, stimabilă fantomă !" se îndîrji Elena Comşa. O, cît de greu atîrna în cumpăna acestei hotăriri fericirea-i imensă, copleşitoare, la care fusese gata să renunţe ca o proastă, amăgită că numai astfel îl apăra pe Doru şi-şi apăra copiii ! Doru avusese desigur dreptate că plecase supărat, aşa cum. nu fusese încă niciodată în toţi aceşti peste şaisprezece ani de cînd se cunoşteau. în ajun, după ce telefonase după maşină, să se întoarcă pe şantierul din munţi de unde nu lipsise pînă acum mai mult de cîteva zile, îi apucase mîinile şi o trăsese în dormitor, şi o întinsese peste cuvertură, cu faţa în sus, exact cum stătea acum, şi se lăsase deasupra ei, sprijinit în mîini şi cu ochii trişti, aproape înlăcrimaţi, drept în ochii ei.

— Acum, cred că putem discuta... da ?

Ea doar îşi clătinase capul şi rămăsese fără cuvînt, mică şi vinovată, cu zarea platinată a ochilor, curată şi neclintită.

— Fă-mă să înţeleg, cum de-ai ajuns aici ?

— Te-am rugat, să nu mă întrebi prea multe, murmurase ea, c-am să-ţi spun odată tot...

— A, nu de ce... de asta sînt convins că nu poţi fi într-atît de vinovată... ci, cum a fost posibil să faci acest gest necugetat ?

Ea doar ridicase umerii şi iar rămăsese fără cuvînt.

— ...pentru ceva pe care puteai altfel, şi mai repede, şi încă definitiv rezolva... aşa cum se va rezolva neapărat acum !...• Ceea ce mă doare şi nu ajung să pricep, cu oricît efort, este că ai uitat deodată, şi de mine, şi de copii... că ai putut renunţa la dragostea noastră !

Cum era să-i explice, că tocmai dragostea ei faţă de el şi de copii, apărarea acesteia o făcuse să nu se mai gîndească în clipa aceea la nimic ?

Dăduse într-un plâns sfîşietor, cu lacrimile fierbîndu-i pe obraji, dar tot fără de nici un cuvînt. Şi abia cînd el se ridicase să plece, se repezise şi-i apucase desperată mîinile, şi-i căutase în ochi tocmai justificarea necugetatului său gest. Doru însă nu scosese nici un cuvînt, nici atunci şi nici în clipa cînd se ridicase totuşi să plece... Tresări parcă speriată, formă un număr de telefon şi ceru o convorbire fulger cu şantierul.

— Dorule, murmură fericită şi cuprinsă de îndîrjirea ce se adunase în acel teribil ghem de nebănuită forţă la care ajunsese, după întoarcerea de la crematoriu... am vrut numai să-ţi aud glasul, atît! Şi încă, să-ţi spun să ai puţină răbdare... Tu ce să-mi spui ? Că mă iubeşti, atît... O, e destul !

Puţin după astea, acasă la Liviu Burada, înfruntarea dintre el şi Liuţa se încinse din nou. De sîmbătă dimineaţă, abia astăzi, joi, apucase Burada să se bucure de răgazul unei după-amiezi întregi. Şi asta, numai pentru că îi ordonase Ştefan Varduca să nu fie văzut sub nici o formă, – ca unul care se ocupa direct de toată această încrengătură de cazuri legate de cazul „Alfa" –, la crematoriu. Lămurirea în sfîrşit a cazului „Cronos" şi încheierea atît de rapidă a operaţiunii „Ochean", ambele legate de cazul „Alfa", a cărei explozie aşteptată le readusese dintr-o dată pe tapet, – lămurire pe care într-un scurt bilanţ Ştefan Varduca o numise prin compensaţie între cazuri sau prin circulaţia dintre acestea a informaţiilor ce le legau pe ascuns după un principiu asemănător cu cel al vaselor comunicante –, le asigurase un moment de răsuflu ceva mai liniştit, de regrupare a forţelor pe linia acţiunii dezlănţuită sîmbătă dimineaţa de gestul desperat al Elenei Comşa şi de întoarcerea lui Robert Field. Momentul însă era şi de reflecţie şi de prefigurare a unor noi ipoteze pentru paşii următori,

care puteau fi acum mai repezi sau mai înceţi, – după cum hotărau ei ! –, în orice caz aproape siguri şi decisivi.

— Du-te şi odihneşte-ţi mintea puţin! îi trimisese Varduca acasă, amintindu-i astfel că punea preţ nu atît pe efortul fizic, – deşi necesar uneori, cum chiar aceste cinci zile la rînd i-l ceruseră –, cît pe un efort al gîn- dirii, mereu proaspete şi creatoare. Gîndeşte-te şi vino cu propuneri noi...

Dintr-o veche deprindere, preluată tot de la „Bătrîn", Liviu Burada nu forţa desfăşurarea acestui proces – unic şi uneori atît de capricios, surprinzător ~ al gîndirii, ci îl lăsa – din momentul în care avea toate datele necesare – să se dezlănţuie, să se înfiripeze sau să izbucnească, să se prefigureze sau să se închege, dintr-o dată, singur. Ştia de asemenea că, la capătul unui efort prelungit, somnul era acela care îi debarasa mintea de tot ceea ce devenise inutil, la încheierea unei faze a acţiunii, şi tot el o pregătea să deschidă alte o mie de uşi spre o mie de soluţii noi, dintre care doar una era cea adevărată. De aceea, renunţase şi la masă şi la baia de care simţea atîta nevoie şi dăduse, cu Liuţa, în braţe, ridicată pe sus, s-o taie de-a dreptul spre dormitor. Aceasta însă – cît o vrabie de mică, dar ageră, cu o putere teribilă în ochii sclipitori şi călzi, – gustase mai întîi, topită în braţele lui, sărutarea cu care el îi acoperise toată gura, timp îndelungat, să nu-l poată lua imediat la rost, şi abia apoi se postase în uşa micii lor sufragerii, poruncitoare :

— Nu, frăţioare... nu intri aşa în casă !

— Liuţa, fac tot ce vrei tu, dar lasă-mă mai întîi să dorm puţin... nici nu te văd prea bine de somn...

— Poftim, se înmuiase ea, cu îngrijorarea din inimă încă ascunsă... dezbracă-te aici în vestibul de tot, şi-ţi aştern pe canapea în sufragerie...

Şi nu se mişcase din uşă pînă nu-l văzuse în maieu, chiloţi şi ciorapi. Apoi îl condusese la canapea, unde îi desfăşurase cearşaful, îi

potrivise perna, şi-l acoperise grijulie cu un pled.

— Sărută-mă, să adorm mai repede ! se alintase el. Şi numai peste o clipă şi închisese ochii, murmăind... Să ştii c-am făcut treabă bună... Ştim acum tot ce a fost cu Florin Mănoiu... am fost şi pe la Sibiu, la înge şi la Didi... au al treilea copil... şi noi am rămas la doi...

— Lasă că-mi ajung... că tu faci cît încă doi...

— Va să zică, aşa ? ! îngăimase el şi adormise.

Liuţa scosese telefonul în vestibul, între perne, şi aşteptase întoarcerea copiilor de la şcoală, pîndindu-le paşii pe scară şi prin uşa întredeschisă a bucătăriei, înainte de-a apuca să atingă butonul soneriei. Apoi le dăduse pe mutește să mănînce, şi—i trecuse în vîrful picioarelor şi cu degetul lipit de buze în camera lor. Şi toată după-amiaza veghease somnul lui sănătos şi adînc, pînă se întunecase şi-l trezise îngropîndu-şi mîna în părul lui aspru şi creţ.

— Deocamdată, ţi-ajunge, c-o să te urci ca viermii de mătase pe pereţi... faci baie, mănînci şi treci în dormitor...

El se ridicase şi îşi cercetase ceasul la lumina lămpii din colţ, surprins :

— Trebuia să fiu la nenea Fane...

— Stai liniştit, îl potolise ea, c-am vorbit eu cu el... Păi ce, aşa merge ?... „Dacă-i după «cînd se poate», zic, vă rog să-i fixaţi în grafic şi cînd să dea pe acasă !"

— Liuţa, cum ai putut ?

— Lasă, că mi-a dat dreptate... Poftim, a zis, ţine-l şi noaptea asta... să vedem !

— Tocmai, că trebuia să ne vedem... El a dat telefon ?

— El, confirmase Liuţa, dar nu mai întinsese coarda, cînd îl văzuse căutîndu-şi hainele în vestibul şi apoi în balcon, unde ea le scuturase de praf şi le lăsase la aer... Stai, cînd îţi spun... că tocmai d-aia a dat telefon, să nu te mai duci !

După asta el intrase mulţumit în baie, şi tocmai acum, cînd se bătea mai îndîrjit cu apă, sunase telefonul...

— Cine e ? întrebă tare de sub duş.

Liuţa închise uşa sufrageriei, unde lăsase receptorul culcat lîngă aparat, şi crăpă uşa de la baie, ca întepată :

— Mai întîi să-mi spui, ce femeie te poate căuta pe tine acasă, la ora asta ?

— Eu ştiu ? se detaşă Liviu Burada şi strigă de sub duş... Dacă nu-ţi place glasul ei, închide telefonul... şi gata !

— A, nu... e foarte insistentă... cu tovarăşul maior, ne-a-pă-rat!

— Vezi cine e... o rugă el pe Liuţa, ridicînd umerii.

— Mi-a spus de la început... „Doamnă, zice, sînt Elena Comşa...”

— Păi, de ce nu spui şi tu, tot de la început ? tresări Liviu Burada şi păşi din cadă, cu apa pe el. Apoi se înfăşură grăbit într-un cearşaf, ca într-o togă romană din care doar mîna dreaptă şi picioarele desculţe i se vedeau şi ieşi la telefon... Maior Liviu Burada... vă ascult, doamnă Comşa ?... Acum ?... Da, aş putea desigur, dacă e atît de urgent... Cît nu ştiu despre ce este vorba, dumneavoastră hotărîţi... Dar, dacă spuneţi că nu se dărîmă pămîntul, atunci rămîne pe mîine dimineaţă... tot voiam eu să trec ne-a-pă-rat (accentuă el cu ochii mari şi zîmbitori la Liuţa) pe la dumneavoastră... Noapte bună şi liniştită !... A, sînteţi pe deplin liniştită... Cu atît mai bine, mă bucur !

Liviu Burada se întoarse în baie, închise robinetele şi începu să se şteargă cu cearşaful, îngîndurat. Cînd vru să apuce însă pijamaua, întinsă prin crăpătura uşii de Liuţa, aceasta îşi trase repede mîna :

— Să-mi spui cine este, ca nu-ţi dau nimic şi te ţin în baie despuiat, toată noaptea...

— Atunci mă îmbrac şi plec ! o ameninţă zîmbind.

— Ai fi în stare ! mormăi Liuţa şi-i închise uşa.

* *

Liviu Burada îşi dădu seama de la prima vedere că Elena Comşa suferise o schimbare perceptibilă, asemenea unui lujer de trestie pe care toamna îl lemnificase şi îl îngălbenise într-o singură noapte. Ochii îi rămăseseră la fel ; numai afund, aveau o umbrire uşoară dar stăruitoare a unor gînduri aspre care băteau departe. Elena Comşa ajunsese nu doar în pragul unei maturităţi, vizibilă oricum, ci şi al unei înţelepciuni în care intrase pe neaşteptate, fără însă să fie deloc surprinsă sau depăşită. Dimpotrivă, arăta hotărîre şi calm, dar lui – căruia munca şi viaţa îi hărăziseră cunoaşterea atîtor trăiri omeneşti —• nu-i putea ascunde tensiunea în care petrecuse noaptea, şi care acum se domolise şi o stăpînea cu credinţa şi puterea ei din tinereţe, de dragul şi pentru realizarea lui Tudor Comşa. Poate tot pentru el, şi desigur şi pentru copii, recăpătase această putere. Sau, mai degrabă, amara experienţă a grelei încercări din care abia ieşise o învăţase să-şi apere pînă la capăt fericirea ! Oricum, o simţise dispusă, din hotărîre proprie, să-şi destăinuie fără întîrziere gîndurile pentru care îl căutase seara tîrziu la telefon.

— V-am aşteptat să bem cafeaua împreună, spuse, arătînd înspre ceştile de pe măsuţa din hol şi aşezîndu-se şi ea pe celălalt fotoliu, ca pentru un taifas mai lung... Aţi tot amînat să vorbim despre două momente importante, în care a fost implicată şi persoana mea, din tot acest nefast angrenaj... cel din 1951 şi cel de acum... şi n-am înţeles de ce !

— Trebuia să începem, totuşi... cu începutul ! se eschivă Burada. Acum, dacă ne este clar aproape tot ceea ce s-a petrecut în iulie 1944, am putea merge mai departe... Sînt convins că vă daţi seama că a mai fost cineva atunci care a

stat în spatele Ortansei Fabian... dar, poate, şi în ghearele lui Walter Jung !

— Asta, tocmai asta mă neliniştește acum şi de aceea v-am chemat... Cum să vă spun ? Mi se pare că cineva sau că acesta este cel puţin mijlocitorul legăturii... Trebuie totuşi să vă povestesc mai pe îndelete, ca să fiu mai clară !

— Desigur, acceptă Burada ca pe o concesie ce i-o făcea, pentru ca ea să se elibereze în sfîrşit de orice apăsare... Dealtfel, doar asta mai rămăsese să vă întreb... vă ascult!

După ce sorbi o gură de cafea, Liviu Burada rămase cu ţigaretul de chihlimbar între degete, surprins încă dar şi mulţumit de această nouă atitudine a Elenei Comşa. Aceasta nu se mai temea şi nici nu arăta vreo vinovăţie faţă de trecut, ci dimpotrivă o hotărîre şi o îndîrjire feminină, mai mult instinctive, într-o acţiune pe care o dorea cu ardoare dar care nu-i mai era destul de clară şi tocmai de aceea îl chemase pe el. Peste noapte retrăise desigur acele trei momente mari din viaţa ei, de nenumărate ori, în cele mai mici amănunte, aşa că ajunsese acum la o maximă sistematizare a tot ceea ce i se părea esenţial să povestească.

— La cele petrecute în iulie 1944, fiindu-ne acum deopotrivă de clare, n-am să mă mai opresc. Aş vrea să vă reamintesc că, neştiind nici atunci şi nici mai tîrziu ceea ce se petrecuse cu adevărat cu Florin Mănoiu şi încă femnînd declaraţia smulsă de Walter Jung, am fost urmărită mult timp de un sentiment confuz de remuşcare şi teamă, deşi nu mă ştiam cu nimic vinovată... Anii însă au trecut şi au venit alte vremuri, în care eu mi-am găsit cu adevărat fericirea alături de Tudor, aşa cum doar în vis nădăjduisem. Apoi, plecînd din Bucureşti, mă îndepărtasem pînă şi de amintirea acestui moment şi încet, încet, preocupată de întemeierea noului nostru cămin, m-a furat viaţa şi am uitat cu totul de el... şapte ani încheiaţi, pînă în toamna lui 1951, cînd Tudor, numit asistent la facultate şi cercetător la institut, am

revenit la Bucureşti... primul copil, Eugen, avea doi ani şi eu eram din nou însărcinată, în a cincea lună, cu Cornelia... Pe Tudor nu-l vedeam decît noaptea tîrziu, că era foarte ocupat, şi la facultate, şi la institut, şi cu teza de doctorat, şi ajunseşem să trăiesc cam singuratică, în euforia aşteptării noului copil... N-aveam decît grija căminului, a lui Tudor şi a lui Eugen, cu care începuşem să mă înţeleg... Lui Tudor nu ştiu cine îi băgase în cap, că trebuie să fac neapărat şi sistematic cît mai multă mişcare, tocmai pentru că eram însărcinată. îmi făcusem astfel un obicei, să ies la plimbare cu Eugen, cu căruciorul, şi înainte de prînz şi înspre seară. Uneori mă prindea întunericul pe stradă sau prin parcuri, împingînd căruciorul. Nici în timpul ploilor de toamnă, tîrzii, nu renunţasem la acest obicei ; mă înfofoleam şi plecam singură, să mă bată vîntul şi ploaia, să mă călesc pentru clipa naşterii care urma... Ei, şi-acum vine al doilea moment, cel din 1951 !

într-una din aceste seri, pe la sfîrşitul lui noiembrie, m-am simţit urmărită de cineva, de-o umbră care se ţinea la douăzeci-treizeci de paşi de mine, tot timpul în întuneric, dar nu m-am gîndit la nimic rău... dimpotrivă, mi s-a părut chiar firesc ca o femeie singură şi atît de tînără să nu scape de privirea bărbaţilor, căci silueta era a unui bărbat... Au trecut însă zilele şi am uitat de asta, pînă la începutul lui decembrie cînd, într-o seară m-a prins şuvoiul de oameni care tocmai ieşea de la unul dintre cinematografele de pe bulevard... eram înghesuită şi n-am putut decît urma drumul şuvoiului, înspre staţia de tramvai, sub burniţa care îndesea şi mai mult întunericul străzii... după numai cîţiva paşi însă, am simţit pe umăr vîrful unui baston şi am dat să văd cine era în spatele meu... „Nu întoarce capul şi mergi liniştită înainte ! mi-a poruncit o voce de bărbat. îţi va fi destul, dacă am să-ţi amintesc un nume : *Spuk* !”... Mi-am adus aminte dintr-o dată de ziua de 5 iulie 1944, de casa Ortansei Fa- bian, de Florin Mânoiu şi de Walter Jung, de

bombardament şi de declaraţia pe care o dădusem atunci şi am început să tremur... aveam mîinile în buzunare şi am simţit cum mi-a vîrît un plic în pumnul sting, înghiontindu-mă din nou cu vîrful bastonului... „E pentru doamna Fabian, care – ar fi trebuit să ştii ! – are tutungerie aici pe bulevard, la numărul 12 ! Pînă la închidere, nu mai este decît un sfert de oră, mergi şi i-l dai ! Atît şi nimic mai mult! Nici o vorbă, nici ei şi nimănui altcuiva ! După această clipă ai uitat iarăşi de tot ! Altfel, un simplu denunţ la securitate, despre declaraţia dată Gestapo-ului în iulie 1944, şi gata !... Eşti însă o fată de înţeles, cum ai fost şi atunci ! Eu mă opresc şi te urmăresc pînă ce intri în tutungerie. Acolo aştepţi, să rămîi doar cu ea... la închidere, spui *Spuk,* laşi plicul şi pleci fără nici un alt cuvînt!”... Am făcut desigur aşa în acelaşi tremur neştă- pînit, de care n-am scăpat pînă ce nu m-am văzut în siguranţă acasă...

— Şi n-aţi încercat să vedeţi cine era ?

— Ba da... în uşa tutungeriei am întors totuşi pentru o clipă capul... dar n-am văzut decît silueta înaltă şi cenuşie, a unui bărbat care se oprise la marginea şuvoiului mulţimii, învăluită în întuneric şi pulberea de ploaie.

— Poate era a lui Walter Jung ?

— Nu... a lui Jung arăta ca de bivol... cea de acum era subţire şi dreaptă, de plop cenuşiu...

— Şi n-aţi reţinut nimic ?

— Capătul bastonului, atît... avea vîrful alb, poate de argint...

Lui Liviu Burada îi era clar ca, în fapt, Elena Comşa nu făcuse decît să transmită Ortansei Fabian un mesaj de care n-avusese cunoştinţă în nici un fel. Era desigur vorba de ziua şi ora la care avusese loc întîlnirea lui Ulea cu Ortansa Fabian, în ajunul Crăciunului din 1951. Necunoscutul însă nu putea fi nici Walter Jung, nici Ulea, căci ei erau în Germania de vest, şi nici Margopăt, care era încă în munţi...

— După asta l-aţi mai văzut pe acest om, v-a

mai acostat vreodată ?

— Niciodată... în orice caz nimeni, alţi nouă ani, pînă în primăvara asta...

— Povestiţi, vă rog !

— Uitasem iarăşi de tot... şi de iulie 1944, şi de decern- brie 1951... Tudor ajunsese profesor la facultate, director al institutului, şef de proiect al şantierului din munţi... copiii, în primii ani de şcoală... iar eu mai fericită decît oricînd, încît mă simţeam parcă vinovată faţă de cealaltă lume tocmai pentru fericirea asta a mea... pînă acum în aprilie, cînd am găsit în cutia de scrisori un plic pe numele meu... înăuntru, o singură hîrtiuţă pe care era scris, cu litere mari de tipar, tăiate din ziar, doar cuvîntul *Spook !*

— Mai aveţi hîrtiuţă ?

— Nu... am rupt-o în chiar clipa aceea, speriată... dealtfel nu era nimic deosebit, o pot oricînd reconstitui... numai că însemna oricum o nouă chemare, un nou avertisment... cineva îşi adusese iarăşi aminte de mine... parola fiind de fapt aceeaşi, mi-a fost clar că şi fantoma asta nu putea fi decît aceeaşi cu cea din 1944 şi 1951 !... Ceea ce m-a înfricoşat însă mai mult, retezîndu-mi orice iniţiativă şi orice efort de împotrivire, a fost faptul că şi după atîţia ani nu scăpasem de urmărirea ei şi că ea rezistase, şi timpului, şi tuturor schimbărilor prin care trecuse ţara pînă acum... De data asta nu m-am gîndit doar la mine, ci şi la Tudor, şi la copii !... „Cine ştie, ce-mi mai cere, amenin ţîndu-i, pe ei ? !” mi-am spus... Şi chiar aşa a fost!... în ajunul acelei nopţi pe care n-o s-o uit în viaţa mea, seara tîrziu, am fost de i-am cumpărat lui Tudor o cravată mai potrivită pentru noul costum, pe care voiam să-l îmbrace la întîlnirea de a doua zi cu ministrul... era o zi însemnată pentru el, trebuia să obţină aprobarea definitivă a noului proiect legat de şantierul din munţi şi voiam să mă simtă oricum alături de el... Mai mult, ştiţi acum că urma ca dimineaţa să-i bat la maşină chiar referatul cerut personal de ministru !... După ce i-am luat cravata, în îmbulzeala de la ieşirea magazinului „Victoria”, am simţit că cineva se ţinea foarte aproape, iar, de mine... în stradă am dat să mă întorc, dar m-a oprit capătul aceluiaşi baston aşezat pe umărul

meu... precum şi avertismentul aceluiaşi cuvînt, pronunţat de data asta în englezeşte. *Spook...* adică, exact cum înţelesesem din scrisoare !... „Nu te întoarce şi mergi !" m-a împins în strada slab luminată. Am luat-o chiar prin faţa Miliţiei Capitalei, încercată de-o fărîmă de curaj... „Miine, a urmat vocea aceea, baţi şi pentru noi o copie după referatul lui Tudor Comşa, cel cu care e aşteptat de ministru. O să-ţi spun la telefon, ce să faci apoi cu ea. Sînt convins că n-o să încerci nimic necugetat, căci doar nu vrei ca Tudor să piardă şi catedra, şi direcţia institutului, şi să nu-şi vadă realizat nici proiectul !"... „Uite, sîntem chiar lingă miliţie, am încercat să-mi înfrîng tremurul şi să mă agăţ de fărima aceea de curaj... intru direct pe poartă miliţiei, şi gata !..." „Poftim, a zis vocea, merg după dumneata !... Tovarăşi, am recunoscut-o pe stradă, dumneaei este cea care l-a dat pe Florin Mănoiu pe mina Gesfapo-ului ! Cea care a făcut legătura Ortansei Fabian cu transfugii de peste hotare ! Poftim, hai !"... Mi s-au înmuiat picioarele şi n-am mai intrat la miliţie... „Păi, vezi ! a triumfat vocea. De ce vrei să trişezi ? De- acum încolo, fetiţo, n-avem ce face ! Soarta ne este legată: la amîndoi ! Fii cuminte, deci, fă copia şi aşteaptă cu încredere. La revedere !"... Dar cum era să le fac acest rău, tocmai eu, lui Tudor, copiilor mei ? Data trecută îmi ceruse un lucru de nimic, să duc o scrisoare... de data asta, însă, să trădez ! N-am putut-o face şi, cum n-am găsit nici o altă scăpare intr-o singură noapte, am ajuns la gestul acela desperat... Acum îmi dau seama că am greşit, dar de unde era să ştiu eu ce se întîmplase cu adevărat în 1944 şi 1951 ?

— Dacă ne chemaţi, cum ne-aţi chemat aseară, poate că apucaţi să ştiţi...

— Dar ce credeţi, aseară eu doar pentru asta v-am chemat ? Păi, asta vă puteam povesti şi mîine, şi poimîine... din moment ce ştiţi de acum totul despre cele petrecute şi în 1944 şi în 1951,

ce rost avea să mă grăbesc ? !

— Atunci ? mormăi Burada, şi-şi încleştă dinţii în* ţigaretul de chihlimbar.

— Destul de simplu... mi s-a părut că printre siluetele celor de ieri de la crematoriu am zărit şi silueta celui care m-a acostat, şi în 1951, şi acum, vinerea trecută.... cenuşie şi subţire, la fel de înaltă, numai ceva mai adusă,

împovărată de ani, pierdută în umbra sîngerie a zidului de marmură roşie...

— Păi, acolo nu erau decît foşti tovarăşi de-ai lui Florin Mănoiu şt...

— N-am spus, îl corectă repede Elena Comşa, decît că am întrezărit-o parcă printre ei... restul e treaba dumneavoastră ! Eu însă sînt hotărîtă să vă ajut oricum pînă la capăt... să nu-şi mai joace nimeni cartea pe fericirea mea !

XV

.Liviu Burada, incitat de dezvăluirea neașteptată a Elenei Comșa, își simți din nou atîtată setea de acțiune. Iată, dar, că ipoteza lor – a existenței unei legături necesare între aceste trei cazuri atît de îndepărtate în timp, precum și a unui singur om sau a unui singur grup, același, în spatele aceste-i legături –, adeverită de avalanșa ultimelor descoperiri, era confirmată și de cele trei momente de impact, revelatoare prin relatările Elenei Comșa. Cineva rămăsese deci încă ascuns în umbră, atîția ani ! Nu se mai îndoia ; era absolut cert că *el* exista, că a existat în tot acest timp în care numai foarte rar, în clipa de absolută necesitate, scosese capul la lumină, că era o „piesă de rezistență și de drum lung" – cum spunea, convins, Ștefan Varduca, și mai ales că încă exista, în oraș, pe stradă, printre oameni ! Oare cine putea fi ? înlocuitorul lui Walter Jung, cineva lăsat de atunci fără de nici o urmă sau abia acum, în anii de după Eliberare, reîmplantat în țară ? Și ce putea fi în spatele său ? Restul rețelei lui Walter Jung, izbită și destrămată în momentul insurecției din august,

reţeaua de rezervă a acestuia, sau alta, nouă, înfiinţată de el de acolo, sau de Watt, noul lui stăpîn ? Sau poate rezultatul mezalianţei dintre aceştia, un hibrid de reţea aflat acum în mîna noului centru străin ? Şi dacă nu rămăsese decît *el,* singur rezidentul, rătăcitor ca umbra unui mort printre vii ? ! De ce, însă, reapăruse tocmai acum Robert Field, pe care îl aşteptaseră deopotrivă şi ei şi Elvira Marian ? Şi asta, exact în momentul celui de-al treilea impact, decisiv, al Elenei Comşa cu el, cel care o ţinuse peste cincisprezece ani în evidenţa lui ! Şi încă, în momentul în care Tudor Comşa îşi încheia proiectul acelui mare obiectiv din munţi ! Obiectiv pe al cărui şantier abia deschis, deşi doar în laboratorul staţiei-pilot lucra şi Elvira Marian ! Phii ! Luni, marţi, miercuri, joi... patru zile, în care – prinşi de vîrtejul acestor descoperiri care năvăliseră toate deodată trase una după alta de acelaşi fir care lega cele trei cazuri, „Cronos", „Ochean" şi „Alfa", între ele – uitaseră tocmai de Elvira şi Robert Field ! Şi dacă întoarcerea lui Robert Field avea într-adevăr vreo legătură cu tot acest angrenaj, destrămat acum pînă aproape de ultima lui rotiţă ? Atunci va trebui să se îndrepte oricum, neapărat, şi Robert Field spre el! Vor trebui să treacă deci la o nouă pîndă, poate la fel de lungă, dar aproape siguri de succes, căci – fie pe firul cercetărilor lor, întărît de dezvăluirea Elenei Comşa, fie pe firul tribulaţiilor poate numai pretins amoroase ale lui Robert Field – ei tot vor ajunge la el. Din 1944, pînă în 1951, cînd puseseră mîna pe Ortansa Fabian şi pe Ulea, şi apoi pe Margopăt, trecuseră şapte ani ; iar de atunci şi pînă acum, în 1960, cînd au ajuns să dezlege misterul celor trei întîmplări şi să dezvăluie legăturile întregii încrengături, alţi opt ani. Oare cît va ţine noua lor veghe şi drumul care îi va duce în sfîrşit spre el ? Elena Comşa îi dezvăluise însă că întrezărise silueta acestuia în umbra sîngerie a crematoriului,

pierdută între celelalte siluete, majoritatea ale unor foşti ilegalişti. Să fie oare dintre aceştia ? Posibil, dar greu de spus şi mai ales greu de dovedit ! Dar dacă ea a inventat această nălucire, tocmai spre a-i deruta, spre a-i abate de pe drumul sigur pe care poate se găseşc ? La fel de posibil ! Şi dacă este totuşi adevărat ? Atunci numai Ştefan Varduca poate înţelege şi întreprinde ceva !

La sediu, Liviu Burada urcă direct la colonel, fără să-i mai telefoneze ca de obicei.

— Te aşteptam, îl întîmpină Ştefan Varduca. Mi se pare că am ajuns pe o treaptă în care nu ne-ar strica o clipă de reflecţie, de răgaz activ... Nu simţi nevoia unor paşi imediaţi, dar poate mai calculaţi ?

— Ba da, sări Burada, aproape entuziasmat şi cu dorinţa lui de acţiune aprinsă ca de un chibrit... de aceea am şi venit!... Apoi ceru permisiunea şi rememora cu glas tare şi pas cu pas, ca Ştefan Varduca să-l poată mai lesne urmări, toate gîndurile ce-l frămîntaseră pe drumul de la Elena Comşa la sediu... Mi se pare, încheie convins, că aşteptarea noastră activă a fost destul de fructuoasă... dar că, după un drum atît de lung şi un ocol atît de larg, am ajuns exact în punctul de unde am plecat... la dosarul cazului „Alfa", adică la întoarcerea lui Robert. Field... şi la aceleaşi întrebări : după ce şi la cine a venit ?

— Da, întări Varduca... dar pe o altă treaptă, cu un alt orizont şi cu dosarul aproape complet... fără această veghe neîntreruptă şi acest ocol n-am fi ajuns aici !

— Absolut, recunoscu Burada. Ceea ce mă nelinişteşte însă este că *el* există, după încă atîta timp... că Bob a venit la *el,* din moment ce Elvira îl leagă de tot acest angrenaj... şi că eZ se pare că a fost chiar la crematoriu... Trebuie să-mi spun gîndul pînă la capăt, tovarăşe colonel, printre ilegalişti !

— Da, arătă Varduca spre hîrtiile de pe

birou... am: raportul Ilenei Dragomir, depus ieri după-prînz, cînd ai stat acasă... Şi ei i s-a părut suspectă starea Elenei Comşa la crematoriu şi mai ales încercarea acesteia de a descoperi pe cineva în mulţime !... Am aici lista aproape completă a celor care au fost acolo, afară de cinci-şase ne- cunoscuţi... Dacă e vorba de ilegaliştii de atunci, care au cunoscut misiunea lui Florin Mănoiu, apoi lucrul acesta este cel mai uşor, căci n-am fost decît trei : El, Florin Mănoiu... eu, care am stat în faţă lîngă Simona... şi tovarăşul Dobre de la Externe, căruia eu îi dădeam atunci copiile documentelor, dar care n-a fost la crematoriu, fiind plecat din ţară cu o delegaţie... Aşa că *el* trebuie să fie din grupul celorlalţi, al lui Walter Jung, Ortansa Fabian, etc., etc... Astfel stă în picioare şi ipoteza noastră, pînă acum verosimilă, că Robert Field a venit la Elvira pentru *el...* adică pentru ceea ce îi putea da eZ! Or, ne este clar acum, *el* trebuia să ia lucrul ăsta de la Elena Comşa... ! Aşa că, într-un fel, ai totuşi dreptate : cercul se închide tot aici 1... Ce propui ?

— Cum prima ipoteză este deci exclusă, nu ne rămîne decît alternativa ei : *el* se află obligatoriu între ceilalţi... şi nu putem ajunge la *el,* decît, fie pornind de la Elena Comşa, singura care ne este cunoscută din acest angrenaj, fie urmărind drumul lui Robert Field... şi ori unul, ori altul, ne-ar putea duce la *el!...* Dacă însă *el* este şi mai aproape, în cercul din jurul Elenei Comşa, vom veghea mai departe noi : eu, Barna, Ileana Dragomir... iar dacă ţine de cercul Elvirei Marian, atunci rămîne mai departe în sarcina lui Ion Lupşa... Numai că de la Lupşa nu mai avem nici o ştire de marţi 1

— Cum n-ai ? îi reproşa colonelul. Bea cu Bob şi dansează cu Elvira... ăştia au terminat cu mînăstirile, pînă sus la Putna, şi-acum s-au înfundat într-un han... şi Lupşa le ţine hangul, seară de seară, apărînd ca şef al „ocolului silvic" din zonă... Ai vrut o favoare, poftim !

răbufni colonelul şi îi împinse şi raportul lui Ion Lupşa.

Ştefan Varduca încheie discuţia pe această replică taioasă. Apoi se ridică, întîrzie cîteva clipe în faţa ferestrei, doar cu gîndurile lui, şi se întoarse iar la Burada. Ultimul sfat nu se mai referi la obiectivul misiunii lor, ci la cunoscutul lor stil de muncă, aşezat şi prevăzător, inspirat tocmai de el, de colonel.

— Tot fără clopoţei şi tot fără nici o bruscare a lucrurilor... acum putem din nou aşEepta un timp... ne trebuie *el,* şi, dacă există, neapărat reţeaua ! Şi nu uitaţi, în jurul obiectivului „Hercules" din munţi, mai departe, un adevărat blindaj !... Şi Tudor Comşa, şi Elvira, în într-un fel şi Elena Comşa, toţi sînt de *acolo !* Robert Field pentru asta a venit !

Liviu Burada se îndreptă spre biroul său, în care abia aştepta să-şi limpezească gîndurile, înainte de a face paşii următori. O căută pe Ileana Dragomir, singura cu care ar mai fi putut schimba o părere, dar aceasta îi lăsase vorbă că plecase în misiune şi că-i va raporta apoi. Tot năduful lui căzu astfel asupra lui Ion Lupşa, pe care l-ar fi vrut alături în această clipă de răgaz, clipă în care mai ales spiritul său pragmatic, şi chiar flegmatic,
îşi putea dovedi valoarea. Lupşa însă îşi petrecea veacul în munţi, „englezeşte", ţinînd trena Elvirei Marian ca într-o călătorie de plăcere.....Ce crezi, l-o fi ameţit şi. pe
el nufărul ăsta negru, ai cărui genunchi rotunzi îl înnebuniseră de-a binelea pe Marteş, «cocoşelul pleşuv» !..." „Să-l vezi cum tremură cu ochii la ei, îşi aminti vorbele lui Năstase, şoferul, ţi se face milă !"... Numai că Lupşa nu este dintre cei care tremură, el frînge în pumni şi pune la pămînt... „Sigur, doar asta ne mai lipsea !" trăsări Burada, cu gîndul la favoarea pe care i-o ceruse lui Varduca... „în fond, dumneavoastră mi-aţi dat misiunea asta, auzi

aievea riposta hotărîtă a căpitanului... de informare, de derută şi întîrziere !”... Da, era adevărat. Dar uite, sosise timpul să lase lucrurile „să curgă în voia lor", căci numai astfel îi vor conduce poate la *el.* Cum Robert Field nu primise nimic de la Elena Comşa, din cauza neprevăzutei şi desperatei ei împotriviri, a întregului tărăboi dezlănţuit de încercarea ei de sinucidere, era firesc ca acum să sară peste această treaptă şi să acţioneze direct asupra obiectivului din munţi, prin Elvira, sau să facă personal pasul decisiv, ultimul, spre *el,* silueta de umbră care o urmărise pe Elena Comşa ca o fantomă cincisprezece ani şi tot ca o fantomă apăruse, poate, şi la crematoriu !... „Ce bine că ne-am creat acest răgaz !” reflectă totuşi mulţumit Burada. într-un fel trebuia avertizat de toate acestea şi Ion Lupşa şi ridică receptorul centralei telefonice, care îi putea aranja o convorbire directă cu el...

— Aici 223... vreau o convorbire directă cu 224, care se află în zona R... astă-seară, oricît de tîrziu !

— Păi, v-a fixat-o 224, tovarăşe maior, turui în receptor o voce de femeie... acum cîteva minute ! Cum nu v-am găsit în birou, am trimis nota lui 222... e vorba de ora douăzeci !

— O să-mi faci, te rog, mie legătura ! hotărî Burada şi alergă la secretara lui Ştefan Varduca, să-i ia nota, înainte de-a o înmîna colonelului care parcă abia aştepta să-i reproşeze orice altă iniţiativă prea îndrăzneaţă a căpitanului.

Nota însă fixa doar ora convorbirii şi arăta caracterul ei de seamă : urgent!... Trebuia să fie oricum ceva important, căci Lupşa nu era omul care să se alarmeze degeaba. Pînă atunci îi rămăsese aproape toată după-amiaza, să gîndească în liniştea de care avea atîta nevoie, cu toate cărţile încă nedezlegate din nou pe masă. Numai că nu se putu bucura prea mult de acest răgaz, în care gustase iar doar amintirea

fumului de tutun din ţigaretul de chihlimbar. Spre seară, Ileana Dragomir îi telefonă din oraş să o aştepte neapărat şi se trezi cu ea, curînd, aşa cum venise de pe stradă, obosită şi îmbujorată, cu geanta spînzurîndu-i în mînă şi pardesiul pe braţ.

— În sfîrşit, răsuflă ea lung şi se aşează în fotoliul arătat de maior... pisicuţa a început să-şi scoală ghearele !

— Despre cine vorbeşti ?

— Despre Elena Comşa... să vedeţi...

— Faptele ! o somă Burada, a cărui convorbire cu Elena Comşa, atît de proaspătă şi surprinzătoare, revelatoare pentru schimbarea hotărîtă a acesteia, Ileana Dragomir n-avea de unde s-o cunoască... Mai întîi faptele, reveni cu glasul scăzut, şi apoi interpretarea lor 1

Ce se întîmplase ? Elena Comşa ieşise în mod neaşteptat din cercul preocupărilor ei obişnuite. Lăsase copiii singuri acasă, intrase în cel mai apropiat magazin alimentar, de unde cumpărase nişte lămîi, portocale, biscuiţi şi ceai, apoi într-o farmacie, după care oprise primul taximetru şi alergase undeva la marginea Bucureştiului, în cartierul plin de verdeaţă de dincolo de lacul Herăstrău, dinspre aeroportul Băneasa... Oprise în faţa unei case cu gardul înalt, de scîndură verde, şi intrase în curte fără să mai sune sau să bată, pe o alee de trandafiri tăiată drept printre nişte pomi...

— La cine credeţi că a fost ?

— La cine ? mormăi, calm încă, Burada.

— La Titus Obreja...

— Da, da I îngînă liniştit, spre dezamăgirea Ilenei Dragomir, care nu-l văzu prea surprins... Şi ?

— Şi I izbucni ea. După un sfert de oră a ieşit, a luat taxiul care a aşteptat-o în poartă şi s-a întors acasă...

— Şi ? insistă Burada, care pretindea că orice informaţie să fie completă, pînă la capătul faptelor povestite şi, dacă se putea, şi cu

motivarea acestora...

— Şi... urmă Ileana, aproape derutată. Obreja îi telefonase că este bolnav şi nu putea veni la meditaţie şi ea a găsit poate doar motivul să-i ducă ceva, în fond să-l întîlnească... Pe ce ? Şi de ce tocmai astăzi, după scena de ieri de la crematoriu ? Cînd a fost cu adevărat sinceră, ieri sau azi ? Şi de ce tocmai la Titus Obreja ?

— Da, e într-adevăr ceva nou şi demn de reţinut! recunoscu Burada după o clipă. Te-ai trădat cu ceva ?

— Absolut cu nimic...

— Bine, Ileana ! o încurajă, pe gînduri. Urmăreşte acum doar asta... dar tot aşa, de departe, să nu te simtă nici frunza ! E clar ?

— Clar, tovarăşe maior ! întări Ileana, mulţumită în sfîrşit, şi se ridică.

Faptele intraseră totuşi într-o desfăşurare a lor, rapidă, coapte parcă tocmai de veghea şi aşteptarea de pînă acum. Stăteau parcă să cadă singure, asemenea unor fructe gata pîrguite de sevă şi lumină. Şi aşa îşi dădu seama că nu mai putea avea răgazul în care sperase, ca să pregătească ultimul asalt. Spre deosebire de Ileana Dra- gomir, care n-avea de unde să ştie, el credea cu adevărat în schimbarea Elenei Comşa, a cărei înţelegere tîrzie dar hotărîtă îi trezise îndîrjirea cu care luptase în tinereţe pentru fericirea sa. Numai că iniţiativa asta a ei de a lupta de una singură le-ar putea încurca toate socotelile ! Ileana Dragomir avea totuşi dreptate ; ce-a căutat tocmai la Titus Obreja ? De ce o duseseră oare gîndurile şi paşii, în primul rînd la el ? Ce-i trezise această primă suspiciune ? Faptul că nu mai venise la ora de engleză a copiilor, a doua zi după ce aflase poate de ceremonia de la crematoriu ? Să fi recunoscut Elena Comşa, în silueta de umbră de la crematoriu, – aceeaşi şi acum, şi în 1951 –, silueta lui ? în seara cînd plecase să cumpere cravata pentru Tudor Comşa însă, Titus Obreja rămăsese acasă cu copiii ! Şi ce dacă ? O

jumătate de oră tot ar fi putut lipsi, plecînd după ea şi venind înaintea ei de la magazinul Victoria, cu un taxi ! Oare, cine ar putea să ştie asta ? Numai Zoia, femeia de serviciu de la mansardă, cea care cunoştea tot rostul casei soţilor Comşa şi se bucura şi de încrederea lui Titus Obreja... „Cine, domnul consul ? îşi aminti uimirea ei. Păi, dumnealui e mai ceas

ca ceasul" !... Tot Zoia fusese şi cea de a doua persoană, singura după Tudor Comşa, care aflase de gestul necugetat al Elenei Comşa şi o văzuse cu un picior bine înfipt dincolo de viaţă, în moarte... „Poate n-ar strica să-l întreb şi pe Bama !" îşi spuse Burada şi formă numărul de telefon al acestuia.

— Petrică, gata dosarul ?

— Mîine, tovarăşe maior, că mi-au căzut altele pe cap... mîine, trec oricum pe la dumneavoastră...

— Nu voiam, de fapt, decît să te mai întreb despre Zoia, femeia de serviciu de la mansardă...

— A, păi cu ea e ceva nou, tovarăşe maior !

— Ce ?

— I-am luat urma după fişele 'de flotant, pe unde a tot stat mai înainte, şi unde credeţi că am ajuns ? La Titus Obreja... pînă acum patru ani a fost femeia lui de serviciu !

Avalanşa faptelor însă nu se opri aici. Ele fuseseră prinse pînă acum ca într-un vîrtej ascuns care le purtase şi le tot legase ani întregi la rînd, pînă ce ei reuşiseră să-i taie dintr-o dată puterea. Şi acum, tot ceea ce se adunase ca într-o gură de balaur, cădea ca din senin, grămadă. Liviu Burada avu o clipă în minte chiar imaginea unei adevărate ninsori care i se tot aşeza pe birou, gata să-l copleşească. Mai mult, deşi dorită şi aşteptată de ei, întrezărită chiar, desfăşurarea aceasta îl surprinse apoi, cînd o nouă întorsătură a lucrurilor îi confirmă tocmai ipoteza existenţei unui singur lanţ care le lega pe toate şi a unui singur centru care le ţinea în mînă. Aşteptă telefonul lui Ion Lupşa, cu dinţii încleştaţi pe ţigaretul de chihlimbar, căci „englezul" echipei nu-şi pierdea aproape niciodată firea în timpul misiunii. Cînd lucrurile se încurcau însă pe neaşteptate şi el nu găsea încă nici un răspuns, punea mîna pe telefon şi silabisea în receptor, ne-

dumerit, celebra replică a lui Hamlet. Şi Liviu Burada înţelegea că trebuia să se aştepte la o nouă întorsătură a lucrurilor. Reluă în minte firul întregii poveşti dintre
Robert Field şi El vira, pînă în momentul în care ea ajunsese în laboratorul staţiei-pilot din munţi, unde Tudor Comşa tocmai verifica fundamentarea noului său proiect, şi apoi la cel al întoarcerii lui Bob, cînd sună în sfîrşit telefonul firului direct. Burada apăsă clapa magnetofonului de sub măsuţă şi ridică receptorul :

— Căpitan Ion Lupşa, cu tovarăşul maior Liviu Burada...

— Eu sînt, Lupşa... te ascult!

— Să trăiţi, tovarăşe maior ! tresări căpitanul, aproape solemn. Apoi glasul îi deveni prietenos, dar grav, şoptit între ei... Boss *! To be, or not to be, that is the question!*

— Nu poţi să fii ceva mai clar ? îi ceru Burada aproape iritat, căci replica pe care tocmai o aşteptase nu prevestea nimic bun... Pe scurt !

— Ba da... Bob şi Elvira şi-au amînat căsătoria ! S-au repudiat într-o scenă aproape publică... Să se ştie ! Mîine dimineaţă, se întorc bosumflaţi la Bucureşti... Prima ipoteză : logodna n-a fost decît o farsă care le-a îngăduit să poată sta mai mult timp împreună, să pregătească un drum mai lung... A doua : Elvira n-a avut, n-a putut sau n-a vrut să-i transmită nimic concret, şi Bob s-a supărat c-a făcut drumul degeaba... („Ce era să-i transmită, se întrebă Burada, dacă referatul lui Tudor Comşa n-a mai ajuns la ea ? !")... A treia : Elvira i-a şoptit totuşi ceva despre obiectivul din munţi şi Bob a hotărît că este, desigur, mai de folos să rămînă aici, decît să plece cu el... A patra : Şi ruperea logodnei ar putea fi o farsă, pentru a ne deruta ! De ce ? Ceva din bagajul lui Bob a rămas totuşi la Elvira acasă ! Un dar de logodnă mai însemnat, de care, alarmaţi poate de cele întîmplate acolo, vor să scape imediat. Aşa că n-aveţi decît noaptea asta !... A cincea ipoteză...

— Cîte mai ai ? răbufni Burada, parcă speriat că avalanşa acestor noi fapte posibile nu mai sfîrşea.

— Asta, singură... dar e cea mai gravă !... Elvira a refuzat să mai continue jocul, de teamă sau poate pur şi simplu că s-a trezit... şi-a renunţat astTel la toată combinaţia !

[1] A fi sau nu a fi, aceasta este întrebarea !

— Să nu i-o fi stricat dumneata ! îl provocă Burada.

— O, Boss-ule... aş fi vrut eu !

— Atunci de ce ţi se pare atît de gravă ?

— ...pentru că, ştiind prea multe, Bob ar putea încerca s-o suprime, să scape de ea ! Pînă la urmă, asta e chestiunea : vreau aprobarea să pot acţiona la nevoie, direct şi imediat !

O clipă, pe fir se înstapîni tăcerea, iar în camera foşnetul surd al benzii de magnetofon. „Iată ce ne mai trebuia, tresări Burada şi ţigaretul de chihlimbar îi trosni sec între dinţi... o nouă crimă şi poate o altă victimă ! Şi tocmai acum, cînd nu ne-a rămas decît să strîngem pumnul !”

— Lupşa, reveni îngîndurat... sună-mă, te rog, din nou exact peste un ceas !

— *AU right,* tovarăşe maior.

Liviu Burada recapitulă totul în minte. Ileana Dragomir era la postul ei de veghe, de ocrotire a Elenei Comşa. După cele relatate de ea şi de Barna, pusese sub observaţie şi casa lui Titus Obreja. Obiectivul din munţi şi tot ceea ce făcea Tudor Comşa acolo erau vegheate, de asemenea, nu doar de un singur ochi. Dezlegarea rapidă a întregului mister, care învăluise pînă acum şi cele petrecute în 1944 şi cele petrecute în 1951, îi aduseşe pe o poziţie nouă, solidă şi sigură, avansată faţă de tot ceea ce ar mai fi putut urma. Intuise pînă şi Ion Lupşa, care fusese în aceste zile atît de departe de ei, că un nou moment de impact, poate ultimul, se apropia, dar nu aceasta îl alarmase, ci evidenţa tot mai multelor şi grave-

lor înfăţişări pe care el, acest nou moment de impact, l-ar putea lua. Desfăşurarea precipitată a lucrurilor însă ajunsese pe un aliniament, dincolo sau dincoace de care orice mişcare a oricărui posibil intrus nu le mai putea scăpa. Singurul care nu arăta prea multă grabă era Ştefan Varduca. Şi asta, pentru că „Bătrinul" nu ţintea doar rezolvarea „cazului Alfa", ci eradicarea completă a tuturor fantomelor ; nu doar a celor cunoscute, ci şi a celor posibile, vechi sau noi, rămase de la Walter Jung sau trimise acum de Watt, să rătăcească prin grădina ţării. De aceea, se temea că nu v£ aproba nici o nouă acţiune, ci dimpotrivă va ordona o nouă aşteptare, intrarea într-un nou somn de veghe, cu toţi cei o mie de ochi la pîndă, asupra noilor înfăţişări pe care le-ar putea lua mai departe *the Spook*. Hotărîrea însă, cel puţin a acestor prime acţiuni, îi trebuia neapărat smulsă, pentru ca ei să poată ţine mai departe sub control întreaga desfăşurare a lucrurilor. Or, pentru asta nu-i rămăsese decît să-l pună şi pe el în faţa acestei noi avalanşe de fapte, dezvăluite într-o singură după-amiază de Ileana, de Barna şi de Ion Lupşa. Decuplă deci magnetofonul şi se anunţă iarăşi la colonel.

Teama-i presimţită se adeveri ; Ştefan Varduca nu se lăsă aşa de uşqr impresionat, deşi faptele îi captaseră tot interesul. îl ascultă, tot mai mulţumit, dar şi faţa-i roşcovană, şi ochii-i liniştiţi rămaseră aproape impasibili, cînd îi sugeră să ceară aprobarea procurorului pentru percheziţionarea locuinţei Elvirei şi să-i îngăduie lui Lupşa iniţiativa de a acţiona la nevoie, independent şi sigur. Murmură, pentru sine doar, cu gîndurile în altă parte :

— Obreja... Tjtus Obreja... da, s-ar putea ca el să fie într-adevăr cel menţionat în declaraţia lui Patru Gro- sariu !... Deocamdată, un gol cît mai mare şi mut, în jurul lui... atît! Să putem vedea orice mişcare, spre sau dinspre el... încolo, nimic altceva !

— Şi cu Elvira ? Cu Lupşa ? insistă Burada.

— Hai să ascult şi eu convorbirea... cedă doar pentru o clipă colonelul.

Liviu Burada aşează magnetofonul pe birou, înfipse capătul şnurului în priză, rulă banda şi căută apoi vocea căpitanului Lupşa. Colonelul asculta tot mai atent întreaga convorbire, dar nici acum nu ieşi 'din neclintire, pînă la sfîrşit, cînd întrebă :

— Asta e tot ?

— Tot... desperă Burada.„

— Cererea pentru percheziţie nu e suficient de motivată, ajunge să supravegheaţi casa... Iar în ce priveşte Lupşa, teama lui este prematură. Robert Field nu poate renunţa la Elvira, atîţa timp cît are încă acel important obiect la ea în casă. Apoi, speră să-i fie încă de folos pentru informaţiile despre obiectivul „Hercules" din munţi, despre care încă n-a putut afla nimic, şi el doar pentru asta a venit !... Şi mai ales, deocamdată, n-o poate folosi decît pe ea pentru a ajunge la *Spook,* cel puţin în această

faţă, a primului contact... Tocmai pentru asta, cred, au şi stricat logodna ! Şi încă pentru a ne deruta ! Căci Bob nu poate renunţa tocmai la o astfel de piesă, aic'i în ţară, cum ar putea fi Elvira... singura care i-a rămas să poată face mutarea următoare !

Golul creat în jurul fostului consul n-a putut fi însă păstrat la gradul de sterilizare absolută, dorit de Ştefan Varduca. Viaţa care curgea în mod firesc mai departe cuprindea şi ţesătura ascunsă a mişcărilor lui Titus Obreja, în umbra abia întrezărită a jocului cunoscut doar de ei. Şi orice control prea exagerat al acestui spaţiu de

joc, acum destul de limitat, ar fi dus la un rezultat exact contrariu. Rapida dezvăluire a tot ceea ce mai însemna mister în explicarea deplină a celor două întîm- plări din trecut, precum şi a legăturii acestora cu tot ceea ce cuprindea acum cazul „Alfa" – întoarcerea lui Ro- bert Field, trezirea Elenei Comşa şi tentativa de pătrundere în sanctuarul obiectivului din munţi –, precipitaseră faptele, precum o picătură de acid tare o soluţie chimică într-un pahar. Aşa că avalanşa acestor fapte, mici sau mari, sesizată pe bună dreptate de Liviu Burada, nu putuse fi oprită. în chiar zilele următoare ea le ceru un spor de precauţie şi de reflecţie, de rezistenţă împotriva ispitei de a trece imediat la acţiunea decisivă.

Casa lui Titus Obreja, ascunsă şi uitată pînă acum şi de Dumnezeu în oceanul de verdeaţă al cartierului de dincolo de parcuri şi de sălba lacurilor din nordul Capitalei, deveni în mod firesc Unta unor vizite dealtfel aşteptate. Prima care îi deschisese poarta a doua zi în zori fu Zoica, femeia de serviciu de la mansarda blocului în care locuia şi familia Comşa, la care lucra de la un timp. înştiinţat de unul dintre ofiţerii din parc care veghea dintre florile încărcate încă de rouă,' 'Xiviu Burada opri orice altă apropiere de casă sau urmărire a femeii care nu întîrzie la Titus Obreja decît ca la un sfert de oră. Intr-un fel, vizita aceasta fusese provocată chiar de el, căci îi ceruse căpitanului Bama să la Zoiei o

completare la declaraţia dată în noaptea tentativei de sinucidere a Elenei Comşa, despre perioada petrecută în serviciul lui Titus Obreja... „În evidenţa miliţiei nu te-am găsit trecută acolo !” motivase Petre Barna... „Păi cum, sărise femeia, speriată, nu mă duc eu la dom’ consul ? !” Şi iată că şi venise, să-i ceară desigur socoteală.

După această primă suflare de vînt rece asupra lui Titus Obreja, veni rîndul lui Petre Barna să-i încerce pînza de păianjen. Spre prînz, acesta apăsă lung butonul soneriei, îngropat în stîlpul’ porţii, dar Obreja îi deschise destul de degajat, fără să se lase surprins în nici un fel de uniforma lui de căpitan de miliţie. După ce se prezentă, în chiar capătul aleii de trandafiri, Barna îi spuse că nu voia decît să vadă cartea de imobil şi că lucrul acesta l-ar putea face şi afară, la masa de răchită de sub vişinul din faţa casei...

— Vai de mine, tovarăşe căpitan, se arătă Obreja aproape ofensat... o dată ce aţi venit, poftiţi, vă rog, în casă !

Şi fără să mai aştepte răspunsul căpitanului, Titus Obreja îl şi conduse în holişorul casei, onorat de această vizită. Fostul consul, cu părul complet sur, avea pielea albă a feţei încă întinsă pe obraji şi se ţinea încă drept, parcă într-o îndărătnicie a firii de a nu ceda prea uşor trecerii timpului, marcată de obicei de viaţa singuratică şi egoistă a celibatarilor. De la pantofii negri, bine lustruiţi, la pantalonii de flanel de culoarea cenuşii şi jacheta de casă din postav vişiniu, cu gulerul matlasat şi batistă albă la buzunarul de la piept, toată ţinuta lui de lucru acasă, la birou, era aproape impecabilă'! Nici un fir de praf, nici pe el şi nici în casă, dealtfel modestă, construită – se vedea – doar pentru nevoile unei bătrîneţi liniştite, într-o vreme ca aceasta de mari răsturnări. Uşile deschise însă, şi înspre Biroul cu unul din pereţi complet căptuşit cu cărţi, şi înspre dormitorul cu un

singur pat în mijloc, lăsau să se vadă că tot ce era înăuntru – de la covoare, la mobila franţuzească, la tablouri şi cele cîteva vase de porţelan şi două mici statuete de marmură albă – fusese adunat cu grijă într-o viaţă de om, şi cu gust, dintr-o mie de alte asemenea lucruri din care putuse alege. Şi totul era învăluit în

aerul proaspăt şi răcoros al lunii mai, încărcat de parfumul suav al trandafirilor de afară.

— E liniştе şi plăcut la dumneavoastră 1 observă Petre Barna, cu ochii măriţi de lentilele groase ale ochelarilor ca de nişte lupe.

— Dacă n-aş fi avut cărţile şi nu mi-aş fi găsit o nouă ocupaţie, în predarea limbilor străine, mi-ar fi fost totuşi destul de greu... Singur, la bătrîneţe, ajungi ca un cîine urgisit... trebuie să faci neapărat ceva, mai ales flacăra spiritului s-o menţii vie, cît poţi !

Apoi îi aduse cartea de imobil, de-a dreptul de pe birou, şi Petre Barna o deschise dintr-o dată la rubrica celor plecaţi din casă.

— E vorba de Zoia, femeia care a lucrat la dumneavoastră, lămuri el, profesional... trebuie să-şi. schimbe buletinul şi nu i-am mai găsit vechile fişe de flotant...

— A fost într-adevăr la mine, dar a plecat de mult... poftiţi ! arătă Obreja cu degetul data plecării... Mai vine cîteodată şi acum : duminica, dimineaţa mai ales, cînd este liberă, pentru curăţenie şi spălat... în rest mă descurc singur, cum pot !... Şi astăzi a venit, speriată că n-o mai găsiţi în fişele de evidenţă, fapt pentru care tocmai voiam să trec eu pe la dumneavoastră, cu cartea de imobil...

Petre Barna plecă contrariat, sigur că Zoia nu putea fi prinsă decît poate fără ştirea ei, în toată această ţesătură şi chiar îndoit de faptul că, în sihăstria şi seninătatea lui, fostul consul ar fi întreprins ceva ireparabil, dăunător ţării.

— Am fost într-un fel şi eu omul legii, tovarăşe căpitan ! îl asigură el pe Barna la despărţire.

Numai că, după-amiază, la o jumătate de oră după ce Liviu Burada fu înştiinţat de Ion Lupşa de întoarcerea „porumbeilor" la cuib, la poarta de uluca verde a fostului consul sună „nufărul negru", cu cîteva cărţi la subsuoară şi c-o rochiţă albă, modestă şi simplă, de studenţă cam întîrziată, recunoscută însă de departe după genunchii albi şi flacăra neagră a părului abia potolită pe umeri. Graba cu care Robert Field o împinsese direct spre Titus Obreja putea fi

provocată fie de nerăbdarea cu care aşteptase poate pînă acum ceva din partea acestuia – şi acest

lucru nu putea fi decît copia referatului cerut Elenei Comşa de *Spook* –, fie de hotărîrea lui de a trece – în pragul plecării – la o acţiune ultimă, rapidă. Pasul Elvirei Marian îl alarmă pînă şi pe Ion Lupşa, care alergă deconcertat şi chiar întristat la Liviu Burada.

— Ce chestie ! se zbuciumă sincer dezamăgit căpitanul. Proasta... ce-i trebuie asta ?

— Lasă, nu te mai văicări ! îl repezi Burada. Bine că ne-am lămurit ! Acum vezi neapărat de Bob... e rîndul lui !

Socotelile însă le fură din nou răsturnate tot de Elena Comşa, care trecu iarăşi peste rînd. Spre seară, cînd tocmai începuseră ploile liniştite şi mărunte, încă reci de la sfîrşitul lui mai, ea coborî dintr-un taximetru, apăsă butonul soneriei şi aşteptă în ploaie, cu o îndîrjire ascunsă, pînă ce Titus Obreja ieşi, în mersu-i statuar, sub umbrela-i veche, englezească.

— Domnule consul, vă iau şi vă aduc cu maşina... numai să nu piardă copiii lecţiile...

— Dacă n-aţi fi dumneavoastră ! se arătă Obreja îndatorat şi apoi repede, cu privirea înviorată, curtenitor... Evident, cum vă pot rezista ?

Iniţiativele Elenei Comşa, personale şi imprevizibile, le puteau zădărnici într-adevăr tocmai acum îndelungata şi răbdătoarea lor străduinţă de a încheia şi cazul „Alfa”. După intrarea în acţiune şi a Elvirei Marian, care nu putuse desigur veni la Obreja decît folosind tot cuvîntul *Spook,* era imposibil ca fostul consul să nu intre de la sine într-o stare de maximă precauţie. Faptul însă că acceptase ieşirea din cerc putea dovedi, ori că nu avea să se teamă de nimic, că nu era implicat în nici un fel în ţesătura bănuită de ei, ceea ce acum li se părea improbabil, ori că, deştul de stăpîn pe propria-i poziţie, nu voise decît să încerce puterea şi să descopere limitele acestui cerc. Or, îndîrjirea aproape oarbă, pătimaşă a Elenei Comşa de a descoperi singură şi imediat, prin aceste

repetate tatonări, adevărata identitate a siluetei de umbră ce-o chinuise atît, nu putea duce, – datorită lipsei sale de discernămînt şi experienţă, necunoaşterii întregului angrenaj în care *Spook* se mişcase atît de sigur şi de liniar, coaxial –, decît la dezvăluirea prematură, aproape sigură a întregii lor mişcări de prindere în flagrant a lui Titus Obreja. Trebuia, deci, prevenită însăşi Elena Comşa de acest pericol şi, la nevoie, liniştită prin cointeresarea ei în încheierea cu succes a acţiunii. Pasul acesta nu-l putea face decît Burada, pe proprie răspundere şi încă imediat. Cu atît mai mult, cu cît Ştefan Varduca se gîndea încă la o nouă aşteptare, la o veghe încă prelungită ce i-ar putea conduce şi dincolo de Titus Obreja, dacă dincolo de el. aici în ţară, mai exista cineva.

— Doar este clar, căută Burada să smulgă hotărîrea colonelului... asupra lui Titus Obreja, nu mai avem nici o îndoială !

— Nu mai avem. îl asigură Varduca, liniştit... Uite, am şi copia dosarului lui din arhiva Ministerului de Externe... datele date de Pătru Grosariu corespund 1 Dar pe noi, acum, nu ne interesează numai el !

— E imposibil însă ca zbuciumul ăsta ascuns al Elenei Comşa să nu-i trezească nici o bănuială, să nu-l facă să simtă umbra noastră deasupra lui...

— Bine, cedă Ştefan Varduca... deşi sînt convins că bănuiala asta îi este deja trezită de vizitele de azi şi, mai ales, de cea a Elvirei Marian !... În definitiv, reveni apoi, nici n-ar fi rău să se simtă încolţit! Poate aşa îl vom obliga să iasă într-un fel mai repede la drumul mare...

Peste un sfert de oră, Liviu Burada suna la uşa Elenei Comşa. scuturîndu-şi pantofii de apă, căci ploaia se aşezase. Nu-şi anunţase vizita prin telefon, pentru ca Titus Obreja să nu poată fi prevenit, iar Elena Comşa să fie surprinsă în ipoteza ei de gazdă primitoare a fostului consul.

— Iertaţi-mă, se scuză el cam stingherit... treceam pe aici şi am văzut lumină în birou... s-a întors tovarăşul profesor ?

— A, nu ! scutură capul Elena Comşa, într-adevăr surprinsă. E domnul consul Obreja, arătă spre umbrela agăţată în cuier... meditează copiii !

Liviu Burada rămase cu privirile la vîrful argintiu al umbrelei din care apa picura în micul jgheab de tablă al cuierului, plescăind sec şi ritmic. Şi tot cu capul întors la umbrelă, intră după Elena Comşa şi în hol.

— Bine c-ați venit, șopti Elena Comșa, căci din birou se auzeau glasurile copiilor repetînd tot mai clar niște cuvinte englezești... Tot voiam să vă caut ! Știți, mi se pare că am să pot identifica pînă la urmă silueta aceea ! Astăzi mi-am adus aminte că parcă am mai văzut-o o dată, în primăvara anului 1944, în birou la doamna Fabian... distinsă și solemnă, subțire, toată în negru, asemenea unui plop cenușiu cu frunzele încremenite... Era atît de elegantă, că nici n-am îndrăznit să ridic ochii la ea !... I-am auzit doar șoapta din ușă, unde discuta cu doamna Fabian, și-abia pe urmă glasul îndreptat spre noi... „Păi, *madame* Fabian, dumneata ai aici o mică constelație de *filmstars* Adevărul e că doamna Fabian își alegea fetele : eram eu, Doina Marian, Simona Trandafir... tot una și una !... „Vino mai 'des !” a glumit doamna Fabian, dar domnul acela n-a mai venit... Am impresia că știu cine este, dar lăsați-mă să mă conving mai întîi singură. Vreau, șopti cu îndîrjirea ei ascunsă, ca eu să vi-l dau în mînă !

Liviu Burada își dădu seama că era mult mai grav decît crezuse, că nu mai putea s-o potolească și mai ales să-i destăinuie direct adevărul. Și totuși, nu putea lăsa lucrurile așa ; apucă brațul Elenei Comșa și o conduse înapoi în vestibulul luminat doar prin geamul ușii de lampa din hol.

— Faceți cîțiva pași ! o îndemnă. Vă rog !... Și-n timp ce cu o mînă o împinse ușor, cu cealaltă luă umbrela din cuier și-i puse vîrful de metal al acesteia, – alb ca al unui baston de argint – pe umăr, șoptind : *Spook !*

— Ih ! făcu Elena Comșa și amuți, ca sugrumată... Apoi se întoarse și rămase cu fața în palme, zguduită afund și tremurînd... Se regăsi însă repede, cuprinsă de aceeași îndîrjire vindicativă, și murmură : El este 1... Ce trebuie să fac ! ?

— Nimic, absolut nimic... de asta am și venit!

XVI

Urmase o noapte liniştită, chiar prea liniştită faţă de graduI încordării surde la care ajunsese desfăşurarea acestor ascunse evenimente. Titus Obreja plecase acasă mai grăbit ca niciodată, refuzînd cu o politeţe exagerată, suspectă chiar, ceaiul cald pregătit de Elena Comşa şi mulţumindu-i pentru taxiul care revenise şi îl aşteptase în stradă. După cum spusese, ploaia şi frigul îl demoralizaseră şi devenise nerăbdător să se vadă acasă, în patul său, moale şi cald.

— E timpul să ne gîndim la marea odihnă, stimată doamnă Comşă...

— Vai, domnule consul, tocmai dumneavoastră vorbiţi aşa !

— *Acta est fabula* '... zîmbise silit, în vestibul, unde îşi luase umbrela şi sărutase lung mîna Elenei Comşa.

Aceasta alergase apoi în balcon şi, în semiobscuritatea străzii, îndesită încă de ploaia măruntă şi liniştită, îi deslusise dintr-o dată silueta de umbră, grăbindu-se spre maşină. Era înjtr-adevăr aceeaşi, aşa cum o întrezărise şi în 1951, şi acum în 1960, şi în ajun la crematoriu ; numai ceva mai adusă, parcă frîntă pe umbrela pe care n-o mai desfăcuse pentru cei cîţiva paşi prin ploaie. Acasă însă, veioza lui Titus Obreja însîngerase

geamurile dormitoru-

[1] Piesa este jucată !...

2G1

Iui pînă spre miezul nopţii, cînd casa întreagă fusese năpădită de întuneric. Elena Comşa, în schimb, lăsase lampa din hol, puternică, să bată toată noaptea, şi în uşa de cristal a dormitorului şi în geamurile largi dinspre balcon. Singură Elvira Marian stinsese lumina mai devreme, de îndată ce Robert Field plecase să-şi petreacă noaptea ca de obicei la hotel. Numai că, toată după-amiaza, după ce se întorsese din nordul Moldovei şi-n vremea în care Elvira rătăcise printr-o jumătate de oraş pînă ajunsese la Titus Obreja, el nu părăsise micul ei apartament.

Oricum, ideea creării unui vid aproape total în jurul lui Titus Obreja, la care aspirase Ştefan Varduca, pînă la urmă se împlinise. Dacă nu simţise în nici un fel apropierea atîtor invizibile antene întinse spre el, Titus Obreja se va trezi curînd într-o adevărată stranie izolare, ce-i va deveni suspectă şi-l va nelinişti. Cum însă era aproape sigur că simţise toate aceste antene, fiind destul de inteligent şi de versat, mai ales această stare neaşteptată, suspectă, de vid din jurul său îl va nelinişti şi, aproape provocat de ea, va încerca, poate desperat, o cît de mică acţiune... „E chestiune de timp, susţinuse Ştefan Varduca. Dacă Robert Field nu face pasul următor, Obreja n-are încotro, se va da singur în vileag !”

Numai că, această liniştе precară, clădită cu atîta răbdare şi trudă şi vegheată de toţi ca o încărcătură de trotil în prag de explozie, fu pe neaşteptate ameninţată de chiar unul dintre ei' de Ion Lupşa. Dimineaţa, deşi venise mai devreme la sediu, mînat de precipitarea lui tipică, atît de drastic frînată de colonel, Liviu Burada îl găsi pe căpitan în biroul său...

„E şi el îngrijorat de acest moment !” se bucură Burada.

— Nici dumneata n-ai avut somn ?

— Ce somn ? Am stat de veghe ! mormăi Lupşa... Proasta ! pufni apoi cu privirile în geam. Arde pămîntul sub ea şi ea doarme...

— Despre cine vorbeşti ? îl fixă Liviu Burada, cu mar- geluşele negre şi vii ale ochilor parcă suspendate între ei. De Elena Comşa ?

— Nu... de Elvira Marian.

— E-he ! făcu mirat maiorul. Te-a apucat mila, aşa deodată ! încă nu m-am gîndit la o „sucursală a societăţii de salvare a oilor rătăcite”, deschisă aici la noi... că te-aş fi propus preşedinte !

— Chiar aşa ! tresări Ion Lupşa. Nu tot spunem noi că facem muncă de prevenire ? De ce s-o lăsăm să alunece pînă la gît în păcat ! ?

— Ce gît ? E pînă peste cap... nici de părul ei lung şi negru n-o mai poţi apuca...

— Lăsaţi-mă să încerc ! se însufleţi Lupşa.

— Aşa-i ! făcu Burada, intrigat. Şi-a găsit „cocoşelul pleşuv” perechea ! Dar că, noi am împins-o pe şantier ? Noi am pus-o să se încurce cu Bob ? Noi am trimis-o la Obreja ?... Şi încă acum, cînd ne-ar putea răsturna c-un picior ciubărul cu lapte ’

— *Boss !... „As by lot, God wot !”*[11] spune Hamlet.

— Va să zică, nu glumeşti ! se sperie Burada, care îi cunoştea replicile învăţate pe dinafară.

— Nu... Hai să-l convingem şi pe „Bătrîn” !

— N-ai decît să te duci singur... raportează-i însă că eu sînt împotrivă...

Ion Lupşa plecă totuşi la colonel, încrezător şi încălzit încă de speranţa ce şi-o pusese în această neobişnuită îndrăzneală, pe care – temîndu-se de-o inevitabilă catastrofă – n-o

11 Ce-n sorţi se scrie, Domnul ştie I

mai putuse tempera. Dar nu trecură decît cîteva minute, atît cît urcase şi coborise apoi scara de la etajul de deasupra, că se şi întoarse, alb la faţă.

— Ei, *my lord ?* îl întrebă Burada.

— ...consemnat pînă la noi ordine în biroul dumneavoastră ! îngăimă Lupşa, dezamăgit. Misiunea mea va fi preluată de Ileana, care tot nu mai are ce face pe lîngă Elena Comşa...

— O, tresări Burada, l-ai supărat tocmai acum...

— Şi încă cum... pur şi simplu, m-a dat afară !

Ion Lupşa se aşeză în fotoliu, trezit ca dintr-un vis trăit cu ochii deschişi. Deşi dreaptă şi de neclintit, hotă- rîrea colonelului avea o logică pe care, cu tot efortul pe care îl făcea, nu o înţelegea... „O vedem cum se îneacă, de ce s-o lăsăm ? se tot întreba şi tot singur îşi răspundea. Să vedem de ce se agaţă sau cine îi sare în ajutor !”... „Ce să-ţi fac, fetiţo ?” ridică umerii, întristat... „Nu mai plec, domnule ! îi şoptise la ultima lor încrucişare de drumuri, în Moldova. Doar n-o să mă mărit c-un sloi. Sună-mă la Bucureşti !”... „Şi dacă tocmai asta urmărise, să mă prindă şi pe mine în pînza lor de păianjen ?”... Pînă la urmă, tot „Bătrînul” era totuşi mai înţelept!

Liviu Burada îl privea dintr-o parte, cu muştiucul ţigaretului între dinţi şi un zîmbet îngăduitor în colţul gurii. Căpitanul se oprise în faţa ferestrei, înalt şi drept, urmărind îngîndurat ţesătura de plumb a ploii de afară. Ajunsese flăcău tomnatic, de cînd tot alegea. Şi iată, că tocmai acum... Poate de aceea se şi îmbrăcase ca pentru o vizită de prezentare, cu costumul său cel mai distins, azuriu-ceţos, cu dunguliţe de umbră ascunse în urzeala stofei, cu haina tăiată pe şolduri, lungă, şi cravata galbenă-sîngerie, flăcără potolită pe piept. Ochii de cer înnorat şi părul cînepiu lăsau în urmă mult frumuseţea nordică a lui Robert

Field, după care oftase atîţia ani Elvira... „Te pomeneşti că şi ea, tresări Liviu Burada... poate de aceea a şi striçat logodna !... Adevărul este, recunoscu apoi maiorul, că şi el şi nufărul negru au ştiut ce aleg ! Sînt făcuţi unul pentru altul, amîndoi !”

— Hai, îl zori, arătîndu-i hîrtiile de pe birou, cel puţin să aducem dosarul la zi...

Intrară astfel şi ei într-o clipă de răgaz forţat, asemănătoare cu starea de vid urmărită de colonel. Şi clipa asta s-ar fi putut iarăşi prelungi, vreme îndelungată, pînă ce puteau descoperi toate firele din pumnul lui Titus Obreja sau ţesătura acestora de dincolo de el. Numai că întîmplarea le joacă pe neaşteptate o farsă, şi dulce şi amară ! Abia se apucaseră de lucru, că-i întrerupse telefonul :

— Să se ducă Lupşa pînă jos la poartă 1 ordonă Ştefan Varduca.

Căpitanul coborî scara, într-un mers înţepenit. În faţa subofiţerului de serviciu, strîns în curele şi cu pistolul pe şold, aştepta destul de calm un domn mult mai în vîrstă, subţire şi înalt, cu pardesiul lung şi cenuşiu, de modă veche, şi melonul la fel, doar c-o unghie lăsat pe sprînceana dreaptă, sprijinit în umbrela-i strînsă de pe care apa se scurgea, alene, lîngă galoşii de cauciuc cu luciul aproape şters. Privirile-i tulburate pînă atunci îşi recă- pătară calmul imediat, mulţumite şi aproape surprinse

de înfăţişarea distinsă, chiar protocolară, a celui ce cobora scara.

— Tovarăşe căpitan, salută subofiţerul intrigat, dumnealui nu vrea decît la un şef, un cît mai mare şef...

Ion Lupşa, care măsurase cu privirea încă de pe scară pe acest neobişnuit vizitator, îşi luă rolul de gazdă în serios :

— Căpitan Ion Lupşa... vă rog, cu cine am onoarea ! Bătrînul vizitator agaţă umbrela de încheietura mîinii stingi, scoase portofelul negru de la piept, iar din acesta o carte de vizită pe care o întinse căpitanului, cu melonul doar de două degete ridicat. Ion Lupşa citi cartea de vizită, fără să clipească şi fără să-şi trădeze surpriza prin nici un gest nestăpînit.

— în ce problemă, vă rog ?

— Pentru mine, poate numai personală... pentru dumneavoastră, însă, cred că destul de importantă !... Adică, asta dumneavoastră veţi hotărî !...

— Mă rog, se detaşă Lupşa, protocolar... poftiţi !

Căpitanul îl conduse într-o cameră de oaspeţi, alăturată, unde îi arătă cuierul de lemn din perete şi se întoarse la telefonul ofiţerului de serviciu, cu cartea de vizită în mînă. Cînd reveni, distinsul oaspete – care îşi lăsase umbrela, pardesiul şi melonul în cuier – se aplecase, suplu încă, să-şi scoată şi galoşii. După ce smulse primul picior, trase de pe pantoful de lac o căpuţă de ciorap subţire care apărase luciul de oglindă neagră al pielii.

— Altfel nu e chip, cu ploaia şi noroiul de afară... se scuză el şi trase din galoş şi celălalt picior.

Ion Lupşa aşteptă pînă ce oaspetele îşi netezi şi părul sur, privindu-se în oglinda din perete, îşi săltă pantalonii reiaţi, ca dunga să cadă absolut perpendiculară pe vîrful pantofilor, şi îşi potrivi batista albă la haina neagră de croială veche, acum însă cam largă pe pieptul lui împuţinat. Deşi costumul era cam uzat, ţinuta îi era într-adevăr impecabil şi vizitatorul nu avea pe el nici un fir de praf, poate nici pe tălpile pantofilor. Lupşa

fi arătă apoi scara cu mocheta vişinie pe mijloc şi se ţinu pe urmele lui, încă răbdător, pînă în pragul biroului lui Ştefan Varduca. Aici îi făcu semn să aştepte şi intră singur la colonel, cu cartea de vizită în mînă. Acum abia ieşi de sub stăpî-

nirea ce-i îngheţase simţurile, zîmbi sibilic şi întinse colonelului cartea de vizită, sigur de surpriza pe care aceasta trebuia să i-o producă. Ştefan Varduca însă rămase în obişnuita-i neclintire, privind lung cartea de vizită, şi numai după ce pe faţa-i roşcovană şi adînc brăzdată flutură ca o părere de lumină, murmură :

— în sfîrşit... să intre !

Cînd distinsul său oaspete apăru în pragul uşii, în ţinuta-i ceremonioasă şi cu chipul aproape impasibil, colonelului nu-i fu greu să-i simtă, de departe, în mersu-i ţeapăn şi în ochii ca 36 peşte fiert, o înfrigurare potolită şi o tristeţe voit ascunsă, de om inteligent, care părea numai învins. Şi-n clipa ce-i mai despărţea, îşi şi dădu seama că victoria sa, urmărită atîţia ani la rînd, era astfel infinit mai valoroasă, decît dacă el sau Burada, sau Lupşa, ar fi înfipt gheara, acum sau mai tîrziu, în ceafa fostului consul. Se ridică, rămase neclintit în spatele biroului, aşteptînd apropierea celuilalt ca pe a unui alergător de cursă lungă, căruia abia-i mai ajungea sufletul pînă la linia de sosire, şi îi arătă unul dintre fotoliile din faţă. Titus Obreja îşi plecă fruntea c-o semeţie discretă, dar nu se aşeză decît după ce Ştefan Varduca se lăsă pe scaunul său, luînd iar cartea de vizită în mînă. Şi timpul parcă înţepeni în tăcerea înfruntării mute şi aspre dintre ei, spre uimirea căpitanului Lupşa, care, rămas în picioare,, abia acum începuse să guste frumuseţea, solemnă totuşi, a clipei. Ochii colonelului se ridicară apoi, liniştiţi ca o apă care se aşeza :

— Vă aşteptam, domnule consul... şi, ca să fiu drept, mă bucur că aţi venit!

— *Finis coronat opus* [12], domnule colonel ! murmură Titus Obreja, cu demnitatea-i îngheţată.

— Depinde la ce sfîrşit vă gîndiţi... observă Ştefan Varduca.

12 Sfârşitul încoronează opera.

— La acesta, pe care eu mi l-am ales ! stărui fostul consul. Celălalt, rezervat de dumneavoastră, oricare ar fi, nu mă mai interesează...

— Doar n->aţi vrea să negaţi c-aţi fost obligat de noi să faceţi acest ultim pas ?

— Nu, n-ar fi de demnitatea mea... Dar puteam să-l fac într-o mie de alte feluri... Vă rog să notaţi că am venit singur, din proprie iniţiativă, aici ! Şi încă înainte de ultima mutare !

— Asta e adevărat, recunoscu Varduca, bărbăteşte... însă eraţi deja *mat!* Poate numai dacă făceaţi această ultimă mutare în afara tablei de şah ! îl înţepă, neiertător şi dur. Doar n-aţi venit să revendicaţi ceva, ci să vă ascultăm !... Tovarăşe căpitan, hotărî apoi, autoritar... cheamă-l, te rog, şi pe tovarăşul maior Burada... Şi aduceţi şi dosarul, şi un magnetofon !

— Pro forma ? tresări Obreja.

— Da şi nu... mai degrabă, pro memoria !

♦

* *

Titus Obreja nu mai arătă după asta nici un fel de neliniştе ascunsă. Dar nici nu-şi trădă severa disciplină a spiritului şi a gîndirii, deloc ostentativă, cu care îşi controla fiecare mişcare, fiecare cuvînt. Tocmai de aceea, dacă părea evident că luase hotărîrea acestei vizite din proprie iniţiativă, raţiunea însăşi a gestului său nu putea fi deocamdată nici măcar întrezărită. Versat desigur din diplomaţie în dialectica dialogului succint şi sibilinic, mai mult abuziv decît direct, cuvintele-i bine cîntărite erau pronunţate rar şi distinct, cu o intonaţie care mai degrabă sugera un imens efort de gîndire ce abia urma să fie descoperit. Adevărul este că el sesizase de la început, – înapoia feţii imobile a colonelului, precum şi în adîncul ochilor lui limpezi –, forţa acestuia, teribilă şi grea, neascunsă. Titus Obreja simţise dintr-o dată toată această putere concentrată în însăşi miezul fiinţei colonelului, şi aşa îşi şi explică siguranţa acestuia,

mocnită şi derutantă, ofensivă fără a brusca. Gustîndu-şi tacticos cafeaua, fostul consul îl studie pe Varduca mai departe, cu o discreţie ireproşabilă, interesat, dar abia îndrep- tîndu-şi spre el privirile filtrate prin genele întredeschise. Pe ceilalţi doi, pe Liviu Burada şi Ion Lupşa, aproape că-i uitase şi numai din poliţeţe se mai sucea din cînd în cînd şi înspre ei. Ca fost diplomat, preţui favoarea pe care i-o făcuse colonelul, ca el să înceapă cînd va voi şi cam va voi, şi, parcă încolţit tocmai de răbdarea celor trei, amînă să-şi aprindă ţigara aleasă din cutia deschisă pe măsuţă.

— Sînt ca într-o cuşcă aici, ripostă parcă provocat de tăcerea colonelului... dar nu uitaţi că singur am intrat în ea !

— Mă rog ! zîmbi Varduca, concesiv. Eu mă gîndeam că abia aţi ieşit din ea...

— Am venit, nu să mă justific, reluă Obreja, căci n-ar mai avea acum nici un ros„t, ci ca să mă explic. Şi asta, pentru ca să înţelegeţi că ceea ce am făcut, – în orice caz nu atît de grav, precum poate credeţi ! – am făcut-o silit şi că n-am trecut niciodată de limitele ce mi-au fost impuse... Mă socotesc o victimă a vremurilor care au fost, deşi asta n-are nici o importanţă pentru caracterul la fel de obiectiv al cercetărilor şi misiunii dumneavoastră... dar, – trebuie să recunosc – şi a ambiţiei mele din tinereţe de a lucra neapărat în diplomaţie !

Apucă ţigara aleasă, dar încă nu şi-o aprinse ; îşi lăsă capul în cealaltă palmă, nu pentru a-şi aduna gîndurile, ci pentru a se opri doar la cele care mai puteau avea un rost pentru el şi un interes pentru redutabilii săi interlocutori. Săltă capul şi rămase cu mîinile pe măsuţă, drept în fotoliu, ca la fotograf, privind în faţă, undeva departe, înflorescenţa desigur uscată a unui timp trecut de mult.

— N-am să repet ceea ce sînt convins că ştiţi... c-am fost singurul fiu al unor oameni cu oarecare stare şi că aşa am ajuns să-mi termin cu bine studiile... şi apoi, să-mi iau doctoratul în drept

internaţional la Paris, la începutul anilor treizeci, într-un mod cu adevărat strălucit. Dar nici diploma şi nici cîştigarea concursului de ocupare a unui post în diplomaţie nu mi-au ajutat să-mi văd visul împlinit... posturile de la Externe se repartizau mai mult după interese de castă, de familie, de grupuri mafiote, de partide şi uneori în urma unor încuscriri convenţionale cu cei care voiau să-şi vadă fetele pe la ambasadele din străinătate... N-aveam şi nici n-am acceptat nimic din toate acestea ! A trebuit să mă mulţumesc cu un post de simplu curier diplomatic pentru Paris şi Londra. O întîmplare neprevăzută însă a făcut ca, în 1939, să ajung secretarul comisiei diplomatice care trata la Paris şi Londra acordarea de către cele două puteri a garanţiilor cerute de guvernul român, în cazul unei noi conflagraţii europene. Secretarul comisiei dispăruse în- tr-un misterios accident de avion şi, cum eu cunoşteam şi lucrările şi cifrul comisiei, precum şi limbile franceză, engleză şi germană, am fost numit pe loc secretarul ei provizoriu. Evenimentele însă s-au precipitat, Hitler în- cepînd războiul, comisia s-a întors acasă cu mîinile goale, iar eu am rămas la Paris, ca o permanenţă a ei, pe lîngă ambasadele noastre de la Paris şi Londra. Prăbuşirea Franţei şi căderea Parisului, în mai 1940, m-au prins acolo... Personalul legaţiei, redus dintr-o dată, a plecat la Vichy... la Paris am rămas doar eu, ca locţiitor al consulului, cu o mînă de oameni, pentru treburi mărunte, curente de consulat... în vara lui 1940, eram deci, în Parisul ocupat de nemţi, ca diplomat al unei ţări care rezistase pînă atunci poftelor hrăpăreţe ale lui Hitler. Nişte fapte pe care nu le-am regretat niciodată mi-au impus atunci, în vara lui 1940, o întâlnire cu autorităţile nemţeşti de ocupaţie...

— Prima întîlnire, murmură colonelul, cu privirile neclintite şi doar mişcînd buzele uscate... cu *Gestapoul 1*

— Va să zică, ştiţi 1 tresări Obreja şi se dezumflă asemenea unui balon după o primă

înţepătură.

— Continuaţi, vă rog ! îl somă Varduca. Am vrut numai să fiţi cît mai exact !

— E destul de simplu, îşi reveni Obreja, după ce aprinse şi supse lung ţigara... în drumurile destul de dese pe care le făceam cu Pierre, intendentul legaţiei, între Paris şi Vichy, între Franţa ocupată şi Franţa liberă, luam mai totdeauna – într-o parte sau alta – pe încă cineva, din rezistenţa franceză, cunoscut doar de el, dar cu paşaport provizoriu românesc, iscălit de mine... Uneori, la întoarcere, aduceam şi cîte o ladă de arme sau muniţii pe care o lăsam într-o pădure aproape de Paris, într-un loc ştiut tot de Pierre... Asta pînă în august, cînd sînt invitat la Comandatura germană şi ajung în faţa unui colonel care răspundea .de relaţiile cu diplomaţii străini din capitala Franţei.... „Sînt obligat să vă previn, *meine Herr,* în numele tot mai strînsei prietenii dintre ţările noastre, că maşina dumneavoastră oficială e urmărită de poliţia militară !”... Am protestat, desigur, dar el m-a sfătuit să cercetez singur cauza urmăririi. I-am mulţumit, i-am trimis o ladă de vinuri şi coniacuri şi am continuat să fac drumurile în teritoriul liber al Franţei, singur, lăsîndu-mă o dată chiar controlat pe şosea de-o patrulă militară germană, ca să îndepărtez bănuielile... Pe la sfîrşitul lui august însă, mă trezesc cu Pierre, desperat, că vrea să ascundă doi aviatori aliaţi, un englez şi un canadian, timp de o săptămînă, în podul consulatului... îi îngădui, desigur, dar peste două zile Pierre e arestat de *Gestapo* şi noi rămînem cu aviatorii în. pod... Nu ştiu de unde, dar a ştiut de aviatori şi Jean, valetul meu... că aveam valet ! ţinu Obreja să accentueze... Şi-n plină zi, îi ia cu o furgonetă de gunoi şi-i duce acasă la mine, la demisol, unde era locuinţa lui... Aşa că la prînz, cînd a venit Gestapo-ul şi a cercetat – împotriva protestului meu vehement – toată clădirea consulatului, n-a găsit nimic. După-prînz, protestez şi la comandatură, unde primesc scuzele cuvenite, dar Pierre a rămas pentru

totdeauna arestat... Trei zile, timp în care Jean trebuia să-i dea pe aviatori în grija rezistenţei, plec din Paris... cînd mă întorc, totul pare în ordine, dar dispare şi Jean şi mă trezesc cu Gestapo-ul şi la locuinţa mea... A doua zi mă duc şi protestez din nou la comandatură. Aceasta îşi declină şi răspunderea şi puterea şi mă sfătuieşte să las lucrurile baltă şi să-mi văd în mod strict doar de misiunea şi atribuţiile mele de consul... Numai că Gestapo-ul n-a vrut să lase lucrurile baltă şi mi-a trimis o invitaţie la unul din sediile sale, la Paris... Acolo n-am apucat să intru, că a ieşit un civil, cu alură de boxer, care m-a poftit în maşina lui, făcîndu-i semn şoferului meu să plece şi m-a scos departe, la marginea Parisului, la un mic castel inundat de verdeaţă. Aici, am fost condus de-a dreptul în pivniţa castelului, un adevărat depozit de sticle de vin... „Singuri, doar între patru ochi, e altceva ! a zis boxerul. Putem discuta fără nici o grijă, şi încă la un pahar de vin” ...Cineva ne-a adus într-adevăr o sticlă de vin şi am rămas apoi doar noi, faţă-n faţă. Eu am refuzat să beau, cerînd, încă mai insistent decît pînă atunci, explicaţii asupra acestui tratament inacceptabil şi neprîete- nesc... „Da ?” s-a înfuriat boxerul şi mi-a trîntit dintr-o dată pe masă dosarul întocmit de agenţii Gestapo-ului, cu toate rapoartele lor de pînă atunci, precum şi cu declaraţiile lui Pierre şi Jean, iar la urmă fotografiile cadavrelor lor aproape descompuse. Fuseseră atît de schingiuiţi, că abia i-am mai recunoscut... Ştiam, dealtfel, că odată căzut în ghearele lor, rai- mai putea scăpa cineva din ele ! Am cercetat totuşi dosarul, tremurînd de ură şi mînie, cu ochii înghеţaţi...

— *Machenschaft!*[13] am strigat, trîntindu-l apoi pe masă.

— Se poate, mi-a spus liniştit şi sigur de sine boxerul, care am uitat să vă spun că ştia româneşte... Apoi a vîrît dosarul în geantă şi mi-a întins o declaraţie gata scrisă, un fel de

13 înscenare !

angajament pe care trebuia doar să-l semnez... „N-aveţi de ¿eş ! m-a sfătuit. Tot ceea ce vă pot promite este că n-o să vă deranjăm prea mult... în schimb, veţi avea asigurată cariera de diplomat !”

Titus Obreja întinse mîna după chibrit şi îşi aprinse, în sfîrşit, ţigara din care trase lung, cu sete. Apoi reluă :

— Asta a fost, deci, prima întîlnire cu...

— ...cu Walter Jung ! completă, spre uimirea lui, colonelul.

Fostul consul se clătină o clipă, dar îşi reveni, cu o siguranţă de invidiat :

— Un motiv în plus ca să mă înţelegeţi !.. După asta, m-au lăsat într-adevăr în pace, parcă uitaseră cu totul de mine... Dealtfel, ce mare lucru mai puteam face eu la Paris, cînd ei aveau în mînă toată Europa, iar Anţonescu îi adusese şi în ţară la noi ? M-am gîndit însă, că tot e mai bine să dispar de la Paris şi, în martie 1941, aranjez să fiu chemat în ţară... Dar tocmai cînd credeam că scăpasem de urmărirea Gestapo-ului, mă trezesc – în toamna lui 1941 – numit pe neaştepta'te, din oficiu, consul la Berlin... Hitler era în culmea gloriei, căci ajunsese şi în răsărit pînă la Leningrad, Moscova şi aproape de Don... Vă închipuiţi ce era atunci la Berlin !... Eu lucram la cifrul ambasadei şi eram destul de prins, noaptea mai ales, dar tot îmi făceam timp să-mi plimb superbul frac, făcut la Londra, pe la fel de fel de recepţii şi reuniuni. Şi tocmai cînd mi-era lumea mai dragă, la o recepţie de la ambasada Spaniei, pe la începutul anului 1942, unul dintre valeţi îmi aduce pe tabla de argint un plic. *Gestapo-ul* îşi adusese totuşi aminte de mine ! Era o invitaţie la o nouă întîlnire, a doua, într-o vilă din cartierul...

— *...Niedershonhausen !* îl surprinse iar Varduca, spre a nu-i da timp să se gîndească prea mult la întrebarea următoare... Cu cine şi ce vi s-a cerut ?

— Cu Walter Jung, desigur... eram în mîna lui ! „E timpul să vă onoraţi angajamentul, domnule consul ! a hotărît el. O dată pe săptămînă, ne vedem aici. Ne interesează orice...”

Evident, eu urma să hotărăsc ce anume

puteam să-i dau, dar de la această obligaţie nu mă mai puteam sustrage... dosarul meu era acum la centrala lor ! M-am gîndit însă să dau cu o mină şi să iau cu două şi i-am cerut introducerea treptată în cele mai largi şi mai înalte cercuri diplomatice din Capitala Germaniei. în mod sigur, nu le-am dat decît ceea ce ştiau tot atît de bine direct de la Bucureşti. Era mai mult un fel de control a ceea ce primeau de acolo. în schimb, cîte n-am aflat şi cîte n-am pus la cale în iarna aceea ! în arhiva Ministerului de Externe există un dosar întreg... în 1943, ajunsesem totuşi la o limită peste care nu mai puteam trece şi iar am aranjat să fiu rechemat la Bucureşti... Am trecut doar pentru o lună pe la Berna şi apoi am rămas pentru totdeauna în centrală, la direcţia cifrului, strunga oricăror relaţii secrete ale diplomaţiei noastre de atunci. Aici...

— Cunoaştem asta din arhive, îl întrerupse Ştefan Varduca, refuzîndu-i astfel plăcerea de a retrăi şi chiar etala un adevărat eroism al muncii de atunci... Soarta războiului se schimbase, frontul se apropia de graniţa ţării, neliniştea şi incertitudinea, opoziţia dinăuntru crescuseră, România, izolată pînă acum, căuta cu desperare drumul de înţelegere spre aliaţi...

— Exact, tresări Obreja... începuserăm, deci, tatonările şi apoi tratativele secrete de pace, neştiute de nemţi, în toate direcţiile : la Stockholm, Ankara, Cairo, lisabona şi Madrid... Şi Palatul, şi Antoneştii, şi Ministerul de Externe, şi comuniştii, şi partidele istorice, toţi încercau cîte ceva şi toate mesajele erau cifrate şi descifrate „pînă la cheie" de mine... în primăvara lui 1944, cînd frontul din est ajunsese pe pămîntul ţării, acţiunea aceasta a luat dintr-o dată avînt... La sfîrşitul lui aprilie, însă, m-am trezit cu Walter Jung la Bucureşti... România devenise dintr-o dată unul din obiectivele principale ide tuturor serviciilor secrete germane... şi nu numai germane ! Acum am înţeles că Walter Jung nu era în serviciul Gestapo-ului, din ghearele căruia mă furase, ci într-ale lui Canaris... Ne-am întîlnit a treia oară...

— ...la restaurantul Bordei de lîngă Parcul Herăstrău ! citi Ştefan Varduca pe una din filele dosarului pe care le tot întorsese pînă atunci în faţă... în seara zilei de 2 mai, a doua zi după deschiderea acestui restaurant de vară, cu clienţi încă puţini... Ce v-a ceruf acum ?

— Copii după documentele tratativelor de pace... atît !

— Şi?

— Am refuzat, motivînd că eu doar transmiteam şi primeam mesajele cifrate dintre minister şi ambasade şi că nu eu aveam „cheia" cifrului. „Faci rost de ea", mi-a poruncit şi mi-a pus în faţă o hîrtie a Gestapo-ului, prin care eram cerut a doua oară de la ei... Acum mi-a dat o parolă, *Spuk,* prin care puteam recunoaşte pe oricine şi puteam fi recunoscut de oricine, în numele lui şi legat de el...

— ...precum şi numele persoanei căreia să-i predaţi documentele !

— Evident... lucrase ca dactilografă la Ministerul de Externe şi o cunoşteam : Ortansa Fabian !... Restul sînt convins că ştiţi... pentru că, pe la începutul lui iunie, Ortansa Fabian m-a întrebat : „Domnule consul, îmi cer şi comuniştii cîte o copie, le dau ?'"... „Dă-le, am dezlegat-o, poate ei or să reuşească mai repede ceva !"... Şi ştiu că v-a dat !

— Ştiţi şi cui ?

— Nu... şi nici nu mă interesa... Şi Walter Jung şi Gestapo-ul era pe urmele mele şi ar fi însemnat să vin cu focul după mine...

— Şi nu ştiaţi nici că omul nostru a fost ucis tocmai de Walter Jung ?

— Nici... Adică n-am ştiut pînă acum, cînd am aflat întîmplător de la Elena Comşa şi apoi de la crematoriu, unde am fost să mă conving... Ortansa Fabian nu mi-a spus niciodată nimic !... Adevărul este că, odată cu 23 August 1944, m-am bucurat că scăpasem de coşmar şi am răsuflat şi eu uşurat... Dar m-am înşelat. După mulţi ani, în 1951, m-am trezit din nou cu umbra lui Walter Jung !... Mai întîi, cu un plic în cutia de scrisori, în care n-am găsit decît noua parolă, *Spook !* Apoi

cu un mesaj, care trebuia transmis Ortansei Fabian, şi numele unei persoane căreia trebuia să-l înmînez...

— ...Elena Comşa !

— Exact... este ceea ce am şi făcut ! Aveam desigur şi eu un plan, dar... cînd am vrut apoi să dau de Ortansa Fabian, am aflat că ea nu mai este... Nu vă ascund, oricît ar fi de sinistru, că totuşi m-am bucurat... Am crezut că scăpasem într-adevăr pentru totdeauna de coşmar, pentru că în ţară doar ea singură ştia de legătura mea cu Walter Jung... iar acesta, după tot ce-a lăsat războiul în Germania şi după atîţia ani, nu mai putea fi liber şi poate nici viu !... Aveam acum pensie şi am început să-mi văd de grădină şi să caut un rost nou, care să-mi placă iar, în predarea limbilor străine. Mă regăsisem şi eram mulţumit. Şi nu atît pentru cît cîştigam – că cîştig destul ! – cît pentru că scăpasem, uitasem de coşmar... Dar asta, iar, pînă într-o zi, acum în primăvară, cînd, după atîţia ani, apare iar umbra lui Walter Jung... tot aşa, mai întîi cu parola în plic, ca un preaviz... apoi cu o cerere precisă : să obţin de la Elena Comşa informaţii despre ceea ce făcea Tudor Comşa în munţi !... Acum.n-am mai acceptat, însemna să intru direct în joc ; dar iar am fost ameninţat cu dezvăluirea colaborării mele... nu cu comuniştii, ci cu Gestapo-ul !... şi n-am avut ce face ! Mi-am făcut iarăşi un plan, dar de data asta Elena Comşa mi l-a dat peste cap... Restul îl ştiţi... poate afară de un singur lucru, *ca-pi-tal,* pentru care am şi venit !

Dezinteresul colonelului, chiar numai aparent, faţă de această ultimă dezvăluire pe care Titus Obreja o pregătise ca pe o lovitură de teatru, îl deconcertă pe fostul consul. Rămăsese cu privirile aţintite în ochii lui Ştefan Varduca, dar clipa tăcerii dintre ei se prelungea... „Oare nu-i mai interesează sau te pomeneşti că ştiu şi asta ? !" se întrebă Obreja şi îşi căută iar ţigara, stinsă pe marginea scru- mierii, cu mîna tremurînd...

— De ce n-aţi venit atunci, după Eliberare, la noi ? îi întoarse Varduca gîndurile, cu mult înapoi.

Sau în 1951, sau acum, în aprilie 1960 ?

— Credeam că aţi înţeles ! murmură Obreja, complet dezamăgit. Atunci, imediat, mi-a fost frică... şi de *Gestapo,* care mă putea denunţa, şi de dumneavoastră !

— De noi, de ce ? tresări colonelul, interesat.

— Aţi făcut atîta tărăboi despre colaborarea cu nemţii şi i-aţi fiert pe toţi într-o singură oală, încît n-am crezut că aveţi şi puterea unui discernămînt lucid... Or, după cum vedeţi, lucrurile au fost destul de complicate şi numai timpul le-a lămurit complet... Şi dumneavoastră n-aveaţi atunci atîta timp !

— Şi acum ?

— Acum mi-a fost şi mai greu... pentru că aveam în minte planul de care v-am vorbit şi la care nu puteam renunţa... Şi trebuia să mă folosesc de Elena Comşa, singura care mai părea legată de *Spo'ok,* oricum prinsă în laţul acestei fantome... şi eu mă îndoiam de vinovăţia ei ! A trebuit să mă conving că e cu adevărat o victimă, credulă şi naivă...

— Şi n-a fost legată în nici un fel ?

— În nici un fel... pentru că nu putea fi legată decît prin mine !

— Dar prin Ortansa Fabian ? Poate că a rămas în locul ei...

— Atunci nu mi s-ar fi cerut mie să ajung la ea ! Sub mine nu mai era nimeni, în mod absolut sigur...

— Dar poate alături, pe un alt fir rămas de atunci... de la Jung, sau Ortansa Fabian, sau poate de la cineva mai aproape de noi ?

— Nici... ştiu la ce vă gîndiţi... dar în iulie 1944, Ortansa Fabian era îngrijorată că comuniştii nu mai veniseră să ia documentele de la ea... ceea ce însemna că firul acela – eu abia acum am aflat de moartea lui Florin Mănoiu ! – nu mai fusese reînnodat de nimeni... fie dintr-o prudenţă explicabilă, fie că pur şi simplu n-au mai avut nevoie ! Doar erau total angrenaţi în însăşi actul insurecţiei şi ajunseseră curînd să ştie tot !

— Şi nici deasupra, în sus ?

— În sus, da ! îşi recăpăta Obreja vigoarea şi încrederea. N-aţi reţinut poate... de asta am şi venit!

— Ba da... E vorba de ceva *ca-pi-tal,* după cum aţi spus?

— Da... fantoma, poate chiar Walter Jung, în orice caz trimisul lui e aici... *în ţa-ră !* silabisi iar Titus Obreja, victorios. Apoi tăcu, cu glasul frînt anume, "de parcă lăsase pe masă între ei un proiectil ce trebuia să facă explozie... Pentru prima dată, ieri, am auzit spus de cineva cuvîntul *Spook !* Pînă acum el numai mi-a fost transmis în scris... Or, *Spuk,* era parola lui Walter Jung !

— Unde... şi de către cine v-a fost spus ? întrebă senin colonelul.

— La mine acasă... de o femeie !

— Aţi mai văzut-o ?

— Nu... pînă acum numai parola am ştiut-o, atît !

— A venit cu vreun mesaj ?

— Da... mîine spre ziuă, pe întuneric încă, voi primi vizita cuiva care îmi va lăsa ceva... „Ce ?" am întrebat... „Nu ştiu, dar toată ziua a meşterit la el !".....Vizita cui ?"... „Nu ştiu !" a repetat... „Atunci ce ştii ?"... „Numai parola cu care se va prezenta... aceeaşi *Spook !"*... Aşa că vedeţi, vă dau pe tavă tot ! Eu n-am vrut şi nu mai vreau acum nimic, cer numai ocrotirea legii !

— V-aţi adus aminte cam tîrziu de ea !

— Astă e altă poveste, domnule colonel !... Dar prinderea lui Walter Jung sau a trimisului său, merită chiar şi acest preţ !... Uite că se face seară şi nu ne mai rămîne decît o noapte, noaptea asta, pînă mîine dimineaţă ! De lege o s-avem timp destul...

— Ştiţi însă că ea este neiertătoare...

— Dacă va cîntări totul exact, verdictul ei nu mă mai sperie... Spuneţi-mi, vă rog, ce am de făcut pînă atunci ?

— Să mergeţi acasă şi să aşteptaţi... la fel de

liniştit, cum aţi venit aici... De rest, avem noi grijă...

— A, nu ! se scutură Titus Obreja, hotărît : Eu am terminat, acasă nu mă mai duc ! Nu vreau să dau ochii cu *Spook!* Şi nici să primesc nimic de la el ! Poftiţi, cheile ! Am aşteptat şaisprezece ani momentul ăsta... e rîndul' dumneavoastră acum !

Hotărîrea şi demnitatea fostului consul erau de neclintit. Ele ascundeau ceva mai mult decît încăpăţînarea-i de bătrîn : un dor mocnit de răzbunare şi grava neliniştе de a nu pierde tocmai acest moment al răfuielii directe, pindită poate şi de el aproape douăzeci de ani. Depunînd cheile casei pe măsuţa dintre el şi colonel, îşi recunoştea nu înfrîngerea, ci, dimpotrivă, trăia aproape transfigurat, ca într-o delectare ascunsă a minţii, bucuria reţinută dar sigură a triumfului. Da, era adevărat ! O spuneau şi privirea şi înfăţişarea lui. Din clipa în care îi putea plăti lui Walter «lung, pentru lunga înjosire a credinţei şi demnităţii sale, legea nu-l mai speria. Severitatea acesteia, sigură, putea fi mai dorită chiar şi decît judecata oamenilor din faţa lui, care, cunoscînd atîtea grele şi încurcate ciudăţenii ale vieţii, se gîndeau poate tocmai la clemenţă.

— Nu se poate totuşi să nu bănuiţi, cît de cît, ceva... îl măguli Varduca.

— Ba da... nu ştiu însă cît v-ar putea ajuta Cert este că el, Jung, sau poate cel trimis de el, a dorit neapărat şi acum ceva, destul de însemnat, o copie după un referat al lui Tudor Comşa. Cum însă planul i-a fost dejucat de Elena Comşa, n-a mai apucat să pună mîna pe nimic... A venit, cum s-ar spune, după lină şi trebuie să se întoarcă acumă tuns ! Şi încă repede, cu focul după el ! Aşa că nu i-a rămas decît noaptea asta, să aranjeze lucrurile în fugă, iarăşi pentru un timp... Ce mi-ar putea lăsa ? Păi, dacă pleacă şi a meşterit atît, un aparat de legătură, desigur... poate şi o listă, ceea ce e mai greu de crezut, pentru că între noi nu a fost decît femeia de

ieri...-poate ea să aibă cine ştie ce legături !... Atunci de ce-a mai apelat la mine şi la Elena Comşa ? Era o cale mai scurtă şi mai sigură ! Da, dar calea asta a rămas acum în suspensie !... Aşa că, i-am rămas doar eu, cel mai supus şi mai prost credincios dintre toţi ! Păi, asta m-a revoltat încă şi mai mult ! Mă aflu adică, după douăzeci de ani, tot sub călcîiul şi ameninţarea lui ? Nu, domnule Walter Jung, sînt alte condiţii acum ! E timpul să-ţi plătesc, că doar n-am aşteptat degeaba, atît! ...Uite, pentru asta am venit, domnule colonel !

— Atunci, de ce vă temeţi de întîlnirea cu el ? îl incită Varduca.

— Nu mă tem... dar singur n-am atîta putere şi s-ar putea să-mi scape !

— în cazul ăsta, hotărî Ştefan Varduca... va merge ori maiorul Burada, ori căpitanul Lupşa cu dumneavoastră... sînteţi poate singurul lui cunoscut aici şi va evita să dea ochii cu altcineva !

— Şi dacă nu mai e nimeni, ci doar femeia ? Căci nici Jung nu s-ar aventura ca un prost !... Poate ea însăşi este *Spook,* acum !

— Cu atît mai bine, îl încredinţă Varduca. O să vedem atunci...

— Tovarăşe colonel, sări Ion Lupşa, permiteţi să mă duc eu !

— Nu eu hotărăsc, se eschivă „Bătrînul”... ci domnul Titus Obreja...

— Atunci să mergem, se ridică fostul consul, recăpătîndu-şi ţinuta oficioasă şi privind îngrijorat înserarea din ferestre.

în ochii curaţi şi aspri, şi-n pasu-i destul de hotărît, Titus Obreja avea ceva din demnitatea lui din tinereţe, recîştigată acum pe deplin, lucru pe care ceilalţi trei nu-l puteau decît bănui. Şi-n timp ce el ieşea, condus de Liviu Burada, colonelul Ştefan Varduca îi făcu semn lui Ion Lupşa să-l aştepte lîngă uşă. Aici, „Bătrînul” îi apucă un nasture de la haină şi-l smuci, pînă ce căpitanul îi prinse privirile-i severe.

— Fii atent... dacă nu e Bob, ci e ea, să nu fii prea brutal ! O vezi, de cum deschide poarta... cu plete, cu fustă, cu poşetă ! Stai şi aştepţi... să schimbe parola, să-i predea aparatul, poate ultimele instrucţiuni şi abia apoi aparii.. „Stai aşa, mîinile pe perete şi nici o mişcare !”... Cîteva clipe, că Burada va fi pe aproape ! E clar ?

— Clar, tovarăşe colonel ! se angajă Lupşa.

După ce îi lăsă nasturele, Varduca ridică un deget în faţă, murmurînd.

— ...că nu se ştie, poate-o să mai avem nevoie de ea !

— Şi dacă este Bob ?

— Atunci se schimbă socoteala, şopti colonelul şi rămase îngîndurat... în cazul ăsta nu dumneata, ci Titus Obreja trebuie să stea ascuns ! Adică, ia stai... mai stai o clipă, să ne mai gîndim... Trebuie să vedem şi ce facem cu cel care îi lăsa lui Obreja poruncile de dincolo, în cutia de scrisori...

XVII

ucrurile însă nu se petrecură întocmai aşa ; după ce statură toată noaptea la pîndă, în casa cu luminile stinse, – Ion Lupşa pe un scaun la fereastră, iar Titus Obreja lungit pe-o canapea –, spre ziuă întrezăriră în sfîrşit poarta mişcîndu-se parcă singură. Nu auziseră nici zgomotul maşinii, lăsată desigur undeva mai departe, şi nici al porţii, lăsată anume descuiată. Din umbra acesteia apărură apoi două siluete apropiate şi în acelaşi pas, ca ale unor tineri îndrăgostiţi care veneau parcă plutind şi însetaţi de fericire la cuib. Pe aleea trandafirilor se opriră şi ascultară cîteva clipe, toi aşa, lipiţi în aceeaşi răsuflare, liniştea nopţii din jur, a străzii din urmă şi a casei ascunsă de noaptea şi mai deasă a pomilor. Umbra bărbatului, înaltă şi bine legată, pe care Lupşa o recunoscu de îndată că era a lui Robert Field, împinse apoi umbra femeii înainte pe alee. Ion Lupşa îi făcu semn lui Titus Obreja spre uşă, care era de asemenea descuiată, iar el rămase cu privirile la umbra lui Bob care se chircise, prevăzătoare, între trandafiri. Ajunsă la uşă, femeia şopti aceeaşi veche parolă, *Spook,*

aşteptă răspunsul lui Obreja, dar nu trecu pragul uşii.

— Totul e-n regulă, domnule consul ? recunoscu Lupşa glasul Elvirei Marian şi inima i se strînse.

— *All right,* domnişoară ! o asigură Obreja, şi-i făcu loc să intre în întunericul dinăuntru.

Femeia însă se retrase şi se întoarse pe aleea trandafirilor, pînă la umbra chircită a lui Robert Field. Aici rămase ea la pîndă, mai aproape de poartă şi de stradă, şi o porni Bob pe alee, pe vîrfuri şi cu paşii mari, grăbit, purtînd parcă o maşină de scris în mînă. Ion Lupşa ţîşni de la fereastră, îl trase pe Obreja în întunericul casei şi trecu el în umbra groasă a uşii. Avea şi înfăţişarea şi pumnii de flăcău american şi ştia şi să se bată şi. de asemenea, să şi tragă cu pistolul, la fel. Ştefan Varduca însă îi interzisese toate acestea. în casa lui Titus Obreja, cunoscută de încrengătura *Spuk* ca bună ascunzătoare de aproape douăzeci de ani, nu trebuia să se întîmple nimic suspect. Robert Field păşi pragul, precaut şi cu geamantănaşul în stînga, cu dreapta în buzunar şi coada ochiului pe alee şi la poartă. Rămase însă în vestibul, cu faţa în lumina nopţii de afară şi măsurînd silueta la fel de înaltă a celui ce nu ieşise din întunericul uşii. Acesta îi apucă braţul şi încercă sa-l conducă în casă :

— *Be pleased !*[14]

— *I have no time... quick*[15] Plec cu mîinile goale ! îi reproşă pe româneşte, stîlcit.

— Regret, domnule, se arătă Lupşa depăşit... dar sînteţi informat, cred, de tot ceea ce s-a întîmplat! Persoana indicată...

— *The more's the pity, sir !*[16] îl întrerupse autoritar Robert Field.

---

14 Poftim ! [2] N-am timp... sînt grăbit ! [3] E cu atît mai regre
15tabil, domnule ![4]. Loc sigur, domnule [6] Desigur... dar... fii atent !
16° O să am eu grijă !

— Dar a rămas ea, care lucrează direct acolo, şi ne va fi mai uşor ! îl asigură Lupşa, supus... *Safe place, sir!*[4]

— *Certainly... yet... look out!*[5] E cam ca-pri-ci-oa-să ! silabisi iar, cu insistenţă, cuvîntul cel mai potrivit.

— Fiţi liniştit, *sir ! Pil attend* to *it!*[0]

După ce mai privi o dată afară, într-adevăr, mai liniştit, Robert Field îi înmînă cutia, explicîndu-i că era un aparat de radio emisie-recepţie fixat la o anumită undă, necunoscută nici de el, prin care putea comunica în fiecare *zi de cinci* a fiecărei luni, la această oră, *cinci* înspre ziuă. Cu cine ? Nici asta nu ştia ! Parola însă rămînea aceeaşi, *Spook,* dar codul îl va găsi peste o săptămînă în cutia de scrisori. El nu-i putea da acum decît „cheia", care era tot cifra cinci...

— Sînt însărcinat să vă amintesc, *sir,* că Walter Jung e convins că nu va trebui să amintească nimănui, nimic de trecut... şi încă tocmai acum !

— *Absolutely, sir !*

— *That's about all!*[17] ridică Robert Field umerii şi îi întinse mîna... *Good-bye, sir !*

— *I wish you a good, sir !*[2]

Ion Lupşa rămase în umbra uşii, cu privirile după el şi mîna înfiptă în braţul lui Titus Obreja, care se repezise din casă, nemulţumit, pe urmele celui care îi amintise încă o dată de Walter Jung. Pe alee, Elvira răsări dintre trandafiri şi apucă iar, cu aceeaşi tandreţe, braţul lui Robert Field, dar acesta o opri să mai iasă cu el. Elvira rămase nehotărîtă, pînă ce auzi zgomotul înăbuşit al porţii şi abia apoi porni grăbită pe alee, să-l ajungă din urmă pe fugar... „O s-o prindă cu el !" îl fulgeră pe Lupşa un ultim gînd şi, de data asta, fu rîndul lui să se repeadă după ea... .

— Stai aşa ! scrîşni, amintindu-şi de ordinul „Bătrî- nului"... Mîinile pe gard şi nici o mişcare !

---

17 Cam asta e tot! ! Drum bun !

Peste cîteva clipe, auziră motorul maşinii lui Robert Field duduind şi văzură apoi, surprinşi, cum maşina acestuia, tutunie, trecu nestingherită pe strada încă pustie şi liniştită ! Mai mult, în chiar faţa lor, Bob îşi aprinse pipa c-o mină pe volan, luminîndu-şi imprudent faţa roşie şi prelungă şi aruncînd apoi băţul de chibrit peste geamul lăsat al portierei...

— Păi, ce, aşa ne-a fost vorba, tovarăşe căpitan ? ajunse şi Titus Obreja, aproape turbat la poartă. Luaţi-o cel puţin pe ea în casă, că trebuie să ştie tot !

În poartă însă se opri altă maşină, din care coborî Li viu Burada. Acesta o conduse pe Elvira Marian în faţă lingă şofer şi aşteptă să se apropie şi Ion Lupşa. Căpitanul însă a trebuit să-l ia şi pe Titus Obreja, care i se agăţase de braţ, aproape strigînd :

— Nu se poate... merg la colonel !

La sediu, după ce o predară ofiţerului de serviciu pe Elvira Marian, ceilalţi trei urcară la Ştefan Varduca. Dintre toţi, însă, numai Liviu Burada era mai senin, cu mărgelușele negre ale ochilor sclipind într-un zîmbet încă reţinut, ascuns. Ion Lupşa urca treptele întunecat, încercat ca de bucuria unui succes amar şi chinuit. Titus Obreja, dezamăgit, tăcut şi îmbufnat, urca parcă înţepenit treaptă cu treaptă, doar îndoindu-şi uşor genunchii şi pregătit parcă în hainele-i solemne, negre şi fără nici un fir de praf pe ele, de cel mai violent protest diplomatic ce-l putea face aici. La colonel însă nu intră deocamdată decît Liviu Burada, ceilalţi doi rămînînd să aştepte în anticameră, pe scaunele arătate He un subofiţer în uniformă. Ion Lupşa aproape că se prăbuşi pe scaun, ca în faţa unui zid, dincolo de care nu mai vedea nimic. în schimb, Titus Obreja rămase în picioare, înţepenit, ca unul care o viaţă întreagă respectase regulile ultimului protocol şi nu fusese obişnuit să aştepte. Dar numai peste cinci minute, colonelul ieşi grăbit, cu Liviu Burada după el, se scuză faţă de fostul consul, păci erau chemaţi la general, comandă cafele şi dispăru, urmat de asemenea de maior. Se întoarseră însă repede, cînd fostul consul abia îşi terminase cafeaua pe care o băuse tot în picioare. Liviu Burada îi făcu semn lui Lupşa şi pleçară să încheie şi dosarul „Cazului Alfa", pînă la punctul discretei substituiri a fostului rezident al lui Walter Jung prin căpitan. Dosarul rămînea astfel deschis, la acest „cap de pod" pe care Watt îl stabilise aici prin Robert Field. Conducîndu-l în sfîrşit în biroul său, colonelul aşteptă ca Titus Obreja să se aşeze în fotoliu să devină astfel mai accesibil, căci fostul consul încă fierbea. Şi abia după încă o clipă, faţa lui roşcovană şi adînc brăzdată schiţă

o fărîmă de zîmbet în colţurile gurii :

— Văd că sînteţi nemulţumit, domnule consul...

— Păi, domnule colonel, izbucni Titus Obreja, sincer frămîntat şi uitînd de protocolul discuţiei ferme şi pline de demnitate la care se gîndise... de la Eliberare, de-a- proape şaisprezece ani, am aşteptat clipa asta ! Să-i plătesc cu vîrf şi îndesat lui Walter Jung, pentru tot ce-am îndurat de la el aproape douăzeci de ani !... Am încercat orice, numai să mă răzbun într-un fel, să ajung să-l am şi eu pe el în mînă, cum m-a prins el în 1940 !... Am aşteptat, căci eram convins că Hitler va pierde războiul, că nu se putea altfel, pentru că tot ceea ce făcea era nedrept, împotriva firii. Mai mult, în 1944, am acceptat ca Ortansa Fabian să predea un rînd de copii după documentele tratativelor de armistiţiu şi comuniştilor. Speram astfel că poate se vor împiedica şi ei de Jung, şi-n cazul ăsta îi vor plăti ei, cu vîrf şi îndesat, căci nu puteau accepta să le stea în drum. Dar s-a întîmplat ceea ce s-a întîmplat cu Florin Mănoiu... Apoi a venit insurecţia, şi Jung a fugit... şi n-am mai putut face nimic !... Dar tocmai cînd mă obişnuisem cu gîndul că am pierdut, doar trecuseră şapte ani, m-am trezit din nou cu umbra lui, în 1951... Am socotit că de data asta nu-mi mai scapă şi am aranjat întîlnirea Ortansei Fabian cu Ulea, convins că data următoare va veni chiar el. Nu-mi rămînea decît să vă dau de ştire... dar iar n-am avut noroc... dumneavoastră v-aţi grăbit, iar Ortansa Fabian, proasta, s-a sinucis !... Şi iar am aşteptat şi eram gata să-mi pierd şi ultima fărîmă de speranţă, pînă acum în aprilie, cînd i-ar m-am trezit cu umbra lui. Ceea ce îmi ceruse nu-i puteam da decît lui în mînă şi eram sigur că ne vom în- tîlni direct, fără nimeni între noi. Ne puteaţi lua ca din oală, că nu eram nebun să-i dau referatul profesorului Comşa, fără să ştiţi !... Acum aveam şi avantajul că nu mai intervenea decît o singură persoană, Elena Comşa... dar tocmai ea mi-a dat cel mai superb plan, din nou peste cap... Era momentul să vin

totuşi să vă spun, dar am simţit fojgăit ca de şoareci în jur şi mi-am spus că domnul Jung n-a renunţat şi că va ajunge totuşi la mine... Şi iată că a ajuns ; nu el, dar oricum trimisul lui direct... şi vin să vi-l dau pe tavă... şi aflu cu bucurie nemărginită că ştiţi tot... şi stabilim împreună să punem mîna pe el... Dar dumneavoastră îl faceţi cu bună-ştiinţă scăpat, scăpat pentru totdeauna ! Pentru ce ? Pentru ce am mai ajuns pînă aici, şi am aşteptat, şi am răbdat atît ?

— Asta, pentru că aţi încercat să rezolvaţi singur ceea ce era foarte greu, aproape cu neputinţă ! îl admonesta Ştefan Varduca, mai mult ca să-l liniştească.

— Puteam ! răbufni Titus Obreja, cuprins încă de ascunsa lui îndîrjire. Dar ştiţi cum s-au înlănţuit toate, pe deasupra mea, legîndu-se şi cu alte întîmplări...

— Iar în ceea ce priveşte rezolvarea noastră de azi, nu e adevărat că l-am scăpat pe domnul Walter Jung sau pe trimisul lui... dimpotrivă, abia acum îi avem cu totul în mînă... vor lucra cu noi şi vom şti astfel precis, şi ce vor şi cînd vor mai veni... poate va veni chiar Walter Jung !... sau poate Watt ! Cine ne va împiedica să punem atunci mîna pe ei ? Nu credeţi şi dumneavoastră, că nu mai are nici un rost să ne grăbim ?

— Eu ştiu ?! se clătină Titus Obreja, fără însă să poată renunţa la dorul lui de răzbunare.

Ştefan Varduca apăsă atunci pe unul dintre butoanele interfonului de ebonită albă din dreapta sa şi vorbi răspicat, cu faţa puţin întoarsă :

— Colonel Varduca... vreau să ştiu unde este acum Robert Field, maşina „Cortina” galben-tabac ?

— A trecut de Predeal, tovarăşe colonel... coboară în viteză serpentinele spre Braşov... Ordonaţi !

Ştefan Varduca luă degetul de pe butonul aparatului şi îşi fixă privirile limpezi şi severe, încălzite de-o fărîmă de zîmbet, drept în ochii fostului consul.

— Ați auzit, asta e situația... Vă înțeleg... vă admir și vă prețuiesc tocmai pentru acest nestis dor de răzbunare, răbdarea și așteptarea dumneavoastră, atîția ani la rînd !... Vreți o satisfacție personală, pe care, recunosc, aveți tot dreptul s-o revendicați !... Poftim, sînt gata să v-o accept, dacă vă mulțumiți doar cu atît !... Un simplu ordin, și Robert Field va fi oprit. Și-n cel mult trei ore, va fi înapoi. 11 veți avea în față, între santinele !... Dar rămîne cel care vă pune scrisorile în cutie... și rămîne Jung... și rămîne Watt ?!

Titus Obreja încremeni în cea mai solemnă ținută pe care o putuse lua, drept, cu spatele lipit de fotoliu și palmele întinse pe genunchi, cu fața albă și imobilă, și doar cu ochii, inteligenți și vii, umeziți ca de un abur de lumină. încrederea colonelului îl copleșise cu adevărat.

Ea îi răscumpărase, în această singură clipă, toate umilințele îndurate, toate nopțile de spaimă și înfrigurare petrecute în zbuciumul și credința lui în adevăr și dreptate, toată trista amăgire a visului său din tinerețe și primii lui ani de diplomație. Și se simți dintr-o dată mai puternic, neclintit în demnitatea cu care dorise atît de mult să-și servească țara...

— Aștept, domnule consul, îl zori Ștefan Varduca, cu ochii la ceas... pînă la postul de control de la intrarea în orașul Brașov, Robert Field nu mai are decît cinci minute...

— Lăsați-l să treacă.., murmură Titus Obreja, cu un efort vizibil, și se ridică.

Se ridică și colonelul, ocoli biroul și îi strînse prietenește mîna :

— Vă mulțumim pentru încrederea pe care ne-ați acordat-o... și ieri, și acum ! Și fiți sigur, că și în somn vom sta de veghe !

Apoi îl conduse pînă la ușă, unde făcu semn subofițerului să-l însoțească pînă la poartă, dar nu se putu stăpîni și ieși să-i privească silueta cenușie și pe coridor, cum se îndepărta în același mers sigur și demn, ca de plop umblător, veșnic în picioare...

Liviu Burada, Ion Lupşa şi Ileana Dragomir lucrară tot restul zilei, revăzînd şi ordonînd hîrtiile, adnotînd şi completînd rapoartele, întocmind schiţa concluziilor ce trebuiau definitivate de Ştefan Varduca, precum şi a noului plan de măsuri pentru viitor. Deşi încheiat deocamdată, dosarul „Cazului Alfa" rămînea încă deschis. Un ochi dintre cei atît de mulţi care vegheau liniştea ţării rămînea încă aţintit asupra urzelii din afară, ajunsă într-un singur fir, iar altul, mare şi treaz, asupra obiectivului „Hercules" din munţi, patronat de Tudor Comşa. Cu nelipsitu-i ţigaret de chihlimbar între dinţi şi cu stiloul în mînă, masiv şi aplecat aproape întreg deasupra hîrtiilor de pe birou, Liviu Burada recitea, concentrat, tocmai aceste ultime file pe care Ileana Dragomir aştepta să le prindă şi pe ele sub şina dosarului. Ion Lupşa, în schimb, se îndreptase spre fereastră şi întepenise în faţa perdelei subţiri, cu mîinile în buzunare şi privirile pierdute în înserarea de afară, abătut ca un cîine urgisit.

— Aşa e cînd dă năpasta peste om... murmură Burada şi întinse filele, mulţumit, Ilenei Dragomir.

Cum, însă, Ion Lupşa nici nu tresărise din gîndurile lui, maiorul se ridică şi se apropie cu paşi uşori de el, cu ochii încălziţi de-o tandreţe bărbătească. Vîrî ţigaretul în buzunarul vestei şi apucă braţul căpitanului, înginînd complice, cu glasul ruginit :

— ...de cine dorul se leagă, nu-l lasă cu mintea-n- treagă 1

Apoi îi plesni umărul cu palma şi dădu într-un rîs sănătos, cu toată gura deschisă. Ion Lupşa zîmbi numai. Avea în mînă una din fotografiile Elvirei Marian, luată chiar de el, în peregrinarea ciudată a acesteia cu Robert Field pe la mînăstirile din nordul Moldovei. O arătă şi maiorului, de departe, aşa cum o ţinea ascunsă în umbra palmei făcută căuş. în rochia-i bogată şi albă, cu clinurile largi şi gulerul înalt, cu părul şi

ochii noptatici, Elvira Marian părea într-adevăr un nufăr negru, involt, trăind într-o veşnică dimineaţă.

— O să te provoace Marteş, „cocoşelul pleşuv”, la duel ! glumi Burada... Acuma însă ferice de temniceri... o s-o şteargă mereu de pe listele de amnistieri !

— Nu... acolo, *la ele,* şi paznicii-s tot femei ! îl corectă Lupşa, ceea ce însemna că se gîndise pînă acum la toate.

— Şi-o să te duci acolo, în fiecare duminică după prînz, cu sacoşa în mînă ?

— Mă duc, îi destăinui Lupşa, care, pe cît era de înalt şi de bine legat, pe atît părea mai copil... De ce să nu mă duc ! Doi ani, că nu poate să ia mai mult, ca mîine trec !

— Şi-apoi...

— Şi-apoi, ce, n-ai mai văzut oameni renăscînd din cenuşa lor ?

— ...da, din dragoste mai ales ! îl zeflemisi Burada. îi întrerupse telefonul, care sunase ca într-un pustiu.

Ileana Dragomir îşi văzu mai departe de munca ei şi se întoarse Burada la birou, de ridică receptorul.

— E gata, tovarăşe colonel ! tresări. Am înţeles, vin cu dosarul la dumneavoastră...

Liviu Burada înşfacă dosarul din mîinile Ioanei Dra- gomir, carnetul şi stiloul de pe birou şi se îndreptă spre uşă. În drum însă, Lupşa îi tăie calea şi îl opri cu mîna pe clanţa uşii şi ochii nordici, limpezi şi trişti, înmuiaţi de rugă :

— Boss, aţi ştiut totdeauna cum să puneţi problemele... încercaţi şi acum... cine ştie, poate o să aveţi prilejul ! Altfel, vă rog să mă scoateţi la raport...

— Ce, eşti nebun ? se sperie pînă şi Burada.

— Deloc... tocmai pentru că sînt prea normal !

Liviu Burada ştia că „Bătrînul” nu putea glumi c-o astfel de chestiune şi intră la el întunecat. Lăsă dosarul pe birou, cu cele cîteva file ale concluziilor deasupra, şi apoi se aşeză, la semnul

colonelului. Acesta întoarse primele file pe rind, doar petrecîndu-le cu privirea, şi se opri la planul irisurilor propuse.

— *A propos,* ridică după un timp privirile-i mulţumite... trebuie să ştii că Tudor Comşa a primit aprobarea definitivă a noului său proiect şi că în munţi vor începe curînd toate lucrările... Obiectivul „Hercules" va trece acum pe primul plan şi, după cum am văzut, e un lucru care ne priveşte şi pe noi... trebuie să mai trimitem pe cineva acolo... şi m-am gîndit la Lupşa !

— E cel mai potrivit, tovarăşe colonel, sări Burada, cu gîndul de a-l îndepărta cît mai repede pe căpitan de prăpastia în care da să cadă, ca orb... Ion Lupşa ştie acum totul despre şantier, iar peste un an sau doi va putea lucra chiar în meseria lui de electronist!... Dar aici ?

— Aici vedem noi, luăm pe altcineva...

— Numai că, mai e o chestiune... încercă Liviu Burada să dezlănţuie furtuna, dar se împotmoli, oprit de ochii colonelului, severi şi bănuitori, dintr-odată...

— Ce chestiune... sau te-ai molipsit şi dumneata de peroraţiile lui hamletiene !

— Vrea să iasă la raport... într-o problemă strict personală !

— Care ? îl zori colonelul şi împinse dosarul deoparte, temător parcă să nu-i strice tocmai acum socotelile.

— Ştiţi, începu Burada, tot alergînd pe urmele Elvirei Marian...

— Şi ce vrea, mormăi colonelul, cu faţa ascunsă repede între palme... să i-o scot eu din închisoare sau să se ducă el acolo, după ea ?!... Eh ! făcu apoi, într-un fel din care Burada simţi că îl încerca un rîs abia stăpînit, care nu suna a bine... Să vină căpitanul Ion Lupşa la mine ! ceru la telefon.

Ion Lupşa parcă aşteptase pe coridor, pentru că numai după o clipă se şi trezirăcu el, dînd buzna în birou.

— ...la ordinul dumneavoastră, tovarăşe

colonel !

— Ce ordin... dumneata ai cerut să ieşi la raport...

— Ştiţi că...

— Da, ştiu de la Burada, îi uşură colonelul situaţia... în primul rînd, însă, aş vrea să ştiu cum vezi dumneata, ofiţer de securitate, o asemenea... hai să-i zicem, tot chestiune ?!

— Păi, să vedeţi... e vorba de un sentiment cu adevărat sincer, tovarăşe colonel... şi ştiţi că...

— Da... că focul dragostei topeşte şi reclădeşte tot... că poate călì şi fierul cel mai rău...

— Exact, tovarăşe colonel ! sări Lupşa, însufleţit.

— Dar cum vine asta ? Reţii pe cineva, – ştii pentru ce ! – şi nici n-aştepţi judecata şi vrei să ţi-o adjudeci ca pe o pradă !... Să zicem, reluă Varduca repede, că s-ar putea... dar pe ea ai întrebat-o ?

— N-am avut cum, tovarăşe colonel... nu mi-am permis ca, tocmai în timpul...

— Mai înainte, îl întrerupse colonelul, lucrul ăsta se întîmpla numai în cazul cînd cineva voia să salveze un condamnat care urca pe eşafod... Vrei doar s-o salvezi ?

— Nu doar asta, tovarăşe colonel, îşi recăpătă Lupşa pe loc prestanţa-i de spirit obişnuită... O şi iubesc !

— Asta-i bună ! pufni colonelul, surprins cu adevărat. Poftim, o s-o chem şi pe ea aici, să vedem !... Ridică receptorul şi ordonă, cu glasul reţinut : Să vină Elvira Marian, cea adusă în zori de Lupşa şi Burada... să intre singură în birou !

Ştefan Varduca le întoarse apoi spatele, parcă supărat, şi rămase pe gînduri cu ochii la fereastra umbrită şi mai mult de înserarea de afară. Cei doi, Lupşa şi Burada, intrară într-o aşteptare mută, dezarmaţi deopotrivă în faţa soartei ce-l aştepta pe căpitan... „Doar tu ai vrut-o !” spuneau privirile lui Burada. Uşa trosni, împinsă cu putere de Elvira Marian, îmbrăcată acum într-o fustă gri şi o bluză gălbuie, ca de

serviciu, şi cu umbra părului neagră, adunată toată la ceafă. Ştefan Varduca însă nu se întoarse de la fereastră, pînă nu auzi şi glasul răspicat al fetei :

— Să trăiţi. tovarăşe colonel... am \venit la ordinul dumneavoastră !

— Faceţi cunoştinţă, vă rog, zîmbi Ştefan Varduca şi se opri doar la cîţiva paşi în faţă lor... l'ocotenentul- major Elvira Marian... şi căpitanul Ion Lupşa !

— Ne cunoaştem, tovarăşe colonel ! zîmbi şi Elvira.

— Dumneata... dar el ! Ştii poate şi ce vrea !

— Asta nu... ridică umerii Elvira, dar ochii îi străluceau ca la pisici.

— Atunci, duceţi-vă dincolo şi reveniţi cînd v-aţi înţeles...

Ion Lupşa păşi ca ameţit, încă necrezîndu-şi nici ochilor, nici urechilor, şi deschise uşa cu mîna tremu- rîndă, înaintea Elvirei. înăuntru, Liviu Burada dădu pe neaşteptate în rîsul lui puternic şi sănătos, satisfăcut şi el de surpriza.ee le-o rezervase colonelul.

— Ce să faci ? se arătă Varduca parcă strîmtorat de împrejurare, dar fără să-şi ascundă mulţumirea... Uneori, şi întîmplările tot Dumnezeu le potriveşte !, Nici că se putea mai bine, vor pleca amîndoi *acolo !*

Aşteptarea însă le fu întreruptă de soneria unuia dintre telefoanele de pe birou, care îi trezi pe amîndoi din gînduri. Ştefan Varduca ridică receptorul, se uită cu faţa spre Liviu Burada, făcîndu-i semn cu ochiul şi şopti, vinovat :

— Eu sînt, Liuţa... te ascult!

— Nene Fane, răsună vocea Liuţei, pînă la Burada... am nevoie de un martor la proces şi m-am gîndit că nimeni nu ştie adevărul mai bine, ca dumneata...

— Dar ce proces ? făcu Varduca ochii mari înspre maior.

— De divorţ... se auzi glasul Liuţei, sec.

— Poate-mi spui şi motivul ?

— Desigur... cel mai important şi pe care nu se poate să nu-l ştiţi... neglijarea domiciliului familial ! Păi, de-o săptămînă nu l-am mai văzut, nene Fane...

— Bravo ! dădu în rîs colonelul. Apoi reveni, cu glasul schimbat, dezvăluind o hotărîre luată pe loc... Şmecherul, a vrut să-ţi facă o surpriză 1 Uite, îţi spun eu mai înainte... mai avea şi alte zile de recuperat, mai de mult, şi i-am dat o săptămînă... Eu cred c-ar fi bine să plecaţi undeva ! Repede, că nu se ştie...

— O, îţi mulţumesc, nene Fane ! îmi retrag cererea, dar n-o rup, că poate mai am nevoie ! Numai că nu-l găsesc, răspunde altcineva la telefonul lui, o femeie...

— E lîngă mine... poftim !

Liviu Burada, surprins încă o dată de perspicacitatea dar şi de mobilitatea minţii colonelului, apucă receptorul şi mormăi :

— Ce faci, dragă, alarmezi tot Ministerul de Interne ?

— Păi, dacă altfel nu merge ! Unde plecăm ?

— Dar copiii ?

— Lasă copiii... o s-o rog pe mama să vina, să rămînă cu ei !

— Păi, unde ? Auzi, hai la *Inge* şi la Didi, la Sibiu... pînă ajung eu acasă, dă-le, te rog, im telefon şi aranjează tot... mîine seară sîntem la ei, iar poimîine plecăm în munţi... E bine ?

— Este !...

— Atunci rupe cererea... la revedere !

Abia lăsase receptorul, că se şi treziră cu Elvira Marian şi Ion Lupşa, împingîndu-se ca doi copii pe uşă.

— Tovarăşe colonel, permiteţi-mi să vă raportez... zvîcni Ion Lupşa cu ochii lui de nordic calm, aprinşi ca niciodată.

— Dumneata mi-ai mai raportat ! îl opri Ştefan Var- duca. Pe Elvira vreau s-o aud...

— *All right,* tovarăşe colonel ! zvîcni şi Elvira.

Apoi aşteptară amîndoi alături, pînă ce „Bătrînul", emoţionat peste măsură, le strînse

mîinile tăcut şi îi îmbrăţişa, urîndu-le cu glasul înecat, să aibă parte de fericire. După ce făcu acelaşi lucru şi Burada, colonelul le arătă tuturor uşa, şi-i mînă de la spate pînă pe coridor. Cînd se întoarse, chemă subofiţerul de serviciu şi îi întinse nişte bani :

— Te duci şi-mi alegi două mari buchete de garoafe, albe şi roşii... Pe cele albe le trimiţi cu şoferul, cu o carte de vizită pe care am să ţi-o dau, Elvirei, acasă... Pe cele roşii le aduci încoace...

Aprinse apoi lampa de pe birou şi se apucă să citească în linişte, cu creionul în mînă, filele lăsate de Burada deasupra dosarului închis. Nu-l mai deranjă decît un singur telefon, după un timp, cînd o voce plină, barito- nală. îi raportă că maşina galbenă-tutunie, marca „Cortina", condusă de Robert Field, tocmai trecea graniţa de vest pe la Episcopia Bihorului. Şi iarăşi trecu un timp, pînă cînd apăru subofiţerul în pragul uşii şi îi raportă că cel de-al doilea buchet de garoafe, roşii, era în maşina care îl aştepta la poartă. Ştefan Varduca vîrî şi cele cîteva file în dosar, apoi dosarul într-un dulap de metal, din care luă o pungă de hîrtie cerată şi pe care abia apoi îl încuie. După ce apăsă sigiliul din belciugul cheilor pe nuca de ceară roşie, se întoarse la birou, scoase din pungă verigheta şi ceasul lui Florin şi apucă receptorul :

— Simona, fată dragă... Uite, astă-seară pot scăpa mai devreme şi aş fi vrut să trec, să vă mai văd !

A doua zi era iarăşi sîmbătă, se împlinise exact o săp- tămînă de cînd gestul desperat al Elenei Comşa dezlăn- ţuise această furtună, şi Tudor Comşa venise iar, ca de obicei la sfîrşit de săptămînă, la Bucureşti. Se oprise însă direct la minister, de unde telefonase parcă ceva mai

degajat acasă. Supărarea îi mai trecuse desigur şi drojdia amărăciunii din glas se sedimentase, acoperită de-o undă de lumină. îl chemase iarăşi ministrul, personal, şi tot în legătură cu cutezătorul său proiect de restructurare şi modernizare a obiectivului din munţi, după noua sa idee, verificată de staţia-pilot de pe şantierul abia deschis. Graba aceasta trăda, oricum, importanţa care se acorda obiectivului din munţi, însă ea putea însemna, ca fiind deopotrivă posibile, şi aprobarea, dar şi respingerea lui. Elena petrecu astfel toată dimineaţa fără să-şi găsească loc, agitată ascuns, cu auzul aţintit cînd la uşă, cînd la telefon, şi gîndurile toate acolo la el, pe care şi-l închipuia în faţa unui zid prin care el trebuia să treacă, dar pe care nu-l putea sparge decît cu capul, cu ideile lui. Şi ea tocmai acum, în acest atît de important moment pentru el, găsise prilejul să răstoarne cu o singură lovitură de picior ciubărul aproape plin cu lapte 1... „Doamne, ce proastă, fără de minte am fost! se tot frămînta. Cum mi-am pierdut dintr-o dată capul !”

La prînz aranjă masa în sufragerie, pentru toţi, aşa cum numai duminica obişnuia, iritată de cîntecul parcă prea vesel al Zoiei care trebăluise toată dimineaţa la bucătărie. Cînd veniseră copiii de la şcoală, îi condusese cu o excesivă atenţie şi o vinovăţie nemărturisită, să-şi schimbe uniformele şi să se spele, şi apoi le dădu doar lor să mănînce, vorbindu-le şi răspunzîndu-le la întrebări, ca dintr-o altă lume. După ce-i adormi în camera lor, se trezi iar singură şi parcă uitată în casa atît de pustie. îşi pierdu răbdarea şi telefonă la cabinetul ministrului, întrebînd îngrijorată de Tudor, cum nu mai făcuse niciodată pînă acum, căci ştia că lui nu-i plăcea să fie ca urmărit de soţie.

— A, doamnă Comşa, ciripi secretara, doar au venit... c-au fost plecaţi, undeva sus, de dimineaţă !... Să vă fac legătura ?

— Nu, se grăbi Elena... voiam numai să ştiu,

că-l aştept cu masa...

— Ce să vă spun ? Abia au cerut nişte cafele...

— Dar, murmură Elena timidă... ştiţi, era vorba de un proiect, de proiectul lui...

— A, fiţi fără grijă ! o asigură secretara, atotştiutoare şi autoritară... Eu zic că e bine, că *tovarăşii'* a dat telefon de *acolo,* să nu plece nimeni din conducerea ministerului, chiar dacă este sîmbătă... să-l aştepte toţi... Şi-apoi, am auzit eu, cînd am intrat cu cafelele... „Dragă Tudore. zicea *tovarăşu',* nici nu-ţi închipui cît mă bucur pentru tine !"... Aşa că vedeţi, pregătiţi şi-o sticlă de şampanie...

Elena Comşa lăsă receptorul cu mîna moale, căci o năpădiseră lacrimile şi simţise dintr-o dată un nod cît pumnul în gît. Păşi cu paşii aproape stinşi în dormitor şi se lungi pe pat, cu faţa în jos şi capul între palme, cînd

înecată de plîns, cînd gîlgîind de rîs, ca o nebună... Doamne, cum o părăsise voinţa tocmai acum şi cît ar fi putut să strice cu un singur gest neştiut ! se mustră din nou... Cînd se linişti, îşi dădu seama că secretara avea dreptate, trebuia oricum şi-o sticlă de şampanie, şi se ridică, grăbită s-o trimită pe Zoia să cumpere una... Şi-aşa se văzu, dintr-odată, toată, în oglinda toaletei din colţ... era în aceeaşi rochie de casă, îmbrăcată de dimineaţă, cu faţa parcă botită şi ochii plînşi... „Dacă vine tocmai acum ?" tresări speriată şi alergă în bucătărie pe vîrfuri, să nu trezească copiii. întinse Zoiei banii, prin deschizătura uşii, şi pentru un tort, – „Unul mare şi frumos, Zoie !" –, şi se întoarse tot pe vîrfuri, în baie şi apoi repede din nou în dormitor. Tn cîteva minute doar, îşi împrospătă faţa, îmbrăcă o altă rochie, de flanel rubiniu, să-i împlinească şi să-i aprindă trupul de trestie, atît de chinuit în această săptămînă, şi-şi lăsă pletele lungi, ploaie cînepie pe umerii rotunzi. Şi tocmai cînd era cu totul gata, auzi şi uşa deschisă de Zoie şi soneria telefonului adus în dormitor...

— Lenuş, eu sînt... îi mîngîie urechea vocea lui Tudor Comşa, la fel ca în anii lui de studenţie, cînd o căuta la biroul Ortansei Fabian. M-ai căutat... De ce ?

— Aşa, îngăimă ea, copleşită, căci îi simţise tot zvîcne- tul inimii în glas... am vrut să ştiu !

— E bine ! o încredinţă el, cu toată gura. Am aprobarea proiectului în geantă şi totul începe imediat... Aşa că o să stau mai mult pe şantier...

— Hai mai repede, şopti ea, gata să dea din nou în gîlgîitul acela de plîns şi de rîs... te aştept!

— Da, dar trebuie să plec chiar astăzi, înapoi... îţi dai seama...

— Merg şi eu, se hotărî ea pe loc... pînă mîine doar !

— Şi copiii ?

— îl rog pe domnul Ţitus Obreja să vină mai devreme azi, iar mîine să iasă dumnealui cu ei la plimbare, că ştii că-i place... încolo, o să le dea să

mănînce şi-o să-i adoarmă Zoia...

— Bine, pregăteşte-te atunci...

Ce să se mai pregătească ? Nu-şi luă decît cîteva lucruri, pentru o noapte şi o zi, într-un geamantanaş

în care aruncă toate, tot într-o fugă. îl căută apoi pe Titus Obreja la telefon, despre care aflase totul seara tîrziu de la Ileana Dragomir, şi tocmai cînd lăsă receptorul în furca aparatului, auzi iar clanţa uşii. Era desigur Tudor Comşa, căruia îi şi sări înainte ca o fetişcană, de i se agăţă de gît. Comşa o cuprinse cu dreapta pe după mijloc şi o purtă aşa, cu servieta în stînga, pînă în dormitor, unde o aşeză pe pat. Şi tot ca atunci, cînd îi adusese diploma de inginer, şi apoi pe cea de doctor, şi apoi atestatul de profesor universitar, îi lăsă şi acum, pe genunchi, aprobarea noului proiect şi brevetul de invenţie, cu cerneala încă proaspătă. Şi la fel îi apucă degetele şi le sărută pe rînd, aproape pierdut, pînă cînd ea îi îmbrăţişă capul, cu părul aspru şi rar, albit la nici patruzeci de ani, şi-l strînse, scîncind de fericire, la piept.

Şi-n timp ce copiii încă dormeau, mîncară cu ochii încă aprinşi, mai mult ciugulind cîte ceva din farfurii. Cînd ajunseră la tort, la şampanie şi la cafea, îl aşteptară şi pe Titus Obreja. Fostul consul apăru curînd, în aceeaşi impecabilă ţinută a vechilor diplomaţi, la fel de drept şi aproape încremenit în demnitatea.-! neîntinată, asemenea unui plop cenuşiu. Era nu doar mulţumit, ci şi profund recunoscător soţilor Comşa, care nu numai că nu renunţaseră la serviciile lui, ci dimpotrivă îl rugaseră să-i ajute şi mai mult. Şi, cît timp ei, bărbaţii, îşi băură cafelele, povestind, Elena dădu Zoiei ultimele sfaturi şi deşteptă copiii. Nu-i putu însă ţine de mîini, decît pînă ce îl zăriră pe Tudor Comşa, că se şi repeziră gălăgioşi la el. Tatăl o luă pe Cornelia în braţe, iar pe Eugen pe după gît şi făcură de cîteva ori ocolul holului, la fel de fericiţi. Şi tot aşa îi purtă apoi pînă în birou, unde îi sărută şi îi lăsă în grija fostului consul. La plecare, se opriră amîndoi în uşa vestibulului, ascultîndu-le alăturaţi glasurile cristaline, repetînd primele cuvinte, scandate rar şi clar, de Titus Obreja...

— Every man în the arhitect of his own fortune

![18] Pe drum, primul care le aduse aminte de şantier şi de munţii spre care plecaseră ca într-o excursie de plăcere fu Năstase, şoferul. Acesta tăcu pînă ce ieşiră din oraş şi apucară pe panglica de asfalt, cam aglomerată la sfîrşit de săptămînă. Aşa cum conducea, mic şi negricios, ghemuit pe volan, Năstase. parcă voia să ajungă în zbor pe şantier. Cînd şoseaua le apăru mai liberă în faţă, Năstase începu nerăbdător, în felul său mucalit, încremenind la volan şi cu privirile cînd înainte, cînd în oglinda în care îi zărea pe soţii Comşa umăr la umăr.

— Dimiţieaţa, v-am văzut cam abătut, tovarăşe inginer... şi nu v-am spus !

— Ce ? tresări Comşa.

— De domnişoara inginer Elvira... ne-am trezit aseară cu dumneaei din nou pe şantier !... Phă ! pufni Năstase, admirativ. Ce ziceam noi ? Că Buzea, că dom' director Marteş, că englezul, pe care se zice că l-a purtat o săptămînă de nas prin ţară... că, cine mai ştie ! Pe toţi îi ameţise ! însă, nimic ; le-a tras clapa la toţi ! Ha-ha-ha ! I-a lăsat pe toţi să spere, să se înghesuie, ca pe întuneric... Şi-odată, pac ! Aprmde lumina !... Năstase se întrerupse, purtă maşina pe lîngă alte maşini, ca pe o barcă pe valuri, şi reveni, savurînd întîmplarea... Aseară, cu cine credeţi că pică pe şantier ? C-o cadră de om ! Ce om, brad adevărat ! Mai englez decît englezul ! Faceţi cunoştinţă, vă rog... inginerul Ion Lupşa, logodnicul meu !... Dom' director Marteş să cadă jos... A înghiţit mai întîi în sec, şi-a mîngîiat apoi a pagubă chelia şi abia după asta a întins mîna... Acum chiar aşa, tovarăşe inginer, şi să mă ierte doamna !... Cum şi-o fi închipuit dumnealui că una ca domnişoara Elvira se uită la el ? !...

Elena se ghemuise toată lîngă Tudor Comşa, cuprin- zîndu-i pieptul pe sub haină şi abia stăpînindu-şi rîsul ce o zguduia pe ascuns. Tudor Comşa mai schimbă cîteva vorbe cu Năstase,

18 Fiecare om este făuritorul norocului său.

înveselit şi el de isteţimea şi spontaneitatea plină de miez a acestuia. Cînd ajunseră la păduricea de salcîmi de pe şoseaua de centură ce ocolea Ploieştii, îi ceru să oprească şi coborîră doar ei.

— Năstase, mai găsim noi nişte flori ?

— Vai de mine, tovarăşe inginer... Păi, pentru doamna înfloresc salcîmii din nou !

Intrară amîndoi în păduricе, dar pierdură ca la o jumătate de ceas pînă se întoarseră iar la şosea. Destul

de greu, dar Tudor Comşa tot reuşise să-şi umple braţul cu ultimii ciorchini de floare, parcă mai albi şi mai încărcaţi de parfum. Năstase porni din nou maşina, cu ochii la munţii care abia se întrezăreau în înserare. Elena se lipise de Tudor, cu florile de salcîm, albe, pe genunchi, cu ochii mari aţintiţi la drumul acesta, al regăsirii lor totale, care ar fi vrut să nu se sfîrşească niciodată...

— SFIRŞIT —

Lector : MAGDALENA BEDROSIAN
Tehnoredactor : GHEORGHE CHIRU

***Apărut* 1977. Bun de tipar 30 *08* 1977. Tiraj 33 370.**
Format 16/54*84.* Coli *editură 15,77.
Colt tipar 18,5, c. Z. pentru* bibliotecile *mari şi* mici *8R—31.

Comanda nr. 70 352
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteli",
Bucureşti – Piaţa Scînteli nr. 1,
Republica Socialistă România